

Vatra veche

4

Români din toate țările, uniți-vă!

Lunar de cultură * Serie veche nouă* Anul XIII, nr. 4 (148) aprilie 2021 *ISSN 2066-0952

VATRA, Foaie ilustrată pentru familie (1894) *Fondatori I. Slavici, I. L. Caragiale, G. Coșbuc
VATRA, 1971 *Redactor-șef fondator Romulus Guga* VATRA VECHE, 2009, Redactor-șef Nicolae Băciuț

Adina Romanescu, Studiu după Tintoretto

LIMPEZIRI

I

Moartea ne dă târcoale adânci. Știm că va veni și chiar în orice clipă.

Există ca să fim mereu treji. Este ca să avem sentimentul copleșitor al trăirii.

Are valoarea unui avertisment sau al unui ordin de mobilizare generală.

Separația vieții și a morții se face în favoarea calității celei dintâi și, poate, și celei de-a doua.

Dar asta nu înseamnă că trebuie să fim mereu pe moarte.

A fi mereu pe moarte înseamnă a nu fi viu și a nu fi mort. Este ceva contra firii.

Firească este să trăim și să ne

trăim viața. Adică nu petrecere, ci trăire a vieții.

Einstein, cum era el relativist, zice și mai bine:

–Există două moduri de a-ți trăi viața: ca și cum nu ar exista miracole sau ca și cum totul ar fi miracol...

Alegerea ne aparține.

IOAN MÂNĂSCURTĂ

Vatra veche dialog cu Nicolae Dabija

SUMAR

Limpeziri, de Ioan Mânăscuță/1
 In memoriam. Nicolae Dabija, de Tatiana Scurtu/3
 Vatra veche dialog cu Nicolae Dabija, de Ognean Stamboliev/4
 Nicolae Dabija – câtă literatură, atâta artă, de Nicolae Băciut/7
 A fi scriitor în Basarabia..., de Ilie Șandru/8
 In memoriam. Ioan Mânăscuță, de Nicolae Băciut/9
 Vatra veche dialog cu Wanessa Radu, de Nicolae Băciut/10
 Mai altfel, despre Veronica Micle, de Dumitru Hurubă/12
 O „reabilitare” empatetică (Dumitru Hurubă), de Zenovie Cârlogea/ 13
 Poeme de Ramona Müller/15
 Eminescu și Veronica Micle, de Adrian Simeanu/15
 Să ne mai (re)amintim de Barbu Delavrancea, de Dumitru Hurubă/16
 Poeme de Dumitru Ichim/17
 Corespondența lui Dimitrie Stelaru, de Gheorghe Sarău/18
 Blocnotes. Memorialistică. Corneliu Baba, de Dorin Nădrău/19
 Nichita Stănescu – 88. Orfica Limbă „îngerească”, de Nicolae Suciu/20
 Relecturi. Augustin Buzura, de Ionel Popa/23
 Relecturi. Gabriela Adameșteanu, de Anamaria Cristina Coroian/25
 Schiță de portret. Amelia Pavel, de Corina Teacă/27
 Spital Pandemic, poem de Eugen Dorcescu/29
 Ochean întors. Dan Mucenic, de Gelu Brebenel/30
 Exerciții de autoexilare, de Dan Mucenic/32
 Cronica literară. Psalmi fără titlu ; Timpul nostalgiei (Miruna Mureșan), de Mihai Posada/33
 Când rugăciunea... (Miron Țic), de Cornel Simion Galben/35
 Abateri principale... (Adrian Dănescu), de Mircea Doreanu/36
 Tectonica imaginărilor (Alexandru Ciocoi), de Anca Sîrghie/37
 Escalada meditativă (Nicolae Silade), de Daniel Marian/38
 Poezia... (Mircea Lăcătuș), de Mircea M. Pop/39
 O poezie colocvială (Daniel Bănuțescu), de Mircea M. Pop/39
 Un roman trist (Liliana Corobca), de Mircea M. Pop/40
 Un destin, un om, o carte (I.D. Sârbu), de Livia Fumurescu/41
 Picuri de real (Dumitru Augustin Doman), de Nicolae Rotaru/43
 Memorial anticomunist (Gheorghe Mihai Bârlea, Andrea Dobeș), de A.I. Brumaru/44
 De la o carte... (Rodica Pospai Păvălan), de Mihaela Albu/46
 Poeme de George Filip/47
 Poeme de Irina Moga/48
 Portret de artist. Tatiana Arsenie/48
 Documentele continuității. Transilvania, starea noastră de veghe, de Ioan-Aurel Pop/49
 Mărturie/mărtirisiri. Doru Pavel. Procese și avocați.
 Evocări din vremuri grele /50
 Postul mare – urcuș spre viață, de Justin Florin-Dumitru/51
 Convorbiri duhovnicești cu Î.P. S. Ioan, de Luminița Cornea/52
 Parohia Ortodoxă Română din Schiedam (Olanda), de Radu Șerban/53
 Poezii de Carolina Baldea/54
 Idoli..., de Valeriu Tănăsă/54
 Gânduri de pandemie (Maxim Morariu), de Luminița Cornea/55
 Poeme de Mihaela Aionesei și Stere Bucovăla/56
 Iuliu Ionaș - In Memoriam, de A.I. Brumaru/57
 Vocație și destin (Iuliu Ionaș), de Nicolae Băciut/57
 Poeme de Iuliu Ionaș/58
 Biblioteca Babel. Shakespeare, de Maria Cecilia Nicu/59
 Biblioteca Babel. Louise Glück, de Silvia Urdea/60
 Biblioteca Babel. Margaret Drabble, de Iulia Roșu/61
 Biblioteca Babel. Marin Sorescu în bulgară, de Erika Lazarova/62
 Enigmaticul Ioan Timuș, de Radu Șerban/63
 Flăgoare, poem de Bianca Marcovici/65
 Ochean întors. Caleidoscop american, de Silvia Urdea/66
 Biblioteca Babel. Andrey Gritsman, de Flavia Cosma/68
 Starea prozei. Farfurie, de Gheorghe Andrei Neagu/69
 Poeme de Gheorghe Cutieru și Corina Ligia Pătrașcu/70
 Starea prozei. Doru, de Geo Constantinescu/71
 Poeme de Dumitru Tălvescu/73
 Starea prozei. Remaiat măști, de Nicolae Suciu/74
 23 aprilie – Ziua Bibliotecarului..., de Florin Bengean/75
 Poeme de Emilia Amariei/76
 Lacrimi aurii, de Corina Lucia Costea/77
 Șarpele Lucifer, de Eugen Mera/78
 Literatură și film. Armonia verdelui fluid, de Alexandru Jurcan/79
 Adina Romanescu/80
 Scena. Cartofori cu ștaif și rafinament, de Tamara Constantinescu/80
 Alergene. Epigrame, de Nicolae Matcaș/81
 Lumea lui Larco, de Vasile Larco/82
 De la un clasic citire. Naum Smarandache/82
 Scrisori pariziene, Lazăr Huser/83
 Simplă statistică a predestinării, de Corina Liliana Simeanu/85
 Curier/86
 Panoramic cultural 2021/87

Singurătate

Atelaj

Atelierul pictorului Vermeer (I)

Număr ilustrat cu lucrări de Adina Romanescu

IN MEMORIAM

NCOLAE DABIJA

Nicolae Dabija ne-a lăsat „Tema pentru acasă” – dovadă a Credinței, a Nădejzii și a Iubirii

Nicolae Dabija (15 iulie 1948, Comuna Codreni, Cimișlia – 12 martie 2021, Chișinău) – poet, prozator, publicist, eseist, istoric literar și om politic din Basarabia, membru de onoare al Academiei Române, membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei, Doctor Honoris Causa – nominalizat de mai multe universități din Basarabia și Țara Mamă, redactor-șef al săptămânalului „Literatura și Arta”, editat de Uniunea Scriitorilor din stânga Prutului, ne-a lăsat ultima sa „Temă pentru acasă” la Limba și Literatura Română, intitulată „A fi om – o artă sau un destin?”.

Cu peste 80 de volume de poezii, romane, nuvele, eseuri, publicistică, istorie literară, manuale, povestiri și poezii pentru copii, traduse și publicate în numeroase țări, Nicolae Dabija a fost un ambasador al românismului, iar dacă ar fi scris doar romanul „Tema pentru acasă”, ar fi fost suficient pentru a-i oferi Nobelul pentru Literatură sau pentru Pace.

Opera dezvăluie, până în străfundurile sale, până la nivel atomic, existența Iubirii, a recunoașterii ei pe pământ, ca o fărâmă a sfințirii dumnezeiești. Sufletul, încercat de cele mai grele cazne, de așteptare, de deznădejde, de umilire, de deznădejde și împingere până la granița cu Infernul, se recunoaște în Dumnezeu printre oamenii de lângă el. Autorul ne întârește prin această lucrare, încredințându-ne că îngerii și-au construit lăcaș în oameni, că puterea noastră de a simți este dincolo de perceptibil și terestru, iar că ocara la care au fost supuși românii basarabeni, alături de alți frați în credință și încredere, de către regimul stalinist, nu le-a surpat Omenia.

Romanul prezintă destinul profesorului de Limba și Literatura Română din satul Poiana, Mihai Ulmu, proaspăt absolvent al Facultății de Litere din Iași, șef de promoție, care le preda elevilor săi de clasa a XII-a întreg anul pe Eminescu și doar câteva ore le vorbea de ceilalți scriitori. El însuși, precum un

Eminescu, avea cabinetul de literatură ca un muzeu, ca o cameră de oaspeți, împodobită cu portrete de scriitori, covoare tradiționale, expoziții de reviste și cărți. Pentru dăruirea sa cuvântului românesc, meseriei sale, literaturii române și oamenilor, Mihai Ulmu este condamnat la 25 de ani de închisoare și deportat în Siberia, la muncă silnică în „Lagărul Morții”. Ultima sa lecție de literatură, înainte de arestare, răspunde la întrebarea „Ce e iubirea?”, profesorul subliniindu-le elevilor că „neamul nostru e condamnat să iubească”.

Dus într-o închisoare pe roți, în vagoane pentru vite, cu pasageri care aleseseră să tacă, Mihai Ulmu traversează Nistrul pe la Tighina, apă de la care își ia rămas-bun ca de la un bun prieten, iar apoi Uralii. Sute de bărbați înghesuți într-un vagon încercau acum sentimentul de teamă, de resemnare, de înduioșare, de sclavie consimțită sau de încăpățănare, pentru o nevinovăție transpusă pe chip și pe suflet. Mihai devine M1-315.

Urmează treisprezece ani de gulag printre sfinți, intelectuali și răufăcători, care încercau a se ține cu toții de o singură funie a vieții, pentru a nu fi doborâți de necruțătoarea Siberie.

Personajul cunoaște Iubirea în libertate, atunci când este ajutat să evadeze de Maria Răzeșu, fosta sa elevă din Poiana, care ajunge la capătul pământului pentru cel căruia îi era sortită. „Mulți dintre oameni nu-și află niciodată împlinirea pentru că n-au răbdare nici s-o caute, nici s-o aștepte”, dar Mihai și Maria, fugari prin taigaua nesfârșită, și-au recunos-

cut sufletele care se știau parcă de mii de ani, au recunoscut Iubirea, „o iubire ca un cutremur, ca o spaimă, ca o cădere într-o fântână adâncă sau ca o prăvălire în cer.”

Dacă cineva mai crede astăzi că în ideologia comunistă a existat măcar ceva uman, benefic, prolific, mie mi-e suficient doar atât din această teorie: „numai cretinii mai iubesc”, iar de aici s-au născut toate dezastrele și urgiile săvârșite de călăii regimului.

„Omul devine tare prin suferință” și multe au de îndurat personajele acestui roman: interogatorii, întemnițare, evadare, epuizare, singurătate, neputință..., dar toate au fost parcă incomparabile cu puterea iubirii. Mihai avea de executat în total 240 de ani, 8 luni, 3 săptămâni, 2 zile, 8 ore și 30 de minute, iar „a atrace după tine în iad sau într-o mare nenorocire care-i numai a ta, o ființă care te iubește și care nu se gândește la moarte pentru că se gândește la tine, înseamnă a fi iubit vreodată.”

Aș vrea să ne putem bucura astăzi de ceea ce avem, ca urmare a lacrimilor, a sudorii, a îndârjirii, a luptei, a credinței și nădejzii, dar mai ales a iubirii față de aproape a tuturor celor care n-au lăsat să ne moară graiul, tradiția, bunătatea, omenia, a celor care nu L-au lăsat pe Dumnezeu să moară în sufletele lor și care ni L-au trimis reazem pentru vremuri mai bune sau mai grele. „Gulagul” nostru de astăzi este diferit de cel de acum o sută de ani, pentru că ei s-au încăpățânat să treacă peste suferințele fizice și nu le-a fost doborâtă nici destoinicia, iar nouă ne rămâne să luptăm doar cu noi înșine, fiecare în fața propriei ființe, pentru că viața neîntemnițată este zborul, zâmbetul, îmbrățișarea... Și să nu uităm: „iubirea îi sfințește și pe cei sfinți”.

Prof. TATIANA SCURTU

Fotografii din arhiva Nicolae Băciuț.

Nicolae Băciuț, Nicolae Dabija, Viorel Dinescu, în redacție la revista „Literatura și arta”, 2019

Vatra veche dialog

Nicolae Dabija

„Taie-le capetele inteligenței și
poporul nu va mai exista...”

Una dintre cărțile de succes ale lui Nicolae Dabija, bestsellerul „Tema pentru acasă”, a fost publicat în bulgară, sub titlul „Basarabie, dragoste mea”, în traducerea lui Ognean Stamboliev, un veritabil ambassador al literaturii române în Bulgaria.

Despre acest roman, cei doi au realizat interviul de mai jos, transmis nouă de Ognean Stamboliev, corespondent al revistei „Vatra veche” în Bulgaria. (N.B.)

*

„TOȚI CEI CARE IUBESC SE VOR RECUNOAȘTE ÎN ACEST ROMAN”

O.S.: Stimate Nicolae Dabija, v-am cunoscut până acum ca poet și publicist. Ce v-a adus pe meleagurile prozei. Această carte este debutul dumneavoastră în genul romanului?

N. D.: „Tema pentru acasă” e primul meu roman, după peste 80 de cărți de poezie, publicistică, eseu, istorie literară, manuale școlare etc. De multe ori am impresia că nu eu am scris această carte, ci ea m-a scris. Că nu eu am trăit-o, ci ea m-a trăit. Că nu eu am ales eroii, ci ei și-au ales autorul poveștii lor (m-am convins de acest lucru când, la un moment dat, n-au mai vrut să mă asculte și și-au urmat fiecare drumul lui care nu a mai putut fi determinat de autor). Este, cred, cazul clasic când eroii povestesc și autorul notează.

E un roman de dragoste și moarte. Eroii mei, cei doi îndrăgostiți, sunt puși în condiții limită. Sentimentul lor (unul împărțit la doi)

se desfășoară pe fundalul deportărilor staliniste, care au avut loc după 1940 în Basarabia (astăzi Republica Moldova). Cartea este un elogiu adus acelei generații de intelectuali, martirilor neamului, școlii, profesorilor, solidarității umane, dragostei, dar în primul rând femeii. Autorul afirmă în paginile cărții fără să afișeze această convingere a sa: și bărbatul poate iubi foarte puternic, și femeia poate iubi foarte puternic, dar numai femeia se poate sacrifica pentru sentimentul ei.

Toți cei care iubesc se vor recunoaște în acest roman.

Romanul „Tema pentru acasă”, am afirmat acest lucru de mai multe ori, e despre voi, îndrăgostiților de toate vârstele și din toate timpurile!

O.S.: În Cuvântul-înainte al cărții menționați cum v-a găsit ideea. Ce puteți spune suplimentar la acest text introductiv?

N. D.: Romanele bune se scriu la maturitate. Nu l-aș fi scris niciodată, bănuiesc, dacă n-aș fi avut un accident nefast în vara anului 2007, când am căzut într-o prăpastie aproape de mănăstirea Țipova de lângă Nistru. Atunci, într-un moment dintre viață și moarte, am văzut, ca o năzărire, filmul cărții concentrat în câteva secunde.

Mă salvase un dud bătrân și stufos care îmi amortizase căderea.

În acele clipe de durere, prietenul meu Ioan Marinescu, jurnalist din Ploiești, a auzit cum discutau doi călugări de la mănăstire, care se apropiaseră să mă ajute:

– A căzut de la nouă metri, de pe piatră pe piatră. Cum de a rămas viu?

– A căzut printr-un dud...

Și atunci unul dintre monahi a întrebat mirat:

– Dar de unde s-a luat dudul? Că ieri parcă nu era aici!

Fuse, bănuiesc, o exagerare a prietenului meu sau a călugărilor, dar m-am convins nu o dată de faptul că, dacă, în anumite împrejurări ale vieții tale, ești umilit nemeritat, Dumnezeu îți va trimite aproape întotdeauna o aripă care să te ajute să te ridici.

Cel de Sus mi-a trimis atunci aripa care să mă sprijine – această carte, pe care aș fi dorit, cu mult înainte de acea întâmplare tristă, să o citesc.

O.S.: Cum ați lucrat? Repede sau... În general, cum scrieți: repede, ușor?...

N. D.: Romanul s-a scris singur. El s-a încheiat mai întâi în gând. După trei luni de spitalizare, îi cunoșteam tot conținutul pe de rost.

Revenit acasă, scriam sau, mai exact transcriam din memorie, câte un capitol în fiecare zi. L-am așternut repede. Gândul, aveam atunci această impresie, abia reușea să ajungă din urmă pixul care luneca parcă fără mine pe foaie. Cartea are 73 de capitole, l-am scris deci în 73 de zile.

Scriam fără să respect ordinea. Am început scrierea cu un capitol de la mijlocul cărții, cel cu preotul Ioan Florenschii, după care am scris unul de la începutul ei, apoi un altul de la sfârșit și așa mai departe.

Am avut și un moment ca acesta: am notat un capitol și l-am rătăcit, iar întrucât urma să-l așez în canavaua cărții și nu-l găseam, l-am mai scris o dată.

Când peste alte săptămâni am regăsit capitolul în prima lui variantă, care se încălcise cu alte foi într-un maldăr de ziare, am fost uluit să descopăr că textele celor două scriituri coincideau întru totul, cuvânt cu cuvânt, doar unele virgule sau nuanțe de cuvinte difereau.

După aceea am revenit, am comprimat, l-am scuturat în primul rând de poezie, uneltele prozei sunt totuși altele, iar descrierile poetice frânau dinamismul narațiunii, m-am străduit în această carte să nu fac literatură. Or, literatura e ceva care îndepărtează de viață, substituind-o de cele mai multe ori. →

OGNEAN STAMBOLIEV

După ce am pus punctul de la sfârșitul cărții, mă temeam s-o recitesc. Am pus-o de-o parte. Era ca un text fără autor. Nu aveam sentimentul că-mi aparține, el fiind mai mult al eroilor cărții.

Peste o jumătate de an, l-am răsfoit și, pentru că la o nouă lectură am re trăit aceleași sentimente puternice, l-am înmănat editorului Daniel Corbu din România, care l-a citit imediat și i-a făcut o notă, exagerată evident: „Carte de Premiul Nobel.” Abia atunci am pus numele meu pe pagina de început.

O.S.: Cred că ați fost inspirat de Eminescu, geniul literaturii române, de poezia și proza lui.

N. D.: Desigur, portretul lui Eminescu dat jos de pe peretele unei săli de clasă de către ostașii sovietici la 28 iunie 1940 și înlocuit cu cel al lui Stalin, pe care elevii ulterior l-au dat jos, ca să-l pună la loc pe cel al poetului drag, reprezintă un simbol, iar niște simboluri sunt expresiile unor valori, câteodată diametral opuse.

Noi am plătit scump pentru dreptul de a-l avea pe Eminescu.

În anii '30, în Transnistria, cărțile lui, puținele care răzbeau dincolo de Nistru, erau arestate cu tot cu cititori.

După 1940, la Ivdel, o închisoare din Siberia pentru basarabeni, mi-a povestit un supraviețuitor, unii dintre condamnați cântau în fața plutoanelor de execuție cântece pe versuri de Eminescu.

Mihai Eminescu, ca și Hristo Botev pentru bulgarii de pretutindeni, este Poetul Național al tuturor celor care vorbesc limba română. El este pentru noi mai mult decât un poet, e un reper spiritual și, într-o perioadă grea pentru istoria noastră, ne-a ajutat să rezistăm și să ne păstrăm limba.

Aș îndrăzni să afirm că Eminescu ne-a făcut pe noi, basarabeni, bogați prin naștere. Suntem bogați prin faptul că ne aparține, bogați prin faptul că-i aparținem.

O.S.: Cartea e ficțiune sau sunt și momente reale?

N.D.: Am avut, cred, sute de prezentări ale cărții în școli și localități din Republica Moldova și România. Mulți dintre supraviețuitorii GULAG-urilor s-au recunoscut în carte: „Această carte e despre mine”, „Toate s-au întâmplat întocmai cum le-ați descris în roman”, mi s-a spus nu o dată.

În comuna Miroslăvești, județul Iași, un bătrân, Ștefan Hogaș, mi-a vorbit că l-a cunoscut personal pe Kudreavțev.

Cum?, am întrebat. Pentru că acest personaj e o invenție pură. Toate numele sunt inventate. Iar Kudreavțev a fost primul nume rusesc care mi-a venit sub peniță atunci când scriam.

Postul ostaș al Armatei Române, făcut prizonier de Armata Roșie în 1944, a făcut închisoare la Vorkuta, lângă Polul Nord, iar comandantul penitenciarului se numea Kudreavțev.

Bătrânul mi l-a descris exact cum l-am înfățișat în carte.

Acțiunea în cartea mea însă se desfășoară la Kolâma, lângă Oceanul Pacific.

Dar paradoxul e altul: în lagărul de la Vorkuta, care-l avea șef pe Kudreavțev, și-au executat pedeapsa doi unchi de-ai mei, arhimandritul Serafim Dabija și preotul Nicodim Onu.

Ei nu mi-au vorbit de Kudreavțev, n-am auzit niciodată acest nume.

Concluzia mea e că omul, pe lângă alte lucruri pe care le moștenește – trăsături fizice, caracter, predispoziții de destin – se naște și cu o memorie moștenită, care zace depozitată într-un ungher al subconștientului, urmând să se declanșeze doar în anumite momente ale vieții noastre sau, poate, niciodată.

Cartea este, dacă aș putea să mă exprim astfel, o ficțiune bazată pe cazuri reale.

Ea nu e, cum afirmă critica literară, un amestec de realitate și ficțiune, ci descrie o realitate atât de dură încât aceasta pare ficțiune. Notele onirice nu fac decât să accentueze acest lucru.

O.S.: Ați vizitat Siberia și locurile despre care vorbiți în roman?

N.D.: N-am vizitat Siberia, dar

Nicolae Băciut, Nicolae Dabija, la Muzeul Memorial „Nichita Stănescu”, Ploiești 31 martie 2014

Mihai Cimpoi, Nicolae Dabija, Lancrăm, 5 mai 2011

am purtat-o în mine (doar întâmplător nu m-am născut acolo, mama mea nu a fost inclusă în lista celor care urmau să fie deportați, din motiv că era măritată cu un invalid de război mobilizat de armata sovietică), am văzut-o într-un fel cu ochii rudelor mele, țărani și preoți, deportate în lagărele acestui continent al friicii.

Mai mult decât atât, am citit multe cărți despre Siberia și despre lagărele ei, am discutat cu mai mulți oameni care s-au întors din acel infern al frigului.

O.S.: Ați dedicat cartea d-voastră intelectualității basarabene. De ce?

N.D.: În istoria Britaniei se spune că, în jurul anului 1000, un rege brit a vrut să șteargă de pe fața pământului poporul velș al Țării Galilor. Dar niște înțelepți l-au sfătuit: „De ce ai uide tot poporul? Taie-le capetele învățătorilor lor și poporul nu va mai exista.” Probabil, regele așa a și făcut, dacă de poporul velș a încetat să se mai vorbească în istorie. Odată cu învățătorii, cu cărturarii, cu intelectualii vremii, a dispărut și poporul.

La fel s-a procedat de-a lungul istoriei și cu popoarele noastre: cei care au intrat cu armatele peste noi i-au vânat în primul rând pe intelectuali: învățători, preoți, scriitori... Ei știau, odată intelectualitatea decapitată, poți face dintr-un popor sau altul, ca dintr-o bucată de plastilină, ceea ce îți dorești.

E o minune că o parte din intelectualitate, care reprezintă conștiința neamului nostru, a rezistat și a putut încuraja și restul poporului să reziste.

O.S.: Soarta Basarabiei a fost nefastă. Istoria ei e dramatică, chiar tragică. Credeți că →

Moldova se va uni cu România și de ce aceasta nu s-a întâmplat după ieșirea ei din imperiul sovietic rusesc?

N.D.: Despre România și Republica Moldova se poate spune ceea ce spusese Oscar Wilde despre Anglia și SUA: că sunt două țări despărțite de o limbă comună.

În 1989, eram deputat în ultimul Parlament sovietic. Atunci când s-a recunoscut că Pactul Ribbentrop-Molotov este unul nul și neavenit, credeam cu toții că se va reveni → la frontierele din 1939, dar n-a fost să fie. Basarabia este o bucată din România, ruptă în urma acestui Pact și alipită la URSS.

Greșeala noastră, a intelectualilor și politicienilor de la 1989-1991, a fost că noi am dorit revenirea la Țara din al cărei trunchi am fost smulși, realizată pe bucăți. Mai întâi să obținem limba română, apoi alfabetul latin, ulterior – simbolurile naționale, recunoașterea istoriei comune pentru toți românii, cu identitatea noastră, gândindu-ne că părțile până la urmă nu pot alcătui decât întregul.

Și am greșit.

O altă gafă a fost că noi în loc să luptăm pentru libertate, am luptat pentru independență. Un stat poate fi recunoscut ca independent de peste 150 de țări ale lumii și să nu fie liber. E exact cazul Republicii Moldova.

Pentru noi este foarte importantă acum integrarea în Uniunea Europeană, care ar însemna de facto revenirea noastră Acasă, în Europa valorilor și a familiei popoarelor civilizate.

O.S.: Câte ediții și traduceri au apărut până acum ? Tirajul?

N.D.: În limba română romanul a cunoscut 5 ediții, cu un tiraj total de 32 000 de exemplare. Conform unui sondaj efectuat între bibliotecari „Tema pentru acasă” a fost considerată drept cea mai citită carte de beletristică din ultimii 10 ani, numai în anul 2010 ea a cunoscut peste 100 000 de împrumuturi în bibliotecile din Republica Moldova.

Romanul a apărut deja la prestigioasa editură „Société des écrivains” din Paris, în traducerea Mariei Augustina Hâncu și Constantin Frosin. Pe coperta cărții editorii menționează faptul că romanul conține „una dintre cele mai superbe povești de dragoste”.

Romanul a mai fost tradus în germană (traducător – Ion

Mărgineanu), italiană (traducătoare – Olga Irimiciuc), se traduce în engleză (de către Nicolas Andronesco), rusă (Miroslava Metleeva), macedoneană (Paskal Ghilevski) și chineză (Ma Linjuan). Recent a fost publicat și în engleza în SUA.

O.S.: Credeți ca acest roman minunat, care e scris și ca un scenariu se poate ecraniza? Eu cred ca va fi un film emoționant...

N.D.: Eu am descris, nu am scris. Am transpus cele care mi se arătau într-un fel pe ecranul imaginației. De aceea când mai mulți cititori mi-au reproșat că ar fi trebuit s-o las pe eroina cărții, Maria Răzeșu, să trăiască, le-am spus: desigur că aș fi putut face, fiind autorul cărții, ca Maria să nu moară, dar atunci v-aș fi mințit.

Mai mulți cititori mi-au spus că romanul e un scenariu de film gata scris. Am citit și câteva oferte. Sergiu Prodan, președintele Uniunii Cineaștilor din Republica Moldova, se arăta entuziasmat de carte, dar, mi-a precizat, pentru ca romanul să devină film, e nevoie de o investiție de câteva milioane de euro, pe care, din păcate, studioul de filme de la Chișinău nu-i are.

O.S.: Scrieți nu numai ca un mare poet, născut, nu făcut, dar și ca un muzician. Cred ca muzica va inspira?

N.D.: De multe ori muzica e cea creează fundalul necesar pentru creație. Poate să mă inspire, să mă pregătească sufletește pentru scrisul meu.

Într-o perioadă, îmi scriam poeziile rostindu-le.

Acum, deși scriu altfel, aud sunetele și fără să le dau rostire, pentru mine fiind foarte importante sonoritatea cuvintelor, alternanța vocalelor și consoanelor, relațiile în care intră acestea la scrierea unei cărți.

Vasile Bahnaru, Nicolae Băciut,
Nicolae Dabija, Mihai Cimpoi,
Lancrăm, 5 mai 2011

Premiul „Opera Omnia”, pentru
Nicolae Dabija, la Festivalul
 Internațional de Poezie „Nichita
Stănescu”, Ploiești, 31 Martie 2014

O.S.: Cartea a fost primită de cititori cu mare interes și căldură, iar de critica literară ca un mare, deosebit eveniment în literatura basarabeană și română.

Am citit cronici numai cu superlativ. Cartea pe care o veți publica după acest roman minunat, extraordinar, cred ca va fi la același nivel înalt.

N.D.: Romanul „Tema pentru acasă” a cunoscut peste 200 de recenzii în presa din România și Republica Moldova, dar și în cea din SUA, Serbia, SUA, Canada. La Iași la editura „Princeps Edit” a apărut și o carte „Tema de după Tema pentru acasă”, care conține recenzii și ilustrații la roman.

Mai mulți cititori m-au îndemnat să scriu continuarea romanului. Unii mi-au sugerat ce-ar trebui să conțină. Un critic literar din Galați mi-a expediat așternut pe mai multe file subiectul părții a doua a cărții, cu propuneri concrete.

La comanda cititorului, am editat între timp o carte de nuvele „Nu vă îndrăgostiți primăvara”, câștigătoare a topului „Cea mai citită carte a anului 2014”, premiu atribuit de Societatea Bibliotecarilor din republică, volum care a cunoscut într-un an două ediții cu un tiraj total de 10 000 de exemplare. El cuprinde nuvele cu conținut oniric, filozofic, ezoteric, încadrate de unii critici la tematica științifico-fantastică. Dar succesul ei se datorează în bună parte romanului „Tema pentru acasă”, pe care cititorii mă așteaptă să-l continui în alte cărți.

Cititorului bulgar multă sănătate!

O.S.: Vă doresc inspirație și succes!

Chișinău - Sofia

Nicolae Dabija – Câtă literatură, atâta artă!

M-a sunat Răzvan Ducan să-mi spună că a murit Nicolae Dabija. Auzisem că a fost infectat cu coronavirus, că e într-o stare gravă, dar nu mă așteptam să nu-l biruiască.

Era unul dintre stâlpii literaturii basarabene, un apropiat, cu care, fără a ne face prea multe declarații de dragoste, am fost mereu într-o relație cordială.

Înainte de 1989, îl citeam, chiar am preluat un poem de-al lui, din „Literatura și arta”, scris în grafie rusească și l-am „transcris” în alfabetul latin și l-am publicat în „Vatra”, ca pe o izbândă, fiindcă lectorul vigilent de la Consiliul Culturii și Educației Socialiste, care făcea revistei „lectură de îndrumare și control”, cum i se spunea cenzurii, nu a obiectat la publicarea lui și mă îndoiesc că nu știa despre cine e vorba. Mi se părea atât de ciudat acel scris care se citea în românește. A fost prima mea întâlnire cu scrisul său.

Ne-am întâlnit apoi de nenumărate ori, și în țară și la Chișinău, am participat la diverse manifestări literare.

Sub aura poeziei blagiene, în 2011, la Lancrăm, Alba Iulia, am lăsat să se reverse între noi poezia care ne leagă, sentimentele coincidente, regăsirea frățească. 1

Momentul nostru de glorie comună a fost Festivalul Internațional de Poezie „Nichita Stănescu”, de la Ploiești, unde, în 2014, eram amândoi laureați – el primea premiul pentru „Opera Omnia”, eu marele premiu al Festivalului.

Au fost câteva zile de poezie și frăție imposibil de uitat, într-o companie din care nu lipseau Eugen Simion, Adam Puslojic, Vasile Târâțeanu și alți scriitori români, sârbi, bulgari și minunatele gazde ploieștene, sub bagheta lui Constantin Stere, omologul meu de la DJC Prahova.

În 2019, împreună cu poetul Viorel Dinescu, l-am vizitat la redacție, „secretara” lui de genul masculin ne-a făcut niște cafele tari, să ne mai revenim după nopțile nedormite.

Ne-am dăruit unii altora cărți, i-am lăsat și un text despre Grigore

Vieru, pe care l-a publicat pe prima pagină din „Literatura și arta”.

I-am dat cartea mea de versuri „La taclale cu Dumnezeu”, ne-a dat mai multe numere de revistă și câteva din ultimele sale cărți și în română și în traducere, pentru că avusese parte, culmea, cu romanul său „Tema pentru acasă”, de un mare succes.

Cu ani în urmă, îmi povestise și cum s-a născut acest roman, o poveste la fel de frumoasă precum cartea.

Ca și Vieru, recurgea la apelativul „frate”. Eram „fratele Nicolae”, era „fratele Nicolae”.

Cu Nicolae Dabija moare o lume.

Se spune că nimeni nu e de neînlocuit. La moartea lui Grigore Vieru scriam, pe bună dreptate, că e de neînlocuit. Și îl citam pe George Călinescu, care spunea despre Eminescu: „Ape vor seca în albie, și peste locul îngropării sale va răsări pădure sau cetate, și câte o stea va veșteji pe cer în depărtări, până când acest pământ să-și strângă toate sevele și să le ridice în țeava subțire a altui crin de tăria parfumurilor sale.”

Cred în continuare că Grigore Vieru e de neînlocuit.

Cum cred că și Nicolae Dabija e de neînlocuit.

Nicolae Dabija a fost de toate: scriitor, istoric literar, eseist, jurnalist, om politic, luptător pe frontul demnității naționale, neobosit creator, care lasă în raftul de carte românească peste optzeci de volume care-i poartă numele, lasă o revistă, „Literatura și arta”, care a fost armă de luptă pentru basarabeni, ajungând, în anii buni, la tiraje de peste 260.000 de exemplare, cifre amețitoare pentru o populație de nici trei milioane.

Vasile Târâțeanu, Constantin Stere (sus), Adam Pslojic, Nicolae Dabija, Nicolae Băciut, (jos) Ploiești 29 martie 2011

Constantin Stere, Nicolae Dabija, Dragoliub Firulović, 2014

„Nicolae Dabija, spunea Grigore Vieru, e o vie dovadă că Basarabia n-a murit și n-are când să moară”.

Cu Nicolae Dabija pleacă o lume, dar rămâne una pe care el a zămislit-o prin cuvintele limbii române, prin trăirile unui neam care nu se poate simți întreg până nu dispăre granița de pe Prut.

Nicolae Dabija lasă mărturie despre timpul său un număr de cărți mai mare decât numărul anilor pe care i-a trăit. Iar una dintre cărțile sale, din seria „Opera poetică”, se cheamă, sugestiv, profetic, dacă vrei, „Poeme pentru totdeauna”.

Posteritatea lui nu trebuie să fie cu nimic mai prejos decât viața lui, iar această datorie morală și de onoare este a celor care urmează să țină în continuare aprinsă flacăra culturii și a românității.

Dumnezeu să te aibă în paza Sa, frate Nicolae!

NICOLAE BĂCIUȚ

P.S. Din comentariile postate pe Facebook la textul postat de mine, dedicate lui Nicolae Dabija:

Adânc vorbești frate BĂCIUȚ despre fratele DABIJA ! Și eu m-am îmbrățișat cu fratele DABIJA pe la HAMILTONUL nostru din CANADA..dar sufletele noastre erau acasă...ÎN ROMÂNIA...

George Filip

Îmi deplâng fratele Nicolae Dabija cu două lacrimi: una sârbească și alta basarabeană. Nu-l uităm!

Adam Puslojic

„A fi scriitor în Basarabia înseamnă a fi purtător de limbă românească”!

L-am reîntâlnit pe poetul **Nicolae Dabija**, redactorul-șef al săptămânalului „Literatura și Artă” și președinte al Societății „Limba noastră cea română” la Casa Scriitorilor din Chișinău, unde avea loc un eveniment deosebit pentru toată suflarea scriitoricească din Republica Moldova: aniversarea a 75 de ani de la înființarea Societății Scriitorilor din Basarabia. Evenimentul s-a înscris între manifestările dedicate sărbătorii naționale „Limba noastră cea română”, din vara anului 1996. Nu ne mai văzusem din august 1990, de la cea dintâi aniversare a acestei sărbători, când domnia sa a avut bunăvoința să-mi acorde un interviu. Atunci, la un moment dat, afirma: „*voi, cei de dincolo de Prut, sunteți noi, cei de dincoace, iar noi, cei de dincoace, suntem voi, cei de dincolo*”!

Am început discuția noastră de la această afirmație, întrebându-l dacă și acum, după șapte ani, mai suntem tot la fel?

N.D. Da, sigur că suntem tot la fel, ba așa spune chiar mai mult, fiindcă suntem un singur trup și un singur suflet, cu siguranță, un singur neam românesc! E drept, în ultimii cinci ani, s-au mai schimbat niște lucruri pe aici pe la noi, în Basarabia. Fiindcă, unii dintre cei ajunși la putere încearcă să ne dovedească nouă, românilor ce trăim de o parte și de cealaltă a Prutului, că nu suntem noi, cei ce suntem, adică români, ci am fi altcineva! Aștia sunt cei care și-au lăsat puterea peste noi, atât în 1812, cât și în 1940. Ei vor să ne lămurească că părinții noștri ar fi fost de altă naționalitate decât noi, că bunicii mei ar fi vorbit altă limbă decât cea românească, cea în care au scris marii noștri clasici. Deci noi, nepoții lor, ar trebui să vorbim altă limbă, cea pe care ne-au impus-o cei care ne-au deznaționalizat și ne-au rusificat!

- În situația actuală, existentă în Republica Moldova, care ar fi, după părerea dumneavoastră, rostul și rolul unui scriitor basarabean?

N.D. Eu cred că a fi scriitor în Basarabia înseamnă ceva mai mult decât a fi... scriitor. Înseamnă a fi purtător de limbă românească! Iar ca să fii purtător de limbă românească aici, în Basarabia, înseamnă altceva

decât în România. Fiindcă noi, românii basarabeni, suntem minoritari în majoritatea orașelor de aici. Cei care au venit după 1940 s-au instalat cu toții în orașe, unde au primit case și funcții. Lor nu la place munca câmpului, le plac numai roadele sale, pentru care trudesco din greu țărani noștri. Datorită lor mai suntem noi azi români aici și vorbim o limbă românească! Ei sunt cei care au păstrat limba română, cultura română, obiceiurile și tradițiile românești, dar și credința noastră strămoșească!

Dacă ne-am fi luat după stăpânii „luați din drum”, ar fi trebuit să credem nemerniciile cu care ne intoxica, precum, de exemplu, că Mihai Eminescu nu a fost român, ci moldovean, iar I.L. Caragiale, contemporanul și prietenul său, a fost aromân! Iată pentru ce trebuie să facem totul pentru a ne regăsi pe noi înșine. Este foarte important ca noi toți, cei de dincolo și de dincoace de Prut, să ne întâlnim la sărbătorile noastre. La marile noastre sărbători naționale! Așa cum încearcă să fie și „Limba noastră cea română”. Spun „încearcă”, fiindcă nu este ceea ce ar trebui să fie, ceea ce noi am dori să fie. Pentru că ne-a fost furată...

- Prima aniversare, cea din 1990, a fost totuși o mare sărbătoare de spirit și de simțire românească. În ce mă privește, pot spune, fără nicio exagerare, că a fost una din cele mai emoționante la care am luat parte vreodată...

N.D. Atunci, în 1990, a fost, într-adevăr, o mare sărbătoare, la care au luat parte sute de mii de români basarabeni, dar și foarte mulți români veniți din Țară, unii dintre cei mai mari scriitori ai României de azi, între care și marele poet Adrian Păunescu, care a fost primit, dacă vă mai aduceți aminte, cu un entuziasm extraordinar. Și, într-adevăr, ne-a încântat pe toți cei prezenți în Piața Marii Aunări Naționale prin spectacolul oferit de Cenaclul „Totuși iubirea”.

Din 1991 n-a mai fost așa, fiind-

că i s-a deturnat sensul adevărat, renunțându-se la sintagma „Limba noastră cea română, pentru a rămâne doar cu „limba noastră”. În acest fel, i s-a pierdut identitatea cea adevărată, fiindcă fiecare a înțeles ce-a vrut. Unii au spus că este „moldoveanescă”, alții că e rusă.

- Anul acesta s-ar părea că au fost unele semne, e drept, timide, de revenire la ceea ce a fost inițial, adică la sărbătoarea națională „Limba noastră cea română”. Ori, poate, mă înșel?..

N.D. S-au făcut niște eforturi în această direcție, care, timid, cum ziceți, și-au arătat puțin roadele. Ele au fost departe de ceea ce ar trebui să fie. Eu zic însă că important este să ne regăsim cu toții între hotarele limbii române, știut fiind faptul că un neam se întinde până unde se întinde limba sa, cum spunea Kogălniceanu. Dacă vom reuși acest lucru, nimeni nu va mai putea spune că suntem două popoare, care vorbesc două limbi diferite. Acest adevăr va trebui să triumfe odată și-odată! Pentru că este adevărul despre cauza noastră sfântă și dreaptă, în slujbă căreia mă aflu și eu, ca scriitor basarabean, dar și ca președinte al Societății „Limba noastră cea română”. (februarie, 1997)

*

P.S. Nicolae Dabija a fost unul dintre cei dintâi scriitori basarabeni pe care i-am cunoscut încă în 1990. Ne-am reîntâlnit de mai multe ori la Chișinău. De la bun început, l-am simțit aproape de inima mea. La cea dintâi aniversare a sărbătorii naționale „Limba noastră cea română”, din 31 august 1990, de pe scena din fața Arcului de Triumf, poetul Nicolae Dabija, președintele Societății „Limba noastră cea română” a rostit jurământul în fața Poporului și a Bisericii de a milita pentru propășirea limbii române, de a milita pentru îmbogățirea și înălțarea ei, astfel încât să devină cu adevărat „un șirag de piatră rară, pe moșie revărsat”.

Nicolae Dabija a fost un luptător pentru triumful românismului pe pământul Basarabiei; a fost un mare român și va rămâne unul dintre cei mai importanți scriitori basarabeni. Dumnezeu să-l ierte și să-l primească în împărăția sa cea cerească, spre a se odihni, fiindcă aici, pe pământ, a avut parte numai de neodihnă.

ILIE SANDRU

IN MEMORIAM

IOAN MÂNĂSCURTĂ Ieșirea din timp?

28 martie 2021

Ne mor prietenii, ne mor,
De parcă moartea e un zbor. (N.B.)

E devastator. Ieri scriam despre plecarea dintre noi a unui poet al adolescenței mele bistrițene, Alexandru Cristian Miloș, răpus de covid, la 68 de ani, iar în această dimineață, primul mesaj citit pe Facebook, postat de Valeriu Matei, anunța pierderea a încă unui scriitor important al Basarabiei, victimă a aceluiași virus nemilos: Ioan Mănăscurtă, tot la 68 de ani și în plinătatea forței creatoare.

Îl (re)descoperisem cu puțini ani în urmă la Ploiești, la Festivalul Internațional de Poezie „Nichita Stănescu”, în 2019, când am sărbătorit poezia în numele „poetului necuvintelor”.

A fost distins cu Premiul pentru promovarea culturii române în străinătate, alături de Dinu Flămând, distins pentru poezie, la o ediție la care au fost premiați și acad. Ioan Aurel Pop și pictorul Iacob Lazăr.

Mi-a revenit onoarea de a pregăti un Laudatio pentru laureatul Ioan Mănăscurtă. („În sfârșit, ajuns acasă, am avut posibilitatea să citesc pe îndelete revista. Admirabilă! Vă sunt deosebit de recunoscător pentru prezentare. Adevărul este că alta mai plină nu-mi amintesc să fi avut”. - Ioan Mănăscurtă, 10 aprilie 2019)

Cum știam dinainte numele laureaților, pentru că realizam un Supliment Nichita Stănescu al revistei „Vatra veche”, l-am contactat pe Ioan Mănăscurtă și am realizat și un interviu. Nu înainte de a-i parcurge câteva din cărțile lui importante de proză. Despre prozator, acad. Mihai Cimpoi spunea că e de două ori romantic, pentru că autorul avea nostalgie pentru cer și nostalgie pentru pământ.

Zilele petrecute la Ploiești, întâlnirile ulterioare de la Chișinău mi-au întărit imaginea unui scriitor angajat cu arme și bagaje în slujba cuvântului ziditor.

Unul care va rămâne, cu viața și opera lui pentru mântuirea neamului nostrum.

NICOLAE BĂCIUȚ

Ioan Mănăscurtă s-a născut la 28 aprilie 1953, Popeștii de Jos, jud. Soroca. Mama – Alexandra Grosu, tatăl – Vladimir Mănăscurtă (ambii pedagogi). Școala medie din satul Popeștii de Sus, Universitatea de Stat din Chișinău, Facultatea de Filologie, secția Jurnalism (1975).

Debutează în ziarul raional din Drochia (1967), urmare a unui concurs de poezie la care s-a plasat pe locul doi.

În 1973, student fiind, a fost angajat la ziarul *Tinerimea Moldovei*. Continuă activitatea la revista *Femeia Moldovei*, editura *Literatura Artistică*; președinte al cenaclului Uniunii Scriitorilor (US) *Dialog*, redactor-șef și președinte al Colegiului pentru Traduceri și Relații Literare al US, fondator/ președinte al Editurii US, al digest-ului *Gazeta Românească*, editor al revistei *Ciber plus*, expert CNRM pentru UNESCO, consilier Agenția Moldpres etc.

Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova, al Uniunii Scriitorilor din România și al PEN-Club, full member of the International Academy of Sciences of Nature and Society (Armenian branch), președinte al Asociației Obștești Princeps (cultură, tipărirea cărților), membru al unor jurii internaționale, participant permanent la Baku International Humanitarian Forum ș.a..

Începând cu anul debutului, 1967, este o prezență statornică în viața culturală, literară și în mass-media,

excepție făcând trei perioade (1977, 1982 și 1986), când numele său a fost pus sub interdicție în presa RSSM.

Semnează sute de articole, cronici, eseuri cu impact în epocă, interviuri-portrete cu celebriități artistice și științifice, readuce în circuit numele unor personalități basarabene aflate momentan sub interdicție (de ex., Maria Cebotari, Constantin Stere, Al. Robot ș.a.), abordează teme tabuizate de regim – protejarea mediului ambiant, salvagardarea patrimoniului cultural material și imaterial, fapt pentru care este taxat dur; susține rubrici permanente la majoritatea revistelor, colaborări la radio, televiziune, teatru, cinematografie.

Debut editorial în 1979 – *Noi și gândurile noastre*, urmată de *Bărbații Universului*, *Măine, când ne vom întâlni pe Pământ*, *Artefact* (roman fantastic pentru copii), *Tăierea capului*, *Înnodarea lui ceva cu altceva*, *Marea vânătoare*, *Ieșirea din timp*, *Deslușirea semnelor*, *Citirea a doua*.

Autor/ editor al seriei de dicționare cu titlul generic *Primul meu dicționar*.

Alcătuitor, traducător, prefațator și editor al unor antologii literare și de popularizare a științei, al unei serii de albume polilingve privind patrimoniul cultural al R. Moldova (*Republica Moldova Patrimonial*, *Republica Moldova Chișinău Cultural*, *Trandafir de la Moldova*, *Ștefan ș.a.*), editor al albumelor *Acasă Revenire* și *Antologia fotografiei basarabene*, prefațator al albumului *Maria Bieșu*, prin care a contribuit la crearea imaginii statului R. Moldova în străinătate și la promovarea valorilor naționale pe interior.

Unul dintre puținii autori care a abordat genul științifico-fantastic, care i-a adus consacrarea, lucrările fiind incluse în antologii internaționale.

*

Ca autor și de literatură de anticipație, Ioan Mănăscurtă, scria despre „Ieșirea din timp”.

Ioan Mănăscurtă însă nu va ieși din timp el intră în timp, devine timp.

Rămâne cu noi, iar scrisul lui rămâne mărturia unui „ev aprins”. „Nu petrecere, ci trăire a vieții”.

Vatra veche dialog

Wanessa Radu
Actriță la Teatrul „Maria Filotti”,
Brăila

(Fotografie realizată de Marian Ecmegian. Imagine din spectacolul „Viața nu te întreabă niciodată nimic”, regia Anca Cismaru)

-Mama dv. a fost o sensibilă, delicată poetă. Ce-i datorati? Nu v-a tentat să deveniți poetă?

-Da, m-a tentat să scriu. Chiar scriu, fără curajul de a publica. Există și acest dat în mine. Am crescut sub aripile îngerului meu protector, mama mea, poeta Mia Cuțitaru. Mamei îi dătez viața, primul cuvânt, primul zâmbet, primii pași, educația, prima lectură... Poate că destinul meu ar fi fost altul dacă nu eram ghidată de mică. Ea a fost cea care a avut înclinații artistice și a pus nectarul cuvintelor și-al vocii în mine. În confesiunea din cartea dănei, BISERICA PENTRU GREIERI, scria că legea cuvintelor și cântecelor trebuie să o împlinim amândouă. Multe lucruri le-am moștenit de la dumneaei, dar au fost dublate de muncă, perseverență până la încă-pățânare, și de tușa personală.

- Ați făcut studii de canto și la Brăila și la București. A fost muzica prima iubire... artistică?

-Da, muzica a fost prima iubire artistică. Am studiat canto cu doamna profesor Marilena Iordache, la Școala Populară de Arte din Brăila și cu soprana Magda Ianculescu, la București. Întâlnirea cu primii mei profesori de muzică s-a produs la Școala nr. 14 din Brăila, unde am

studiat vioara, timp de opt ani, dar am avut și ore de pian secundar. Fiecărui om care a trecut prin existența mea, și a contribuit la formarea mea ca om și ca artist, îi dătez o parte din paharul plin cu apă care se revarsă astăzi spre public. Și, credeți-mă, sunt mulți. Familia maternă, profesorii de la școala de muzică, poetul Adrian Păunescu, profesorii din Facultatea de Actorie pe care-i voi numi la un alt punct al acestui interviu, regizoarea Cătălina Buzoianu, cântărețul și compozitorul Nicu Alifantis. Primii pași, în afara scenei de la școala de muzică, i-am făcut pe scena Cenaclului „Flacăra”. Poetul Adrian Păunescu a văzut ceva în mine, o copilă de 14 ani și jumătate, care a primit girul acestui mare Om și poet. El a acordat atenție unei necunoscute, o copilă picată dintr-un tablou de epocă, acestea i-au fost cuvintele. Acesta a fost momentul care mi-a marcat destinul, după aceea au venit cursurile de canto, apoi cursurile de actorie. De la momentul debutului la Cenaclul „Flacăra”, scena a devenit patimă. Mulțumesc, Adrian Păunescu!

- „În mine, totul se prefăcea în muzică: lumina, vântul, oamenii, florile...” spunea Maria Tănase. Ce a fost, ce e muzica în viața dv.?

- Muzica a fost și este totul în viața mea, alături de teatru. Pasiune, iubire, suferință, împlinire și câteodată neîmplinire. Este modul meu de a exista, de a mă încălca prin cântec, de a mă descărca prin compoziție. Un liant între oameni, indiferent de apartenență sau limba vorbită. Orice sunet emană o anumită stare, totul este să ascuți și să percepi cu simțurile tale, glasul Divinității și să-l împărtășești cu ceilalți.

- „Leacul cel mai bun împotriva mâhnirii este cântecul”, spune Maria Tănase. Mariei Tănase i-ați dedicat o evocare/invocare artistică. V-a fost Maria Tănase reper al aspirațiilor dv.? V-a fost model? Care v-au fost modelele căutărilor, formării dv.?

-Da! Leacul cel mai bun împotriva mâhnirii este cântecul. Reperul meu a fost Maria Tănase. Timbrul vocii mele este asemănător cu al ei, chiar și ambitusul este cam același. M-au obsedat două mari cântărețe, Maria Tănase și Edith Piaf. Mi-am împrumutat vocea personajului Edith Piaf, căci din

dragoste pentru cântec și pentru Piaf, am interpretat și acest rol.

- „Teatrul m-a ispitit, spunea tot Maria Tănase, dar cântecul a fost patima vieții mele”.

Între teatru și cântec/muzică, ce e pentru dv. ispită și ce patimă?

-Da, cântecul este patima vieții mele. Teatrul a fost ispită, dar a devenit mai apoi patimă. Două iubiri care se contopesc în mine, două patimi. Nu pot trăi fără scândură, cuvântul însuși emană muzică.

- Între 1992 – 1996, ați urmat Academia de Arte „Lucațărul” București, Facultatea de Teatru, secția Actorie, clasa profesor George Motoi. Ce v-a dat facultatea, ce v-a luat din ceea ce erați înainte de a vi se dezvălui din tainele actoriei?

-Facultatea mi-a dat întâlnirea cu profesori de teatru care m-au format. De la fiecare am învățat zborul în această meserie. George Motoi, Bujor Macrin, Radu Beligan, Valentin Silvestru, Virgil Brădățeanu, Constantin Măciucă, Silvia Cucu... Și-mi cer iertare dacă am omis pe cineva, fără voie.

- Ați fost angajată la Teatrul „Maria Filotti” din Brăila, încă înainte de terminarea facultății, în 1993. De ce Brăila? Nu v-a tentat Bucureștiul?

- Da, și sunt în continuare angajată Teatrului „Maria Filotti” din Brăila, prima mea iubire, prima mea casă. Aici sunt zile în care petrec mai multe ore decât acasă. Mulțumesc pentru șansa de a-mi desfășura activitatea într-un Teatru cu un traseu de viață minunat, cu o frumusețe și o vibrație cu totul aparte. M-ați întrebat de tentația Bucureștiului. A existat în 2001, când regizoarea Cătălina Buzoianu, cu care lucrasem în două spectacole emblematice ale Teatrului din BRĂILA, CHIRA CHIRALINA și Mediterana, ambele după scriitorul brăilean Panait Istrati, m-a distribuit în *Odissea 2001*, la Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra” din București. Cu acest spectacol, am colindat mărele lui Ulisse, traversând foarte multe țări. După două luni de turneu pe mare, am ajuns în Brăila. Am simțit că renașc, ajunsesem acasă, pe pământul natal. Brăila este un loc special, cu o poezie și cu o aură specială. A dăruit mulți oameni de valoare, scriitori, artiști, și nu numai. Legătura mea cu acest oraș este specială, cu scena →

NICOLAE BĂCIUȚ

și cu oamenii de-aici. Poți străluci oriunde și poți lumina, dacă-ți faci cu credință meseria. Bucureștiul este o ispită, o tentație careia i-am rezistat până acum. Mulțumesc regizoarei Cătălina Buzoianu pentru stagiunea petrecută la București, într-o distribuție minunată!

„Sunt o actriță adevărată: joc cu plăcere, cu entuziasm. Scena mă îmbată și simt că sunt frumoasă. Și acum, de când sunt aici, am mers mult pe jos și, tot umblând, m-am gândit și am simțit cum cu fiecare zi ce trece cresc puterile sufletului meu”, spune Nina Zarecinaia, în „Pescărușul” lui A.P.Cehov.

Ați intrat în pielea acestui personaj. În ce măsură v-ați regăsit în el?

-Nina Zarecinaia, un vis, împlinit mai târziu, parțial. Fiecare personaj are vârsta lui, dacă-ai scăpat trenul, rămâne doar la stadiul de vis. Tot umblând pe scenă, am simțit cum cu fiecare clipă ce trece, cu fiecare personaj, cresc puterile sufletului meu. „Joc cu plăcere, scena mă îmbată și simt că sunt frumoasă!” M-am regăsit în multe pasaje ale monologului interpretat.

- În ce roluri, din zecile pe care le-ați interpretat, ați simțit că vă pierdeți identitatea, că le luați pe cele ale personajelor interpretate?

- Cred, fără lipsă de modestie, că în momentul în care intri pe scenă într-un personaj, oricum îți pierzi propria identitate, în momentul în care lucrurile sunt asumate.

-Sunt roluri pe care vi le-ați fi dorit, dar sorții n-au fost de partea dv.?

-Da, sunt roluri pe care le-am visat și pe care nu le-am atins niciodată.

-Cu ce actori, dincolo de cei pe care i-ați avut deja parteneri de scenă, ați fi vrut să jucați?

-Fiecare dintre noi are are cel puțin un model în viață. Viața mi-a hărăzit colegi minunați, dar și regizori care și-au pus frumos amprenta în dezvoltarea mea. O iubesc și o admir pe Valeria Seciu, am visat să fiu alături de dumneaei pe scenă. Este un vis mareț, dar poate nu imposibil, încă mai sper. Am rămas în minte cu Arkadina, rolul interpretat în *Pescărușul* de Cehov, rol în care am văzut-o pe două scene diferite. Spectacolul a fost special și cu o distribuție minunată.

- Sunteți un actor cu multiple disponibilități și cu prea puține prejudecăți. Ce-l poate face pe un actor să-și piardă respectul în fața publicului? Ce compromisuri îl pot degrada?

-Cred că, până la urmă, compromisul cu tine însăși și pierderea respectului față de tine te pot face să pierzi respectul publicului. Dar, nu de fiecare dată alegerile ne aparțin.

-Ați susținut recitaluri de versuri – ce autori se regăsesc în universul dv. interpretativ?

-În universul meu interpretativ se regăsesc Marin Sorescu, Nichita Stănescu, Adrian Păunescu, Grigore Vieru, Nicolae Grigore Mărășanu, Mia Cuițaru, Stere Bucovăla, Valeriu Stancu, Andrei Maștei, Ana Blandiana, Serghei Esenin și, nu în ultimul rând, Nicolae Băciuț. V-am descoperit mai bine în volumul de versuri *La taclale cu Dumnezeu*, dar și interpretat într-un mod emoționant de marele actor Florin Piersic. Lista ar putea continua, pentru că în universul lecturilor mele se regăsesc mult mai mulți poeți. Compun muzică folk de la 14 ani, și cântecele mele s-au născut din durere și iubire. Iubire de oameni, iubire de poezie.

-Sunteți un actor care are voce, dar care e pasionat de chitară, vioară, pian... Sunt acestea parte din visele dv. artistice? Cine v-ați visat să fiți?

-Acestea sunt visele mele artistice. Mulțumesc bunului Dumnezeu că visele mele s-au întâlnit cu realitatea!

- „Nu regret nimic”, spune cântecul îndrăgît de Wanessa Radu, al unei mari artiste, Edith Piaf. Ce regretă Wanessa Radu?
-Nu, eu nu regret nimic din ce-am făcut până acum, pe scenă. A existat un timp al îngrădirii și-al stagnării. Puteam să zbor mai devreme, dar zborul a fost frânt. Există un timp al cuvintelor spuse și nespuse, dar numai Dumnezeu are dreptul să ceară

socoteală. Îl las pe el să-mi netezească drumul. Totul înseamnă evoluție, poate a fost bună și bariera, m-a învățat să-mi descarc sufletul și să-l încarc din nou. Arta se naște din suferință, de altfel, cele mai bune cărți și piese de teatru sunt cele care narează insuccesul în viață, în dragoste, în carieră și arareori succesul. Așa suntem noi, oamenii, ne atrage drama.

- „Viața nu te întreabă niciodată nimic” – e genericul sub care puneți în ecuație repere ale condiției actorului. Ce întrebări i-ar pune Wanessa Radu vieții?

-Da, „viața nu te întreabă niciodată nimic”, îți dă o lovitură și te lasă să te descurci.” Totul este un dat, și-i mulțumesc vieții, destinului și Bunului Dumnezeu pentru acest dat! Conform textului jucat, actorii sunt ceva mai norocoși, lor li se permite, din când în când, să ia viața la întrebări. Mulțumesc lui Dumnezeu pentru această permisiune! Mulțumesc tuturor celor care au contribuit la acest spectacol! Scenariul și regia Anca Cismaru, selecție texte Anca Cismaru și Wanessa Radu, dramaturgie și ilustrație muzicală Lucian Sabados, acompaniament la pian Cornel Cristei. Mulțumesc echipei tehnice care mă ajută la fiecare spectacol! Cu mulțumiri și plecăciune, pentru dumneavoastră, cititorii acestei reviste și pentru public!

Adică pentru OAMENI. Deviza mea e Oameni pentru OAMENI. Îmi place să cred că, înainte de a fi actriță și cântăreață, sunt om. Cu iubire pentru tot ce-i frumos, uman și creativ!

14 martie 2021

Mai altfel, despre **Veronica Micle** (XVII)

De menționat, tot legat de 1886, faptul că „la 23 noiembrie, Veronica își dă cea mai proaspătă adresă a ei: București, Calea Victoriei nr. 73, foarte aproape de Teatrul Național și de viitoarea ultimă locuință bucureșteană a lui Eminescu.” (Augustin Z. N. Pop, *Pe urmele lui Mihai Eminescu*, Ed. Sport-Turism, 1978, p. 293). Probabil la începutul anului 1886, în orice caz înainte de plecarea pentru a se stabili în București, Veronica face un gest pe care acum îl considerăm premoniție: dăruiește Mănăstirii Văratec casa ei din Tîrgu Neamț, pentru ca respectiva să fie folosită pentru măicuțe drept metoc. După ani, casa în cauză a fost transformată în „Muzeul Memorial Veronica Micle.” Însă aceasta este cu totul altă poveste, pe care o voi lăsa pentru mai târziu, pentru că, la 1 martie 1886, Veronica află cu spaimă că sănătatea lui Eminescu se clatină din nou și o nouă criză pune stăpânire pe Eminescu, el începând să se manifeste tot mai ciudat: de exemplu când i se făcea rău ajungea în situația să-și piardă echilibrul psihic, începând să-și strige trăirile cu glas tare, în plină stradă. Starea rea a poetului se amplifică și evoluează spre o mare nenorocire. Veronica este îngrozită și, în zăpăceală, îl cheamă în ajutor pe Miron Pompiliu (la el locuia Eminescu), acesta îl anunță de urgență pe Titu Maiorescu, iar Veronica îl ajută pe poet cu bani. Se întâmplă în ziua de 14 mai 1886. Dând apă la moara harnică a bârfitorilor și denigratorilor, Veronica se află în Iași pe tot timpul verii. Faptul că nu plecase la București să-i fie aproape lui Eminescu, se datora, între altele și lipsei de bani pentru un drum de București, vacanța celor două fiice, problemele ținând de propria gospodărie... Aceste adevăruri de necontestat au constituit, însă, o fațetă a relației sale cu poetul pe care cârcotașii au azvârlit-o în mijlocul haitei de bârfitori sub denumirea de *indiferență*. Adică, da: Eminescu era grav bolnav, internat în spital la București, în timp ce ea, indiferentă, stătea liniștită în capitala Moldovei. Poate să fi fost chiar așa – eu nu cred! –, dar e nedrept să nu încercăm a înțelege situația și din alt punct de vedere, citându-l chiar și pe Topîrceanu,

care spunea „complicând”, totuși, lucrurile: „*Inimile femeilor sunt ca mobilele cu mecanisme secrete, pline de sertare, care intră unele în altele; te muncești, îți rupi unghiile și găsești în fund vreo floare uscată, puțin praf sau nimic.*” (George Sanda, *Veronica*, Editura Cartea Românească, 1972, p. 114). iar Veronica era, și ea, o femeie la urma urmelor...!

Plecarea Veronicăi la București, s-a petrecut la 1 septembrie 1886, dar cu scopul oficial de a se ocupa de Valeria, care era studentă la Conservator. În această situație, pentru că nu-și putea permite să plătească chirii pentru două case – cea din Iași și cea din București, după stabilirea în Capitală, locuința din Iași o închiriază, banii mai ajustând la veniturile familiei. Tot la cheltuieli trebuie să includem și plata meselor pentru Valeria, cheltuieli peste cheltuieli care, dacă le raportăm la veniturile familiei, se luminează situația spre... negativ, spre o stare de sărăcie aproape indescritibilă și... indiscutabilă. În contextul de față, mai trebuie adăugat că Veronica solicitase un post la *Externatul de Fete* din Iași, dar informația certă este că nu i s-ar fi aprobat, și tot în această ordine de idei, înainte de a pleca la București, Veronica se vede nevoită să vândă din casă o parte din mobilele mai grele, pianul și alte lucruri de prin locuință, și pleacă la București nu fără o strângere de inimă că lăsa în urmă amintiri care o vor urmări apoi până la sfârșitul vieții, deși se mai estompa gândindu-se că Bucureștiul însemna și reîntâlnirea/regăsirea lui Eminescu, și stabilirea cu el în Capitală poate pentru tot restul zilelor. Pe de altă parte, e în regulă: să acceptăm că Jacob Negruzzi, cunoscând-o nemijlocit pe Veronica, o putea eticheta ca fiind o „ușuratică” și că se ținea de aventuri sentimentale ieftine după moartea lui Ștefan Micle, produsă în august 1879; dar ce ne facem sau, mai bine-zis, ce să înțelegem dintr-o scrisoare a Harietei (Henrietei), sora lui Eminescu, cea care scria: „*Doamna Micle, care a venit și, până n-o pus mâna pe el, nu s-o lăsat. Toată ziua nu-l părăsea și cine știe ce planuri și-o mai făcut dumneaiei. În fel de moduri a venit și tot hai, și hai, Mihai, iar la toamnă ne vom muta la București. Până nu s-o dus, nu l-o lăsat... El o crede și plâng.*”, chiar: ce putem înțelege din această scrisoare?

Drept urmare, ne întrebăm, pe bună dreptate: oare Harieta (Henrieta) vorbește despre aceeași *indiferență* și *ușuratică* Veronică? De ce ar fi mințit sora poetului? Cert este că respectiva scrisoare a fost concepută imediat după o vizită a Veronicăi la Botoșani, unde se afla Eminescu pentru îngrijire la sora lui, în data de 15 aprilie 1887. Or, ne vine foarte greu să credem că este vorba despre aceeași femeie Veronica Micle, cum spuneam, fie și ținând seama că sora lui Eminescu nu văzuse niciodată cu ochi buni legătura dintre Eminescu și văduva lui Ștefan Micle...

Adică, forțând nota, să credem că Veronica venise la Botoșani ca... proaspătă autoare a unei plachete de versuri, ca să epateze? Să fim serioși, pentru că suntem în posesia a unei noi și succinte declarații de iubire față de Eminescu citind dedicația de pe plachetă: „*Scumpului meu Mihai Eminescu, ca o mărturisire de neștersă dragoste.*” Informația este că placheta apăruse la începutul lunii februarie 1887, la Editura I. Haimann, iar pe primul exemplar chiar apare dedicația pentru Eminescu. Să fi fost un pic de teatru, compasiune sau sinceritatea unei femei cu sufletul încărcat de iubire și de tristețe? Complicat, dar lesne de pus etichete, deși avem datoria, aproape sacră, să nu uităm că ipocrizia e una dintre marile personalități ale bârfologiei autohtone – nu de azi de ieri! Oarecum pe aceeași idee, Delavrancea se dezlănțuie într-o mini invectivă aproape de volumașul de poezii al Veronicăi, considerând creația acesteia „*O palidă imitație a liricii lui Eminescu.*”, iar pe autoare pur și simplu „*poet mic, neînsemnat, fără temperament, fără originalitate, fără chemare de a spune ceva pe lume (...), însemnare apărută în publicația Ro-mânul din 7 iulie 1887 (GS, p. 127).*”

DUMITRU HURUBĂ

O „reabilitare” empatică MAI ALTFEL, DESPRE VERONICA NICLE

(II)

„Scrisoarea, comentează dl D. Hurubă, este o revărsare-șuvoi a unor sentimente de iubire în care nu mai era loc pentru nimic altceva.”

La 19 octombrie, după o nouă întâlnire la București, Veronica își încredințează iubitul că a devenit „punctul luminos al vieții mele”. La 7 noiembrie, Veronica îl ruga pe Eminescu să vină el la Iași, cu prilejul aniversării Junimii: „Eminescul meu, vom mai vorbi dacă va vrea bunul Dumnezeu, pentru care te rog și te rog și iar te rog, să vii de aniversarea Junimei că te aștept cu-n dor nespus, te aștept ca pe singurul meu mângâietor, căci după cum ți-am mai spus, ești singurul punct luminos al vieții mele întunecate de greutate, de griji și de necazuri.” Scrisoarea mărturisește iubire curată și nu o femeie „ușuratică” și „depravată”, insistă autorul, vizând reiterativ pe „bărfitorii” de profesie. Eminescu a venit la Iași, dar pentru puțin timp, sufletul lui fiind încărcat cu multe probleme (îl obseda pierderea moșiei părintești prin împrumuturile făcute în mod silit de tatăl său și posibilitatea de a o recupera, apoi angajarea sa în bătaia jurnalistică de la „Timpul” etc.).

La 5 decembrie, un nou drum la București, în principal tot pentru reglementarea pensiei, îi prilejuiește reîntâlnirea cu Eminescu. După două zile petrecute împreună, se reîntoarce la Iași, de unde-i scrie: *„Iată-mă în cuibușorul meu, unde numai tu îmi lipsești, ca să nu mă cred în cer.”* Este momentul, crede autorul, când „dragostea lor atinsese apogeul.” Însă în ianuarie, amânând să vină la Iași, Eminescu se vede apelat epistolar cu „Domnule Eminescu”, pentru ca, la 28 aprilie, relațiile dintre Veronica și Eminescu să fie... rupte! Din februarie, femeii i se comunicase rezolvarea pensiei, datorită și intervențiilor lui Eminescu pe lângă Mihail Kogălniceanu (în unele scrisori, Veronica îi cerea să depună acte și să facă cereri în numele ei). După aproape doi ani de răceală a relațiilor, interval în care are loc și „episodul Caragiale”, la începutul lui decembrie 1881 Veronica revine la București și iubirea lor se aprinde din

nou. Prin aprilie 1882, se tratează ambii cu pilule de „fier iodat”, pentru ca în iunie poetul să meargă la Constanța, unde băile în mare îi fac bine (avea răni pe ambele picioare, iar la mers folosea colțuni de cauciuc).

Problemele de sănătate se amplifică și amânările/ tergiversările poetului de a se întâlni trebuie înțelese în acest sens. La începutul lui iunie 1883, când poetul merge la Iași, Veronica se sperie de aspectul feței sale de „om măcinat de suferință și cu ochii privind în gol”. Revenit la București, la 28 iunie, poetul va fi pus în cămașa de forță și dus, de la Baia Mitrășevski, direct la Casa de sănătate a doctorului Șuțu din strada Plantelor, unde va pe lângă Foișorul de Foc.

În *Amintirile* sale, Iacob Negruzzi afirmă că a fost de față când Veronicăi, ce se afla în compania unui ofițer, i s-a adus la cunoștință că Eminescu a fost internat cu forța la sanatoriul lui Șuțu, aceasta nedând importanță faptului, ba precizând că „dădea semne de mult” în acest sens! Consemnarea lui Negruzzi este amendată de Aug. Z. N. Pop, dar și de dl Dumitru Hurubă, considerând-o „răutăcioasă”.

„La 25 noiembrie 1883, - scrie dl Hurubă - Veronica intenționează să plece la București alertată de problemele de sănătate ale poetului, însă nu avea bani, iar pensia de pe urma soțului ei încă nu se aprobase”. (p.62)! Dar Eminescu fusese trimis la Viena la 20 octombrie/ 2 noiembrie 1883, deci Veronica nu avea cum să-l mai găsească pe poet la București! La fel propoziția inexactă: „Până una-alta, să reținem că în iarna lui 1883-1884, după relativa însănătoșire, Eminescu pleacă la Iași și face din nou plimbări în Copou împreună cu Veronica etc. etc.” Dar Eminescu

plecase, direct de la Șitzu, la 20 octombrie 1883, la Viena, iar la revenirea în București (27 martie 1884), este trimis la Iași. Așadar, în perioada 20 oct./ 2 nov. 1883 – 26 februarie 1884, poetul se află internat la Sanatoriul de la Oberdöbling de lângă Viena, iarna 1883-1884 petrecând-o fiind internat. Abia la 26 februarie, va părăsi sanatoriul și, după o călătorie de câteva săptămâni prin Italia, însoțit fiind de amicul său Al. Chibici Revneanu, se va reîntoarce în patrie la 27 martie/ 9 aprilie 1884, iar după câteva zile va fi trimis la Iași. Nu credem că poetul a fost așteptat la gară de Veronica, de vreme ce Maiorescu stabilise exact cine să-l însoțească, cine să-i ofere locuință (V. Burlă), cu ce bani va trebui întreținut și cine să răspundă de strângerea acestora. Abia în toamnă, poetul este angajat pe postul de sub-bibliotecar la fostul lui loc de muncă, Biblioteca Centrală (2 oct. 1884), fiind angajat și cu o jumătate de normă la Școala Comercială.

Apropierea dintre cei doi se va încerca timid-timid, scrie dl Hurubă, „însă fără prea mari sorți de izbândă”. La 6 decembrie 1884, coborând dintr-o trăsură, poetul își fracturează piciorul, care necesită săptămâni întregi de spitalizare. Va fi vizitat, aflăm, „seară de seară, de Veronica, după ce pleca mulțimea de alți vizitatori, inclusiv medicul Ludovic Russ” și „poetul începu să răspundă noii chemări de dragoste a Veronicăi”. Împreună cu fetele, în seara de Crăciun, vin să-l colinde pe poet, ocazie cu care „lămuri pe cele două tinere, aflate în plină adolescență, ce fel de sentimente nutrea mama lor față de poetul Eminescu”...

Anul viitor, la 25 august 1885, Veronica publică poezia „Lui X.”, exprimând la modul absolut dragostea ei pentru măreția omului iubit (colosul de piatră piramidal față în față cu modestia/ „micimea” iubitei admiratoare):

*„Vârful nalt al piramidei ochiul
meu abia-l atinge...”*

*Lângă acest colos de piatră vezi
tu cât de mică sunt,*

*Astfel tu-n a cărui minte
universul se răsfrânge,*

*Al tău geniu peste veacuri
rămâne-va pe pământ.*

*Și dorești a mea iubire... prin
iubire pân' la tine→*

ZENOVIE CÂRLUGEA

Să ajung și a mea soartă azi de soarta ta s-o leg,

Cum să fac când eu micimea îmi cunosc atât de bine,

Când mărtașa ta ființă poate nici n-o înțeleg...

Geniul tău planează-n lume! Lasă-mă în prada sorții

Și numai din depărtare, când și când să te privesc,

Martora mării tale să fiu pân' la pragul morții

Și ca pe-o minune-n taină să te ador, să te slăvesc."

Și asta într-un context în care femeii îi mergea „din rău în mai rău”, avându-se în vedere: situația financiară precară a familiei (pensia după soț rămânând doar... promisiune), „starea sănătății lui Eminescu, omul iubit, tentaculele bârfei-caracatiță care-i pătrundeau în toate colțurile sufletului, cele două fiice-domnișoare, Valeria și Virginia, problemele sale de sănătate, care-i măcinau moralul și psihicul încet și perseverent...”

Avem obligația morală, ne previne autorul-pledant, să ținem seama de ele și să constatăm că harul ei poetic o ajută să scrie frumoase poezii...

În toamna lui 1886, Veronica donase Mănăstirii Văratec casa de la Târgu Neamț și se mutase la București (cu 1 septembrie), casa din Iași fiind vândută la 4 ianuarie 1888. Locuia pe Calea Victoriei, în apropierea Teatrului Național, împreună cu fiica ei Valeria, înscrisă la Conservator (va deveni mare cântăreață de operă, cu turnee prin Europa)... Un nou prilej de a incrimina „bârfologia autohtonă”, potrivit căreia Veronica nu putea depăși calitatea de femeie „ușoară”, indiferentă față de suferințele lui Eminescu etc. (i-am furniza dlui Dumitru Hurubă „argumentul” că însuși Iacob Negruzzi îi propusese Veronicăi s-o viziteze, fapt mărturisit poetului într-o scrisoare, - să fie „refuzul” femeii cauza imaginii nefavorabile din Amintirile secretarului de redacție al „Convorbirilor”?!)...

Gestul femeii de a-l smulge pe poet din atmosfera fără niciun orizont a târgului Botoșani și de a pleca împreună, la 15 aprilie 1888, la București, unde „altfel se putea trata”, vine iarăși în sprijinul iubirii ei dezinteresate și devotate „Luceafărului” amintit în poezia ei: „unii bârfologi

n-au scăpat ocazia să spună că, de fapt, era vorba despre o nouă «afișare» de ochii lumii.”

Astfel, pas cu pas, autorul urmărește să demonteze tot felul de insinuări și acuze ale „bârfitorilor” și să evidențieze „înălțarea sa prin iubirea față de Eminescu”.

Chiar retragerea la Mănăstirea Văratec este interpretată ca o „fugă de la locul faptei”, sperând într-o vindecare, de care însă nu va avea parte, de vreme ce imaginea psihotică a iubitului o urmărea și în plimbările făcute în natură. Nu a putut depăși depresia ce-o cuprinsese, îndemnând-o la suicid!

Invocase în poezia din urmă „O! Moarte”: *repaosul și somnul de veci, liniștea eternă*, „un somn fără de vise, un vis fără suspine”.

Nu crede în „recompense, nici în „lumini divine”: *„Aceste-s toate basme, sunt toate vis himeric./ Viața-i o licărire ce pierе-n întuneric./ Destul... aș vrea repaos... Să dorm.../ Să dorm pe veci.”*

Veronica preluase astfel sintagme și gânduri din poezia lui Eminescu, ceea ce se resimte la nivelul întregii ei poezii.

Ea este un fel de „epigon” eminescian contemporan, deși nu i se pot contesta: ușurința de a turna idei în poezie, muzicalitatea și feminismul unei evidente sensibilități, încercarea de „replică” liric, în general o viziune și trăire romantică, care nu-i estompează personalitatea de femeie cu capul pe umeri! Dovedind „sacrificiul suprem” pentru omul iubit, scrie dl Dumitru Hurubă, *„infidela, indiferenta și... ușuratică Veronica Micle”* este exemplară prin trăirile și opțiunile sale, prin „povestea de dragoste” ce a proiectat cuplul respectiv direct în mit, o poveste nu simplă, ci una *„complicată, cu suișuri și coborâșuri, cu sinuozități, cu sincope”*.

„Lumea m-a acuzat – îi scria ea lui Al. C. Cuza, un prieten al poetului – de lipsă de simțire și de umanitate față de Eminescu. Sunt lucruri mai presus de puterile cuiva, vă mărturisesc sincer, nu pot să-l văd lipsit de minte, eu care am cunoscut pe Eminescu în cea mai splendidă epocă a vieții sale intelectuale./ Și așa sunt fără nici o lege și fără un Dumnezeu, să-mi rămâie cel puțin acela al poeziei, care pentru mine s-a fost întrerup în ființa lui Eminescu.”

Psihicul celor doi funcționa oarecum și telepatic, numai astfel ne putem explica cum, neștiind încă de moartea lui Eminescu, ea scrisese poemul „*Raze de lună*”, publicat la 16 iunie 1889 în ziarul „Dimineața”, alături de știrea morții poetului:

„Ce n-ar da un mort din groapă pentru-un răsărit de lună?”

Ai zis tu și eu atunci, când pe-a dorului aripe

Duși de al iubirii farmec, - privind cerul împreună -

Noi visam eternitatea în durata unei clipe...”

*

Binevenită în câmpul mai larg al eminescologiei, cartea dlui Dumitru Hurubă recapitulează anumite aspecte din viața cuplului Eminescu-Veronica, punând un accent „mai altfel” cu o *empatie* declarată și totodată cu acea solidaritate justițiară împotriva „bârfitorilor și cârtitorilor”...

De fapt, în istoria noastră literară, imaginea Veronicăi Micle a fost just ilustrată de acea parte a criticii, bazată pe documente și nu pe informații „de cancan”, auriculare.

E adevărat că acestea din urmă au proliferat și legenda s-a tot rostogolit prin mentalitatea publică, ducând la un portret de femeie „ușuratică” și „indiferentă” față de Eminescu, ceea ce, desigur, nu este adevărat.

Veronica rămâne, în primul rând, după cum însuși G. Călinescu aprecia, „iubita legitimă” a poetului, ea însăși poetă de sensibilitate și→

casa dintre pădăii

luasem forma unei mierle
geometria cotidiană a zborului
îmi era cunoscută
dar nu știam cum se poate prăbuși o
casă
zidurile uitate poartă
îndrăzneala buruienilor
doar vântul ca un cordon ombilical
între azi și ieri
face inventarul fiecărei morți
pentru a fi siguri
că înțelegem
firele de păr alb
și rățacirea pufului de păpădie

Silabe matinale

Cad diminețile în carte, plânse cu
pumnii de piatră.
Sub cerul adâncit azi ninge, îngerii
se-așează-n vatră.

Creștem la porți durerea mințind, ne-
ntoarcem la capăt de drum.
Câtă dragoste încă mai e, să se
întâmpale de acum.
În noi scrâșnesc prea multe focuri,

sângele face legământ,
De-i neagră zăpada, lacom el storce
albul nostru cuvânt.

Spune-mi, cum aș putea să-ți mai fiu,
când și dorul ne desparte?
Oamenii de zăpadă își scriu
diminețile în carte.

În dreptul inimii de porțelan

foarte firesc de altfel
la metrou simțurile
au peronul pe partea dreaptă
e tulburător să le dictezi

manechinelor pe jumătate adormite
să coboare prin spatele
cauzelor pierdute

În dreptul inimii un trandafir fără
spini
invită mușcatele să poarte rujul păcii
interioare

În semn de solidaritate cu Buratino
cufărul mutilat de dorințe
ia atitudine
motivând că stelele căzătoare
sunt doar vâlvătaia bățului de chibrit

orașul moare în el
vizibil deranjat de ușile subterane
foarte grăbite
care schimbă ritualul pragurilor
de sus un fotomodel poate deveni
ușor o păpușă mecanică
de jos figurine de porțelan
leagă șireturile fine Limoges de
sufrageriile sinelui
atenție se închid ușile
urmează stația teatrului de marionete
cu peronul în dreptul inimii

RAMONA MÜLLER

Eminescu și Veronica

S-au iubit pân-au murit.
Pătimaș și gelozit. Dureros și fericit.
Nălțător, da' chinuit. Lumea, rea, i-a
pizmuit, contra lor a uneltit. Sărăcia i-
a-nsoțit, nevoia i-a încolțit. Boalele i-
au cutrupit, viața grea i-a biruit. În
mormânt s-au despărțit, în Cer s-or fi
reunit. Poate, pentru totdeauna,
precum soarele și luna. Sub pecetea
poeziei și puterea veșniciei...

Iacată-mă și pe mine așternând
vorbele-n rime. Pe undeva, de-nțeles,
că Mihai e un ales. Luceafăr dum-
nezeiesc în areal românesc. Un poet
universal, din ceia fără egal. Un ro-

mantic abisal, iubind în transcen-
dental. Iară Veronica lui, grația
Pământului. Floare gingașă, bălaie,
arzând strașnică văpaie. Destine
împreunate de dor și Divinitate.
Inspirat numiți „Martirii lui Eros”...

Un profesor argeșean i-a pus
vrednic în roman*. Douăzeci de ani la
el a lucrat. E amplu, romanțat, cu lo-
curi, fapte, oameni, firește, presărat.
Putna, Viena, Iași, Văratec, Berlin,
București. Maioreșcu, Creangă, Cara-
giale, Slavici, „Timpul” și „Junimea”.
Diverse întâmplări, amare, luminoase,
ciudate, dureroase. Vise, halucinații,
spaime, interogații. Peisagii, fain
penel. Și descrieri, fel de fel. Portrete,
tablouri, lirism, dramatism. Dialoguri

curgătoare, cu tâlc și cuceritoare.
Limba timpului, savoare. Poeme
nemuritoare și scrisori doveditoare,
citate convingătoare. Ilustrând
dragoste mare, din aia ucigătoare.
Nebunie, poezie, din alea
tulburătoare. Echilibru-n povestire,
dăruire și simțire intrate în rostuire.
Meșteșug la scriitură, dar nu și la
corectură. Autor cu fantezie și vădită
acribie, Ion Ionescu – Bucovu. Tom
util, binevenit, cu nesaț că l-am cetit,
până-n zori l-am isprăvit. Cât știui, îl
consemnai și-n revistă-l semnalai...

ADRIAN SIMEANU

* Ion Ionescu – Bucovu, *Martirii
lui Eros*, Editgraph, Buzău, 2015

Mai altfel...

→viziune romantică, femeie
frumoasă, soție rămasă în limitele
moralei conjugale, până la moartea
soțului, conform jurământului greco-
catolic, mamă devotată, văduvă cu
două fete luptând cu greutatea vieții,
iubită răspunzând geloziei emines-
ciene când cu promisiuni dulci, când
cu „cochetării” incitante ori cu
reproșuri, îndurerată de nenorocirile
din viața poetului, conștientă de
imaginea ce se proiectase „în ochii

lumii”, apoi hotărâtă a nu ceda unor
confortabile propuneri maritale
(îndeosebi acelea cu mai tânărul poet
Iuliu Roșca), preferând a fi *expressis
verbis* „metresa lui Eminescu”, decât
soția vreunui închipuit papă-lapte,
devotată până la moarte „colosului de
piatră” piramidal evocat, lângă care
își conștientiza „micimea”. Drama
vieții ei, nu numai sentimentale, se
împletește cu aceea a lui Eminescu,
totul sublimându-se într-o „creangă
de aur” veșnic înfloritoare, înobilând

deopotrivă biografia și opera acestui
cuplu celebru și tragic.

Desigur, era nevoie de o
asemenea carte „cu teză”, o pledoarie
justificată așadar și pe deplin ilustrată
argumentativ de criticul și istoricul
literar Dumitru Hurubă, care pune
astfel un semn de carte în romanul
vieții și morții „Eminescu-Veronica
Micle”.

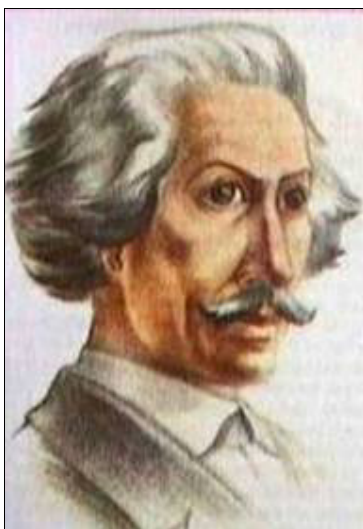
**DUMITRU HURUBĂ, „Mai altfel,
despre VERONICA MICLE”,**
(Limes, 2019, 204 p.)

Să ne mai (re)amintim de **BARBU DELAVRANCEA**

11 aprilie 1858 - 29 aprilie 1918 -
(II)

Urmărind activitatea sa literară de-a lungul câtorva ani, se poate constata *hărnicia* scriitorului, având în vedere că, într-un interval relativ scurt, el publică/editează nuvela *Hagi-Tudose, tipuri și moravuri*. Avem aici demonstrația de forță a talentului lui Delavrancea - în această ordine de idei, nuvela e considerată o capodoperă delavranceană, una care contribuie esențial la îmbogățirea tipologiei avarilor, nu doar în literatura națională, ci și în literatura universală. Este, de fapt, o scriere care, prin avaritate, transferă ideea în zona patologicului. (1903); *Stăpânea odată...* (1909)...

Oarecum în contextul de mai înainte, profund impresionat de războaiele din 1907, Delavrancea își conturează în minte tot mai clar realizarea unei trilogii dramatice cu tematici din istoria Moldovei, idee pe care o și materializează astfel: *Apus de soare*, dramă în patru acte (1909) (ediția a II-a, 1912). Despre această dramă, prin cea mai autorizată voce, a lui G. Călinescu, respectiv: oricât nu ne-ar conveni nouă, *absolvenți* de secol XX, *Apus de soare* este fixată în literatura națională ca fiind una dintre marile realizări de gen, G. Călinescu însuși considerând-o „o capodoperă a dramaturgiei poetice și oratorice (...), singura din literatura noastră”. (în *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*. Ed. a II-a, rev. și ad., Edit. Minerva, Buc. 1986, p. 374). Apoi, completarea la... trilogie: *Vîforul*, dramă în patru acte (1910); *Luceafărul*, dramă în cinci acte (1910), din păcate, doar cu prima piesă obținând un mare succes de scenă... În această ordine de idei, atras tot mai mult de genul dramatic, dar și ca o consecință a succesului obținut cu *Apus de soare*, el dramatizează două din nuvelele sale: *Irinel*, comedie în trei acte (1912) și *Hagi-Tudose* (1913), însă fără să aibă același succes de scenă. Și așa mai adăuga: *Liniște. Trubadurul, Stăpânea odată...* (1911). Revenind la comedia *Hagi-Tudose*, piesa - o dramatizare după nuvela cu același titlu - nu are forță artistică în stare

să convingă, poate și prin excesul de momente comice lipsite de consistență, este reprezentată pe scena Teatrului Național din București și nu se prea bucură de succes. (1913); Nuvela *Norocul dracului*, după o idee din folclor, scriere în care realismul combinat cu elemente fantastice proiectează totul într-o interesantă lume de basm... (1916); *Războiul și datoria noastră* (1916); *A doua conștiință*, piesă în patru acte (1916)...

Cu toate-acestea, Delavrancea scrie și drama psihologică *A doua conștiință* (apărută în 1923, postum). Și trebuie să menționez încă un amănunt privitor la el, atât ca om cât și ca militant social-patriotic, el punându-și, mai ales în ultima perioadă a vieții, întreaga sa energie în slujba luptei naționale, considerându-se un prieten al militanților ardeleni pentru drepturi și Unire.

Pentru că prezentul comentariu nu este decât o sinteză bibliografică, nu voi nominaliza numeroasele ediții apărute după moartea scriitorului, fapt care va demonstra, de-a lungul anilor și pentru consemnarea în istoria literaturii, importanța acestui mare scriitor. Însă, cum mi se pare absolut firesc, voi aminti aici, fie și ca simple argumente, numele câtorva critici și istorici literari - nume grele în domeniu - care au comentat opera lui Barbu Delavrancea: Eugen Lovinescu, în *Epiloguri literare* (1919); G. Ibrăileanu, în *Note și impresii* (1920); N. Iorga, în *Istoria literaturii contemporane*; G. Călinescu, în *Istoria literaturii...*; Al. Săndulescu, Delavrancea (1970);

C. Cubleşan, *Opera literară a lui Delavrancea* (1982); Doina Modola, în *Dramaturgia românească între 1900-1918* (1983), ș.a.

Ca militant important al perioadei în care este cuprins și anul 1918 - de ce nu? - în acest sens, îl regăsim pledând în discursuri răsunătoare, cauza Transilvaniei și intrarea României în război alături de țările componente ale Antantei. Ușor patetic, Petre Locusteanu (1883 - 1919, dramaturg, umorist și jurnalist român, sinucis în 1919), îl caracterizează pe Delavrancea astfel: „Când vorbește, glasul pare un vâjâit năpraznic de copaci care se frâng în bătaia aerului răscolit, tăiat din când în când de tunete înfiorătoare. Un asemenea copac bătut de vijelie pare întreg trupul său, când la tribună, oratorul Delavrancea se frământă, se îndoaie în ritmul vorbeii sale vehemente. Chiar când zâmbește cu bunătate senină, râsul în ochii săi furtunateci pare o rază de soare ce se strecoară printre nouri negri”.

Pentru toate-acestea, la 12 mai 1912, ca o apreciere a întregii sale activități de prozator și dramaturg, Barbu Delavrancea este ales membru al Academiei Române, urmând să rostească, peste un an, alocuțiunea omagială. Așadar, în ședința festivă în fața plenului întrunit la 22 mai 1913, Delavrancea rostește discursul *Din estetica poeziei populare*, care va avea un ecou deosebit în lumea literară. În presa timpului sunt reproduse ample fragmente, evidențiindu-se forța inedită a scriitorului de a argumenta întreaga complexitate a creației populare...

Deci, cu deplină și sinceră obiectivitate, să fim corecți: ce să caute proze de tip *Hagi-Tudose* (1887, 19 aprilie, în *Lupta literară*), *Sultânica* (1883), *Bunicul, Bunica* etc., și chiar întreaga dramaturgie a lui Delavrancea în lumea unui sistem de creație literară dominat copios de un suprarrealism în dese cazuri greșit înțeles de către cei mai mulți autori?

În consecință, Delavrancea este eliminat *ab initio* din lumea creatorilor de azi, dominată spornic de tarele unui modernism invocat ori de câte ori o seamă de autori se simt încorsetați în→

DUMITRU HURUBĂ

meandrele vreunei idei de tradiție-tradiționalism sau de vreun canon al construcției tehnico-epice a creației. Și-apoi, la datul „uitării” lui Delavrancea contribuie din plin și... eficient, scoaterea lui din programa școlară pentru gimnaziu și existent în ea doar pentru clasa a III-a (ciclu primar), sau, subțierea referirilor la scriitor și opera sa.

Romantic aproape prin definiție, dacă raportarea se face la creația sa în proză, dar și în dramaturgie, semnificativă rămânând trilogia *Apus de soare*, *Viforul*, *Luceafărul* și mai puțin pomenita comedie în 3 acte *Irinel* (1912), lui Delavrancea i se asigură statutul de... indezirabil. Aceasta, deoarece de numele său se leagă, în primul rând și cam bizar, doar celebrele două-trei replici din *Apus de soare*, și prozele *Hagi-Tudose*, *Domnul Vucea*, *Sultănică*... Însă, dacă așezăm alături opera lui Delavrancea cu scrierile majorității prozatorilor din zilele noastre, mie, cel puțin, îmi vine ușor să constat că autorul-dramaturg al celor trei piese de teatru: *Apus de Soare*, *Viforul* și *Luceafărul*, este un autor cam demodat. Dovada acestui adevăr este și eliminarea ca autor din manualele școlare, fapt despre care aminteam ceva mai înainte...

Paranteză: Delavrancea este tatăl pianistei și scriitoarei Cella Delavrancea, precum și al arhitectei Henrieta Delavrancea, una dintre primele femei-arhitect din România.

Barbu Delavrancea moare la Iași, când se afla în refugiu, doborât fiind, între altele, și de faptul că o mare parte a țării se afla ocupată de invadatorii germani. Dar să avem în vedere că Delavrancea rămâne un scriitor reprezentativ pentru climatul literar românesc de la răscrucea celor două secole: romantic prin temperament și afinități estetice, el e atras de realismul observației sociale și de experimentalismul naturalist al investigațiilor psihologice. Totodată, dezavuând prezentul corupt, e continuu fascinat de orizontul istoriei și al sufletului popular. Orator de primă mărime („cel mai strălucit al României contemporane”, după aprecierea lui Titu Maiorescu însuși), scriitorul se resimte în proza și teatrul său de procedeele și maniera retoricii; stilul său avântat, poetic și patetic e amenințat de artificiu și desuetudine.

După cum e de așteptat și cum e firesc, despre scriitorul Barbu Delavrancea și exprimat opiniile și referințele critice personalități marcante din lumea literaturii noastre naționale. Așadar, oricât nu ne-ar conveni nouă, *absolvenți* de secol XX, *Apus de soare* este fixată în literatura națională ca fiind una dintre marile realizări de gen, G. Călinescu însuși considerând-o „o capodoperă a dramaturgiei poetice și oratorice (...), singura din literatura noastră”. (în *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*. Ed. a II-a, rev. și ad., Edit. Minerva, Buc. 1986, p. 374).

„În cele mai multe din nuvelele sale, chiar în acele de tip realist, Delavrancea se reprezintă pe sine, narează împrejurări de-ale sale sau încarnează conflicte sufletești proprii. Fondul inspirației sale rămâne deci liric, deși mijloacele sunt adeseori acele ale analizei și ale observației obiective.” (T. Vianu, în *Arta prozatorilor români*, Edit. pt. Lit., București, 1966, vol. I)
„Viforul nu e drama lui Ștefăniță, e drama lui Luca Arbore, lovit de fatalitate sub înfășurarea unui domn nebun și crud, ca un criminal din naștere. Arbore trebuia să fie eroul piesei, din plin, de la început la sfârșit, el trebuie chiar să dea numele acestei drame.” (Camil Petrescu, în *Opinii și atitudini*, Edit. pt. Lit., București, 1962, p. 307).

„Capodopera lui Delavrancea este... trilogia dramatică pe teme din istoria Moldovei, alcătuită din *Apus de soare* (1909), *Viforul* (1909) și *Luceafărul* (1910). (...) ...această operă literară poate fi socotită drept rodul de aur al îndeletnicirii oratorice a scriitorului, în cadrul vocației sale de om politic. (Ion Negoitescu, în *Istoria literaturii române*, Edit. Minerva, București, 1991, p. 133).

PSALMUL EUHARISTIEI

Mai e puțin și-i noapte... Pe ape crește fumul,
De-aici și pân' la Tine distanța-i doar de-o moarte.
Pe cerc sau pe spirală? Mai scurt pe unde-i drumul?
Că harta care știe s-a zdrențuit din carte.

Cu mine iau tristețea din struna de vioară:
- Hai, somnoroasa tatei, vom mai dormi și-aiurea,
Ne-așteaptă Luminânda să-i bea întâia oară
Mireasma de rășină unde-a mușcat securea.

Aprinde-n stea uleiul, să-Ți sorb lucind inelul,
Din țara-ndepărtată Ți s-a întors feciorul.
Să nu vorbim de... Știi Tu! Că-mi doarme-n brațe Mielul
Tristeților de-acasă, dă-i Cinei foișorul,

Că numai azi e nuntă, nu-i nimeni să Te vândă:
Te vreau și vin și pâine în inima flămândă!

PSALMUL MIELULUI DE PAȘTE

„Ca pe un miel ce-l tunde 'naintea junghierii”,
Așa gândea de Tine înlăcrămat Isaia.
Experții-l corectară, de-acord cu bărbierii,
Că nu tunzi mielulel de n-are păr ca oia.
De Miel, nu de berbece, a scris în text profetul,
Nevinovat spre jertfă, de-ajuns nu-i fu cuțitul,
Ci urățindu-i blana, sluțind, spurcând cu-ncetul,
Ca mielul întru toate va fi și Răstignitul.
„Zi pietrelor din cale pâini albe să devină!”
„Nu-s spre dărăbul burții, târând pe azi în mâine”,
Dar nu i-ai spus, Cuvântul Ți-l vei lăsa la Cină,
În Mielul ce se frânge în trup de om și pâine.
Hai, inimă, fântânii, dă-i rostul cumpânirii,
Găleata să-nțeleagă că-i slujnica Iubirii.

DUMITRU ICHIM

Correspondența lui Dimitrie Stelaru

(XXXVIII)

„Mitică dragă,

Întrebarea pe care ți-o pune Lena, ți-o pun și eu: ce s-a întâmplat de te-ai îngropat în tăcere față de noi? Măntreb de nu te-oi fi supărat cu ceva în tărîmul publicistico-editorial, dar te asigur că n-ai motive: sînt lipsit de orice putere și tot așa de neglijat de „cei mari” ca și tine, numai că tu ți-ai păstrat mîndria care-î șade bine talentului și nu te-ai amestecat în mișuna birocratică, pe cînd eu întîmpin indiferență și refuzuri și jigniri după ce m-am oferit și am cerut și am fost refuzat. Întotdeauna alții s-au găsit mai breji și mai vrednici decît mine – așa că, vezi prea bine, n-am ce colabora cu asemenea specimene.

Mihnea Gheorghiu*** e ministru! Și Balaci**** Și Macovei*****! Iar eu nu pot avea nici o călătorie în străinătate sau direcția unei reviste literare!

Ceea ce înseamnă, dragă Mitică, că n-am învățat pînă acum, la 50 de ani trecuți, lecția elementară: poetul nu are ce căuta în jocurile de baccarà ale mamușilor „politicieni”. Așa că, înapoi la natură! La agricultură și pomicultură! Dar în domeniul ăsta putem avea un schimb de experiență.

Deci, mai scrie-ne sau dă o fugă pînă aici, că ai tren direct București – Văleni de vreo trei ori pe zi.

Cu drag și urări de multă sănătate și prosperitate alor tăi,

[Miron Radu Paraschivescu - Alea Berceni nr. 11, Vălenii de Munte, Regiunea Ploiești].

Note

1.*Sculptorul Ion Vlad și soția lui, Nica, erau nașii de botez al lui Eunor Vlad Stelaru și al lui Mitică (Andrei Dumitru Paraschivescu).

2.**Ion și Nica Vlad.

3.***Scriitorul, traducătorul, cineastul și academicianul Mihnea Gheorghiu (ns. în 5 mai 1919, la București – m. în 11 decembrie 2011, la București). Din anul 1965 și pînă în 1968 a fost vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă.

4.****Italianistul, traducătorul, eseistul, criticul și istoricul literar Alexandru Balaci (ns. în 12 iunie 1916, în Aurora, jud. Mehedinți - m. în 7 martie 2002, la București). Din 1965 și pînă în 1969 a fost vicepreședinte al Consiliului de Stat pentru Cultură și Artă.

5.*****Pompiliu Macovei, Președintele Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă (cu rang de ministru) în

intervalul 21 august 1965 - 8 decembrie 1967, în Guvernul Ion Gheorghe Maurer.

6. Anghelina (Angela) Stelaru i-a dăruit această scrisoare, în 1989, lui Gheorghe Sarău.

7. Scrisoarea a fost donată de Gheorghe Sarău Muzeului Literaturii Române, în 4 aprilie 1997. Victor Corcheș, în 16.06.2003, îi transmite lui Gheorghe Sarău că a verificat și a constatat că scrisoarea **nu** mai exista acolo. Reproducerea textului s-a făcut, utilizându-se o copie păstrată de Gheorghe Sarău.

*

Scrisoarea poetului Miron Radu Paraschivescu, trimisă de la Vălenii de Munte (Alea Berceni, nr. 11, Reg. Ploiești), la 1 decembrie 1965 (data poștei: 02.12.1965), lui Dimitrie Stelaru, la Buftea (Bulevardul RSR, nr. 44).

Văleni, 1 decembrie 1965

„Tovarășului Dumitru Stelaru

Bulevardul R.S.R., nr. 44, Buftea, Regiunea Ploiești

Dragă Mitică,

E destul timp de cînd am primit scrisoarea ta ușor ironică, dar fără obiect. Mi-a părut rău că nu v-ați simțit bine cu cucoana aia acolo. Ceea ce știu sigur e că Vlad ar fi foarte dispus să vîndă Buftea, iar tu, dacă v-ați simțit cu totul bine acolo (și nu văd de ce nu v-ați simțit) ai fi cel mai indicat s-o cumperi, în rate, bineînțeles, pe care le vei achita uneia din acele persoane care v-au înfrumusețat vara asta.

O să-mi spui, poate, că n-ai parale, ceea ce s-ar putea să fie conform adevărului. Dar Editura pentru Literatura Universală caută cu disperare poeți de prestigiu care să-i efectueze traduceri din diverși poeți străini. Numele de traducător al lui Dimitrie Stelaru ar fi o greutate pentru ei. Deci, ducîndu-te, dragă Dimitrie, la *tov. Măciucă**, directorul editurii, și spunîndu-i că am vorbit eu cu tine și te-am îndreptat într-acolo să-ți dea din traduceri pe care le-au planificat, sper că vei ieși cu care să-ncepi să te-mproprietărești. Fii atent: traduceri se plătesc cu versul (între 5-10 lei versul), așa că să cauți un autor cît mai ... fecund.

Cam asta, practic.

Ideal, cred că ți-e bine. Niciodată mai mult ca-n acest ev socialist n-am apreciat mai bine tihna mic-burgheză, viața de familie și niciodată mai mult ca-n acest ev al tovarășiei, n-am apreciat mai mult și mai convins singurătatea.

Ceiace cred că faceți și voi – și v-a simțit bine.

Portret de Ion Vlad (1953)

Ieri i-am tăiat moțul lui Mitică și a fost mare halimăi, încît bietul copil nici n-a putut dormi liniștit. Acum, totul reintră-n pacea lui dintîi, a unui început de căpătîi...

Cu drag vă urez o iarnă plăcută, spor la treabă și, mai ales, multă sănătate copiilor.

Miron și Lena

[Miron Paraschivescu, Alea

Berceni, nr. 11, Vălenii de Munte, Regiunea Ploiești].

Note

1. Istoricul literar, eseistul, teatrologul și editorul Constantin Măciucă (ns. în 13 octombrie 1927, în satul Drăguțești din jud. Gorj) a fost, într-adevăr, între 1964-1968, directorul Editurii pentru Literatură Universală.

2. Anghelina (Angela) Stelaru i-a dăruit această scrisoare, în 1989, lui Gheorghe Sarău.

3. Scrisoarea a fost donată de Gheorghe Sarău Muzeului Literaturii Române, în 4 aprilie 1997. Victor Corcheș, în 16.06.2003, îi transmite lui Gheorghe Sarău că a verificat și **nu** mai exista scrisoarea acolo. În lipsa originalului, reproducerea textului s-a făcut, utilizându-se o copie pe care Gheorghe Sarău a păstrat-o.

*

Scrisoarea trimisă de Ion Vlad, la 6 dec. 1965, de la Paris, poetului Dimitrie Stelaru, la Buftea (Bulevardul RSR, nr. 44)

Note

1. Anghelina (Angela) Stelaru i-a dăruit această scrisoare, în 1989, lui Gheorghe Sarău.

2. Scrisoarea a fost donată de Gheorghe Sarău Muzeului Literaturii Române, în 4 aprilie 1997. Victor Corcheș, în 16.06.2003, îi transmite lui Gheorghe Sarău că a verificat și **nu** mai exista acolo scrisoarea. De verificat la Muzeu.

*

Scrisoarea lui M. R. Paraschivescu, datată 30 decembrie 1965 (data poștei: 31.12.1965), trimisă de la Vălenii de Munte (Alea Berceni, nr. 11, Reg. Ploiești) lui Dimitrie Stelaru, la Buftea (Bulevardul RSR, nr. 44, Reg. București).

GHEORGHE SARĂU

Blocnotes

Memorialistică Corneliu Baba „Confesiuni și jurnale“

Eminent pictor a cărui operă impresionează prin originalitate și profund realism, Corneliu Baba (1906-1997) este considerat cel mai mare portretist român. Artist prolific, a lăsat o vastă serie de lucrări reprezentând și alte tipuri de tablouri, precum și admirabile ilustrații de carte. A expus la cele mai importante manifestări din țară și la expoziții internaționale în mari centre de artă: Veneția, Tokio, Berlin, New York, Viena, Moscova, Leningrad. În prezent, cea mai mare colecție de lucrări, dar și de obiecte care au aparținut artistului se găsesc la Muzeul de Artă Timișoara. De menționat că valoroasa colecție a fost donată muzeului de soția pictorului și conține 90 de piese, printre care și câteva tablouri aduse de la Muzeul Național de Artă și de la Muzeul de Istorie și Artă a Municipiului București.

Paginile memorialistice și însemnările de jurnal incluse în volumul „Confesiuni și jurnale, Volumul I (1944-1965)”, Corneliu Baba, Editura Muzeului Național de Artă al României, 2018, emoționează în primul rând prin eleganța obiectului editorial, textul și imaginea completându-se excelent. Volumul cu iz de jurnal personal consemnează preocupările artistice ale pictorului într-o perioadă care se suprapune primelor decenii ale regimului comunist din România. Deși Corneliu Baba începe să-și noteze mărturiile în 1944, referirile acoperă și evocări din copilărie. Trebuie subliniat că dacă paginile privitoare la copilăria și adolescența sa sunt scrise corect dar fără intensitate, însemnările din jurnal din timpul celui de-al Doilea Război Mondial sunt absolut remarcabile, relevând capacitatea pictorului încă tânăr de a trăi pe mai multe planuri, în două lumi, cu aceeași încordare.

Fragmente: „Obişnuieşte-te a lucra după schițe preliminare, în care îți vei studia opera în amănunt. Aceste schițe cu cât vor fi mai numeroase, mai documentate, cu atât vei ști mai bine ce ai de făcut în momentul în care te afli în fața operei

definitive. Aceste studii îți vor da puțința de-a te descătușa de robia modelului, iar opera ta va porni nestingerită dinlăuntru în afară. Numai astfel te vei obișnui a <<crea>>, a <<născoci>>, a <<interpreta>>. Numai astfel contribuția ta ca artist va fi într-adevăr veritabilă.” (punctul 7 al manifestului său estetic, p.74).

„S-au întâmplat multe de când n-am mai scris. Astă seară s-a anunțat pierderea Iașului nostru drag. Am rămas amândoi muți. Aproape nu puteam crede. Aveam impresia că a murit o ființă iubită. Să așteptăm îngrijorați cele ce vor urma. Care va fi soarta noastră?” (însemnare din 22 august 1944, p. 74).

„A început toamna... toamnă tristă. Trăim în mijlocul unui haos al cărui sfârșit nu-l poate prevedea nimeni. Războiul a luat o întorsătură uluitoare. România s-a declarat, după doi ani de măcel inutil, aliata Anglo-Americană și Rusiei. Armatele române se luptă acum cu <<frații de arme>> de ieri (...)

Aici, figuri îngrijorate, oameni cu nervii ascuțiți la maximum. Toți se gândesc la un singur lucru, fuga de

moarte! Se fac plimbări prin pădurile din împrejurimi, spre a se găsi locuri de refugiu. În ciuda tuturor acestor lucruri importante... eu pictez.

Odalisca mea pare să fie o pânză frumoasă într-adevăr. Ramele pentru lucrările mele sunt gata. Voi agăța pe pereți cele unsprezece pânze terminate... și pe urmă poate... vom fugi...” (însemnare de după întoarcerea armelor, p. 76).

„Nu știu exact data când am început portretul. În orice caz, în vara lui 1952. Câteva schițe preliminare, dintre care un desen colorat pe care îl păstrez, mi-au sugerat compoziția. Maestrul venise îmbrăcat la început în hainele obișnuite. Nu voiam așa. Mă vedea nemulțumit. A deschis ușile dulapurilor cu haine și atunci am descoperit cațaveica roșie cu blană de vulpe și pelerina verde închis. Monumentalitatea figurii senioriale, cu privirea rece, era susținută de arhitectura sobră pe care o da pelerina în tonuri joase. Pieptul îmbrăcat în cațaveica de catifea roșie cu blană de vulpe aurie susținea un centru al portretului de o mare voluptate cromatică. Cele două mâini ce trebuiau să competeze personalitatea figurii erau două pete vde lumină în marea de tonuri închise. Brațul unui scaun sculptat, un fond tern. Tema mă făcea să freamăt. Am început portretul cu o pasiune pe care n-o mai simțisem demult. În mine trăiau imagini scumpe din Tintoretto, Bassano, Tițian, Veronese. Lucram nervos, gemeam, vorbeam singur. Maestrul poza în fotoliu, tăcut. Într-o zi, a șoptit, după ce mă spionase cu ochii aceia metalici: <<Și aista are pe dracu-trânsul>>” (portretul lui Sadoveanu, p. 108-109).

DORIN NĂDRĂU
(S. U. A.)

ORFICA LIMBĂ „ÎNGEREASCĂ”

Motto:

„În măsura în care legile matematicii se referă la realitate, nu sunt sigure, iar în măsura în care sunt sigure, nu se referă la realitate”.

(Albert Einstein)

1. „UN OM SE APLEACĂ PESTE MARGINE”

Așa cum pentru Platon, în jurul unei ființe există tot atâtă neființă, pentru autorul *Cărții de recitare*, în jurul *cuvântului* există tot atâtă *necuvânt*, pentru că, asemenea „omului” blagian, care „se apleacă peste margine”, poetul orfic stănescian contemplă viața „din afara ei”, dar și pentru că, deținând privilegiul de a intui văzul în nevăz și auzul în neauz, el are capacitatea de a mânui o realitate care, aparținând acestui *istud tempus*, este, în același timp, existentă și inexistentă.

Conform soteriologiei orfice, poetul (orfic) are capacitatea de a trăi iubirea dual, așa cum opinează Ștefan Borbely, scriind despre *Elegiile duineze*: „atât ca prezență, cât și ca o prelungire a acesteia în suferință, în absență”(1). În măsura în care poetul orfic este o punte între două tărâmuri distincte, un prim demers spre un ambiguu „dincolo”, circumscris sferei nedescifrării, crescut parcă din blagiana identificare a subiectului cu obiectul, (proclamând iubirea ca modalitate de cunoaștere *catabasică*,) se dovedește a fi prezent în lirica lui Nichita Stănescu încă din primul său volum de versuri: „Îți dăruiesc o stea de mare, un crab și un delfin!/Adu-i în spinare până la nisipuri./ Mă voi prefăce orb și am să vin/ cu brațul întins, să-ți mângâi chipul” (*Cântec de dragoste la marginea mării*), în care se resimte redimensionarea emoției produsă de conturul întâlnirii privirilor și a atingerii acestora, cu care Orfeu, chiar dezmembrat de bacante și aruncat în fluviul Hebru, este capabil să cânte veșnic atât absența cât și prezența iubirii. Încă de pe acum discursul confesiv al tânărului poet pare a fi o prelungire a poeziei lui Lucian Blaga, *Frumoase mâini*: „Tu treceai pe sub platani,/ parcă dând la o parte cu mâna/ fâșiile strălucitoare pe care luna/ le strecura

printre frunze, până jos./ De-aceea te-am ajuns din urmă, /împodobind tăcerea dintre noi/ cu vorbe întâmplătoare,/ curios să-ți zăresc arcu surâsului” (*După înălțarea zidurilor*).

Acea viziune din *Lupta ochiului cu privirea din Necuvintele*, „Nările tot ochi sunt, un ochi/ pentru o lume mai apropiată/ ca și timpanul, ochiul orbului, ca și/ tăcuta limba - ochi gustând/ ceea ce ochii văd numai îmbrățișând”, trecută prin oglinda retrovizoare a eseului *Acel „nu știu ce”*: „Eu sunt *acel „nu știu ce”*, *acel loc unde văzul se transformă întrucâtva în auz și auzul se transformă întrucâtva în văz, ca să poată comunica între ele...*” (2 *Fiziologia poeziei*, p. 16) mijloc în Orfeul autorului *Obiectelor cosmice* încă din primul său volum de versuri, *Sensul iubirii*: „Eu te iubesc cu dragostea ochiului/ pentru ochiul lui geamăn,/ cu dragostea mâinii pentru cealaltă mână,/ cu dragostea gândurilor/ pentru cuvintele în care se cufundă întocmai...” (*O viziune a păcii*) sau încă din *O viziune a sentimentelor*: „Măinile mele sunt îndrăgostite,/ vai, gura mea iubește,/ și iată, m-am trezit/ că lucrurile sunt atât de aproape de mine./ Încât abia pot merge printre ele/ fără să le rănesc” (*Vârsta de aur a dragostei*), veritabile ecouri ale blagienei *Epitaf pentru Euridike*: „Cineva într-o zi te-a luat, Euridike, de mână/ ducându-te foarte departe/ prin negura care desparte./ În întunericul meu locuiești/ de-atunci ca o stea în fântână./ Când nicăiri nu mai ești,/ ești în mine. Ești, iată, Aducere - Aminte,/ singur triumf al vieții/ asupra morții și ceții”, iar tânărul care deja „contempla lumea din afara ei”, dădea un contur neobișnuit mișcării naturii, ca un posibil real: „Când ne-am zărit, aerul dintre noi/ și-a aruncat dintr-o dată/ imaginea copacilor, indiferenți și goi,/ pe care-o lăsa să-l străbată// Oh, ne-am azvârlit,

strigându-ne pe nume./ unul spre celălalt, și-atât de iute,/ că timpul se turti-ntră piepturile noastre./ și ora, lovită, se sparse-n minute./ Aș fi vrut să te păstrez în brațe/ așa cum țin trupul copilăriei, în trecut,/ cu morțile-i nerepetate./ Și să te îmbrățișez cu coastele-aș fi vrut” (*Îmbrățișarea*), percepută inedit ca un continuu vârtej: „Și deodată-n jurul meu, natura/ se făcu un cerc de-a dura,/ când mai larg, când mai aproape,/ ca o strângere de ape” (*Leoaică tânără, iubirea*). Aceiași pași lirici vizează deschiderea poetului orfic înspre propria lăuntricitate: „Și eu, cu pânzele sufletului/ umflate de dor,/ te caut pretutindeni, și lucrurile vin/ tot mai aproape,/ și pieptul mi-l strâng și mă dor” (*Vârsta de aur a dragostei*), el fiind „ființa care, neocolind exteriorul, face legătura dintre conturul formelor din afara sa și lipsa de contur a substanței din propria sa lăuntricitate” (3): „Omul-fantă are îndepărtate origini. / El vine din afară: / din afara frunzelor, / din afara luminii protectoare/ și chiar/ din afara lui însuși” (*Omul-fantă*); Fiind o ființă atât a plinului existențial, *cuvântul*, cât și a golului, *tăcerea*, poetul orfic dobândește puterea ca, prin transformarea existenței trecătoare în cântec orfic, adică în „cuvânt poetic esențial” (4) care construiește suficientă tăcere, pentru a se înălța deasupra „artei găunoase a limbajului comun”.

2. „ORDINEA CUVINTELOR”

11 *Elegii*, acest „hiperpoem al vocilor lirice stănesciene”, cum îl numește Alexandru Condeescu, ca replică peste timp, printre altele, la rilkeenele *Elegii duineze*, anticipează prin ineditul lor, perspectiva asupra „realului”, atât în următoarele volume de poezii, cât și în eseurile publicate în aceiași ani (cum ar fi bunăoară: *Cuvintele și necuvintele* publicat în *Cronica*, nr.5/ dec 1970), „temeiuri prozaice ale aventurii poetice” (5) și publicate postum în *Fiziologia poeziei* (id., p. 24). Negațiile din *Elegia a zecea*, noime ale „esenței abstracte a cuvintelor” (*Fiziologia poeziei*, id., p. 28): „Mă doare o rană/ călcăt-n copite de cai fugind, /Invizibilul organ, / cel fără de nume fiind/ neauzul, nevăzul/ nemirosul, negustul, nepipăitul/ cel dintre ochi și timpan/ cel dintre →

NICOLAE SUCIU

deget și limbă, - / cu seara mi-a dispărut simultan”, capabile să exprime plânsul interior (*Elegia a zecea*), concură la identificarea acelui organ invizibil, „cel fără nume”: „Sunt bolnav de ceva între auz și vedere./ de un fel de ochi, un fel de ureche/ neinventată de ere”. Discursul liric, tributar unei „asociativități de tip avangardist” (6), poate fi și o replică în versuri la eseul *Acel „nu știu ce”*, cale regală viziunii lirice („...eu sunt acel organ nemărturisit, de cuvinte care privesc nu culorile, care aud nu sunetele, care gustă nu gusturile, care miros nu mirosurile...” (*Fiziologia poeziei*, id., p.16), imagine anticipată în poemul *Enghidu din Dreptul la timp*: „Cel ce nu e fără Timp este, ca amintirea. / E asemenea văzului mâinilor, asemenea/ auzului ochilor”. Mărturisirea eului liric devine și mai convingătoare prin recurența sintagmei „sunt bolnav”, evidențiere a fiziologiei sufletului: „Sunt bolnav de zid dărâmat/ de ochi-timpan, de papilă-mirositoare”. Boala pe care o acuză eul liric pare a fi însăși nevoia de identificare a acelei obsedante *ordini interioare*: „Sunt bolnav de sâmburi și de pietre, de patru roți, de ploaia mărunță./ de meteoriți, de corturi, de pete” (*Elegia a zecea - sunt*) și concretizare a acesteia într-o „combinație neobișnuită de cuvinte” (Stagiritul). „Suferința de diviziune, devenită în *11 Elegii*, obsesie, de unde și „ideea de culpabilitate” dă contur „tânjirii de unitate”, reforma unității primordiale nefiind posibilă, cum opinează criticul Eugen Simion, „până ce poetul nu va ști limba sâmburilor, limba ierbii” (7): „Trăiesc în numele frunzelor, am nervuri./ schimb verdele pe galben și/ mă las pierit de toamnă (...)Totul pentru a îmbrățișa/ amănunțit, totul, / pentru a pipăi nenăscutele priveliști/ și a le zgâria/ până la sânge/ cu o prezentă” (*A șaptea Elegie*)

Deschis spre propria lăuntricitate, cum am precizat mai sus, eul liric stănescian are capacitatea, asemenea elegiacului rilke-ean, de a capta imagini, forme din exterior, pentru a le „aglutina într-o substanță lăuntrică unică” și, privind întotdeauna, dincolo de formă, de individuație, „ucide forma pentru a-i elibera energiile interne” (8). Intuită fiindu-i existența, *supraorganul* cu pricina, dotat să perceapă acea *Erste musik*,

compusă de Orfeu pentru a-și „prelungi” în viață discipolul plecat prematur pe tărâmul de dincolo, sau cântarea lui Amfion, constructorul, care face să crească zidurile cetății („cântând, zidurile cetății cresc” pe câmpul „unde-n vechime zeii/ n-au trecut decât călări”- *Amfion, constructorul*), este numit pe rând: „iarbă”, „taur”, „nor”, „iarnă”, în timp ce proliferarea durerii câștigă tot mai mult teren: „Mă doare diavolul și verbul, / mă doare cuprul, aliorul,/ mă doare câinele, și iepurele, cerbul,/ copacul, scândura, decorul. / Centrul atomului mă doare, / și coasta cea care mă ține/ îndepărtat prin limita trupestă/ de trupurile celelalte, și divine” (*Elegia a zecea - sunt*).

Dominat de ideea neîntregului („E făcut să mă domine neîntregul./ zeița fără brațe, zeul fără glezne./ Copacii fără trunchiuri, iarba fără verde./ slalom de alb prin verticale bezne” (*Autoportret pe o frunză de toamnă*), coborârea în inconștient (în *Necuvintele*, chiar dacă, așa cum remarcă Nicolae Manolescu (ibid.), alături de volumele ulterioare, poetul reia „metodic, dar mai puțin inspirat, motivele anterioare” unde îl întâmpină, ca pe Dante, bolgiile *Infernului* sau ca pe Zamolxe al lui Blaga, aflat în peștera inițierii, varii voci, „succesive chipuri ale sinelui” (9) : „Ceea ce este mai departe de mine./ fiind mai aproape de mine./ tu se numește” înfiripă nevoia numirii: „Într-adevăr, numele./ sprijinindu-se/ de un toiaș/ de trupul meu, /s-a azvârlit împotriva lui./ cel fără nume/

Eugen Simion, Nicolae Băciut, Constantin Stere, la Muzeul Memorial „Nichita Stănescu”, Festivalul Internațional de Poezie „Nichita Stănescu”, 2019

cel care este numai trup” (*Lupta lui Iacob cu îngerul sau despre ideea de tu*), a autoidentificării: „adu-ți aminte de cum erai/ înainte de a te naște. / Așa vei fi și după ce vei muri” (*Schimbă-ți numele*), dar mai ales nevoia eului liric de a se lupta cu cuvântul: „De ce o fi spus atunci: /Te-ai luptat cu însuși cuvântul/ și l-ai învins!!! Să fi fost el însuși cuvântul?// Numele să fie însuși cuvântul?/ ...El care este numai tu, / tu și tu și tu și tu./ cel ce-mi înconjoară numele?”, angajându-se într-un nou discurs care, ca și cum ar porni de la paradigma joyceană, „nu mai face afirmații despre lume folosind semnificații pe care semnificații le organizează într-un anumit raport, ci devine el însuși reprezentare a lumii organizând, în acest scop, raporturile interne dintre semnificanți” (10).

Astfel proliferarea ochilor din *Lupta ochiului cu privirea*: „Nările tot ochi sunt, un ochi/ pentru o lume mai apropiată/ca și timpanul, ochiul orbului, ca și/ tăcuta limba - ochi gustând/ ceea ce ochii văd numai îmbrățișând. // Ochi în descreștere, privind/ de dinafară înlăuntru, / iar dinlăuntru în afară/ numai cuvinte/ oarbe,/ lent șlefuite de mișcarea mării” sau din *Omul-fantă*: „Omul-fantă vine și vede. / Nu se știe dacă între ochiul lui/ și ochiul lucrurilor/ există vreun spațiu pentru vedere” deschid uși spre *cuvinte de neînțeles*: „Se ridică din el/ în sus, ca un fum de jertfă/ cuvintele de neînțeles/ cum sunt acestea:/ Doamne, Dumnezeu! →

Constantin Stere, Nicolae Băciut, Aliona Grati, la Colegiul Național „Caragiale” din Ploiești, unde a învățat Nichita Stănescu, 2019

coif al înțelepciunii/ sabie a puterii...” (Eu, *adică el*) și în mod special spre o revuistică a cuvântului *a fi* ca în *Cine sunt eu? Care-i locul meu în cosmos?*: „Eu sunt cuvântul *sunt*/ Eu sunt urechea care aude cuvântul *sunt*/ Eu sunt spiritul care înțelege cuvântul *sunt*. // Eu sunt trupul absurd al lui *sunt*/ și literele lui” sau ca în *Omul-fantă*: „Pământul lui *a fi* / își trage aerul din pământul/ lui *a nu fi*. / Nu se știe cine îl respiră pe cine”. O definiție a poeziei: „Poezia este ochiul care plânge./ Ea este umărul care plânge, /ochiul umărului care plânge./ Ea este mâna care plânge, / ochiul mâinii care plânge” etc. (Poezia), angajată într-o nouă „ordine”, cea de a înțelege nențelesul, ca și cum l-ar egala pe Picasso în „atotputernicia capricioasă” din *A șasea elegie*, „Stau între doi idoli și nu pot s-aleg/ pe nici unul” sau în *Rîsu’-plînsu’*: „mă bufnește când spun/ secunde vechi putrezind în secunda/ de-acum” prin asumarea blagianului străăuz din *Lupta inimii cu sângele*: „Sângele vorbește, /țeava lui, vâna, artera./ osul alb înăuntru vorbește./ cărmida mișcătoare a limbii, - / fiecare capăt de os vorbește/ topindu-și în mișcare nimbul, nimbii” , din *Necuvintele*: „Auzea cum se încetinește sângele meu suind ca seva./ Eu am trecut prin el. / E la trecut prin mine./ Eu am rămas un pom singur./ El / un om singur” sau din *Omul-fantă* „Sufletele morților/ sunt atmosfera terestră. / Respiram sufletele lor; / sufletele lor își înfig câte un deget/ adânc în respirația noastră”, una dintre *metodele poeticii stănesciene* constând în transformarea „sub bagheta magică a poetului”, a limbajului cotidian în „imagini pline de viață, clocotind de semnificații neașteptate” (11), așa cum precizează însuși poetul în *Fiziologia poeziei*: „Poezia este o tensiune semantică spre un cuvânt care nu există, pe care nu l-a găsit.

Poetul creează semantica unui cuvânt care nu există” (id., p.38) sau cum opinează criticul Eugen Si-mion vorbind despre necuvintele marelui poet: „Toate instrumentele inspirației se orientează acum spre cercetarea cuvântului, iar când spiritul obosește, se inventează o noțiune nouă: *necuvântul*, cum inventase *nepipăitul*, *neauzitul*, prototipurile negative (*prototipurile absenței*) din acest întors cer platonician” (12).

5. STĂNESICIANA LIMBĂ „ÎNGEREASCĂ”

Victoria sa asupra cuvântului înseamnă pentru autorul *Necuvintelor*, să „mănânc libelule pentru că nu le înțeleg./ le mănânc pentru că sunt contemporan cu ele/ le mănânc pentru că am încercat să-mi mănânc/ mai întâi propriile-mi mâini/ și erau infinit mai grețose, / le mănânc pentru că am încercat să-mi mănânc limba./ propria limbă de carne/ și înspăimântat am văzut/ că ea-și lepădase cuvintele/ verzui, cu ochi negri./ departe de mine, în foame” (*Mâncătorul de libelule*). Înseamnă să intuiești idoli lucrurilor: „Din când în când în loc e firul ierbii răsare/ câte un idol subțire și verde” (*Idolii ierbii*), dar și să personifice cuvintele: „O, voi cuvintelor, cuvintelor/ pe care le desfășor mereu/ în urmă, ca o locomotivă/ sufletul ei negru...” (*Ars poetica*). Victoria asupra cuvântului înseamnă ca, prin suprema libertate, ca o „dureroasă conectare la tensiunea uneori insuportabilă a unei lumi nevăzute, neauzite, nemirosite, nepipăite, a cărei existență doar poezia o poate face cunoscută”, poetul să călească cuvântul printr-o „combustie alchimică” (13), imagine a magnetului și a piliturii de fier, întru devenirea limbii „îngerești” a poeziei, în care cuvintele să fie folosite din disperare: „Semantica precede cuvântul. Poezia nu rezidă din propriile cuvinte. Poezia folosește cuvintele din disperare” (*Fiziologia poeziei*, id., p. 38), descoperind necuvântul, așa cum poetul mărturisește în același eseu: „În poezie putem vorbi de necuvinte: cuvântul are funcția unei roți, simplu vehicul care nu transportă deasupra semantica sa proprie, ci, sintactic vorbind, provoacă o semantică identificabilă numai la modul sintactic (*Fiziologia poeziei*, ibid.), un fel de „must etern” obținut din presarea cuvântului „ca strugurele în teasc” (*Fiziologia poeziei*, ibid.). Prin

urmare, necuvântul ca „finalitate scrisă” a poeziei, „superioară ideii de scris” este acel „cuvânt din viitor”, efect al unui „tip de tensiune semantică”, la care se ajunge „ignorând orice fel de alambic posibil”, în versuri „situat deasupra metaforei” (*Fiziologia poeziei*, id., p. 39). Necuvântul are ceva în comun cu capacitatea poetului orfic de a trăi viața și moartea simultan: „Eu mor cu fiecare lucru pe care îl ating” (*Enghidu din Dreptul la timp*), dincolo de căutarea de către Ghilgameș, prin scriere, a vieții fără de moarte, moartea lui Enghidu fiind „însăși moartea sinelui pe planul contemplării lui însuși”, iar cuvintele devenind în acest sens, „cea mai rezistentă parte a biologiei umane” (*Fiziologia poeziei*).

Nu în ultimul rând, necuvintele fiind și o posibilă refacere a distanței de la eu la eu: „De la eu la eu distanța/ e acoperită de moarte” (*Fiziologia poeziei*, id. p. 351), poetul, aflat în „căutarea altei ordini”, cum spune Emil Cioran, se angajează „în demiurgia verbală”, nu însă fără a lansa, „o provocare neantului evidenței, perspectivei știute a lucrurilor” (14).

BIBLIOGRAFIE ȘI NOTE:

1. BORBELY, ȘTEFAN, *Pornind de la NIETZSCHE*, Editura Limes, 2010, pp. 120-121.
2. STĂNESCU, NICHITA, *Fiziologia poeziei*, Ed. Eminescu, 1990, p. 16.
3. BORBELY, id., p. 119
4. ALEXANDRU CONDEESCU în *Nichita Stănescu - Ordinea cuvintelor (versuri)*, vol. I, ed. Cartea Românească, 1985, Prefață și ediție îngrijită de Alexandru Condeescu cu acordul autorului, p. 25.
5. Idem, p. 23-24
6. MANOLESCU, NICOLAE - *Istoria critică a literaturii române*, ed. Paralela 45, p. 1021.
7. SIMION, EUGEN - *Scriitori români de azi, I*, ed. Cartea Românească, 1978, p. 180
8. BORBELY, id., pp. 119-125
9. CONDEESCU, id., p. 25.
10. ECO, UMBERTO - *Poeticele lui Joyce*, ed. Paralela 45, 2007, pp. 179-180
11. CONDEESCU, id., p. 24
12. SIMION, id. p. 187.
13. CONDEESCU, id., pp. 24, 27
14. CIORAN, EMIL - *Ispta de a exista*, ed. Humanitas, 2002, p. 174.

Relecturi **AUGUSTIN BUZURA** **SPAȚIUL LITERAR**

Relația, *sine qua non*, dintre topos, personaj și celelalte componente ale operei literare nu este o descoperire/invenție a scriitorului **X** din timpul **H**, este un fenomen de poligeneză, de-o vârstă cu literatura, ce coboară până la epopee. Dar, există un *geniu*, care a definitivat statutul spațiului în roman, începând cu sec. XIX. Acesta, unanim recunoscut, e Balzac, autorul *Comediei umane*.

Spațiul literar, ridicat la rangul de concept, prin relațiile pe care le stabilește cu componentele textului (narațiune, timp, personaj, problematică), este o problemă complexă. Iată o sumară și posibilă tipologie a spațiului literar, totdeauna cu implicații sociale, psihologice, morale, ideologice, filosofice: spațiu închis/deschis; spațiul habitatului/spațiul intim-personal; spațiu rural/urban; spațiu real/imaginar.

Dar simpla prezență fizică a spațiului și a obiectelor care îl populează nu înseamnă nimic atâta vreme cât scriitorul nu-i *gândește* locul și rostul în scenariul operei, cât timp nu-l *stoarce* de potențele expresive și de semnificare. Pentru realizarea acestui deziderat elementele *brute* ale spațiului trebuie supuse unor conexiuni morfo-sintactice și stilistico-semantic, numai așa spațiul brut se metamorfozează într-un **spațiu literar**, funcțional care contribuie la semantizarea textului. În infrastructura spațiului literar vor exista totdeauna niște constante care, pe de o parte, îi dau specificitate, iar, pe de altă parte, contribuie la realizarea coerenței și coeziunii operei.

În paginile ce urmează, ne propunem să facem un inventar fenomenologic al chipurilor sub care se înfățișează spațiul în romanele lui Augustin Buzura, pentru a decela caracteristicile lui și care relevă una din coordonatele ce definesc universul românesc al scriitorului.

1. ABSENȚII

Acțiunea romanului începe cu momentul de mare tensiune psihologică a protagonistului și durează o seară. De la prima la ultima filă, romanul e monologul lui Mihai Bogdan, tânăr medic la o Clinică

Psihiatrică și cercetător la Institutul de pe lângă respectiva clinică. Substața epică a romanului nu e de natură evenimențială, ci e dată de năvala gândurilor, a întrebărilor, a stărilor neliniște și frică, de teama morții psihice. Se configurează, astfel, prin introspecții și retrospective, un spațiu psihic tensionat, labirintic halucinant, protagonistul (personajul-narator) aflându-se permanent între veghe și somn, între real și fantasmă.

Mai întâi, să reținem mărturisirea personajului: „Știu, există o lume în mine, neclară, liberă, cu parametrii dificili... Există o lume în afara mea, cea de care mă izbesc toată ziua, pe care mă străduiesc să o înțeleg, să mă integrez în ea, cea pe care o iubesc și o disprețuiesc cu o putere neobișnuită, pe care aș vrea s-o îndrept; pe care o refuz și mă refuză. Mai am una în mine; ea ține de viitor, este povestea mea cea mai frumoasă, tocmai că îmi aparține în exclusivitate pentru că mi-am construit-o singur și ea nu se va materializa niciodată, deci un monstruos miracol... Tragedia constă numai în faptul că n-am curajul să renunț la nici una, dar nici măcar n-am voința de a vedea la care ar trebui să renunț...” (p.41 și p.80).

În filigianul întâiului capitol putem întrezări o imagine de nebuloasă cosmică din care se va naște sistemul planetar al imaginarului scriitorului.

“[...] viețuitoarele din grotle închise se adaptează la mediu dezvoltând monstruos anumite simțuri și pierzând altele” (Mircea Iorgulescu, *Radiografia fricilor*, în

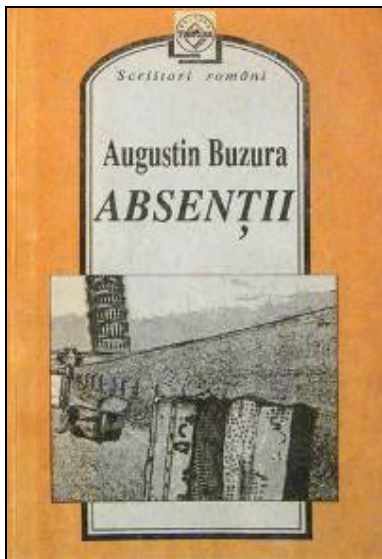

vol. *Între două lumi* – Augustin Buzura, antologie critică de Angela Martin, Ed. Tracus Arte, 2017). Prin analogie, o grotă de acest fel este camera în care locuiește protagonistul romanului. Acest spațiu-cochilie îi dezvoltă „monstruos” simțurile (cel vizual și auditiv, cel tactil și olfactiv) și imaginația. În fiecare pagină, găsim exemple necesare.

În fiecare zi, personajul parcurge același drum: laborator – cameră; cameră – laborator. În laboratorul utilat și nu prea pentru cercetare de performanță, medicii-cercetători se pândesc, se bârfesc, se supun „autorității” șefului cel mare. Camera sărăcăcioasă și rece, în care locuiește, i se pare „o criptă”. În pat, între veghe și somn, ca urmare a unui somnifer „*luat pe furis*” în drum spre casă, camera, *alias* interiorul său psihic-mental, e invadat de fantasmă, parcă chemate de înfățișarea camerei cu o „ușă seculară cariată și brăzdată de crăpături, cu un „zar solid negru, de cetate medievală”, cu mecanism complicat; cu „colțuri întunecoase”; cu „spațiu gol” între bibliotecă și perete; cu geamul „acoperit de o perdea uriașă de doc, pătată de muște și uleiuri, rămasă din vremea atacurilor aeriene” (p. 20). Imaginea camerei neprimitoare este reluată la pagina 181; ocupantul ei se mișcă prin ea „până când obiectele din jur nu mai erau identități distincte, ci se integrase *iarăși* docile în complicatul element numit cameră [...] în sfârșit, dușumeaua crăpată, medievală, pereții cu toate nuanțele posibile de alb și negru, biblioteca, scaunele, perdeaua și, desigur, gălăgiosul meu *pat* făceau parte dintr-un întreg, erau un fel de *cochilie* în care nucleul avea *libertatea să se plimbe*” (s.n-I.P.)

Ocupantul unui astfel de spațiu e permanent într-o stare pândă, cu simțurile surescitate la maxim de neliniște, de frică. Prin metafora camera-cochilie scriitorul definește →

IONEL POPA

condiția personajului său, adică a condiției umane. Și încă o observație: în *Absenții* sunt inexistente spațiile ocrotitoare, iar **patul** e ceva mai mult decât „canapeaua lui Freud”.

Între veghe și somn, spațiul devine pentru personaj scenă de circ în care îi apare fantasma clovnului, „care, după unele plecăciuni ridicole” i se adresează: „<<Doamnelor și domnilor, Mihai Bogdan s-a trezit – Uraaa! – și va binevoi să-și dezbătă în fața noastră (*cine eram noi, adică eu?*) trista și îndurerata sa tragedie, zguduitoră și incredibilă poveste a unui mort care vrea, se străduiește, se chinuie, dar nu poate învia... Cel puțin până acum. E în comă, de fapt; și grozav ce-l impresionează circul...” (p.8)

De la prima la ultima pagină a romanului, „doctorul Mihai Bogdan, în fața noastră [a cititorului]” își spune „îndurerata sa tragedie.”

„Un strigăt sfâșietor, prelung, de animal rănit” îi întrerupe „visul stupid”, „petrecut dincolo de mine, însă cu participarea mea, mărturisește personajul-narator, clovnul adunase încet, metodic, pe neobservate [...] toate obsesiile.” Atras de strigăt, se scoală din pat și se oprește în fața geamului, care, surpriză, nu-l desparte de spațiul de afară. Privind, spune ce vede: „apele murdare ce, părăsind canalele, se răspândiseră peste întreaga stradă; apele curgeau egal, cu valuri mărunte, lăsând la marginea trotuarelor hârtii galbene, staniol, cutii de conserve [...] un om se târa în patru labe împotriva curentului [...] <<Cât mi-e de greață! Incepu să strige bătrânul. Nu mai pot! Mor de greață când vă văd!>> [...] cu toată viteza scăzută, roțile [mașinii] propulsează deasupra omului un imens jet de apă galbenă, noroioasă, acoperindu-l pentru o clipă, dar fără să-i oprească înaintarea.” Trebuie citite cu atenție, în întregime, paginile 12-13, pentru a sesiza cum imaginea spațiului, văzut prin geam, devine un strigăt de revoltă împotriva unei realități agresive, ușor de identificat. Paginile respective sunt o alegorie. Imaginile bacoviene ale acestui exterior urât și agresiv (vânt, ploaie, apele murdare ieșite din canale, noroi, gunoaie, mirosuri) revin în roman la paginile 15, 19-20, 26-27, 60, 113-114, 123-124, 159. Descrierea acestor spații, ca chip și sens, se situează între expresionism și suprarealism.

Exemplele date și cele indicate demonstrează că între descrițiile spațiului (interior și exterior) și registrul psihologic există o relație reciprocă.

Supratunerea celor două registre creează un plan psihiatric necesar „camuflării” țintei social-politice a romanului.

Confruntarea personajului cu sine este mereu întreruptă de o voce venită din camera vecină. E dialogul-ceartă eugenionescian dintre bătrânul profesor și soarta sa. Confesiunea bătrânului „ratat și alcoolic” se desfășoară *paralel* cu monologul lui Mihai Bogdan. Confesiunea vecinului, vehementă până la patetism, e o explicație a eșecului său existențialist: „Tot ce-am crezut s-a dovedit a fi un mare rahat; atâtea idei pe care le socoteam frumoase s-au făcut țândări. Frica nu mi-a mai putut ieși din oase. Frica și greața”; „N-am vrut decât un loc curat, cât de mic, dar curat. Un loc unde să mă simt și eu om”. Bătrânul visează și el o casă la țară, în afara agresiunii urâtului și murdăriei, într-un loc al curățeniei morale. Faptul că nu reușește să-și termine casa visată e simbolic pentru contextul problematic al romanului.

Vecinul care se confesează este un *alter ego* al lui Mihai Bogdan, protagonistul romanului.

Tabloul de natură (spațiu și momentul temporal) în care se săvârșește un ritual vrăjitoresc sacrifi-

cial (se sacrifică o *pisică neagră, la cruce de drumuri*) pentru obținerea puterii pentru cel care suferă de „complexul de inferioritate” și de „jindul de superioritate” (teoria psihitului Adler) e unul dintre cele mai macabre din roman, dar și expresivă și semnificativă prin puternicul contrast dintre psihologia și morala naratorului și psihologia inocentă a copilului rămas orfan, victimă, ca și inocentul animal, a unor forțe malefice, pe care nu le înțelege, nu le găsește justificare. (cf. Sorina Sorescu, *Romanele lui Augustin Buzura*, Ed. Aius, Craiova, 2014, p. 79)

Monologul interior, fluxul memoriei involuntare care e de neoprit, a personajului, „o identitate răvășită”, are nevoie de o lume în care să-și proiecteze halucinațiile, coșmarurile, amintirile care pot fi „false ori autentice”, vocile „care pot fi reale sau fictive” (Mircea Iorgulescu). Camera lui Mihai Bogdan și spațiile exterioare sunt semne ale unei lumi bolnave. În ansamblul lor, spațiile din *Absenții* configurează un spațiu care duce la cea ce autorul numește „moartea psihică”.

Semnificativ este contrastul dintre chipurile spațiului și luciditatea cu care personajul-narator identifică agresivitate și urâtul, murdăria acestor peisaje, simptome ale bolii de care suferă lumea; luciditatea cu care percepe și-și înțelege condiția existențială, pe care o analizează ca într-o ședință pe „canapeaua freudeană” - în roman, **patul** în care se chinuie între veghe și somn zbuciumat.

Pe un suport de psihic torturat de neliniști și frică, spațiul real se sparge în spații fantastice de horror și datorită acuității percepției senzoriale, granița dintre real și ireal, dintre conștient și subconștient dispare și totul devine un coșmar.

Năvala gândurilor, a neliniștilor, a întrebărilor, persistența fricii, acutizarea simțurilor metamorfozează spațiul fizic real într-un spațiu psihic.

Acest spațiu, caracteristic romancierului Buzura, ilustrează starea de bolnav a societății încarcerate, care face obiectul romanelor sale.

Rari sunt scriitorii în opera cărora, în mod subtil și cu mare artă, cuvântul devine spațiu. Un astfel de scriitor e autorul romanului *Absenții*.

Adina Romanescu, **Înger îndrăgostit (I)**

Relecturi

Gabrielei Adameșteanu

Scenele de gen Dăruiește-ți o zi de vacanță

Intervievată de ce a optat pentru tipul de literatură pe care îl scrie, Gabriela Adameșteanu a răspuns că opțiunea nu este a autorului, ci vine din partea textului, e un fel de autarhie a scriiturii, fără ca răspunsul să aibă vreo conotație textualistă: „Mi se pare că nu alegi, deși ești ales de un anumit tip de literatură, și acest lucru poate chiar să te surprindă”.^[1] Și, aș adăuga eu, e o opțiune generată de contextul socio-politic, pentru că dacă realitățile ar fi fost altele, cu siguranță și literatura ar fi avut o altă orientare. Această motivație a scriitoarei, destul de ambiguă, prin caracterul de generalitate, nu oferă o perspectivă asupra opțiunii estetice, ci doar un indiciu tematic. Un interviu mult mai generos în privința informațiilor transmise va fi acordat lui Nicolae Băciut în anul 1985. Atunci, scriitoarea lămurește și un aspect ce interesează prezentului demers: raportul proză scurtă-roman.

De ce e relevant și important acest raport? Pentru că de-a lungul existenței sale literare, scriitoarea oscilează între aceste două forme ale scriiturii. Prima creație publicată este o nuvelă – *Prietenie*, care apare în anul 1971 în revista *Luceafărul*, dar care va fi inclusă ulterior în romanul publicat în 1975 *Drumul egal al fiecărei zile* (debutul editorial), după care urmează nuvelele din *Dăruiește-ți o zi de vacanță* - 1979, romanul *Diminează pierdută* (1984), volumul de proză scurtă *Vară-primăvară* (1989), în 2003 îi este publicat romanul *Întâlnirea*, iar în 2010 romanul *Provizorat*, care a fost prima operă pe care a început să o scrie, un fel de permanență creatoare, înainte de 1975, dar la care revenea după fiecare operă publicată.

De multe ori, o formă literară se transformă în alta: de la prima nuvelă publicată în 1971, s-a ajuns la romanul din 1975, nuvela *Întâlnirea* din volumul *Vară-primăvară* (1989), va fi dezvoltată în romanul omonim publicat în 2003. Mișcarea e însă și inversă: romanul *Provizorat*, publicat în 2010, e de fapt un puzzle de povestiri. Scriitoarea consideră că nu

se poate vorbi de superioritatea vreunei specii în raport cu alta: „Nu cred, bineînțeles (doar și eu am scris proză scurtă după roman) că trebuie mai întâi să „ucenicești” la proza scurtă. (Mie chiar mi se pare că proza scurtă este o „probă” mai grea - prin rigoare, prin economie etc. – decât romanul, care a ajuns să înghită, să suporte atâtea inovații formale) (...) Nu mi se pare că în cazul prozei scurte și al romanului ar exista vreo dilemă, ci doar obișnuita dificultate de a-ți intui posibilitățile.”^[2] De altfel, critica literară observă talentul Gabrielei Adameșteanu de a scrie proză scurtă, dar scriitoarea mărturisește că acest gen presupune disciplinare și muncă mult mai multă, și că nu o dată a căzut în capcana transformării unor nuvele în romane.

Trecând peste această pseudodilemă - proză scurtă sau/și roman- putem sintetiza notele dominante ale prozelor scurte ale Gabrielei Adameșteanu: trama este diminuată, epicul supraviețuiește numai în măsura în care oferă un cadru discuțiilor dintre personaje, dramelor interioare etc; scenele pun în lumină viața și preocupările micilor funcționari, ale stagiatorilor, ale membrilor de partid; cotidianul e ilustrat în toate dimensiunile sale: la spital, în familie, la locul de muncă, în gară etc. Dar ceea ce răzbate printre rânduri este o critică indirectă a sistemului, prin evidențierea tarelor sale. Cornel Moraru^[3] realizează un tablou al prozei scurte a anilor '70, iar trăsăturile pe care le identifică la nivelul generației sunt în fapt și dominantele epicii de mici dimensiuni ale Gabrielei Adameșteanu: cotidianul lipsit de sărbătoare, ficțiunea care devine derizoriu de plată, dar pe deplin credibilă, satira este implicită, difuză și urmărește dezvelirea măștilor; iar personajul principal este viața.

Primul volum de proză scurtă publicat în 1979, *Dăruiește-ți o zi de vacanță*, este unitar, atât în privința tematicii abordate (tema cotidianului mărunț și a lipsei de comunicare), cât și din punct de vedere al țesăturii epice, care nu prea are consistență și nu dezvoltă un conflict, iar narațiunea este predominant analitică. Cele trei nuvele care alcătuiesc volumul: *Neliniștea*, *O plimbare scurtă după orele de serviciu* și *Dăruiește-ți o zi de vacanță* urmăresc mai mult deschiderea individului spre interior

și mai puțin relaționarea exterioară a acestuia. Și atunci când personajul stabilește o legătură cu exteriorul, o face pentru a confirma anumite obsesii sau nemulțumiri personale. E cazul lui Onițoiu din nuvela *O plimbare scurtă după orele de serviciu*, care vorbește cu Petrina, stagiara, colega lui mai tânără, dar în definitiv între cei doi nu există o comunicare reală.

Subiectele dezvoltate nu sunt spectaculoase, pentru că nu epicul e în prim-plan, ci surprinderea anumitor temeri ale personajelor.

În *Neliniștea* o soție – Marta – dezvăluie răceala dintre ea și soț – Dinu –, automatismele căsniciei, rutina erotică etc. Într-o proză de observație comportamentistă, autoarea dezvăluie o criză conjugală, care are drept cauză înstrăinarea cuplului. La nivel discursiv, sunt frecvenți termenii din câmpul semantic al frământărilor lăuntrice: „Așa face totdeauna, gândi, așa a făcut, ca să aibă mereu, doar ea, totdeauna dreptate. Atâția ani de când o urma supus, împins de generozitatea ei dominatoare.” (gândurile lui) „De data asta s-a terminat, se gândi ea repede, ca să-și astupe furia. De data asta s-a terminat.” (gândurile ei). Monotonia matrimonială este surprinsă magistral prin prezentarea, de către soție, a gesturilor soțului, iar acesta ajunge să recite traseul duminical impus de soție și care implică și masa la părinții ei. Tocmai pentru o potențare a tensiunii lăuntrice, vocea naratorului se amestecă uneori cu cea a personajelor, prin utilizarea stilului indirect liber.

Cele două planuri retorice vor deveni din ce în ce mai ambigue, cu fiecare nuvelă, până când vocea naratorului va ajunge să fie substituită aproape în totalitate, de cea a personajelor (nuvela – *Dăruiește-ți o zi de vacanță*, dar mai ales →

ANAMARIA CRISTINA
COROIAN

prozele din volumul publicat în 1989).

Tot rutina, banalul, monotonia reprezintă notele dominante ale celorlalte două proze din volum. În *O plimbare scurtă după orele de serviciu*, după o zi de lucru prelungită cu o ședință, doi colegi de serviciu: inginerul Onițoiu și stagiara Petrina se plimbă și conversează pe diverse teme. Apoi, cei doi se opresc la o terasă și numai spre final va fi sugerat substratul erotic al întâlnirii. În definitiv, discuția tinde să se transforme în monologuri ale bărbatului, care verbalizează astfel nemulțumirile personale: uneltirile de la serviciu, grupurile de interese configurate, diversele triumfuri conjugale, dezamăgirea pentru că seriozitatea și munca nu sunt apreciate, dar și pentru că nu mai există fete serioase. O clipă, bărbatului îi alunecă privirea sub masă și el vede *un picior aproape ca de copil, cu pielea mătăsoasă, ușor bronzată, cu călcâiul moale și roz, cu unghiile lucind curate de parcă atunci ar fi ieșit din baie*. Aceste gânduri ale bărbatului, ce la nivel textual au rol în caracterizare, inițial doar sugerează o anumită atitudine a lui Onițoiu, bărbat căsătorit și trecut de patruzeci de ani, față de tânăra încă naivă. Totuși, Mircea Iorgulescu e de părere că fata știe cum să se comporte și adoptă *tehnica refuzului pasiv, a rezistenței tăcute, neostentative*^[4]. Până în final, pasionalitatea lui Onițoiu crește atât de mult încât glasul însuși îi va fi contaminat de erotism. Dacă până atunci s-a putut ascunde în spatele măștii bărbatului serios, familist, care îi critică pe cei care înșeală în cuplu, brusc, în final, Petrina aude un glas nou, pe care nu îl știuse până atunci.

În această nuvelă, ca și în cea care dă titlul volumului, personajul feminin este secundar și își permite o anume detașare față de micile drame ale protagoniștilor: cu distanțare reacționează și Petrina la nemulțumirile lui Onițoiu, care se vede pe sine drept un om capabil, dar dat deoparte de carieriști; tot aceeași atitudine o va adopta și Veronica din *Dăruiește-ți o zi de vacanță*.

Cristian Pătrașcu, personajul care migrează dintr-o nuvelă în alta, este conturat dintr-o perspectivă modernistă: în *O plimbare scurtă după orele de serviciu* el e prezent

doar ca personaj secundar, care întrerupe conversația lui Onițoiu cu Petrina, pentru ca apoi să alerge după autobuz; în acest context, perspectiva asupra sa este a celorlalți. În cealaltă nuvelă, care dă și titlul volumului, el devine personajul central, iar dacă în *O plimbare...* mai existau ceva fărâme epice angrenate de un conflict exterior - clevetirile de la serviciu, acum domină autoanaliza și înregistrarea oscilațiilor personajului între conformism și libertate individuală. Cristian este un bărbat trecut de treizeci de ani, care încearcă acum să retrăiască anii burlăciei, în urma divorțului de soția sa. Existența sa se derulează practic între niște modele: Orișan - burlacul perfect și Cosmovici - tipul omului serios, dar care ratează pentru că este dat deoparte de conducere. În subtext, e inserată și ideea unei posibile repetări a greșelii matrimoniale, pentru că de când e burlac își dă seama că nu poate fi decât monogam, și mai mult de atât, îl deranjează enorm când află că iubita lui a avut un comportament inadecvat la o petrecere. Totuși, finalul este apoteotic, și probabil neașteptat: nimeni nu bănuia că Pătrașcu va opta pentru libertatea interioară, atunci când refuză să mai meargă la serviciu, sub pretextul că își scrie teza de doctorat: „Dar el nu se clintește. Nu știe cine-l caută, dar el nu răspunde și asta îl umple de o bucurie neașteptată. (...) Dar el nu se clintește din loc, îl așteaptă, îndârjit, să mai sune, strânge din dinți și, oricine ar fi, tot nu-i pasă. Și telefonul, în fine, încetează să sune.”

În consecință acest volum, publicat în 1979, conturează o lume definită prin derizoriu, monotonie, rutină (profesională sau de cuplu), banalitate etc. Temele sunt cele derivate din acest areal: tema crizei matrimoniale, a insului ratat care caută evadarea în eros sau își regăsește libertatea interioară printr-o mică revoltă și negare a mecanismului în care este angrenat. Din punct de vedere retoric, aceste proze continuă sondajul psihologic al prozei interbelice, situându-se, astfel, în descendența prozei analitice. De aceea, monologul interior sau stilul indirect liber devin formule frecvente ale narării. Aceste proze doar schițează trame epice și, de aceea, conflictele sunt derizorii, în principal mai bine conturate sunt cele interioare. De altfel, personajul relaționează prea puțin cu ceilalți. Mai mult, acesta conturează un stereotip: insul intelectual, nemulțumit de ceea ce-l înconjoară. Acest deziderat e aplicabil atât protagoniștilor: soția din *Neliniștea* lucrează în învățământ, cât și protagoniștilor: Onițoiu e inginer, iar Cristi Pătrașcu are o funcție despre care nu se dau prea multe detalii, dar e râvnită de Onițoiu, și în plus e înscris la doctorat.

De asemenea, textele sunt valoroase pentru că ele relevă scene și temeri din perioada comunismului: ierarhia de la birou, micile clevetiri, amorurile interzise, dar de care știa toată lumea, familia cu problemele din sânul ei, lipsa siguranței personale etc. Printre aceste scene, personajele își pierd consistența, ele devin simple umbre prin care se evidențiază aspecte ale sistemului *i.e.* toate aceste opere devin modalități implicite de rezistență tacită.

Note:

[1] Aurel Sasu și Mariana Vartic, *Romanul românesc în interviuri, vol I, partea I - o istorie autobiografică*. București: Editura Minerva, 1985, p. 6.

[2] Nicolae Băciut, *Dialog cu Gabriela Adameșteanu*. În: *Vatra*, serie nouă, anul XV, nr. 169, aprilie 1985.

[3] Cornel Moraru, *Semnele realului - secționări critice convergente*. București: Editura Eminescu, 1981 p. 148-151.

[4] Mircea Iorgulescu, *Critică și angajare*. București: Editura Eminescu, 1981, p. 121.

Schiță de portret

AMELIA PAVEL

O PRIVIRE ASUPRA
MODERNISMULUI ROMÂNESC

Căutând cărțile Ameliei Pavel în biblioteca Institutului de Istoria Artei am găsit un exemplar din *Pictura românească interbelică*, cu dedicația autoarei pentru Andrei Pleșu. Dedicația suna astfel: *Pentru Catrinel și Andrei Pleșu, în semn de afecțiune și stimă deosebită, aceste meditații și plimbări prin lumea tablourilor, între fantezie și adevăr./ Amelia Pavel/aprilie 1996*. În eleganța protocoală a acestei fraze, contraria acel *între fantezie și adevăr*, în răspăr cu nevoia – îndreptățită – a unor confirmări indubitabile, ce fac parte din orizontul de așteptare al oricărei cercetări științifice. Părea că autoarea își asuma o doză de subiectivism în construcția acestei teze și m-am întrebat dacă, proiectându-l la întregul operei, putem socoti ansamblul textelor ca un melanj de imaginație și analiză obiectivă.

Opera istoriografică a Ameliei Pavel (1915–2003) cuprinde un evantai destul de larg de subiecte, unite de conexiunea lor generică cu modernitatea. Unele dintre textele sale au dobândit aura unor surse fundamentale pentru orice investigație istoriografică legată de acest subiect. Atenția pe care o acordă artei moderne are o puțin cunoscută latură nostalgică, ce trimite la anii copilăriei și la educația culturală primită în familie, care o obișnuise de timpuriu cu filmul expresionist și cu anumite forme de modernitate artistică. Apoi, anii de studii la Facultatea de Litere și Filozofie din București, sub îndrumarea unor remarcabili profesori precum Tudor Vianu, P.P. Negulescu, Dimitrie Gusti și Traian Herseanu, nu au făcut decât să structureze acest interes și să fixeze definitiv niște repere. Cu Tudor Vianu, fost membru al cercului macedonskian, împărtășește nu doar admirația pentru cultura de limbă germană (1), ci și afinități pentru simbolismul de final de veac XIX și deschiderea față de curentele artistice din prima jumătate a secolului XX, fără a fi cu totul străină de tipuri de metodologie și problematice ce ies din sfera sa de interes. Putem aminti, în acest sens,

prefața ediției în limba română a cărții lui Erwin Panofsky, *Ideea*, un studiu ce ne arată o dată în plus seriozitatea cu care autoarea se apropie de fiecare temă analizată. În ceea ce privește influența personalității și gândirii lui Tudor Vianu, în *Pictura românească interbelică*, există trimiteri la textul acestuia despre expresionism, ce probează impactul ideilor sale (2). Foarte probabil, tot prin intermediul esteticii lui Vianu, Amelia Pavel identifică felul în care cultura fin-de-siècle favorizează primenirea limbajului artistic, justificând pluralitatea expresiilor plastice prin conceptul de temperament artistic.

Încă de la primele texte, publicate începând cu finele anilor 1950, Amelia Pavel dovedea capacitatea de a gestiona un tip de discurs specializat. Desigur, textele au și ele patina timpului, cele de început definite un tip de scriitură forțat de corsetul ideologiei comuniste, evident în monografia dedicată pictorului Nicolae Vermont (3), ca după aceea, dezghețul politic și relaxarea cenzurii să înlesnească găsirea unui ton firesc, păstrat până la final, în care recunoaștem autenticitatea, vioiciunea intelectuală și spiritul critic al autoarei.

Anii 1970 reprezintă o perioadă de succes pentru cariera sa profesională. În această perioadă, coordonează editarea unei antologii dedicate scrierilor teoretice despre artă (4) și publică una dintre lucrările de autor cu un semnificativ impact științific: *Idei estetice în Europa și arta românească la răscruce de veac* (5). Cele două titluri sunt precedate de studiul: *Confluente în gândirea estetică*

europeană și cea românească la finele secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea (6) în care autoarea interoga o problemă recurentă în aria preocupărilor sale – stabilirea punctelor de convergență și semnalarea particularităților în raportul mediului artistic românesc cu cultura europeană. *Idei estetice în Europa...* nu este străină de interesul mai general al epocii pentru arta de la granița secolelor XIX și XX, sesizabil atât în istoriografia românească cât și în cea internațională. De altfel, în prefața unei cărți publicate un deceniu mai târziu, autoarea menționează rolul investigațiilor recente și al expozițiilor de artă din deceniile ce urmează celui de-Al Doilea Război Mondial, care au determinat anumite revizuii legate de caracterul unor școli naționale, de anumite filiații artistice redefinite în baza unor date documentare noi. Pe acest fundal trebuie plasat studiul lui Theodor Enescu din 1956, *Luchian și primele manifestări de artă independentă în România. Eseu asupra gustului artistic la sfârșitul secolului al XIX-lea* (7), ce deschide calea unor incursiuni mai detaliate în perimetrul primei modernități românești, precum și cartea lui Paul Constantin, *Artă 1900 în România* (8). În 1974, Th. Enescu avea să publice un al doilea studiu dedicat simbolismului românesc *Simbolismul și pictura*.

Un capitol din evoluția picturii și a gustului artistic la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea (9). Comparând textul Ameliei Pavel cu cel din→

CORINA TEACĂ

1974 al lui Th. Enescu, texte care și în prezent reprezintă repere bibliografice valide, în pofida faptului că de la publicarea lor au trecut mai mult de patru decenii, putem sesiza arhitectura lor distinctă: discursul bine controlat și structura riguroasă a primului, în care subzistă lecția lui Tudor Vianu și forma fluidă, complicată de un stil descriptiv dens, pe alocuri greu de urmărit, în cazul celui de-al doilea. Fiecare dintre cele două contribuții oferă împreună o imagine îmbogățită a artei românești din acea perioadă. Sinteza Ameliei Pavel și studiul aplicat al lui Th. Enescu se înscriu în tendința istoriografiei post-belice de recuperare și redesenare a granițelor fenomenului simbolist. De altfel, o parte din bibliografia utilizată de ambii istorici de artă include, pe lângă documente de epocă, și surse complementare, informații de dată recentă din literatura de specialitate occidentală ce sprijină și dau soliditate argumentației. Tema accesului la bibliografia occidentală în perioada regimului comunist este o temă în sine care ar merita un studiu amănunțit, putând explica anumite nuanțe ale producției istoriografice locale. În cazul Ameliei Pavel, bibliografia trimite la cartea lui Arnold Hauser, *A Social History of Art*, la texte de Hans Hofstadter, Werner Haftmann (cu care rezonază în admirația pentru arta lui Wassily Kandinsky), Robert Delevoy, Hermann Muthesius, Lorenz Dittman etc.

În *Idei estetice în Europa...* Amelia Pavel își expune viziunea asupra raportului dintre artă și istoria ideilor, a cărui înțelegere o consideră esențială în *precizarea liniilor de dezvoltare ale creației artistice* (10). Problema acestui raport, ce formează osatura întregii opere istoriografice, este discutat în context transnațional, cu argumente extrem de pertinente: „Dacă încercăm să precizăm aria a ceea ce se numește viața ideilor în domeniul artei, ar trebui să menționăm toate contribuțiile care alcătuiesc gândirea estetică a unei culturi: estetica sistematică, cât și critica sau gândirea teoretică a artiștilor; mărturiile, corespondențe; și, nu mai puțin, contribuțiile de filozofie a culturii. Clarificarea traseelor spirituale, punctele de concordanță sau divergență între concepțiile asupra diferitelor categorii estetice, descoperirea ecourilor diferitelor teorii asupra creației

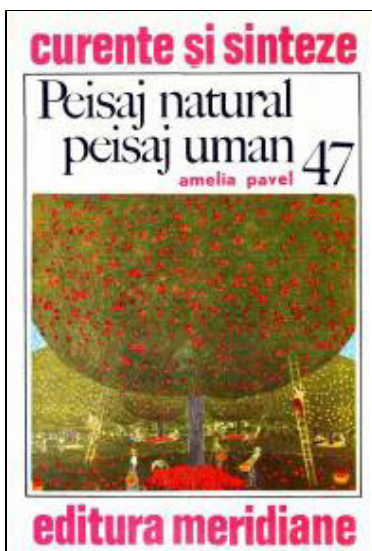
operelor fac să răsară noi puncte de înțelegere a operei de artă. [...] Cu toate greutatele metodologice, deci, sensurile „dominante” ale unui moment dat din istoria artei unei țări europene în raport cu dezvoltarea principalelor curente estetice din celelalte nu poate fi căutat decât în această legătură adâncă dintre creația operelor și gândirea teoretică. Căci nicio filiațiune, fie că o numim influență, proces de asimilare, imitație chiar, nu se exercită pe deplin și în mod exclusiv de la un artist la altul pe calea limbajului și a tehnicii, în afara dominanțelor teoretice înconjurătoare.” (11) Pornind de la aceste principii, construcția istoriografică se concentrează asupra unor teme ce se completează reciproc, alcătuind o panoramă nuanțată a fenomenului artistic românesc. Astfel, *Pictura românească interbelică* (12), inserează mici teme subiacente, decantate din documentările ori din rezultatele studiilor anterioare – lirismul grigorescian și interpretările sale, ecourile simboliste, linia deschisă de pictura lui Luchian – care în economia lucrării au rolul de a explica legăturile dintre generații distincte de artiști moderni, ca și raportările individuale la o tradiție de dată recentă. Lucrarea fructifică cercetările Ioanei Vlasiu din prima jumătate a anilor 1980 (13) referitoare la pictura din deceniul trei al secolului XX, cercetări ce puneau în lumină specificitatea picturii și relația mediului artistic românesc cu curente precum *Noua obiectivitate* ori *Întoarcerea la ordine* promovată de revista romană *Valori plastice*.

Chiar și într-o lucrare care vizează arta din spațiul central european, cum este *Peisaj natural, peisaj uman* (14), anumite considerații și trimiteri la artiștii noștri, sunt și ele menite să reaseze arta românească într-o nouă perspectivă. Această viziune integratoare a artei europene, mai intens accentuată decât la alți istorici de artă, constituie marca definitorie a scrierilor Ameliei Pavel.

Decupajele cronologice operate în diversele texte se leagă de o analiză minuțioasă a contextului cultural. A. Pavel consideră că între 1890–1920 se poate argumenta ideea unei mutații esențiale în relația fenomenului artistic cu alte zone ale spiritului cu impact direct asupra culturii vizuale. „Niciând gândirea filozofică, gândirea științifică, problematica socială nu au avut toate la un loc o asemenea prezență imperativă, și mai ales programatică, în viața și în conștiința artistică” (15).

Autoarea trasează o linie ce unește finalul de veac XIX cu perioada contemporană, explicând prin argumente ce trimit la scrierile lui Arnold Hauser, ce anume datorează prezentul trecutului: „Complexul de factori care a determinat apariția la finele secolului trecut [sec. XIX] și la începutul secolului nostru [XX], a avalanșei de curente, în toate domeniile gândirii, dar mai ales în cel artistic, ne apare astăzi în esență dominat de același element care menține și azi încă în stare de alertă universul artei și al filozofiei: în centrul lui se află problema confruntării cu mutațiile și progresul vertiginos al științei și al aplicațiilor tehnice în special” (16). →

Viziunea sa nuanțat evoluționistă merge în paralel cu preocupările legate de înțelegerea raportului dintre estetic și extraestetic, căreia îi acordă o deosebită atenție, îndeosebi în contextul analizelor dedicate Artei 1900.

Revenind la expresia *între fantezie și adevăr*, care a constituit punctual originar al acestei scurte incursiuni în opera Ameliei Pavel, ne vom folosi de un citat din Konrad Fiedler preluat în *Idei estetice în Europa...*, care, în economia discursului critic, elucidează o chestiune legată de rolul artei, dar care totodată dezvăluie tâlcul cuvintelor autoarei: „Singura cale care te poate duce să uiți de tine însuși în mod elevat este contemplarea operelor de artă” (17). *Între fantezie și adevăr* rezumă cele două fațete ale atitudinii față de obiectul propriei meserii, apropiat prin sentiment și imaginație, detașat prin rigoarea gândirii.

Note

1. Amelia Pavel a fost și o valoroasă traducătoare de limbă germană. Titluri traduse: Erwin Panofsky, *Ideea*, Editura Univers, București, 1975;

Lorenz Dittmann, *Stil, simbol, structură*, Editura Meridiane, București, 1988;

Friedrich Nietzsche, *Aforisme, scrisori*, Editura Humanitas, București, 1992 (reeditată în 2007); Friedrich Nietzsche, *A doua considerație inoportună*, Editura Ararat, București, 1994.

2. Tudor Vianu, *Expresionismul. O estetică nouă*, în *Ideea europeană*, 2, nr. 55, decembrie 1920.

3. Amelia Pavel, Radu Ionescu, *Nicolae Vermont*, Editura Academiei RPR, București, 1958.

4. Amelia Pavel (coord.), *Anthologie des écrits théoriques sur l'art en Roumanie*, Centre d'information et de documentation du Conseil de la Culture et de l'Education Socialiste de la Republique Socialiste de Roumanie, Bucarest, 1972.

5. Amelia Pavel, *Idei estetice în Europa și arta românească la răscruce de veac*, Cluj, 1972.

6. publicat în SCIA, nr. 2, 1970.

7. SCIA, III, nr. 3-4, 1956, p. 185-208.

8. Paul Constantin, *Arta 1900 în România*, Editura Meridiane, București, 1972.

9. în *Pagini de artă modernă românească*, Editura Academiei, București, 1974.

10. Amelia Pavel, *Idei estetice în Europa...*, p. 7.

11. *Ibid.*, p. 8.

12. Ead., *Pictura românească interbelică, un capitol de artă europeană*, Editura Meridiane, București, 1996.

13. Ioana Vlasu, *La peinture roumaine des années 20 et le débat autour de la tradition*, în RRHA, tome XIX (1982), tome XXI (1984); a se vedea publicații ulterioare: *Noul clasicism al anilor 20 sau echivocul sincronismului*, în SCIA, tomul XXXIV, 1987 sau *Anii 20. Tradiția și pictura românească*, Editura Meridiane, București, 2000.

14. Amelia Pavel, *Peisaj natural, peisaj uman. Un capitol de artă europeană*, Editura Meridiane, București, 1987.

15. Ead., *Idei estetice în Europa* ..., p. 19.

16. *Ibid.*, p. 31.

17. Konrad Fiedler, *Schriften über Kunst*, 2 vol, München, 1913, 1914, *apud* Amelia Pavel, p. 21.

(Din volumul „70 de ani de la fondarea Institutului de Istoria Artei „G. Oprescu”, coord.: Adrian-Silvan Ionescu, eds.: Ioana Apostol, Virginia Barbu, București, Editura Academiei Române, București, 2020, pp 179 – 183)

simboluri, surse, idolatrii,
în arta modernă

SPITAL PANDEMIC

Spitalul, zumzet, freamăt, ca un stup,

E numai suferință, numai trup.

Dar, răsturnat în marele văzduh

Al zării, îți vorbește despre Duh.

Aceasta-i rânduiala: Va urca

Ins după ins, la rând, Golgota sa...

Ce mici suntem, ce goi, ce trecători,

Scheletici, plini de răni și de sudori,

Cu pieptul sau cu pântecul deschis...

Iar dincolo de toate – ce abis!

Te prinde amețea când privești

Mulțimea de ființe omenesti

Purtând în orice țișt câte-un cui.

Dar mângâiate blând de mâna Lui.

*

Cum de-ndrăznești tu, vodă peste vraci,

Impus, fără vreun merit, drept cârmaci,

Cum îndrăznești să faci ceea ce faci?

Ai poruncit ca morții noștri dragi,

La sânul Celui Veșnic adormiți,

Să fie-n grabă mare înhumați,

Goi, anonimi, înghesuiți în saci,

Ne-mpărtașiți, neplânși,

neprohodiți...

AI PORUNCIT SĂ FIE PROFANAȚI!

Vai ție! Te deplâng. Mai bine taci!

Nu știi pe Cine-nfrunți. Nu știi ce faci.

EUGEN DORCESCU

Ocean întors

DAN MUCENIC

Exerciții de autoexilare

DAN MUCENIC s-a născut la București, pe 23 noiembrie 1951. După terminarea liceului „Tudor Vianu” din Giurgiu, a absolvit Facultatea de Filosofie a Universității București. A lucrat, inițial, ca profesor, după care s-a dedicat jurnalismului, fiind redactor la „Scânteia tineretului” și „Flacăra”, dar și colaborând la majoritatea revistelor literare din țară. După 1989, a condus și a participat la lansarea a numeroase publicații: „Expres”, „Zig Zag”, „Independentul”, „Sportul românesc”, „Ora”, „Ziua”, „Examene”, „Școala românească”, „Universul școlii”, „Tribuna învățământului”, „Obiectiv” etc. A publicat volume de reportaje „Reportaje de dragoste” (Premiul Uniunii Scriitorilor pentru debut - 1982), „Încredere în lumină”, o antologie a reportajului românesc, romanele „Oboseala”, „Cazul doctor Tănăsescu”, „Ceașlovul de la Izvoru”, „Cuiul”, și o culegere de eseuri „Luxul lecturii”. A fost directorul Bibliotecii județene „I.A. Bassarabescu”, din Giurgiu.

A murit în 16 aprilie 2018, la Giurgiu.

Viața – unicul instinct de proprietate

- Sunteți un intelectual pe cât de îndrăgit în unele cercuri, pe atât de controversat în altele. Am impresia că nu vă reproșați prea multe...

- Mi-e greu să înțeleg foarte bine la care anume cercuri vă referiți, pentru simplul motiv că eu nu prea frecventez așa-zise cercuri, fie ele și de intelectuali. Asta nu înseamnă defel că aș fi un ins retras, dimpotrivă. Mai mult, pot spune chiar că nutresc un adevărat cult al prieteniei, cu toate că aș putea număra pe puține degete prietenii cu care am rămas. Mă miră și faptul că aș putea reprezenta obiect/subiect de controverse. Despre mine, la Giurgiu, cel puțin, s-au spus lucruri foarte limpezi, tranșante: că sunt un boem incorrigibil, că am alergat după prea multe femei, dintre care câteva mi-au devenit neveste cu acte în regulă, că-mi place literatura și că mă pricep întrucâtva la gazetărie. Îndrăgit nu-mi amintesc să fi fost, sau cel puțin nu

mi s-a dat de înțeles în vreun fel asta. În ceea ce privește reproșurile pe care mi le fac sau nu, povestea este ceva mai complicată. Am intrat într-o vârstă care nu este neapărat a rememorărilor, cât mai curând a limpezirilor. Mă simt foarte bine în interiorul ei. Îmi reproșez, desigur, că nu am citit toate cărțile pe care aș fi dorit să le citesc și că n-am fost iubit de toate femeile de la care aș fi vrut asta. Nu-mi reproșez anii (poate cam prea mulți) dedicați gazetăriei, nu-mi reproșez nici măcar erorile, inerente adolescenței, tinereții și chiar primei maturități. Au fost erori care mi-au fost dragi și pe care le-am comis cu bucurie. În totu, am fost și am rămas un om obișnuit, poate chiar banal, chiar dacă, probabil, dinspre alții, se vede altfel. Am o casă în București și o alta la țară, am o nevastă și copii, o slujbă și încă ceva speranțe de viață. Am și o bibliotecă, ceva amintiri – unele scumpe, altele spectaculoase –, niște imagini lipite de retina sufletului din locuri ale lumii ce-mi revin în visele frumoase și cam atât. Mi-e de ajuns.

Poate că, așa cum mi-ați spus în discuția de după ce textul discuției noastre a fost definitivat, am folosit în răspunsuri prea multe NU-uri. Nu vă contrazic. Dragii mei, aveți perfectă dreptate, mi-am legat, cumva, negația la breloc. Și asta nu (iarăși NU!) pentru că sunt, prin structură, un negativist, ci pentru că văd limpede, având și avantajul (?) vârstei, încotro ne îndreptăm. Am avut și șansa de a merge prin multe țări, având, astfel, posibilitatea comparațiilor. România ar trebui să fie o țară a NU-urilor apăsate, față de ce i se întâmplă și i se pregătește. Voi, dragii mei, aveți norocul natural al unei vârste de la al cărei balcon nu puteți vedea ca mine. Vă îndemn să citiți Houellebecq (pe care am avut șansa de a-l asculta, în Cafeneaua Universității, la Paris) sau Claude-Levy, spre a putea lăcrima liniștiți

unul pe umărul altuia. Trăim un timp în care s-ar cuveni să învățăm să spunem NU, așa cum o făcea, pe vremuri, Eugen Ionesco.

- Unii intelectuali au părăsit orașul, alții se-ntorc acasă. Ce precede acest imbold lăuntric, care determină plecarea, apoi întoarcerea?

- Autoevaluarea, cu siguranță. Prima dată când am plecat din Giurgiu, am făcut-o atunci când am mers la facultate, fiind sigur că vreau să învăț cât mai multă carte. Am revenit, cu bucurie, atunci când am fost repartizat ca profesor la liceul unde învățasem și unde urma să îi am drept colegi pe foștii dascăli, mulți dintre ei foarte dragi. Am vrut, apoi, să devin gazetar și am fost iar nevoit să plec, în oraș neexistând, pe atunci, vreo publicație. M-am întors iar, în 1994, atras de ideea de-a construi primul cotidian din istoria Giurgiului. L-am construit și mă bucur că supraviețuiește, chiar dacă doar ca bisăptămânal. Considerându-mi misia încheiată, am pornit iar spre București, unde m-am dedicat publicisticii pedagogice – una, aparent, de nișă. Dar s-a dovedit a nu fi chiar așa. Am condus un săptămânal de mare succes – „Examene” – pe care am reușit să-l duc de la vreo două mii la patruzeci de mii de exemplare. După care am făcut altul – „Școala românească”. Apoi - „Universul școlii”. În fine, mi-am văzut visul cu ochii, devenind redactorul-șef al celei mai prestigioase, dintotdeauna, publicații de profil din țară – „Tribuna învățământului”. Din această poziție, am revenit la Giurgiu, ceea ce i-a mirat pe mulți dintre apropiații mei bucureșteni. Am venit înapoi împins de dor, de credința că fiecare meserie are vârstele ei (iar jurnalistul de 50 de ani se transformă din profesionist în meșteșugar) și de gândul că nu aș fi vrut să mor în altă parte. Dar am fost nevoit să iau iar drumul Capitalei, pentru a-mi împlini rosturile.

Acum, sunt pe jumătate bucureștean și pe jumătate locuitor al satului Izvoru, ceea ce este cum nu se poate mai reconfortant.

- Ce înseamnă să fii boem într-un târg ca Giurgiuul începutului de mileniu?

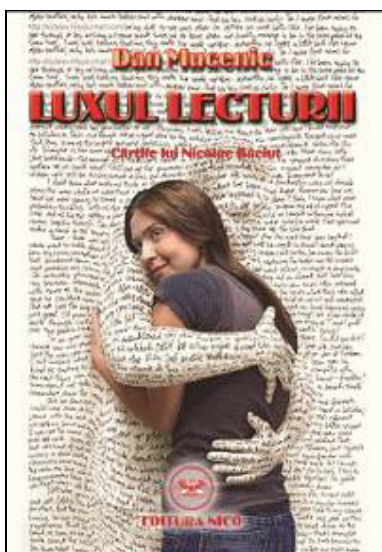
- Eu sunt boem cu adevărat, dar nu din frondă, ci pentru că așa am fost lăsat pe lume. Îmi place taifasul, îmi plac oamenii și popasurile, →

GELU BREBENEL

fără program precis, prin localurile unde mă simt bine. Nu e un protest față de conveniențe, pe care nu dau două parale. Am citit și am scris mult prin cărciumioare de pe tot întinsul țării și, așa spune, și al Europei. Am locurile mele preferate de popas, unde chelnerii mă recunosc de cum intru pe ușă, și la Belgrad, și la Stara Zagora, și la Dublin, și la Budapesta, și la Paris, și-n Viena, la Frankfurt sau pe malul Balatonului. În Giurgiu, e ceva mai complicat, la prima vedere. Oamenii de aici, deși nu foarte ocupați cu prea multe treburi, te arată cu degetul zicând că-ți pierzi timpul, chiar și atunci când transmiți informații sau dezbați idei. Trăind pe un teritoriu preponderent al limbajului, n-aș putea supraviețui, n-aș mai fi eu însumi dacă aș abandona plăcerea conversației și a schimbului de opinii. Boema nu înseamnă, obligatoriu, și viață dezordonată, abuz de alcool sau orgii. Aș putea spune că, mai curând, dimpotrivă. Am rămas boem și la vârsta pe care o am acum, frecventez boemi și sunt, la rândul-mi, frecventat, fără ca asta să-mi uzurpe ordinea interioară sau rigoarea cu care-mi văd de treburile curente. Nu știu, încă, un boem care să stea la serviciu, ca mine, cel puțin nouă ore zilnic, și care să citească, obligatoriu, alte, minimum, trei ceasuri, dar să mai și scrie – publicistică ori câte altele. Am o familie, am o gospodărie țărănească de care mă ocup îndeaproape, dar asta nu înseamnă că nu sunt, pe mai departe, boem. Doar și pentru că citesc, chiar și la Izvoru, Miller sau Durrell.

- Într-o discuție mai veche, afirmați că ați decis să abandonați definitiv gazetăria, pentru că aceasta este „o risipă de spirit care se vedește, în timp, aproape inutilă”. Ați revenit la gânduri mai bune?

- Evident, răspunsul e nevativ, pentru că acesta, pe care l-ați citat, e gândul cel bun. Am abandonat gazetăria în sensul de a nu o mai practica spre a trăi de pe urma ei, deci de a mă devota ei cu trup și suflet. Am continuat să scriu, chiar și politică – dar nu numai – din dorința de a nu-mi pierde exercițiul demonstrației și al frazării ideilor. Însă cea mai dragă dintre toate rubricile pe care le-am susținut în ultima vreme a rămas „Luxul lecturii”, din care am strâns și textele ce alcătuiesc un prim volum ce reunește însemnări așternute în

urma parcurgerii unor cărți care m-au marcat și mi-a prilejuit și reîntâlnirea cu poetul și cărturarul Nicolae Băciut.

- Ca simplu cetățean, aveți încredere în structurile statului?

- În momentul de față fac parte dintr-una din structurile statului, ba chiar conduc un sector al ei. Și o fac în calitate de simplu cetățean. Desigur că mă intersectez, în viața de fiecare zi, cu alte structuri, care nu mă mulțumesc și în care nu am încredere. Cea mai mare nefericire pe care o resimt este că nu doar eu, ci foarte multă lume și-a pierdut încrederea în Școală. De Poliție sau de Justiție, ce să mai vorbim... Dar statul suntem noi, cei care preferăm, mult prea adesea, să ne socotim doar populație, fără obligații și responsabilități.

- Cum comentați următoarea declarație televizată, făcută de un agent de circulație: „În timp ce eram în exercițiul funcțiunii, în intersecția X, am observat autoturismul marca W, cu numărul de înmatriculare XYZ, având viteză excesivă, cu mult peste cea admisă de lege. Am observat că conducătorul a pierdut controlul volanului și venea direct spre mine. În acel moment, am executat o săritură laterală cu genunchii la piept și-am reușit să evit coliziunea...”

- Constat doar că n-au dispărut, ba chiar s-au înmulțit milițienii.

- Vrem nu vrem, revenim la lucruri mai serioase. Vă e teamă de bătrânețe? Ce n-ați mai face dacă ar fi să o luați de la capăt?

- N-are cum să-mi fie teamă de ceva ce accept cu seninătate și pot spune chiar că îmi place. Bătrânețea

aduce cu sine o detașare izbăvitoare. Nu mai ești obligat să experimentezi, nici – dacă ești înțelept – să contabilizezi, ci te poți dedica reflecției lucide și liniștite. Câtă vreme o să mai pot citi cu poftă, cu pasiune, nu mă înspăimântă trecerea timpului, chiar dacă știu încotro conduce ea, inexorabil. Dacă ar fi posibil s-o mai iau de la capăt, aș face tot ce am făcut și încă altele – multe – pe deasupra. Și bune, și rele. Aș trăi încă și mai puțin decât am făcut-o. Poate că aș greși mai mult, pentru că din erori deprinzi pildele înțelepciunii. Din păcate, îmbătrânesc într-o vreme rea. Nu avem proiecte și, mai ales, resurse morale pentru ceea ce va veni, inevitabil. Ne lipsesc atât specialiștii, cât și pasionații. Suntem sterpi, de fapt, dar mai și facem, din asta, o virtute.

- Mulți condamă detașarea intelectualului român, care duce la izolare. Cât de păguboasă este această ipostază?

- O fi, neapărat, păguboasă? Uneori e absolut necesară. Atunci când vorbim, evident, despre detașarea acestuia față de nimicniciile timpului său, cum ar fi politica, averile sau cariera. Dacă se detașează de propriu-i domeniu de studiu, de centrele sale de interes intelectual, e grav. E procesul care duce la deprofesionalizare, așa cum vedem că, din păcate, se întâmplă cu destui dintre cei care fac parte din structurile de care vorbeam ceva mai înainte. Altfel, intelectualul autentic își trăiește viața, în ritm propriu, cu o intensitate a ei de el decisă, mai puțin sensibil la deșertăciune și la tot ce e lipsit de miză reală. Se perfecționează ca specialist, iubește, se așează într-un mediu favorizant, adică își împlinește, înainte de orice, menirea ca om. În ceea ce mă privește, cred, cu absolută bună credință, că ne prăbușim. Mizele morale, intelectuale și culturale sunt pariuri pierdute. Detașarea înseamnă întoarcere în sine. E o soluție de moment, poate singura.

- Să ne-nchipuim următoarea situație limită: Don Quijote aterizează în România și este recrutat într-un partid. Ar avea cu cine să facă „partidă”?

- E nevoie să-și găsească un Sancho Panza. Dacă nu reușește, va fi răpus de prima moară de vânt întâlnită în cale. Dar, în politica românească nu intră Don Quijote. Nu e nici chemat de nimeni, nici dorit. Pentru→

Exerciții de autoexilare

Boala iluziilor și sentimentul indeterminării nasc opere rare. Cei care le creează simt condamnarea la dureroasa eternitate. Care nu este altceva decât a nu putea (dar și a nu dori) să prizezi prezentul, străduindu-te, silindu-te să navighezi mereu într-un alt timp.

E-o boală aleasă, precum cea a lui Tristan, Hamlet, Romeo sau Des Grieux. Maladia unei iubiri care te smulge de tot ce-i în jur cu o violență pe care n-o resimți în clipa ruperii de contingent. Temporalitatea precisă n-are nimic de-a face cu Gelu Ruscanu sau cu Piedro Grala, prototipurile camilpetresciene. Poate că, în oltenescă, i glumă devenită, prin excesivă repetare, loc comun, Sorescu avea dreptate să spună că Eminescu n-a existat. Mă bate adesea gândul acesta și în legătură cu Boccaccio, Dante sau Shakespeare. Ca să nu mai vorbesc de Homer.

Lumeasca plecare dintre semeni n-are, până la urmă, vreo relevanță deosebită. Refuz să rememorez moartea lui Vasile Voiculescu, dar „înlnurarea”, doar de el sesizată, din „Sezon mort”, mi-e suficientă pentru a-l așeza pe insula rătăcitoare a sufletului meu, ca pe un Robinson bolnav de nesfârșituri.

Viața – unicul instinct...

→că singura lui avere sunt cărțile citite și visele trăite. E prea plin de idealuri, de speranțe și de dor de perfecțiune. Ce-ar afla el într-o lume cum e cea politică? Ar putea, cu sensibilitatea care-l definește, să vorbească despre „sistem ticăloșit” sau să primească „salarii nesimțite”? Nici n-ar putea rosti aceste sintagme fără să se îngrețoseze. Simbolurile nu fac politică, pentru că politica e interesată de propria ei simbolistică precară. Așa că apar alte realități, adesea detestabile, care poartă nume proprii.

- Cum ați defini, în câteva fraze, vremurile pe care le trăim?

- Azi se trăiește așa cum s-a trăit dintotdeauna. Pentru simplul motiv că fiecare dintre noi trăim pe cont propriu, până la urmă. Vremurile sunt tulburi și neliniștitoare în special pentru tineri. Dar ei au șansa unei vârste care alătură, într-un amestec ale cărei semnificații le vor înțelege mai târziu, îndrăzneala, risipa și nepăsarea. Pentru vârstnici, totul depinde de cum au știu să-și pregătească ultima

Și mai este boema. Nu aceea ce conduce spre așa-zisa ratare (iluzorie, cel mai adesea, ca și împlinirea, de altfel), ci boema vitală, cea de care vor fi fost bântuiți Novalis, Villon sau Rimbaud. Ceva ce aș numi *boema consistențelor*, de care au fost posedați Baudelaire și Esenin, cea în care s-au sfârșit – fără începuturi, cum mai spuneam, cei meniți doar posterității – Verlaine și Bacovia.

Cimitirele terestre nu adăpostesc zei. Acolo sălășluiește Pan-Dionysos, iar din spatele crucilor, mai semețe ori mai săracăcioase, privesc, cu ochi lacomi, Castor și Pollux. Până și „Ulise cel iute e doar un picior/ De broască țestoasă, pripas prin Bosfor”, vorba lui Ion Nicolescu.

Noi, oamenii de rând, meniți a măsura eternitatea cu sublerul, n-avem vocația autoexilării. Ea e un dar al divinității, marcând despărțirea de teluric. N-are nicio relevanță nici măcar faptul că Nichita a fost privit, și nu doar de apropiați, ca un înger blond. Dimpotrivă, aproape fiindu-i câteodată, zic fără complexe că era un diavol, care, însă, nu duhnea a pucioasă, ci se scălda permanent, gol și princiari, de-a dreptul în inefabil. În intangibil și în imposibil. Existând fără a fi și fiind fără a putea fi atins chiar și de bănuiala gândului ce nu se hrănește din vorbe.

etapă a vieții. În ceea ce mă privește, am casa de la Izvoru, cu grădina și livada ei, am alături prima femeie pe care am iubit-o – și, culmea, cine s-ar fi gândit?, pe care o iubesc și acum –, am cărțile, filmele și muzica de care nu mă voi despărți vreodată, cu alte cuvinte un întreg univers ce-și e suficient sieși. Și mie, cu asupra de măsură.

- Mileniul trei de-abia a început. Ce sperați să ne aducă, într-un viitor apropiat?

- Mie – plecarea din lume, pe care o doresc precedată de o perioadă cât se poate de lungă de luciditate și de lucru după propria-mi voie. Omenirii – e greu de anticipat. Fericire, poate, dar și durere, deopotrivă. Multe încercări, cu siguranță. Dar lumea adevărată, am început să învăț asta, nu este cea exterioară, prăfuită și agitată. Dacă aș mai trăi un veac de acum înainte (dar nu de singurătate, ca la Marquez), în sihăstria plină de culori, forme și parfumuri din satul unde mă voi așeza pentru totdeauna, lumea, pentru mine, ar continua să fie cea din mine, ca și acum. Restul sunt efemeride, așa încât mă simt cu totul

Dar el vorbea. În limba lui poeticăscă, nici astăzi descifrabilă pe de-a-tregul.

Neștiutul autor al celor „1001 de nopți” a creat o Șeherezadă terorizantă în nesfârșita-i putere de invenție sau în prăpastia de amintire pe care o recuperează noapte de noapte. Ca și-n „Decameronul” (care este, însă, diurn), în uriașa poveste persană protagoniștii sunt umbre ale viziunii celor care i-au născut. Un soi de efect al spunerii fără de răgaz, care-i dă dreptate lui Platon atunci când contempla peștera lumii în care suntem captivi.

Arta deține imprezvizibila putere de a nălciza existențe, altfel normale și chiar oneste. Sau, fie!, întrucâtva interesante. Cine ar mai aduce astăzi vorba despre vodă Mihalache Sturza, dacă n-ar fi citit povestirea comisului Ioniță, fiul dascălului Iona, dar adus pe lume, cu adevărat, de Sadoveanu?

Viața este de-a pururi reinventată de artiști. Feuchtwanger a renăscut un pictor imens, Goya, pe care-l putem pipăi printre paginile cărții, așa cum Irving Stone l-a reinventat pe Michelangelo. Asta în vreme ce Lăpușneanu nu poate fi închipuit decât spunând ceea ce a dorit să spună, ca un tragegian romantic, Negruzzi.

DAN MUCENIC

detașat de ele, chiar dacă cineva mă va acuza pentru asta. Fericirea îi irită pe cei care nu reușesc să intre în posesia ei prin propriile puteri ale minții și simțirii.

- Lăsând toate nemulțumirile la o parte, de ce credeți că viața este frumoasă?

- N-am, mă credeți sau nu, prea multe nemulțumiri de lăsat în urmă. Am trăit, pot spune, din plin, și în viața-viață, și în cea lăuntrică. Am făcut aproape tot ce-am vrut sau mi-am propus. Am dorit să mă fac profesor și m-am făcut. Am vrut să bat lumea-n lung și-l lat, ca ziarist, și mi s-a împlinit dorința. Am visat să îmi închei viața alături de cea mai dragă ființă din viața mea, și visul e trăit acum aievea. Mi-am dorit să îmbătrânesc printre cărți, într-o casă de țară, și nu mai am decât să aștept sorocul ieșirii la pensie. Viața este frumoasă pentru că este singurul lucru care ne aparține în totalitate și nu avem a-l împărți cu altcineva. Este unicul meu instinct de proprietate.

(Din „Cronica unui început de mileniu”, 2015)

Cronica literară

Psalmi fără titlu

Am primit din Austria, în a doua jumătate a anului 2020, un plic poștal în regim «prioritar», cu două volume de versuri ale Mirunei Mureșanu, poeta pe care nu o cunoșteam personal, dar despre care mai citisem sporadic prin revistele literare unde găseam versuri semnate de domnia sa, ori comentarii la adresa acestora. Este vorba despre două culegeri de versuri apropiate ca factură și care, probabil, au fost redactate deodată/în paralel: *Psalmi fără titlu* (Cluj-Napoca: Grinta, 2020 – 138 p.) și *Timpul nostalgiei. Poeme pentru M.* (Iași: Princeps Multimedia, 2020 – 180 p.). Ambele volume conțin texte fără titlu, prin urmare sumarurile nu există, ca înutile. Fiecare volum prezintă o contrapagină de date bibliografice din care aflăm că autoarea, botezată poate predestinat cu numele Maria-Magdalena, născută la Târgu Jiu, în familia profesorului Vladimir Spineanu, a absolvit la 1975 secția română-franceză a Facultății de Limbă și literatură a Universității București, a lucrat ca profesor, traducător și apoi redactor principal, între 1992-2002, la revista Ministerului Culturii și Cultelor, «Universul cărții». A publicat poezie în numeroase reviste literare din toată țara și volumele de versuri: *Secunde desfrunzite*, 1994; *Vinovăția memoriei*, 2002; *Lumina mântuitoare*, 2012; *Spovedanie*, 2016; *Lecții de Înviere*, 2018 și acestea două în 2020. Îi mulțumesc poetei pentru gestul și bucuria acestui dar cu totul neașteptat.

Timpul nostalgiei. Poeme pentru M prezintă prefața: *Miruna Mureșanu sau despre «Golgota himerică a inimii»*, de Daniel Corbu, totodată redactor al volumului (pp. 5-7), postfața: *Spovedanie despre iubire, moarte și lumină*, de Florin Dochia, lectorul cărții (pp. 177-180) și două cuvinte de însoțire extrase din textele celor doi, pe coperta a patra. Cartea are ilustrații cu grafică pointilistă, de mare finețe, realizate de Mircea Ioan Mureșanu.

Psalmi fără titlu este un volum dedicat de autoare: „În memoriam, părinților mei, Stela și Vladimir, unchiului Teofan” și prezintă prefața: *Miruna Mureșanu, în absența jurământului de singurătate al îngerilor...*, de regretata poetă și

jurnalist literar Maria Bologa (1951-2020) de la *Actualitatea literară* din Lugoj, text în care apar și câteva fragmente din cronicile unor terți comentatori, extrase din presa literară (pp. 7-13).

Reținem, din comentariile distinșilor critici literari amintiți, cuprinși în volumele respective, în locurile menționate, o seamă de opinii revelatoare: «Poetă de mare profunzime și originalitate, singulară în contextul liricii noastre contemporane, Miruna Mureșanu a impus prin cărțile sale un stil epifanic și o construcție lirică de tip special. Ea are toate însemnele de destin ale unui poet auctorial, infundabil, dincolo de mode și artificii textuale [...] motivul timpului în poezia Mirunei Mureșanu ar necesita, ca și înălțarea orfică, un studiu aparte. La fel și *Căltătoria*, atât în sine (pentru a se întoarce cu nestemate lirice, demne de dăruit semenilor), chiar în acel „spațiu al îndoielii plin parcă de semne”, cât și în imensele spații, în căutarea divinației și a unui adevăr ființial [...] poeta ni se înfățișează ca o practicantă a eironului, desigur în binecunoscutul sens al lui Novalis, acela de a da banalului un prestigiu misterios, iar infinitului o dimensiune finită [...] viața a devenit pentru această poetă, împătimită de rostirea prin cuvânt, doar o formă degradată a literaturii» (Daniel Corbu); sau: «Dominanță se dezvoltă a fi orientarea spre interogația asupra nimicului, a golului, a absenței tot mai evidente, care face mai vizibilă orice prezență fragilă, destrămată, pasageră [...] Din poezia ei lipsește cu totul disperarea [...] acolo, în

reflectare, găsim esența căii de urmat [...] Evadarea în credință este soluția desființării oricărei temnițe, au spus-o, de altfel, atâția alții, poeții închisorilor, în primul rând [...] Nu există tristețe și disperare, ci numai speranță și împlinire» (Florin Dochia); ori: «Eufemism al Divinului perpetuu, Ochiul senin (seninătatea fiind prezentă și în celelalte volume) insuflă cuvintelor o transfigurare, un înțeles, dincolo de orânduielile umane, sceptice [...] Poeta situează, printr-un act aproape genuin, cuvintele într-un loc, într-o dimensiune, care se prezintă ca Vis, într-o intersectare dintre misterul din infinitatea interioară a lumii și misterul din realitatea iluzorie a lumii [...] Limbajul ales de poetă, cel care imprimă înțeles liniilor dominante ale textului, este atras spre a forma asemenea imagini sacralizante, ale unui orizont original, din care curge spre noi o vagă, dar adâncă tristețe genuină, o transfigurare neostenită, la limita nestrigată a neliniștii vitale [...] un remember al Divinului și al zădărniceii deopotrivă [...] Amintirile Mirunei Mureșanu se strecoară în altare de cuvinte, memoria poemelor e plină de drumuri, pe care poeta înclină să și le amintească, îngenunchind teofanic» (Maria Bologa). Și o impresie cu mai mult timp în urmă: «Este o poezie ușor prețioasă, născută ca dintr-o visare și care nu intră în competiție cu nimeni și cu nimic. Avem în literatura română mulți autori de acest fel, pe care din păcate nu-i cunoaștem» (*Dan Stanca, Luceafărul*, 2012 – citat de Maria Bologa). Considerăm existența acestor autori necunoscuți ca pe un adevăr necesar, așa cum vinul bun din mii și mii de ciorchini de strugur se obține, sau, așa cum un strat de cultură are nevoie de depuneri infinite, repetate și continue, pentru a se forma, cum spunea Poetul, *la gurile Dunării*, sau aiurea.

De asemenea, o părere avizată din presa literară a momentului: «Cartea Mirunei Mureșanu poate fi definită drept o călătorie inițiată, slalom printre formulele unei enigmatice aparte, simptom ce apare numai în poezia adevărată» (Daniel Marian, *Miruna Mureșanu: Psalmi fără titlu*, Ed. Grinta, 2020, în *Actualitatea literară*, Lugoj, an. XI, 2020, Nr. 106, nov.-dec., p. 23).→

MIHAI POSADA

Timpul nostalgiei

Pare dificil de adăugat noutate din partea eventualului lector al poetei, după o asemenea participare în desant critic la care ne invită autoarea însăși! Cu toate acestea, ne vom exprima opinia că ceea ce dă nota particulară liricii Mirunei Mureșan în clipa de față este tehnica specială a autoarei în construirea textului pe principiul unui enunț în prima parte, ce se completează ca în oglindă, în partea a doua, prin reconstrucția versurilor din partea de început, astfel încât întregul dobândește o deschidere infinită prin oglindirea și reoglindirea în sine a sensurilor multiplicare în oglinzi paralele. Ca exemplu, poate fi citat aproape oricare text al celor două volume apărute în anul 2020, spre exemplu: „culegând/ de pretutindeni suferința/ mi se făcuse dor/ de mine/ cea dincolo de lume și/ de suferință/ în echilibru cu tărâmul/ vertical/ care întretăiat la un moment dat/ cu drumul vag/ orizontal/ exact în dreptul inimii// desăvârșea/ o neputință-a ei de a fugi/ de suferință/ pe care Dumnezeu o leagă/ de plânsul Lui/ întors din drumul vertical/ pe drumul sângerând/ orizontal/ al lumii” (*Psalmi fără titlu*, p. 44).

Cantabilitatea inefabilă a textelor impune. Senzația de litanie înălțătoare sporește farmecul cu totul particular al trăirilor autoarei de psalmi/scriitori către iubire; autor care are și calitatea de a vedea lumea dinspre partea eternului (mistér) feminin, sporind astfel duiosia tristeții, tandrețea incantațiilor de un tragism immanent copleșitor, fără a fi violent manifestat în vers. Preoteasa-poet oficiază poemul domestic al iubirii consumate vestalic în rutina devenită aspect ființial subsumat consumării de sine în ceea ce, eufemistic, britanicii numesc *spleen*. Poeme de dragoste lipșite de patos, marcată omenește de gustul special pentru deșertăciunea constatată, acceptată, internalizată și textualizată: „**puteam privi depărtarea cum se apropie**/ dezlegând veșnicia de timp și de loc// punând între clipă și fugă semnul simbolic al lacrimii/ cum într-un **decalog** printre ceremonii amânate// ca moartea să mă descrie cu voluptate aproape/ în nopțile albe în formă de inimă/ sau de cruce așezată de timp/ la o răscruce

plină de sunete// pe care într-o zi timpul din miezul luminii/ le va prefăce în muzică/ îmbrățișând depărtarea care se apropie// decojită târziu de-un vis de nicicând/ ascuns în memoria nopților lungi (cum ofrandă a unui timp insomniac și nebum)// complice cu o așteptare uitată-ntr-o pagină/ arzând în mici rotocoale de fum/ pe un drum cu rădăcini despre care-am mai scris/ încremenite în **carpe diem** pe celălalt mal// ca moartea să mă descrie cu voluptate aproape/ în nopțile lungi cu gust aproape banal” (*Timpul nostalgiei. Poeme pentru M*, p. 12, subl. autoarei).

Sentimentul nostalgic al scurgerii ireversibile, implacabile a timpului e irigat de abundența termenilor «nichitastănescieni» și a imaginilor de același tip, iscate cu totul original, chiar aporetic, al necuvintelor ce afirmă prin negare: „timp vinovat de nimic”; „cuvintele/ pot deveni seminte pentru/ o pâine-a tăcerii”; „o pasăre adaugă un fâlfâit târziu/ luminii/ pe care/ niciodată n-o prive-n ochi/ mai mult de-o veșnicie/ zburând mereu/ pe nicăieri”; „timp vinovat de nimic”; „tăcând/ mai mult înainte/ de a afla ceva despre nimic”; „iarnă a niciunei vrajbe” etc. în *Psalmi fără titlu*, sau: „vis de nicicând”; „copil nenăscut”; „nesomnul confesiv al niciunei umbre”; „tihna unui timp aflat niciodată”; „timp deghizat în nimic”; etc. în *Timpul nostalgiei. Poeme pentru M*.

Momentul este al oxidării pathosului amoros cu resemnarea transfigurării rugului jertfelnic în opaiș sub icoană – o *pleroma* la feminin: „un înger cântă/ cum/ la o harpă tristă/ ai căror singuri martori/ am putea fi/ scăzând din noi uitarea/ prin/ starea de smerenie a inimii” (*Psalmi fără titlu*, p. 127); sau: „**când sâmburi de liniște vestesc depărtarea**/ mărturisind un timp care tresare în somn// un munte se aude strigat de cel care-l urcă// ascuns în imaginația nostalgică a lumii// în cortul sumar al ispitelor ei// părand că încearcă să lege veșnicia/ de carnea uscată a propriei inimi/ pe care-o măsoară-n secunde și-o vinde luminii// care tresare în somn sub mantia celui alt veac/ unde un munte se aude strigat de cel care-l urcă” (*Timpul nostalgiei. Poeme pentru M*, p. 118, subl. autoarei). Investiția poetică urmărește traseul renunțării la voluptatea în scădere a existenței

trăite, în perspectiva unei iluminări asumate ascetic. O mireasmă de-a dreptul monahală se insinuează în cele din urmă. Da, sunt și chinovii domestice, ne asigură poeta: „**în ritmul neștiut al bucuriei rămase**/ părea că decupăm povestea din poveste/ prin mușegaiul vorbitor al pustiei// cum miri de o viață ai extazului ultim” (*Timpul nostalgiei. Poeme pentru M*, p. 122, subl. autoarei). Lumi imaginate ca singure posibile încercări de regizare a grădinii edenice din uscăturile coclizei vieți căzute, consumate la dimensiune umană, cu nădejdea transfigurării posibile, a răscumpărării visate: „dezmiardând cu privirea golul sticlos dintre umbre// printr-o oglindă de fum vestind depărtarea// cu o eleganță mimetică multiplicând un drum/ dinspre cortul sumar al ispitelor lumii/ prin carnea uscată a memoriei ei// pe care-o măsoară-n secunde și-o vinde luminii” (*Timpul nostalgiei. Poeme pentru M*, p. 118).

Cotidianul, degradarea entropică, distopia pot echivala pierderea, alungarea, căderea primordială – trăite banal, repetate însă cu toată puterea iubitoare a unei neputințe recunoscute, acceptate, internalizate cu nostalgie și durere subînțeleasă: „ne era frică de clipa când nu vom ști aproape nimic/ unul de altul în aceeași odaie fiind// urmărind firul vieții care se rupe încet/ pornind de la inimă spre ochiul plin de lumină/ în care vom fi fost fericiți cândva împreună” (*Timpul nostalgiei. Poeme pentru M*, p. 124).

O originalitate poetică ce merită, așadar, toată atenția.

Când rugăciunea devine „propria trăire“

„Suntem ca păsările cerului în plină iarnă./ Trecem atât de aproape unii de alții./ Încât nici umbra nu pătrunde printre umeri“, ne atrage atenția **Miron Țic**, poetul plecat de câteva decenii „spre tâmpla infinitului“, dornic încă de cunoaștere și de îndumnezeire, după cum constatăm parcurgându-i unul dintre volumele sale recente, **Aer sacru din icoane** (București, Editura Amurg sentimental, 2016).

Inclus de scriitorul Ion Machidon, care semnează și un *Cuvânt înainte*, în Colecția de poezie „Pasărea Măiastră“ a revistei *Amurg sentimental*, acesta grupează cu preponderență poezii de factură religioasă, prin care cel ce se definește ca „un om ce poartă bucuria adevărată“ ni se dezvăluie cu toată sinceritatea, îndemnându-ne să privim „peste clepsidra ce respiră“ și să intrăm în „credința psalmilor“, pentru a ne apropia mai ușor de Dumnezeu și a pași încrezători pe calea mântuirii.

Ca mulți dintre noi, se întreabă dacă e greu să-L găsești ridicându-te din această lume decăzută, dar după ce-și trece în revistă propria experiență, arzând etapă cu etapă „cercurile anilor“, ne sfătuiește aidoma înțelepților ca „În fiecare secundă să ne căutăm începutul“ și apoi ne liniștește, nu însă înainte de a ne avertiza și ce ne așteaptă: *Nu este deloc greu./ Mai greu este să trăiești în spiritul Său Divin./ Mai greu este să te lepezi de plăcerile ușoare inimii./ Mai greu e să nu mergi pe cărări greșite...*

Adept al tămăduirii prin rugăciune, „fiul cel umil“, cum se consideră, susține că aceasta i-a devenit „propria trăire“, începând cu ruga de dimineață, care este ca „roua/ Întinsă peste iarba dulce a pământului“ și sfârșind cu rugăciunea inimii (*Cine este flămând, să se împlinească cu ea./ Aceasta este rodul făgăduinței de supraviețuire/ Nimeni nu poate cere să-i fie retrasă astăzi/ Rugăciune. Cine nu o are să se roage pentru a o avea.*), mult mai complexă în simplitatea ei și mult mai greu de trăit în înțelesul deplin.

Simțind „o bucurie ce-(m)i sufocă gândurile“, el vorbește adesea cu Dumnezeu și se simte ca și când ar fi lângă „cuviosul altar“, motiv în plus să-i absoarbă Cuvintele și să se lase vrăjit de „lumina binefacerilor“ Sale.

Iar cum nimic nu e întâmplător, își pune sufletul „față la față“, simte cum Dumnezeu lucrează în noi și cum

rugăciunea „curge prin respirația/ Timpului creștin și roditor“, asigurându-ne „liniștea de zi și de noapte“ și întărindu-ne speranța că putem să ne „luminăm sufletul cu virtuțile dăruite de Dumnezeu“, că prin rugă ne poate face „inima cât mai curată“ și că vom putea sorbi din fântâna care este „o lucrare ieșită din vis, tainic./ Ce se arată tuturor celor ce poartă bucuria împlinirii“.

O bucurie ce se transferă în versuri sensibile și trăiri puternice (*În palma bolnavă de adevăr/ Stă scrisă povestea vieții mele.*), care-l definesc după cum însuși mărturisește: *Eu sunt poetul apropiat de Dumnezeu/ Cel ce poartă, pe frunte, o frunză de laur/ Din care mereu cresc cuvinte.../ Eu sunt poetul apropiat de Dumnezeu./ Care privește spre infinitul vieții/ Din mulțimea cea mare./ Unde le citesc îngerilor din cartea mea de poeme./ Prin care trec aripi de păsări/ Ce mângâie cerul și ne arată calea și adevărul./ Care este calea către Dumnezeu./ Într-o aleasă așteptare/ Și simțim liniștea cum ne sădește un semn/ Din lumina cea mare./ Purtăm bucuria mântuirii lui Dumnezeu/ Și izbăvirea ne cuprinde, cu limba Laudei Tale.*

Între momentele tainice de rugăciune și de meditație, tocmește la rândul ei o „Rugă Poeziei scrisă pe filele sufletului“ sau definește poezia, întorcându-se la versul clasic, în ritmul căruia s-a simțit de atâtea ori în largul său: *Poezia-i propria noastră trăire./ Tulburătoare adieri de șoapte./ Cerul ce rodește din sfânta dăcuire./ a visului sădit, noapte de noapte./ Poezia-i acel aer sacru din icoane./ Lumina lină din colinde./ Nume iubite de Mării și de Ioane./ Când, peste săni, le putem*

cuprinde./ Poezia-i anotimpul ce se naște-n floare./ Un dor de aproape și vârful de rază./ Iubirea primită și privirea uitată-n zare./ În care cântă bucuria, până sângerează.

După cum se poate observa, „E multă poezie în sângele poetului“ și, ca orice poet care se respectă, gândurile sale se îndreaptă nu doar către divinitate, ci și spre geniile pe care Atotcreatorul le-a dăruit neamului românesc, dintre care Eminescu și Bacovia îi sunt cel mai aproape de inimă. Lor le consacră câteva poeme și vom reda mai întâi *Lui Eminescu*, edificator pentru ceea ce simte în preajma capodoperelor sale: *Ești ramul ce-mi umple privirea./ Ești visul ce-n poem îl vestesc./ Ești cel ce-mi trezește uimirea./ Poezia cu care mă împlinesc./ Ești călătorul din noaptea cu lună./ Doina ce-mi revine mereu în glas./ Liniștea Ta în mine curge, se adună./ Îți aud prin noapte fiecare pas./ Ești întinderea marilor amiezi./ Cărarea netedă a ochilor mei./ Pământul cu albul zăpezii-l luminezi./ O taină răsare din florile de tei./ Ești ramul ce-mi cucerește privirea./ Ești versul din poemul ceresc./ Ești cel ce-mi sfințește privirea./ Dulcele grai – Luceafăr Românesc.*

Deși trimeriterile livrești către Bacovia sunt evidente în poeziile de final, nu ne-am oprit decât la această *Poveste de iarnă*, în care numele autorului *Plumbului* e invocat de mai multe ori: *George Bacovia/ A uitat de somn și de sete./ Stă la geam și privește./ Așteaptă să vină iarna/ Și să ningă/ Peste toate căminele lumii./ George Bacovia/ A trăit mai demult./ Iar de o vreme a coborât într-o/ Noapte lungă./ Cuvintele lui de umbră/ Nu se mai termină./ Se înșiruie între durere și vise amare./ George Bacovia/ Caută să afle misterul Împărăției cerurilor/ Și din când în când nu uită/ Să mai doinească din frunza/ Mereu aflată în bătaia vântului.*

Pătrunși de aerul sacru din icoanele poetice semnate de Miron Țic, nu putem trece cu vederea neglijențele de corectură, care au făcut ca mai ales virgulele să apară acolo unde te aștepti mai puțin, iar nouă, gândul că nu în toate paginile „Lumină vie-i Limba Română“.

Pe ansamblu însă, acest „templu al sfințeniei cerești“ te îndeamnă la meditație și deschide o nouă perspectivă asupra liricii de până acum a scriitorului hunedorean.

CORNEL SIMION GALBEN

Abateri principiale de la regula mediocrității

Intempestiv, pornit împotriva zădărniciilor, Adrian Damșescu se reconfigurează în dimensiune poetică prin *Timpul nu stă după noi* (Editura Astralis, iunie 2020). Dincolo de vehemența atitudinii, poetul reușește frumosul paradox al prolificității și conciziei, ca în „Sfârșit de vară”:

Sfârșitul verii e aproape,
O simt mereu noapte de
noapte(...)
Rândunele încă zboară liniștit,
Dar soarele-i la asfințit;
Cocorii n-au mai așteptat,
S-au antrenat un pic și au plecat.

Trecutul este ireparabil și irecuperabil, altfel decât prin uitare, minciună și autominciună, așa spune prin minciuna uitării.

În „Tagul la Toledo”, există pasaje care îl amintesc pe Vasile Alecsandri, strălucitor și deloc desuet, arătând un un duet scriptorial hotărât și creator de empatie:

Nu, el nu se duce spre est,
Printre livezi de portocali,
Merge hai-hui, hăt, spre vest,
Printre pietroaie și migdali.

Merge spre Marea cea mare,
Marea ocean, mult în aval,
Prins în lacuri de acumulare
Precum în Guadalperal.

Găsim fără străduință multă inventivitate și abilitate ritmică și a rimei.

E drept, timpul nu stă după noi, atât de asemănători lui, care de asemenea suntem lipsiți de răbdare și menajamente.

Este o constatare care ne trimite direct la arhicunoscutul adagiu parabolic al lui Marin Preda. În poezia care dă titlul cărții există fără doar și poate, în anumite strofe, o vetuste voită a scrierii, menită să sugereze vechimea și zădărnicia:

Timpul nu stă după noi,
Nu vrea de loc să ne aștepte,
Nici când vieța ne e în toi,
Nici când coborâm ale ei trepte. (...)
Unii au ră-mas, alții-au plecat
Să-nșele un dușman ne-n-du-plecat,

Timpul care nu stă după noi
Or’cât am vrea a-L da n’apoi.

O altă fațetă a volumului este cea pamfletică, în el pamfletul ne procură o imersiune temporală înspre zorii pașoptiști ai poeziei românești (Grigore Alexandrescu, Ion Heliade-Rădulescu), dar și o sarcastică actualizare a situației universitare pe care autorul o cunoaște perfect, din interior: „(Strada) Principală (numărul) unu”, „Școală doctorală”, „Domnișoara Fistic”.

În prima dintre ele autorul surprinde cu foarte multă ironie situația la care s-a ajuns la înscrieri în învățământul superior, unde nu mai există niciun fel de examene de admitere sau chiar selectivitate, devenind studenți toți tinerii care și-au luat bacalaureatul și care doresc să fie studenți, fără să mai conteze că stau la curte sau „la cort”, că au nume de stradă sau doar număr de casă.

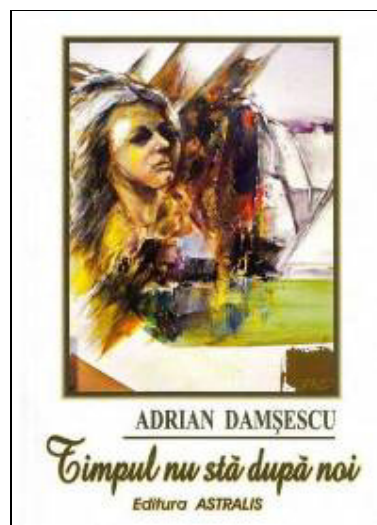
Învățământul superior de masă este total implementat în țara noastră și poezia lui Adrian Damșescu reflectă din plin această situație unică în lume.

În cea de a doua este surprinsă cu deosebit sarcasm înființarea unei noi facultăți după Revoluție, „doar cu licență la început”, „apoi cu ciclurile toate”, inclusiv școală doctorală. Pentru aceasta sunt aduși „profesori de la țară”, din diferite centre, licee, școli generale, școli populare, grădinițe, profesori ce sunt făcuți peste noapte universitari.

Cu multă ironie și cinism este surprins conflictul de interese, înfierat de legislație dar trecut cu vederea în practică, existând situații în care conducători de doctorat și doctoranzii lor sunt colegi și prieteni de foarte multă vreme:

Mai greu a fost la început
Pân’ ce doctori am avut
Acolo, vre-unul, doi,
Apoi ne-am tot făcut
Doctori între noi.

În cea de a treia, este ridiculizată o fată bătrână, profesoară de limba franceză, venită de la un liceu pedagogic pe un post la universitate, profesoară care deși „nu face mai

nimic” este avansată în grad și foarte bine plătită. În loc să se simtă recunoscătoare conjuncturii (și să aibă poate un sentiment de vinovăție) aceasta se plânge de salariul mic, fiind un prototip al bugetarului care parazitează sistemul public de salarii.

Și asta nu este totul: dintre cele 77 de poezii care compun volumul, multe au fost scrise recent, după declanșarea crizei sanitare, Adrian Damșescu fiind probabil primul care a tratat subiectul, prin poezia „Carnaval cu măști sanitare”, scrisă imediat după întoarcerea dintr-o călătorie în Spania (Madrid) și Franța (Lyon, Marsilia), în 24 februarie 2020. Au urmat „Simplu eseu”, „Patriotică”, „Jurnal de Pandemie”, „Cu declarația în buzunar”, „Vela și Lumina”, „De Armindenii”, „Nu mai știu”, „Izolare și izolație”, „Primăvara umblă beată”, „Le maire se marie”, „Nici măcar o dată”.

Dar nici natura cu ciclurile, elementele și stihiiile ei nu este uitată în poezia acestui autor, cum nu sunt uitate nici diferitele sărbători și tradiții de peste an sau aniversări de evenimente istorice („Tradiții vechi”, „Burnița arde mocnit”, „De Bobotează”, „Morena, iarna cea înnegurată”, „Miros de fân”, „Au înflorit migdalii”, „La gota friă”, „În prag de centenar” etc.).

Și, nu în ultimul rând, merită semnalată, în încheierea acestei recenzii, foarte buna, surprinzătoare prefață semnată Vlad Macri, de care beneficiază volumul pe care îl recomand spre citire.

MIRCEA DOREANU

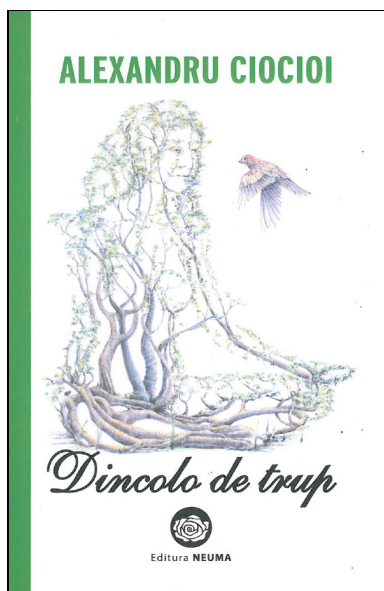
TECTONICA IMAGINARULUI

Există în lumea împestrată a începutului de secol al XXI-lea ființe pentru care poezia nu este o profesie, ci este un *état d'esprit*, ce însoțește toate celelalte preocupări cotidiene. Am întâlnit nu puțini asemenea oameni deosebiți. Dacă-l vei întreba pe unul dintre ei, poți avea surpriză să afli că nu se socotește poet. Dar el scrie dintr-o nevoie lăuntrică. Una înaltă, care poate să-l sustragă de la nevolniciile existenței. El este tutelat de Un duh al creației îl tutează, ca să-l aducă mereu într-o stare de căutare în labirintul sinelui. Dar rodul acestei zămisliri cvasicotidiene n-a răzbătut la vederea celorlalți, pentru că - desigur v-ați dat seama - nu mă refer la poeții consacrați, ci la o altă categorie de mănuiți ai condeiului. Cu discreția ce-i caracterizează, aceștia nu și-au dezvăluit taina creației, iar cei din jur nu le-au cunoscut preocuparea artistică. Motivele sunt diverse, de la modestie, dorință de discreție și până la neșansă, căci nu oricine deține tehnica străbaterii spre marea public.

În România unei jumătăți de secol a socialismului, la evantaiul cauzelor intime se mai adăugau și altele, politice, uneori atroce. Astfel s-a produs în unele conștiințe o stagnare vegetativă, o aparentă pasivitate, dar, pentru că din interior răzbesc noi impulsuri devenite volute de imagini, elanul nu-i înduplecă să renunțe. Și creația continuă, însă ea este sortită tănuirii. Revistele literare nu se oferă să-i găzduiască într-un târziu, la cenacluri nu atrag atenția publicului interesat de frumos; dar în răstimpuri agoniseala lirică se cere adunată între copertile unor volume.

Aproape așa este profilul poetului bucureștean miruit întru discreție Alexandru Ciocoi. După ce absolvise Școala Tehnică „Vulcan”, profesia pragmatică de maestru principal, ar fi putut să-l țină departe de zăriștea esteticului. Nu a fost așa, căci el a trecut concomitent cu studiile liceale prin Școala Populară de Artă din Capitală, încă la secția de Teatru.

Nu știm cu exactitate când dorința de exprimare scenică a fost surclasată de exercițiul plămădirii versurilor. Desigur că această mutație s-a produs atunci când tânărul bucureștean a început să vadă în cuvântul poetic „o troiță”, cum avea să mărturisească mai apoi în versuri. Drumul său spre slova măiestrită a fost povărnit, căci copilul olteanului de Jii Mihai Ciocoi și al Alexandrinei, argeșcancă născută în

satul Văxarea, abia la deplina maturitate s-a decis să intre în mediile scriitoricești. A fost susținut la începuturi de Agatha Bacovia și Gabriel Bacovia.

Totuși, întâmplătoarele încurajări nu l-au scos din cochilia sa de însingurat. Unele poezii au apărut sporadic în anotimpul postdecembrist prin reviste prestigioase precum „Luceafărul” și „Amfiteatrul” din Capitală, dar și în „Climate literare” de la Târgoviște, în revista „Sud” de la Giurgiu sau în „Cervantes” din Satu Mare. Numele lui Alexandru Ciocoi a ajuns în anul 2007 și la New York, în publicația „Conexiuni”.

Abia acum s-a decis să selecteze în cărți ceea ce plămădea tainic. Astfel a fost publicat volumul *Anticarul de gesture*, la Editura V. Cârlova în 1996. Apoi *Arborele de viu*, în 2004, la Editura Semne, unde doi ani mai târziu i-a apărut și *Ulciorul de cuvinte*. Tot acolo, placheta *Pasărea din secundă* vedea lumina tiparului în 2009 și *Fântânarul de vorbe* un an mai târziu. La fel de inspirat în alegerea unor titluri incitante este autorul atunci când se decide să-și numească volumul apărut în 2010 la Editura Albanezul bilingv *Drumul ochiului* sau *Zborul din clepsidra*, care a pornit spre cititori în 2011, de la Editura Libris. Surprinzător prin familiaritatea formulării *Am uitat să vă spun*, un alt volum de proză și poezie va cunoaște două ediții, apărute la distanță de doi ani, respectiv în 2011, la Editura Amanda, iar într-o formă revăzută și adăugită, la Editura Granada. Decis să verifice adevărul din celebrele versuri ale unui clasic al literaturii române „Sunt greu bătrânii de pornit/ Dar de-i pornești sunt greu de-oprit”, Alexandru Ciocoi revine în

peisajul scriitorilor bucureșteni cu alte noi volume, respectiv cu *Petale de zăpadă* (2015) și *Ecoul dintre gene* (2016), publicate la Editura Betta.

Cu noul volum *Dincolo de trup*, apărut în 2020, la Editura Neuma, poetul se apropie pentru prima dată de cititorii din capitala culturală a Transilvaniei, decis să le ofere versurile unei noi proiectări lirice, aceea a „drumului prin singurătate” pe care îl străbate eul său cu consecvență dramatică. Atât timp cât nu-l părăsește convingerea că cea mai nobilă formă a limbajului uman este poezia, nicio încântare nu poate egala satisfacția de a o fi slujit pe Ea cu credință. Mai multe titluri din noul ciclu completează o ars poetica, ce-și are niște repere și în ciclurile anterioare, ca dovadă că nevoia de a se mărturisi drept slujitor al slovei măiestrite este o constantă. Niciunde nu este mai plin de sens exprimat crezul său ca în versurile intitulate *Adevărul*, unde imaginarul-pivot nu se abate de la motivul drumului: „Adevărul/ din sufletul/ poemului/ are drumul/ cuibărit/ între tample,/ întotdeauna/ ușa deschisă,/ iar inima/ doină/ ce înlumină/ o stea/ dincolo/ de trup!” Este un model de esențializare a crezului său în forța cuvântului poetic, acesta radiind simbolic din însuși titlul volumului. Odată pusă această centură de siguranță, călătoria „dincolo de trup”, prin galaxiile ființei, oferă neașteptate revelații.

Se cuvine precizat că poezia *Un felinar*, așezată în debutul noii construcții lirice, pare să fie una dintre primele încercări ale mănuiorului de condei, nefăcând intrarea cea mai fericită în atmosfera volumului, dar tensiunea trăirii sporește apoi, filonul meditației asupra trecerii timpului devine esențial, împletindu-se cu sevele unor versuri erotice primenitoare. Îmi amintesc versurile poetei Liliana Spătaru „Când în sfârșit am înțeles pasul,/ în aer/ Mireasma de Aprilie/ Grăita-n -/ Rugăciune/ Pe drumul meu rămas/ mi-a înnoit veșmântul/ cu psalmul de iubire/ iubire până dincolo de moarte”. Dar simțirea lui Alexandru Ciocoi, tot un drumeț și el, nu are vreo încercătură religioasă. Ceea ce-i apropie pe cei doi poeți călători este fascinația drumeției. Înselat de suave împliniri erotice, precum cea din poezia *Ecuator*, „unde strigătul trupului/ spune că tu/ mergi lângă inima mea/ neatingând niciodată/ ecuatorul!”, Alexandru Ciocoi își construiește noul său univers liric sprijinit pe câteva→

ANCA SÎRGHIE

Escalada meditativă

Rezonanță magnetică maxim amplificată, în proximitatea aproape imposibilului, erupție energetică festivă pentru celebrarea evenimentului vieții. Urmează tragerea timpului pe un culoar îngust, unde nu se mai poate zburda în voie, globulele de timp înșirându-se șerpește spre nu se știe unde. Gata cu timpurile paralele, cu debandada cuantelor după fantasmă factoriale în disperări integrale. Până și aerul se răzvrătește în fața acestei perspective și îngheață solemn ca la un muzeu al aerului. Tot ce mai contează aici e mersul stelelor, și ceva speranță obligatorie.

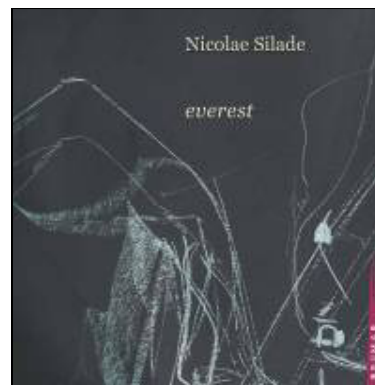
Se cheamă „everest” (*Ed. Brumar, 2020*) și se citește cu spaimă dar și cu dorință. În elucidarea înaintea de cucerirea abruptului, **Nicolae Silade** folosește alături de consacratele sale formule autogene, ancore tari și avânt pe măsura dezlănțuirii mult așteptate. Iar *everestul* acesta nu este vreunul de contrabandă, el are solemnitatea cuvenită autenticității.

Într-un gest de promițătoare sinucidere socială, pentru că nimănui nu-i va conveni aceasta, poetul ridică aventuros cortina de pe măreția lumii, și pornește în escalada superbă a realului colțuros și plin de el ca o frază de semne de punctuație stridentă.

Se face deci dimineață în foamea de curiozități cu totul ieșite din comun: „tom harvey a câștigat un porsche 911 carrera gts/ l-a vândut și a câștigat altul peste două zile/ o femeie din austria a comandat rochii pe internet/ și a primit un colet cu droguri de 500.000 de euro/ primarul jorge luis escandon a fost scos din primărie legat/ la mâini și târât de un camion pe străzile din santa rita/ pentru că nu și-a onorat promisiunile din campania electorală/ adică să repare un drum din localitate/ o tânără din

românia nespuns de frumoasă s-a oferit carabinierilor/ după ce iubitul ei a fost prins conducând fără permis// iată lumea în care trăim/ eu stau aici pe malul cernei într-o cameră de 4x4 cu un frigider/ într-un colț un calorifer în altul și mă uit la un film pe netflix/ vizavi e vila lui ceașescu în care ceașescu nu a locuit niciodată/ dar camarila lui ce chefuri mai trăgea acolo cu prostituate/ din când în când ies pe terasă la o cafea o țigară și privesc/ ruinele de peste drum ruinele comunismului îmi spun/ o frunză de nuc cade la picioarele mele o ridic o studiez cu atenție/ apoi îi dau drumul pe apă// apa aceasta curge de mii de ani îmi spun/ munții aceștia stau nemișcați de mii de ani îmi spun/ cum e mai bine// să curgi sau să stai/ împietrit ca statuia lui mihai eminescu/ ori fără astâmpăr/ ca mulțimea ce trece încolo și-ncoace pe podul cel roșu” (*everest, I*).

Despre maniera în care Nicolae Silade demontează și recompune cu nonșalanță aspectele vieții, s-a scris în mai multe rânduri, însă merită o aprofundare, prin această augmentată „**ars poetica**” spirală, sarabandă, labirint: „vezi tu poezia e ca mângâierea unui trup gol de femeie de către un/ bărbat care n-a mai văzut în viața lui o femeie e ca mângâierea unui/ trup gol de femeie de către o altă femeie în căutarea idealului feminin e/ ca mângâierea unui trup gol de femeie de către un travestit în femeie în/ bărbat e ca mângâierea unui trup gol de femeie de către un gay retardat// poezia e ca mângâierea unui trup gol de femeie de către imberbul care/ își imaginează un trup gol de femeie e ca mângâierea unui trup gol de/ femeie de către impotentul care de mult a uitat cum arată un trup gol/ de femeie e ca mângâierea unui trup gol de femeie de către propriul ei/ fiu de către propriul ei tată e ca mângâierea

trup gol de femeie de/ către propriul ei frate// poezia e ca dragostea dintre un bărbat și o femeie e ca prelu-diul ca/ orgasmul ca somnul de după nu contează ce simți tu nu contează/ ce simte ea important e ceea ce rămâne din aceste simțiri importantă e/ filozofia mângâierii religia ei mântuirea poezia e ca miracolul nașterii/ unui trup gol de femeie dintr-un trup de femeie care n-a cunoscut/ niciodată un bărbat”.

Ceva mai pământean de astă dată, poetul ne aduce totuși „**cuvintele**”, spre lămurirea firilor mai sensibile la cutremure ideatice: „mi-am trimis cuvintele la mare depărtare în spațiu și timp/ le-am binecuvântat și le-am zis:/ creșteți înmulțiți-vă și umpleți pământul/ luați chipul meu numele meu/ și suflare din suflarea mea/ stăpâniți peste toți aceia care vor să vă stăpânească/ ascultați de toți aceia care vor să v-asculte/ mi-am trimis cuvintele la mare depărtare în spațiu și timp/ creșteți înmulțiți-vă și umpleți pământul le-am zis”

Așadar martor dar și demiurg cu un fler nemaipomenit, la taifas și la toartă cu grozăviile unei lumi încălcite, Nicolae Silade.

DANIEL MARIAN

TECTONICA IMAGINARULUI

—care în tectonica imaginarului au puncte de atingere consonantă și altele, de efemere desprinderi. Drumul în timp „peste vremelnicie” din poezia *Pe umăr*, are în tectonica noului ciclu corespondențe spațiale. Ideea de copilărie aruncă ancore în peisajul rustic, iar la polul opus al acestui liman de fericire paradisiacă apar creionări de priveliști citadine: „Oboseala/ merge pe stradă zîmbind/ și dă la o parte/ zăpada posomorită/ de așteptarea unei flori” (*Oboseala*). Surprinde plăcut ineditul metaforelor, radiind uneori pe întinsul întregii strofe: „E prea toamnă/ în răsul tău/ știind că așteptarea/ ți-a furat

numele/și merge cu el/la târgul de vise!” (*Nu râde*) Desenul imagistic se

Adina Romanescu, Peisaj

conturează prin personificare, dobândind contururi picturale: „În inima mea/ locuiește o pasăre/ ce învață visele/ să zboare/ ... În inima mea/ mai cântă o lacrimă/ îmbăiată într-o doină” (*În inima mea*).

Decis să nu intre în competiția postmoderniștilor, glorificând un limbaj fără bariere, Alexandru Ciocoi găsește mai profitabil sub raport artistic maratonul de unul singur, spre depășirea propriilor limite. Încalin să-i dau dreptate, întrucât rezervele de fantezie dovedite și instrumentarul poetic mănuit cu iscusință în *Dincolo de trup* promit că acest al treisprezecelea volum nu va fi cel din urmă.

Poezia – document peren de existență

Mircea Lăcătuș s-a născut în 1962 la Gherla, a urmat Liceul de arte din Arad și în 1989 a absolvit Academia de Arte Plastice din București. Din 1990, este artist liber profesionist și locuiește la Viena, unde în 2007 a fost distins cu Premiul pentru poezie al Editurii Exil, iar în 2009 îi apare la această editură volumul bilingv de versuri „rund um meine eltern eine burg”/ „construim o cetate în jurul părinților mei”, în traducerea Arancăi Munteanu (vezi și cartea noastră „60 scriitori români din diaspora”, Editura Tipo Moldova, Iași, 2020, pp. 202-203).

Din 2013, Mircea Lăcătuș, „cel mai important sculptor român contemporan” – după cum afirmă Vasile Ionescu – trăiește în S.U.A.

Recent i-a mai apărut o carte bilingvă cu titlul inspirat ales, „die geheime geometrie der seele” / „geometria secretă a sufletului”¹ la aceeași editură, Exil, în traducerea surorilor Ioana și Irina Spătaru.

Cartea însumează 51 de poeme de dimensiuni diferite, traduse în germană pe pagina din stânga și, bineînțeles, tot atâtea, originale, în română, în dreapta, deși, în mod obișnuit, plasarea se face invers...

¹ mircea lacatus: die geheime geometrie der seele. Gedichte / geometria secretă a sufletului. Poezii. Aus dem rumänischen übersetzt von ioana und irina spatara, edition exil, wien, 2020, 163 p.

Poeziile lui Mircea Lăcătuș sunt și de data aceasta niște confesiuni, poetul evocând în mod accentuat viața nomadă a etniei sale, vorbind de faptul că mama, fiică de bulibașa – figura cea mai luminoasă din carte – era analfabetă, dar cei nouă copii ai ei au ajuns să studieze.

Este evocată în câteva rânduri „șatra”: „șatra noastră” (p.31), „unde o șatră pe o limbă de pământ” (p.37) ori „șatra noastră de câteva zile / s-a oprit la margine de sat” (p.55), poem emoționant în care fostul copil își amintește cum a mers cu mama sa să adune „vreascuri / mai mult coaja care cădea de pe trunchiuri” dar „paznicul sau poate pădurarul” o înjură pe mamă și-i trage și o palmă. (Poemul e simbolic intitulat „pe muntele măslinilor”).

Lucrurile sunt așa cum vrem să le vedem, după cum zice și poetul: „ce binecuvântare să te naști nomad / mereu te încercă dorul de alte lumi” („nomad transilvan”, p. 81).

Îngerul, ca simbol al purității și inefabilului, este prezent în câteva poeme. De asemenea, cu Dumnezeu se poate sta de vorbă ca de la om la om.

Invocat este și tatăl Iosif, nu numai mama Floarea.

Emoționant este poemul despre mamă, pe care îl reproducem mai jos: „inima inima mamei e un grid / acolo dorm caii sălbatici / inima mamei e un luminiș / acolo vin paseri și cântă / inima mamei e un catarg / pe care se odihnesc îngerii / inima mamei e un deal / acoperit de biserici și cruci / inima mamei e un vas de pământ / din care beau porumbeii / inima mamei e o căsuță cu prispă / pe acolo noaptea / îți intră în odaie tot cerul” („câteva rânduri despre mama”, p.81)

De asemenea, reproducem și poezia cea mai scurtă, ultima din volum: „mamă dorul de casă m-a destrămat / am să ajung în miezul zilei / în aceeași gară murdară / să nu te sperii când vei vedea / că mi-a crescut pe umăr un câine” („telegramă”, p. 159).

Memorabil e poemul „never again” în care „libertatea” e gazată la Auschwitz și „Scrisoare peste timp”, în care e evocată decimarea etniei rome.

Traducerile sunt îngrijit lucrate, doar mici observații ar fi de făcut: pentru „burduf” e mai potrivit

„Schlauch” decât „Lederbeutel” (p.36), precum pentru „mă hârjonesc”, „ich balge mich” decât „ich raufe” (p.36).

De pe coperta a patra, exterioară a cărții, se poate afla concret despre ce anume este vorba în acest volum:

„mircea lacatus ne poartă în poeziile sale în tradiționala lume roma cu cal și căruță, ascunși în păduri, unde își instalează cortul la sosire și plecare, despre întâlnirile cu dumnezeu, care precum o bufniță albă veghează asupra copilului, despre semnificația și magia viselor, despre libertate și detenție povestește această carte, pline de mituri și amintiri sunt densele texte poetice, care nu fac economie nici privitor la prigonirea celor din etnia romă de către naziști, deportarea în lagăre de concentrare, experimentele medicale pe roma.”

MIRCEA M. POP

O poezie colocvială

După ce în 2003, îi apare în Austria în traducerea aceluiași Ernest Wichner, volumul bilingv de versuri „Te vei zbărci, vei fi un fruct exotic”, pentru care, în 2005, atât autorul Daniel Bănuțescu, cât și traducătorul său să primească Premiul orașului german Münster, pentru poezie europeană, i se acordă poetului nostru între 2008/2009 o bursă la Academia Schloss Solitude din Stuttgart.

De menționat faptul că începând din 2005 în seria „Literatur & solitude” au apărut anual una sau →

MIRCEA M. POP

Caterina, Catia de fapt, fusese măritată cu un bețiv care o bătea și care venea acasă cu prietenii lui să joace cărți, gajul fiind ea. Disperată, voia să se înece, dar aude o voce...

Sveta, de 24 de ani, suferă fiindcă i s-a luat copilul imediat după naștere. Tatăl era de fapt fostul ei stăpân.

Ludmila, de fapt Liuda, desena frumos și dragostea platonice a lui Chris oferă un licăr de lumină.

De asemenea, scurta prezență a Evelinei, o pianistă, schimbă pentru moment atmosfera sumbră din jur.

Mai apoi povestește Lenuța, de 23 de ani, o întâmplare de neînchipuit cu un pețitor francez.

Cati cu Nina, de 23 de ani, care fusese în Italia, reușesc să evadeze din acest iad.

La urmă, vine și Ancuța, de doar 15 ani, dar care părea de-a dreptul bătrână, căreia i se zicea Cuța, la care i-a murit fratele și apoi mama și care a dus o viață insuportabilă, fiind obligată să cerșească.

În final, Zeca vinde o parte din fete și deschide în altă parte un bar cu același nume.

Sonia, precum la început, în „Epilog” stă tot pe treptele facultății după afișarea listelor cu candidații care au reușit la admitere, dar acum, emancipată, fumează, probabil abordată fiind de un tânăr, Eduard.

Finalul e deschis, ne putem imagina că acum, după un an, ea a reușit la admitere sau că nu a reușit, dar acest fapt o lasă indiferentă.

Dacă în romanul „Cartea secretă a Lizei” de Richard Wagner, publicat în 1998, în central atenției stau confesiunile Lizei, cu numele real Julia, o prostituată din fosta Germanie de Est, venită cu familia în Vest, care pentru bani îi povestește ziaristului Franck întreaga ei viață, inclusiv copilăria și primele două căsătorii de scurtă durată, precum și despre cei trei copii și actualul soț, intrând în amănunte în poveștile despre fraierii de diferite vârste și cu tot felul de apucături ciudate, în romanul Liliane Corobca nu apare nimic obscen, relațiile intime nu sunt prezentate, predomină o anumită discreție în acest sens.

Romanul este bine scris și tradus și răspunde imperativelor sociale de acum două decenii, sau, poate, chiar de mai târziu....

UN DESTIN, UN OM, O CARTE

„I. D. Sârbu oferă exemplul clasic pentru ilustrarea condiției intelectualului în regimul dictaturii comuniste, a cărui operă literară a stat mult la index din cauza furcilor ideologiei puse în fața criteriilor estetice. Prozatorul a rămas, mai ales prin romane, în „creația de sertar”, tipărirea lor după Revoluție fiind o revelație, aducându-i, și în viziunea exegezelor numeroase, surprinzătoare statură și îndreptățită recunoaștere a valori”. (Ironim Muntean, *Lumea ca teatru, teatrul ca lume*, Tg. Mureș, 2012, p.58)

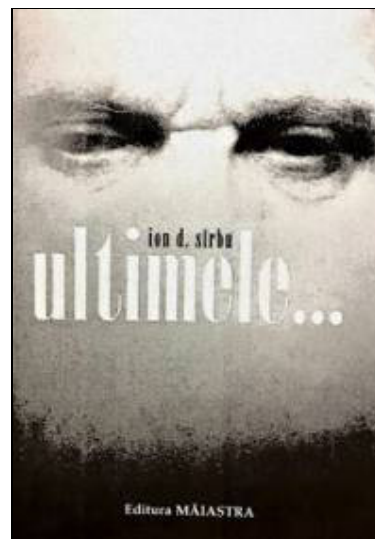
Interesanta carte a colegului meu din facultate mi-a trezit interesul pentru acest scriitor îngenucheat de vremuri, ale cărui piese de teatru Ironim le comentează cu competența cunoscătorului artei dramatice, în calitate de director artistic al Teatrului din Petroșani, în articolul „Un dramaturg cenzurat: I. D. Sârbu”, din care am desprins citatul de mai sus.

Volumul „Ultimele...” (Ediție îngrijită...de Toma Velici), apărut postmortem la Editura Măiastra- Tg. Jiu, 2020, primit de la colegul meu din liceu, prof. univ. Florea Uliu din Craiova, mi-a completat multe lacune ale interesului meu pentru destinul acestui om, greu încercat de-a lungul vieții.

Pentru a recompune biografia lui I. D. Sârbu, de mare interes pentru literatura română, vom valorifica informațiile din cartea amintită („Caietul VII – Povestea biete mele vieți”, coroborate pe alocuri cu cele din „Caietul VI – Iarna 1988 – 1989”), relatate când agresiunea bolii și a tratamentului îl afectau.

Chiar nașterea sa a fost sub prezicerea ursitoarelor în „ziua blestemată” de 28 iunie 1919, în care, după povestea mamei, fusese ucisă regina Draga la Beograd, precum și un pașă al turcilor, dar avusese loc și atacul de la Sarayevo. Sârbii numesc această zi sângeroasă „a jertfei sau a răzbunării”. Ziua nașterii și numeroasele complicații ulterioare privind greșelile strecurate în numele său au constituit parcă o premoniție din lungul șir al încercărilor din viața scriitorului.

Și-a iubit părinții, oameni harnici

și buni gospodari, respectați în comunitatea minerilor din Petrila, care le-au purtat respect și pentru felul cum și-au educat copiii. În anii de școală, Gary s-a remarcat prin rezultatele obținute, dar a suferit tot timpul din cauza modestei sale origini sociale și a atitudinii sfidătoare a celor din cartierul micilor funcționari față de cei din colonia minerilor. A parcurs drumul împlinirii de la ucenic, la elev de liceu, învățând pentru bursă și pregătind contracost elevii cu rezultate mai slabe.

Obsedat de gândul că i s-au furat 15 ani din viață (armata, războiul, prizonieratul, detenția, o lungă perioadă fiind fără drept de semnătură etc.), scriitorul insistă asupra coordonatelor sale existențiale în care s-a format și în care a trăit. Ca student la Sibiu, apoi la Cluj, s-a remarcat prin fermitate în relație cu cei din jur, având vederi de stânga. Armata, examenul ca student, războiul și instinctul de conservare, l-au maturizat și i-au influențat convingerile politice. A fost remarcat de Lucian Blaga încă din primul an de studenție, când susținea rolul uman și psiho-social al proprietății. A cunoscut dificultățile și mizeriile vieții, dar și bucuria succesului, absolvind facultatea (Filozofie și Drept), susținându-și teza de doctorat cu mentorul său Lucian Blaga, selectat apoi ca asistent universitar al profesorului Liviu Rusu (Catedra de Estetică și Critică Literară), fiind și conferențiar la Institutul de artă din Cluj. →

LIVIA FUMURESCU

În anul 1947, Lucian Blaga, D. D. Roșca, Liviu Rusu și asistentul lui, I. D. Sârbu, sunt excluși din învățământul universitar pentru „orientări idealiste”. Urmărit de-a lungul anilor, tânărul Sârbu este arestat în 1957 pentru omisiune de denunț și uneltire împotriva ordinii sociale, fiind condamnat politic și trimis la muncă forțată, între 1957 – 1963 (Jilava, Gherla, Sălcia, Periprava etc.) . După eliberare, are domiciliu obligatoriu la Petrila, lucrând o vreme în mină, ca muncitor necalificat (vagonetar), funcționând apoi ca secretar literar la Teatrul Național din Craiova, de unde s-a pensionat în anul 1973.

Cu regretul nefîmplinirii proiectelor sale scriitoricești, la 70 de ani, chinuit și de nedreapta deteriorare a sănătății din cauza cancerului de vâlc palatin, a simțit nevoia retrospectivei, topită în scrisori și în mărturisiri, pe care soția, împreună cu cei care l-au apreciat și l-au prețuit, le-au adunat în ultima sa carte, grupaj de eseuri, de gânduri, de mărturisiri, de meditații și de scrisori. Ca un pios omagiu adus celui dispărut, Toma Velici, respectând criteriul cronologic, grupează, cu exigența profesionistului, cu completări și trimiteri, cinci secțiuni „texte scrise între 23 noiembrie 1988 - 1 iulie 1989, inclusiv transcrierea ultimei înregistrări audio”, reușind să asambleze un volum de memorii, din care rezultă că „voi muri curând... Cele mai bune cărți ale mele rămân nescrise, boala asta m-a lovit ca o săgeată neagră, venită pe la spate” (p. 6) . Trecută prin tăvălugul istoriei și a întâmplării, viața eroului e un slalom printre numeroase amărăciuni.

Acest scriitor talentat, vitregit de cei mai frumoși ani ai tinereții și ai disponibilităților creatoare, a simțit în final și tăișul destinului, care i-a curmat toate proiectele („*Am trăit ratat, o epocă ratată, într-o țară hiperratată*” – p.67).

Sinceritatea dezvăluirilor din scrisori despre tragismul încercărilor și a frustrărilor suportate, la care se adaugă neputința publicării în totalitarism a scrierilor din „sertar” și a complicațiilor bolii necruțătoare, conferă cărții un emoționant dramatism interior, care menține trează curiozitatea cititorului.

Originala monografie recompușă din frânturi, sistematizează pe specii literare opera scriitorului (proză scurtă, romane, teatru, jurnale

și scrisori, publicistică), completată cu premii și recunoașteri, dar și cu monografii și studii despre scriitor și opera sa, fragmente care se reunesc într-un interesant documentar privind viața și opera celui nedreptățit. Cartea conține durerosul regret al proiectelor nefîmplinite ale scriitorului, o frântură de eternă umanitate a omului ca ființă damnată, conștientă de dramatismul condiției sale supuse hazardului. Această carte compensează, într-o formă originală, nedreptățile destinului lui I. D. Sârbu, reparând atât injustițiile suportate de scriitor, cât și fatalitatea nemiloasei boli care l-a secerat.

Ceea ce impresionează cititorul e luciditatea și demnitatea bolnavului, care în scrisori vorbește deschis despre simptomele cancerului, evoluția tumorii, iradierea cu cobalt, tratamentul costisitor, dificultățile materiale ale procurării medicamentelor, apoi recidiva, pe de-o parte, dar, pe de altă parte, și despre firava sa speranța de viață: „Spiritul refuză amăgirile, sufletul se îndoiește, dar trupul... se agață de orice fir de pai, respiră...gândul și speranța...că sentința s-a amânat” (p.203). Este obsedat tot timpul de gândul scrierii memoriilor vieții, „cel mai frumos roman din toate cele pe care nu le-am scris” (p.209). Sufletul scriitorului e sfâșiat de retrospectii și introspecții, drapate sub platoșa autoironiei și a sarcasmului, spre a evita compătimirea de către cei din jur. Suferințele prin care trece sunt suportate ca o relativă izbăvire, ajutată de devotamentul și de puterea de sacrificiu a soției, doamna Elisabeta Sârbu, cea care a susținut publicarea acestei cărți, cu certă valoare documentară, dar și sentimentală, completând zestrea noastră spirituală, vitregită pe nedrept de furtunile istoriei și ale destinului. Conștient de apropierea sfârșitului, făcându-și cu responsabilitate bilanțul împlinirilor, constată că „Abia la vârsta de 54 de ani, în 1973, am publicat prima carte serioasă, abia după 60 de ani mi-am scris opera literară, din cele 12 cărți ale mele, patru încă nu le-am publicat” (p.254).

Amintirile grupează admirabile medalioane ale familiei (tata, mama, sora, nepoata), care i-a inoculat spiritul creștin și al moralității, dar și ale unor personalități care i-au marcat viața, ca mentori sau ca prieteni (Lucian Blaga, Liviu Rusu, Eta Boeriu,

Romul Ladea, Radu Stanca, Mihai Șora, Mariana Șora, Marin Sorescu etc.). Importantă pentru istoria literară e relatarea unor detalii privitoare la atitudinea nedreaptă și sfidătoare a lui Mihai Beniuc, președintele Uniunii Scriitorilor, față de Lucian Blaga, de Ion Chinezu etc., precum și sumara caracterizare a unor personalități versatile, precum Ion Lungu sau Tudor Vornicu. Formulează aprecieri pentru verticalitatea lui Buzura, dar și pentru solitudinea lui Dinescu, a prietenilor săi Virgil Nemoianu și a cehului Jiri Nasinec etc.

Correspondența, purtată sub tăciutul ceasornicului neiertător, dezvăluie diverse aspecte cu valoare aforistică sau testamentară, confirmând disponibilitățile intelectuale, morale și umane ale scriitorului, un adevărat simbol al rezistenței în suferință. Adeseori, jocul de cuvinte ascunde dezamăgirea omului superior, care observă și înțelege anomaliiile din jurul său: „La noi, aici, defectele sunt calități, calitățile sunt defecte, proștii sunt inteligenți și inteligenții sunt arierați, toate lichelele sunt cinstite, și toți cinstiții se descurcă ca niște lichele...” (p. 158). Admirabil sunt surprinse deosebirile dintre soții (diferența caracterului dintre prima soție, Gigi, și cea de-a doua, Lizi, „un adevărat dar ceresc”, a cărei „dragoste simplă, totală, curată și plină de bun simț” i-au luminat zilele, ușurându-i calvarul (p.225).

Lecturile scriitorului (din Biblie, Marguerite Yourcenar, Paul Valéry, Cioran, Pleșu („Răul se combate, binele s-așteaptă”), precum și expresiile și aforismele în diferitele limbi pe care le vorbea, intercalate în fluxul epic, sunt dovezi ale culturii sale și ale valorilor asimilate și procesate de-a lungul anilor.

Caietul VII, „Povestea bieteii mele vieți”, insistă pe obligația morală de a-și scrie memoriile, ca să rămână document peste ani despre realitățile trăite, dar și despre culisele regimului dictatorial, pe care scriitorul, convertit de la vederile comuniste din tinerețe, în urma experiențelor trăite, îl înfierează în scrierile sale (romanul-pamflet „Adio, Europa!”, romanul politic „Lupul și catedrala”, romanul alegoric „Dansul ursului”, Nuvelele - „Șoarecele B”, „Jurnalul unui jurnalist fără jurnal”, în care redă admirabil destinul unei generații etc.). →

PICURI DE REAL

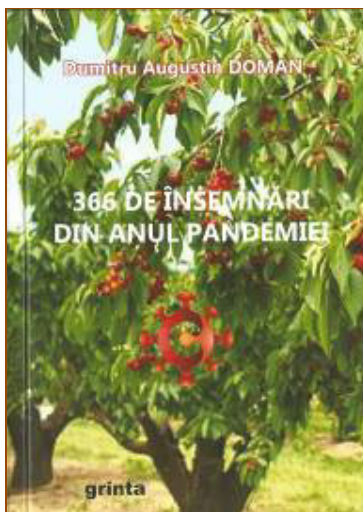
Lectura cărții lui Dumitru Augustin Doman (*366 de însemnări din anul pandemiei*) este ca atunci când un credincios tot... numără metaniile de pe inelul mărgelat. Autorul a adunat în acest tomuleț scos la Editura Grinta în debutul lui 2021, giuvaericele bine șlefuite (momente literar-ludice, satirice, meditative) pe care le-a consemnat zilnic, pe parcursul anului de spaime, claustrare, interdicții, bălmăjeli conviviale mascate, înmănușate și distanțate din pricini pandemice, rezultând un fals micro-jurnal existențial (atitudinal-behavioristic) al unui scriitor aflat în circumstanțe ale libertăților restricționate ce a determinat încordarea peste normal a corzilor de nervi pe care evoluează arculus sufletului. Ca să testeze piața de consum și rezonanțe, autorul a mai postat, ca un undițaș ce aruncă momeala în apă la locul exercitării pasiunii răbdării răsplătite, pe facebook, câte o astfel de mărgică destinată ochilor hulpavi, pescuind like-uri și comment-uri, ce i-au servit, desigur, ca sondaj editorial. Acum, adunate, la un loc, roadele consemnărilor pe parcursul a 366 de zile, se pot parcurge doar într-o zi din bugetul asemănător

→Un destin....

Aprecierile unor personalități precum Eugen Simion, Virgil Nemoianu, Monica Lovinescu, Ovid Crohmălniceanu, Gheorghe Grigurcu, Dan Mihailescu, Cornel Regman, Ion Mureșan etc. evidențiază faptul că scrierile sale s-au născut din experiențele trăite în totalitarism, ca fiind „autobiografia unei conștiințe”, testamentul unui martor al obsedantului deceniu, care lasă „o glorioasă carieră postumă”. Nu întâmplător, cartea „Ultimele...” sugerează semenilor obiectivitatea celui trecut prin cumplitele încercări ale vremii: „Trecătorule, nu mă judeca după cele ce le-am făcut, ci după cele ce le-am refuzat a le face!”.

Premonițial, I.D. Sârbu afirma, înaintea evenimentelor din decembrie, că: „Nu îmi este frică de cele ce se vor schimba: ci de cele ce nu vor putea fi schimbate”.

Cartea aceasta aduce o nouă „experiență de repunere în drepturi” a unui scriitor cu mare potențial, victimă a conjuncturilor istorice și a nedreptăților vremii, răpus și de fatalitatea bolii necruțătoare.

al anului lecturii. Ceea ce s-a întâmplat și cu mine. De fapt, doar un telefon sau o știre transmisă la radio te poate întrerupe din zăbava lecturii, căci „biletele (ca) de papagal” numerotate și (majoritatea) datate se succed ca, să zicem, picurii de pe țeava unui alambic în care se distilează palinca-leac sau vaccin pentru o infecție covidiană, pe neobservate, egal, aromă și călduț, golind recipientul materiei prime (cartea, în cazul de față) și umplând pe cel al ideilor rezonante (mintea lectorului, în același caz) cu ceea ce Lavoisier constatare că-n natură nimic nu se câștigă, nimic nu se pierde, ci totul se transformă.

Iată câteva asemenea... picături pentru ochi: „Insomnia este teama de somnul de veci”, „Trece pe stradă agale și legănat poetul X, masiv și trist ca un elefant marxist”, „(...) Pe versoul primei cărți de vizită a primului scriitor mort am scris lista de cumpărături de la piață: pâine, bere, muștar, pate de ficat, fleică afumată, pepene verde”, „E atât de frumoasă, că și turlile bisericilor se răsucesc să se uite cum trece pe stradă”, „(...) A alege între hoții de stânga și hoții de dreapta m-aș simți eu însumi hoț. Ceea ce nu e cazul”, „Munții Făgăraș se străduie să ajungă la copitele caprelor negre. Încă reușesc pentru o vreme”, „S-au strâns la un loc 5000 de umbre și n-au reușit să facă o singură lumină”...

Cărtica de buzunar (la propriu) se poate parcurge în orice poziție și aproape în orice loc. E un volumaș de coadă, de aglomerație (cu respectarea condițiilor stabilite de... coronavirus!), de sală de așteptare, de transport în comun, de expectanță și, apoi,

de savurare a cafelei. Dar mai ales (cum e firesc pentru un cititor pasionat) este o carte a lecturii cu creionul (mă rog, cu tastatura!) în mână, la masa de lucru, căci textele incită, inspiră, provoacă la replici, empatii, extensii documentare. Sunt abordate trecutul și prezentul, țara și străinătatea, oamenii politici și cei de cultură, vecini și prieteni, urbea și administrația, religia și literatura, sportul și mediul, presa și diplomația, medicina și educația, cu un jemanfișism efervescent și o virulență nedisimulată. Unele texte sunt ele însele, mostre de admirație și prieteșug colegial, cu trimiteri la scrieri literare colegiale (e.g. Grigurcu, Alui Gheorghe, Danilov, care i-au fost colaboratori la revista ce poartă numele județului Brătilenilor și al autoturismului Dacia, pe care a condus-o), ce au satisfăcut gustul de lectură al scriitorului mehedintean stabilit în cetatea de scaun valahă Curtea de Argeș. De la notația mai mică decât un haiku (Soarele Bobotezei toată ziua), cea de tip umoristic (Azi, cică, e Ziua Mondială a Fericirii. Tocmai acum, când omenirea a cam rupt-o-n fericire!) sau de manieră aforistică (De multe ori, o carte e o lume, un univers, iar o bibliotecă – doar un inventar.) sau logic (Nimicul nu există. Nimicul ne înconjoară. Ceea ce ne înconjoară nu există.) până la o tabletă de maximum două pagini cum e cea de inspirație politică (230 din 17 august) sau un pamflet precum cel din pagina 231 (adică 288 din ziua Cuvioasei Parascheva) filele de calendar (da, cartea putea fi și un calendar de perete!) au o calitate intrinsecă: lipsa monotoniei, ceea ce duce la sporirea atractivității, care se menține până la ultima pagină (162) unde figurează și a 366-a însemnare ca un fapt divers: un bilanț „dezastruos” al crizei sanitare sub semnul căreia stă cartea și o concluzie de zeflemea: „Și după ce că a fost un an cu pandemie, a mai fost și unul bisect!”

Arta narativă, ineditul scriiturii, suplețea abordării, dinamismul textului, recursul la puncte de sprijin literar-enciclopedice din acumulări și socio-politice din imediațea pe care o adulmecă profesionist, sunt calitățile constante ale autorului, ce nu face economie de vervă, umor și har.

NICOLAE ROTARU

MEMORIAL ANTICOMUNIST

Despre „Cimitirul săracilor” de la o margine de Sighet (i se spune acolo *Cearda*) am aflat (interesându-mă de asasinarea în temnița sinistră a orașului, pe lângă care, ca liceean, treceam adesea, a lui Iuliu Maniu) de la tatăl meu, ce fusese, după transferul din Strâmtura, satul de pe Valea Izei, învățător la o școală din acel capăt de urbe. Câmpul blestemat, înnobilit însă de gropile anonime în care temnicerii comuniști aruncaseră trupurile martirilor omului românesc, devenise pășune. Dar sub potcoavele cailor, au început de la o vreme să răsară, iată, osemintele mărețelor victime, dovedindu-se astfel, sub buruieni, o necropolă ascunsă. Astăzi, cu prefacerile de rigoare, ridicarea de cenotafuri, câmpul secret este o parte a *Memorialului Victimelor Comunismului și al Rezistenței* din Sighetu Marmăției.

O versiune, ca să zic așa, pe suport de hârtie a *Memorialului* e lucrarea din 2017, **Elită academică în închisoarea politică de la Sighet (1950-1955)** a marmățienilor (ca să folosesc acum termenul drag, pentru Maramureș, al nuiatului meu prieten, filosoful de sistem neasemuit Alexandru Surdu, fost vicepreședinte al Academiei Române) Gheorghe Mihai Bârlea și Andrea Dobeș (cel dintâi fiind cunoscut și ca un remarcabil poet). Lucrarea a fost redactată (ne anunță, în *prefață*, dr. Teodor Ardelean), ca o inițiativă a Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” din Baia Mare de a elabora o monografie „care să reflecte legăturile Maramureșului cu Academia Română”. Volumul e deschis de un consistent capitol așazăcând teoretic, o contribuție, mai exact, la construcția unei „tipologii ideologice”, autorii prevalându-se în demonstrație de nume prestigioase, de la Raymond Aron la Hannah Arendt, de la Stephane Courtois la Karl Friedrich și Szbigniew Brzezinski ori la politologul de origine română Mattei Dogan. Firește, în urma analizei, aliindu-se în concluzii unora dintre exgeții de marcă ai domeniului, Bârlea și Dobeș sunt convinși că fenomenul comunismului - chipul cel mai sinistru și malefic al totalitarismelor - comportă, impune adică, încă numeroase dezlegări și explicații; nucleeele, de pildă, anarhomarxiste (ca BLM Antifa în S.U.A., din

zona rasistă afroamericană), ițindu-se pretutindeni; e deja activ și pericolos islamogauchismul (influența aci a extremei stângi americane de curând înviată fiind vădită); se înmulțesc, iată, teoriile conspiraționiste, din centre aparent adormite, dar inconvertibile, ale stângii radicale internaționale în neoprită expansiune. Ca *patologie ideologică și politică* (sintagma tare, folosită în caz de cei doi autori, fiind deopotrivă exactă și inspirată), comunismul continuă, va să zică, să infecteze mentalul unor indivizi sau grupuri, invariabil, cum am admis, de stânga, primejdioase însă prin fantasma revanșei. Gh.M. Bârlea și A. Dobeș scriu deslușit în această ordine: „Constatăm remanente nostalgice la anumite niveluri ale mentalului colectiv și amnezii ce oripilează conștiința lucidă. O patologie ideologică și politică, deci, care refuză cu obstinație evacuarea din utopia socială...”. Între țintele urmărite de comuniștii instalați cu tancul rusesc la putere în România (putere, dar deopotrivă, ca la comuniștii orișunde, domnie și dominare) - strategia fiind, se înțelege, de sorginte sovietică, potrivită va să zică smârcurilor slave - prioritară, încă sub semnul urgenței, a fost lichidarea totală a elitelor. Ceată, de regulă, de rudimentari, ridicată dintr-o pătură netrebnică, infraculturală, comunismului - deja chiar a aceluia primar, leninisto-troțkist, brutal și ucigaș, cum se știe -, îi va fi fost o teamă nebună de elite. Această frică demențială i-a tulburat și panicat fără de întoarcere și pe cărmacii comuniști ai României anilor 40-50 (îi tulbură, astăzi, și-i înfricoșează, cum s-a văzut deja nu de mult - istoria recentă fără de rest consemnează - și pe extremiștii de stânga, progresiștii, neomarxiștii etc. din SUA și Europa, pericolul întoarcerii la distopii fiind prin urmare, dacă nu iminent, totuși cu puțință; România nefăcând, se înțelege, excepție de la această sinistră și abjectă linie „ideologică”). Spre a limpezi raportul *masse* (primitivism, tribalisme de tot felul etc.) și *elite*, autorii acestei importante contribuții academice introduc cititorul într-o (ca să fiu pe același numitor cu Bârlea și Dobeș) „tipologie” a *elitei*. Sunt enumerate nume de gânditori și definiții, teorii menite a familiariza, mai mult, a instrui pe cititor în problematica și lucrarea

intelectuală și socială a elitelor. Dacă massa e un „vast ansamblu neorganizat”, elita fiind, după Georges Gurvitch, o minoritate, însă cu interrelațiile „mai individualizate”, un Pierre Bourdieu așează elitele într-un teritoriu în care „se desfășoară luptele pentru putere”. În general, elitele sunt, după sociologii care le-au studiat și descris, fie „purtoare de valori” fie „fondatoare pe performanțe”. „Elita - conchid Gheorghe Mihai Bârlea și Andrea Dobeș - prin anumiți reprezentanți, indiferent de zona de excelență pe care o reprezintă, a avut în epocile moderne și postmoderne inevitabile incidente cu puterea politică, ceea ce (...) a balansat-o în istorie: uneori la „fructele puterii”, alteori în tenebre și închisori”. După cel de-al Doilea Război Mondial, elita românească a fost împinsă, sub arest și în lanțuri, pe calea tenebrei absorbante, a reclusiunii nesfârșite, necondiționate. Decizia, cred autorii, ar fi fost luată la Yalta, în, subliniază ei pripit, „sfârșitul pipei lui Churchill” (inexact prin urmare: Churchill fuma trabuc, se zice că era și în somn cu acesta între buze, pipa sfârșitoare aparținând, știe toată lumea, „figurii de rechin istoric a lui Stalin”).

Înainte de a transcrie, cu succinte, sintetice note biografice, lista academicienilor deținuți în pușcăriile sighetene, autorii ne oferă *Scenariul desființării Academiei Române în anul 1948*, o înscenare cu momente fabuloase, vădit, cu alte cuvinte, ignominice, necunoscute, se pare, în detaliu spațiului public. →

A.I.BRUMARU

Demersul, în această ordine, al autorilor, este, prin urmare, binevenit; poate, pentru junii debusolați de către promoția optzecistă, obligatoriu. S-a acționat de către cerberii Securității, sub comanda, firește, a infiltraților sovietici (e cunoscut, de exemplu, între alții, infamul Nikolski) prin epurări nelegiuite, grosolane (cazurile Lucian Blaga, C. Rădulescu-Motru ș.a.), existând însă, în același timp, la firile versatile, abandonuri morale, convențe rușinoase (C.I. Parhon, Traian Săvulescu etc.). Lista academicienilor urcați, sub amenințare și umilință, în duba fatală, alcătuită de Gh. M. Bârlea și A. Dobeș, cuprinde 20 de nume: Victor Bădulescu, marele istoric Gheorghe I. Brătianu, Dumitru Caracostea, Silviu Dragomir, Gheorghe Fotino, Pantelimon Halipa, Emil Hațieganu, întâiul Cardinal al Bisericii Române Unite cu Roma, Greco-Catolice, Iuliu Hossu, Alexandru Lapedatu, Ioan Lupaș, eroul Marii Uniri Iuliu Maniu, Ștefan Meteș, Iuliu Moldovan, Ion I. Nistor, Zenovie Pâclișanu, Teofil Sauciuc-Săveanu, Victor Săvescu, Florian Ștefănescu-Goangă, Gheorghe Tașcă, Gheorghe Tătărescu. Unii dintre ei nu vor supraviețui detenției (Iuliu Maniu, Gheorghe I. Brătianu ș.a.), alții, eliberați în anul de grație 1964, nerepuși, ca să zic așa, în drepturi, vor rămâne în viață, însă marginalizați, mereu sub supravegherea și controlul activiștilor P.C.R. și al Securității.

*

Care să le fi fost temerea ce-i înfricoșa la elita românească, după 1944, pe noii invadatori ai țării înarmați cu poruncile leninist-staliniste? Desigur anticomunismul neoprit al acesteia, declarat și deja cu vocația, tare și meritată, neprețuită, a ripostei (nu afirma oare Bourdiou că elitele se mișcă și ele în jocurile puterii?).

Despre rezistența anticomunistă românească, a elitei și a unora dintre eroii țării în acest memorabil și sacru război dă seama, de curând, impunătorul volum (peste 700 de pagini), **Vertebre românești. Mărturii ale rezistenței anticomuniste** (Editura Eikon, București, 2020), semnat împreună de scriitorul I. Cătălui (membru al Filialei Brașov a U.S.R., un cărturar remarcabil), A. Cristodulo și

V. Mitric-Ciupe. Impozantul volum - refăcând, în sinteze consistente și accesibile, biografiile câtorva dintre reputații, aș zice, chiar glorioși luptători și martiri ai nației e (în acești ani de seisme politice și dereglări etnocratice - veritabile, aș spune, sindromuri nosoetnice, precum, în S.U.A, la vârf, dar expandând trans-oceanic, smârcurile acelea adunate sub acronimul B.L.M., sau, mai aproape, islamogauchismul acela din Hexagon etc.), așadar, și un necesar avertisment: mișcările de stradă, revendicative, ale extremei stângi, debandada din universitățile apusene invadate/infectate de neomarxism și Antifa (până și matematica, aflăm, e rasistă, e „albă”, Beethoven, Verdi ș.a. sunt aidoma, fasciști), cotropirea prin migraționismul musuln al măreței civilizații iudeocreștine a Europei și a lumii întregi, simptome, toate, ale permanenței și restaurației comunismului trebuie, prin urmare, stopate, anihilate.

Profesorul de filosofie, fostul cronicar, recunoscut, căutat de mulți, al oficiosului U.S.R. (deraiat însă recent, din păcate, într-o relație îndoielnică, de contiguități cu poruncile rele ale răsăritului, exprimate de, cel puțin, două jalnice trompete, cu nume, aș zice, de necinste și rușine, o, dacă mi se permite, balenă urlătoare și un țipar negru și exoftalmic, fără emisii articulate), vorbește în *Prefața la Vertebre românești*, de demonismul iremediabil al comunismului. Acesta (afirmă, inspirat în termeni, aș spune, „trăiriști”, temeinicul Sorin Lavric) înseamnă: „a nega sufletul din om, a-l înfiera pe

Dumnezeu drept o găselniță de care popii fac uz spre a le picura credulilor otrava religiei – negările acestea nu pot mocni decât în spiritul (*care?*, *n.n.*) unei ființe inumane.

Tocmai de aceea îndrăznesc a rosti imposibilul: dovada că Diavolul există stă în perpetuarea tiparului de gândire communist”.

Domnul profesor produce, în caz, un exemplu proaspăt despre repenții ce șerpuesc astăzi, paradoxal, dinspre (noua, necunoscuta ?) Americă.

În 2018, un Jean Claude Junker a inaugurat, fără vreo remușcare, la Trier (locul natal al cunoscutului distopic), după topirea, disoluția, în 1989, a socialismului real, statuia demoniacului Karl Marx. Prefațatorul scrie, deci, inebranlabil: „Un asemenea gest nu poate fi calificat în termeni de gândire normală, e cum ai vrea să descrii miasma unei latrine cu ajutorul notelor din gama muzicală. Când în Uniunea Europeană un ipochimen ca Junker e manevrat ca o marionetă căreia i se dictează nu doar ce să spună, dar mai ales tonul cordial cu care trebuie să tămâieze amintirea unui ideolog criminal, într-o asemenea Uniune, plaga comunistă nu aparține trecutului, ci se prelinge spre noi dinspre viitor,.. (*Doamne ferii!*, cum ar spune maramureșeanul, *n.n.*). Și tot Sorin Lavric, conchizând - ca nemulțumitul, reformatorul Luther, când a dat, îngrozit, ochii cu Satana: „Înșilor la care vedeți aceste simptome (satanice, ale comunismului renăscut, *n.n.*), trebuie să le spuneti atât: *Vade retro!*”.

Tipărită în condiții librolactice (tehnoredactare, grafică, ilustrație, tipar etc.) impecabile la Editura Eikon (condusă de Valentin Ajder, un excelent editor și literator), importanta lucrare are două dense, solide părți, sugestiv intitulate: *Secera și ciocanul* și *Martori în slujba memoriei*, fiind rodul unui instancabil travaliu – informația cu nemăsură, impresionantă, aș spune enormă, readactarea, apoi, ireproșabilă, stilul inteligibil, cu acces în același timp la teritoriul teoretic, sporind interesul cititorilor, împlinind, în consecință, atitudini, caractere.

Sumarul cuprinde 23 de mărturii ale foștilor deținuți politici, „oameni-vertebră”, cum îi numesc fericit autorii pe eroii și martirii→

războiului anticomunist din România. Ei ar fi, subliniază autorii într-o *notă* finală, „adevărații autori” („deveniți pilde și mentori pentru generațiile care le-au urmat”) ai arătătorului tom (care însă, aş adăuga eu, sunt, iată, de ani de zile – deşi ei se împuţinează naturalmene - mereu ignoraţi, periferalizaţi; de curând de exemplu, aşa cum s-a aflat, fiind demis, printr-o gafă monumentală, de la coordonarea Asociaţiei Foştilor Deţinuţi Politici, un model rar de militantism anticomunist, braşoveanul Octav Bjoza). În „ordinea intrării în pagină”, iată-i acum, în finalul acestei însemnări, pe „oamenii-vertebră”: braşoveanul, marele scriitor sas transilvănean Hans Bergel (n. 1925), Otilia Gross (n. 1926), Volker Pilz (n. 1940), braşoveanul, scheianul Nicolae Purcărea, sculptor (n. 1923 – d. 2015), Emanoil Mihăilescu (n. 1935 – d. 2019), Nicolae Bordaşiu (n. 1924 – d. 2018), Nicolae Mircea (n. 1924 – d. 2017), Ion Cristodulo, scenograf de succes, în multe stagii la Teatrul braşovean (n. 1925 – d. 1991), Alexandru Burticel (n. 1929), Niculina Moica (n. 1943), Aurora Dumitrescu (n. 1932 – d. 2016), Anastasia Iorgulescu (n. 1933); Cristian Dumitrescu (n. 1933 – d. 2019), Ion Radu (n. 1930 – d. 2020), Ion Varlam (n. 1938), Cornelia Fetea (n. 1944), Nicolae Ciurică (n. 1931), Alexandru Marinescu (n. 1929), Radu Ciuceanu (n. 1928), scriitorul Marcel Petrişor, prieten apropiat al marelui gânditor creştin Petre Ţuţea (n. 1930), Mirel Stănescu (n. 1940).

Să ne plecăm frunţile în faţa „oamenilor-vertebră” din sacrul război anticomunist al omului românesc.

P.S. Aflu din „Întrezăriri”, o gazetă sătească ce apare undeva în judeţul Buzău, că aş fi semnat în publicaţia „Continuu” din localitatea Pătârlagele (acelaşi judeţ), un articol critic la adresa unui/unor europarlamentar(i) români.

Articolul nu-mi aparţine! Desfid pe autorul lui care se ascunde sub iscălitura mea.

Condamn redacţia revistei „Continuu” pentru neglijenţa şi nepăsarea (ca să nu zic altfel) cu care a tipărit acea însăilare şi declar că încetez orice colaborare cu această publicaţie.

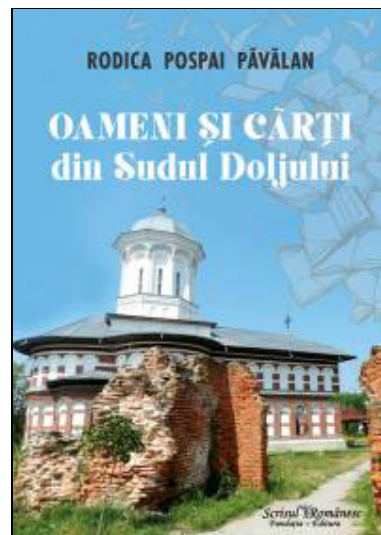
De la o carte la un proiect editorial

Trăim o vreme în care lucrurile de substanţă pierd din ce în ce mai mult teren şi locul lor este ocupat, în viaţa colectivităţilor şi, foarte adesea, în viaţa indivizilor, de elementele facile, puţin solicitante, pentru munca intelectuală mai ales. Iar acest fapt este determinat, în mare măsură, de diminuarea interesului faţă de istorie, faţă de moştenirea culturală, în general, ca să nu mai vorbim de lipsa educaţiei care să determine propriile contribuţii la îmbogăţirea patrimoniului naţional.

După etapa în care televiziunile au abdicat de la misiunea presei audiovizuale pentru educaţie, a urmat, cu efecte şi mai nocive, vremea social-media, în care faptele banale şi efemerul sunt trăsăturile esenţiale ale comunicării, milioane de utilizatori cu acces la aceste mijloace crezând că nimic nu este mai important decât măruntele întâmplări din viaţa lor cotidiană.

În acest fel, elementele de reală importanţă pentru personalitatea unui popor rămân în afara ariei de preocupări generale, regăsindu-se doar la o mână de oameni care au o anumită chemare pentru un domeniu sau conştiinţa datoriei generaţiilor actuale.

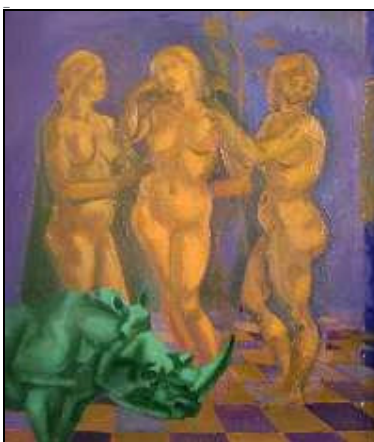
„Cultura este singurul mijloc de afirmare, şi în faţa omenirii de astăzi, şi în faţa istoriei de mâine”, spunea Mircea Eliade şi avea mare dreptate. Pornind de la aceste considerente, ne oprim asupra unei noi cărţi semnată de Rodica Pospai Păvălan: *Oameni şi cărţi din Sudul Doljului* (Fundăţia-Editură Scrisul Românesc, 2021). Constatăm că autoarea a pornit, în

ultimii ani, la valorificarea intensă a unor acumulări din documentarea şi cercetările sale vechi de aproximativ un deceniu şi publicate doar parţial în lucrări colective. Am salutat, la vremea cuvenită, apariţia lucrărilor dedicate scriitorilor şi altor autori din zona de vest a judeţului Dolj, denumită generic Piemontul Bălăciţei: realizarea, mai întâi, a aproape 130 de biobibliografii ce îi priveau pe „aproape toţi oamenii zonei respective care, în afară de moşteniri şi moştenitori, au lăsat în urma lor cel puţin o carte”, apoi antologarea a 45 de scriitori, membri ai Uniunii Scriitorilor, printr-o prezentare care a inclus şi fragmente din creaţia lor, precum şi note critice. În ansamblul lor, cele două lucrări se constituie într-o oglindă a creaţiei cârturăreşti din zona respectivă, de mare folos, considerăm, pentru cei ce îi vor cerceta istoria şi cultura.

Ei bine, prin lucrarea de faţă, *Oameni şi cărţi din Sudul Doljului*, Rodica Pospai Păvălan nu doar că extinde arealul de cercetare, dar anunţă totodată că prin această carte „se prefigurează trecerea la un proiect ce îşi propune să evidenţieze (în unele cazuri aducând-o dintr-o cruntă uitare) contribuţia cârturărească a Doljului rural la patrimoniul naţional”. Mai exact, după abordarea şi a zonei de sud a Doljului, într-un mod care e „asemeni celui de la lucrările precedente, adică o prima carte, de biobibliografii, dedicată majorităţii autorilor, din toate timpurile şi domeniile, apoi o antologie a scriitorilor validaţi ca membri ai →

MIHAELA ALBU

Adina Romanescu, *Cele trei grații. Unicornul*

Uniunii Scriitorilor din România”, urmează zona de nord a respectivului județ, „o altă vatră de mare impact în cultura românească, având ca personalități centrale pe Alexandru Macedonski și Marin Sorescu, dar și cu alte zeci de nume, autori de cărți, din toate domeniile”.

Am pe undeva convingerea că autoarea, bazându-se pe portofoliul de cercetări anterioare și conștientă de posibilitățile pe care i le oferă munca într-o bibliotecă de talia celei de la Craiova, a gândit de la început demersul său la dimensiunea proiectului pe care îl dezvoltă acum.

Și la această carte e de observat că dificultățile, bine depășite, au constat în identificarea celor care, de-a lungul timpului, au încredințat gândurile lor tiparului, în selecția, totuși, a autorilor, astfel încât să poată fi evitată pierderea în derizoriu și, apoi, în documentarea propriu-zisă și organizarea materialului.

Cele aproape 80 de personalități, a căror viață și activitate este evidențiată între copertele cărții, acoperă varii domenii, dar majoritatea sunt oameni ai literelor, din vremuri mai vechi, din deceniile apropiate sau contemporani ai noștri.

Autoarea ridică vălul uitării de pe numele unor autori cum au fost poetul G. Șt. Cazacu, criticul literar și traducătorul Constantin V. Gerotă sau poetul Nicolae Vulovici.

Zona de sud a Doljului este arealul geografic al unor scriitori importanți, unii dintre ei plecați prematur dintre noi, și așa aminti aici pe Petre Anghel, Patrel Berceanu, Mihail Celarianu, Ovidiu Ghidirmic, dar îndeosebi pe Vintilă Horia și Adrian Păunescu.

Reprezentanți remarcabili ai criticii și istoriei literare, aproape uitați, își găsesc cuvenitul loc în volum: criticul literar Emilia Șt. Milicescu, poetul și specialistul în biblioteconomie (unul dintre cei mai mari din țară) Ion Stoica, sau istoricul literar, comparatistul și traducătorul (în special din literatura polonă) Stan Velea.

Își au locurile lor cercetători de marcă din domeniul folclorului, precum cei de talie națională, ca Alexandru Amzulescu și George Breazul sau cei afirmați puternic în plan regional, ca N. I. Dumitrașcu și Ștefan Stan Tuțescu.

Încercăm să încheiem cu zona oamenilor din domeniul literelor, prin

menționarea unor scriitori contemporani cu obârșia în arealul cercetat: Aurel Antonie, Gabriel Chifu, Sina Dănciulescu, Horia Dulvac, Gela Enea, Marius Ghica, Toma Grigorie, George Popescu, Constantin Preda, Ileana Vulpescu.

Am făcut această (poate puțin cam lungă) înșiruire de nume, tocmai pentru a evidenția faptul că partea aceasta de țară este una importantă din punctul de vedere al contribuției la patrimoniul cultural național, înscriindu-se, așa cum remarcă în *Prefață* criticul literar Gabriel Coșoveanu, drept „o zonă pe care, la prima vedere, mulți au considerat-o mai aridă decât este în realitate”.

Tabloul autorilor de cărți din sudul Doljului este completat prin istorici (de la Toma G. Bulat, unul dintre fondatorii revistei „Arhivele Olteniei”, până la academicianul Ștefan Ștefănescu), medici (de la Marin Baculescu, întemeietorul Spitalului Militar din Craiova, până la medicii academicieni Ștefan Berceanu sau Dumitru Combiescu), arhitecți (precum Iancu Atanasescu, realizatorul celor mai importante proiecte de restaurare a monumentelor oltenesti în secolul XX, până la celebrul arhitect academician Duiliu Marcu) și încă alte și alte personalități, din diferite domenii.

Pornind așadar de la o carte dedicată scriitorilor dintr-o mică, dar importantă zonă geografică, Rodica Pospai Păvălan ajunge acum la un proiect remarcabil și necesar pentru un județ cum este Doljul, demn de urmat și în alte zone, spre a nu se pierde în uitare contribuțiile generațiilor de ieri și de azi la cultura națională.

Adina Romanescu, Peisaj

O POETĂ...

poeta cânta amorul nocturn
practicat îndeobște prea nudă
prin saloanele secrete din turn
și exaltată precum o paparudă

generalii priveau prin monoclu
presupunând naivi că-o adoră
dar pictorul, cu meclă de cioclu,
o preazugrăvește într-o auroră

la aplauzele unui subtil refren
prințesa dragă... se cere afară
ea umblă cu tenia în abdomen
simptom astenic de primăvară
i-am sugerat să comită și copii
din carne pură sau din zăpadă
și au tăbărit niște pirați tuciuiri
cu aur aurifer... mult, la grămadă

și a căzut din cer o noapte de ger
cam prea sexy și mult gumilastică;
poeta a plecat cu colinda prin cer
să se minuneze prin era sarcastică.

POEM INOCENT

coștiința are la periferie
o pauză cu un aspect banal
pe care pasc în mare veselie
o mână șargă bine și un Cal

actorul încă tânăr se dezbracă
și foarte inocent se vără-n cergă
iar cabalina ce dracu' să facă ?
sentimentul e musai s-o convergă

coboară Luna suflă-n lumânare
pe o sobă fierbe laptele-n ibric
și la fântâna dorului iată apare
mult-adoratul - marele inamic

se-ntâmplă ce se-ntâmplă în vecie
ea zice NU mințind instinctual
borcanul cel fidel plin de-alifie
e-un martor cert la dansul animal

de-aș fi poet aș drege o poemă
și-aș divulga-o la vreun zaiafet
dar mulți au sabotat această temă
iar eu sunt mai discret și vă zic:
NIET!

GEORGE FILIP

Vânătoare de lună

Vânez luna.
Peste vârfurile copacilor,
culoarea ei alb-cenușie
prin răsăritul ceșos de octombrie
se înfiripă în spițe și îndoială.

Liniște – o paloare până la
genunchi
în care ne scufundăm
și în care nicio frunză nu s-ar
retrage.

De-abia sosiți în tărâmul
toamnei
înaintam cu mâinile la spate și
legate cu tulpini de flori uscate
prizonieri ai unui anotimp
foșnitor

pe care îl privim, în infinita-i
distanță
prin oceanul unei stele
trezită
de întuneric.

Zăpadă și oracole

Ca și cum am fi putut prinde din
urmă
ultimul moment de singurătate,

neliniștea, penumbra pe care o
distingem
de deasupra norilor.

Un mod tăcut de descifrare,
o desparțire în aer.

Singuri într-un triunghi de
zăpadă.
Zăpadă ce ar putea fi descrisă ca
un cititor de oracole,
urmele febrile ale pescărușilor

pe tabla ei albă – cuneiforme
ciudate.

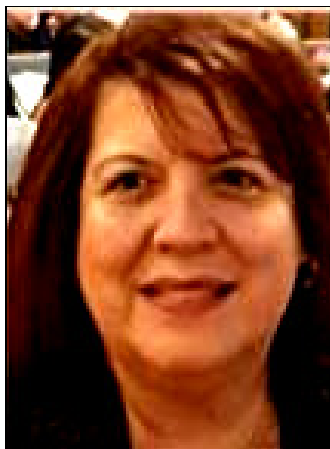
Noiembrie

Sfârșit de noiembrie –
manechine de ceață,

semne de ploaie sub frunze
și soarele ce poleiește ce a mai
rămas din aer:

trăim pentru o frază.

Virtutea unei linii – o
aglomerație de puncte în derivă.

Un chenar de nisip al
sentimentelor
în care ne simțim în siguranță.

Greutatea stelelor – o
luminozitate ce aparține
scorburilor dezintegrate de
tonalități
argintii.

Reziduuri pe malul râurilor:
licheni și mușchi de copac
purtați de apă,
pe jumătate înghețați:

trăim pentru disimulare.

Himera

I

Vântul răspândește din buricele
degetelor
primele luciri ale ale nopții,
adâncurile și feștilele nisipului.
Fire fugare își găsiseră adăpost
în palmele mele
ca după o tăcere peste clape de
floare, polenul.
Nu-i pot desluși dulceața.
Nu-i pot atinge pistilul de sticlă
apărat într-un meterez într-un
nimb de răcoare.

II

Te înalți.
Acum, aici,
propovăduind religia abstractă a
florii,
Dubla ei dăruire din ape și
pământuri.
Ce-ți pasă!
Sădești o lacrimă de mireasmă, o
dogma tomnatică.

IRINA MOGA

Portret de artist

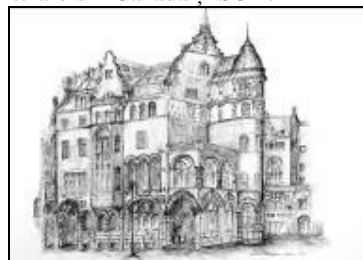
TATIANA ARSÉNIE

Născută într-o familie de artiști,
Tatiana Arsénie a absolvit Facultatea
de Stomatologie din București.

E stabilită de mai mult timp în
Berlin, unde lucrează în exclusivitate
ca artistă plastică. A făcut parte din
numeroase expoziții individuale și de
grup; se specializează în pictură,
grafică, desene urbanistice și în arta
icoanelor bizantine.

Desene din seria „gezeichnet.
Pankow”, parte dintr-un proiect inițiat
de Kulturring in Berlin e.V., au fost
incluse în cartea cu același nume,
apărută în 2019, la Berlin.

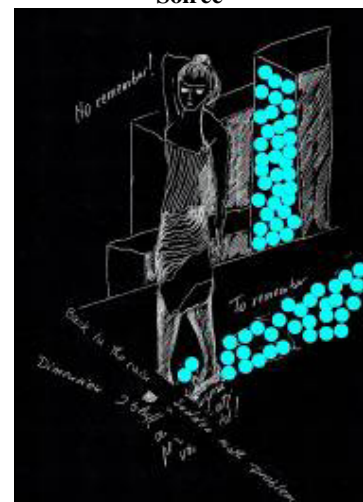
Arta ei a fost publicată în reviste
literare din Canada și SUA.

Vila Rodizio

Soirée

Înapoi înspre ploaie - 1

DOCUMENTELE CONTINUTĂȚII

Transilvania, starea noastră de veghe

(XLI)

Eminescu și străinii - o reconsiderare

În fine, Eminescu îi numește „dușmani” și pe „străinii” de la sud și est de Carpați, de la intrarea Dunării în țară și până pe Valea Prutului.

Firește, ca să înțelegem toate aceste „uri”, trebuie să vedem cum era țara noastră atunci, ce teritorii cuprindea ea. Prin anii '80 ai secolului al XIX-lea, România avea cam 137 000 de km pătrați și cuprindea Oltenia, Muntenia, Moldova dintre Munții Carpați și Prut (dar numai de la sud de Suceava începând) și Dobrogea (părțile centrale și de nord ale acestei provincii). Basarabia era, din 1812, ocupată de „muscali”, Bucovina se afla, din 1775, sub stăpânire austriacă (din 1867, austro-ungară), iar Transilvania, Banatul, Crișana și Maramureșul fuseseră cucerite încă din secolele XI-XIII de către Regatul Ungariei (fiind, din 1688, sub autoritatea Vienei, iar din 1867, sub regim austro-ungar). Aceste din urmă provincii aveau să se unească cu Regatul României abia la 1918-1920, când țara avea să aibă aproape 300 000 de km pătrați. Dar nici Regatul României nu era, pe la 1880, o realitate puternică și sigură.

Independența țării fusese proclamată abia în 1877 și cucerită cu arma, pe câmpiile Bulgariei, în războiul din 1877-1878. Marile puteri se codiseră mult să recunoască această independență, impunând țării fel de fel de condiții, unele nedrepte.

Cu alte cuvinte, dependența de Imperiul Otoman era încă o amintire vie, ca și prezența turcilor la nord de Dunăre, ca putere suzerană, căreia i se plătea tribut. Vii erau și protestele Greciei, din clipa în care statul român autonom, sub Cuza, decretase secularizarea averilor mănăstirești.

Vie era și existența raialelor de la Turnu, Giurgiu și Brăila, reunite cu Țara Românească abia în 1829, locuri cosmopolite, formate din importante grupuri alogene, adăpostite unele de urgia otomană și libere să-și pregătească în România mișcarea de emancipare națională. România de la 1880 era firavă și nesigură nu numai

în ochii lui Eminescu, ci ai contemporanilor în general.

De vină pentru toate acestea erau, natural, „străinii”, dar nu oricare și nu toți, ci numai otomanii (care supuseră Moldova și Țara Românească și le sleiseră de sevă), rușii (care răpiseră Basarabia), austriecii („nemții”, ocupanții Bucovinei), ungurii (stăpânii Transilvaniei) etc. Și nici ei în totalitatea lor! Eminescu nu acuză nicăieri popoarele ca fiind demne de ură, ci doar pe conducătorii hrăpăreți, care luaseră ceea ce era al românului.

Este semnificativ în acest sens numele de „muscali” sau „moscali”, adică moscoviți, dat ocupanților Basarabiei. Termenul peiorativ era cel de „muscali”, fiindcă la Moscova se aflaseră prin tradiție țarul, conducerea, factorii de decizie (noua capitală, orașul lui Petru I, nu intrase în conștiința publică), adică aceia care trimisese armate ca să frângă Țara Moldovei (de fapt, intenția era ca s-o ocupe toată!). Astfel, Eminescu îi evoca în „Doina” pe „străinii” care au trebuit să părăsească țările românești ocupate și să se retragă în 1918, făcând loc României.

Evocând, la 1883, o țară românească situată „de la Nistru pân' la Tisa”, Eminescu era un vizionar realist, și nu utopic, fiindcă România anului 1918 urma să se întindă exact de la Nistru și până la Tisa! Viața avea să dovedească, după aproape o jumătate de secol, că „străinii” condamnați și criticați de Eminescu fuseseră condamnați și de istorie, de lume, de societate. La 1918, se împlinea de fapt ceea ce prevăzuse Eminescu, iar salvarea fusese tocmai Moldova, care conservase, în clipele cele mai grele (1916-1918), nucleul de stat românesc.

Adina Romanescu, Am văzut lumină

Se știe că Eminescu a exprimat idealurile generației sale, sintetizate în curentul romantic. Să vedem ce idei au exprimat alți poeți (autori) romantici din regiune. Taras Șevcenko – poetul național ucrainean – scria, pe la 1838, în poemul „Kateryna”: „Nu vă iubiți cu muscali./ Fete sprâncenate./ Că muscalu-i străin vouă/ Joc de voi își bate!”. Alexandru Serghievici Pușkin, exilat în Basarabia, dar beneficiar al unui regim de bejenie princiar, scria cu dispreț, pe la 1821, că moldovenii erau „țigani nomazi” și că Basarabia era sfântă numai pentru că era aureolată de „slava rusească”.

Tot el, poetul, se vedea pe sine între moldovencele cochete ca un zeu printre imbecile, iar printre moldovenii triști, ca un leu între maimuțe sau ca un armăsar arab într-o turmă smerită de măgari.

La aceste jignitoare gânduri (exprimate poetic) față de români, Vasile Alecsandri le-a alăturat pe ale sale, la fel de tăioase (tot în formă poetică) (1). Petőfi Sándor – poetul simbol pentru spiritualitatea maghiară – scria într-o poezie de slavă închinată lui Lehel (conducător ungur legendar, pomenit în raidurile de jaf împotriva Vestului, spânzurat la Regensburg în 955): „Neamțule [...], trăsnetul să nu te omoare./ Maghiarului să-i încredințeze această treabă” (2).

Acad. IOAN AUREL POP

Note

1. „Fiind mai negru ca țigani./ Ce-ai tot cerșit la noi cu anii?/ Tu, cel primit cu dor de sus./ Nici bogdaproste nu ne-ai spus./ Cu dar de pâine și de sare./ Cu vin din valea noastră mare/ Te-am ospătat, dar tu, în zori./ Râzând, te-ai scârnavit pe flori./ Apoi prin codri de milenii/ Ai tot umblat, râzând alene./ Ei, vezi, atunci pun mâna-n foc:/ Tu n-ai fost cal arab, ci porc!”

2. Johann Weidlein, Imaginea germanului în literatura maghiară/ Das Bild des Deutschen in der Ungarischen Literatur, Cluj-Napoca, 2002, p. 80-82.

Mărturii/Mărturisiri

Doru Pavel

Procese și avocați Evocări din vremi grele

(IV)

Crâmpoie din desfășurarea unor processe

Procesul de la Canal

O altă amintire sumbră o am de la procesul lotului de ingineri din conducerea marelui șantier al Canalului Dunăre-Marea Neagră. Lucrările acestei mari investiții au început la un moment dat să stagneze. Se lucra cu mașini - unele importate din Uniunea Sovietică și cu manopera efectuată de deținuți politici. Rezultatele erau slabe, nu satisfăceau standardul de calitate și cantitate cerut de o lucrare atât de vastă. Mașinile rugineau, oamenii munceau sub teroarea celor ce-i supravegheau, dar erau slabi, nehrăniți, nepricepuți în asemenea muncă. În aceste condiții, munca lor nu putea da randament. Lagărele de la canal au putut extermina multe ființe umane, dar nu au putut forma muncitori eficienți.

Lucrările nu înaintau, nu dădeau rezultate, eșecul întregii întreprinderi începea să se întrezărească.

Și atunci, au trebuit găsiți vinovați. Nu conducerea de stat, care concepute o lucrare pentru care nu avea capacitatea și mijloacele potrivite de realizare (mai târziu - sub Ceaușescu - s-a văzut că atunci când au fost folosite, cu seriozitate și perseverență, mijloacele adecvate, ea s-a putut realiza) și nu muncitorii, căci ei erau deja pedepsiți, erau niște condamnați, nu se putea să li se facă un nou proces pentru faptul de a nu da randament în muncă. Și apoi, cum să faci un proces cu mii de inculpați, toți aflați în executarea unor pedepse?

Nu mai rămânea decât să fie trași la răspundere - răspundere **penală** - cei ce constituiau conducerea marelui șantier și a secțiilor acestuia.

Ingineri de mare capacitate profesională, membri devotați de partid, aleși cu multă atenție atunci când s-a pornit lucrarea, tocmai datorită caracterului de mare dificultate al acesteia, s-au văzut pe neașteptate anchemenți și apoi inculpați pentru **sabotarea** economiei naționale. Li se punea în sarcină faptul că, prin diferite mijloace

au căutat și au reușit să împiedice realizarea măreței lucrări, și aceasta din dușmănie față de regim și de popor. Procesul s-a judecat *la fața locului* într-o localitate rurală din apropiere de Constanța.

Am făcut parte din lotul de avocați **din oficiu**, trimiși acolo din București ca să-i apere pe inculpați. Voi menționa mai jos câteva momente din acel calvar, momente care mi-au rămas întipărite în minte. Au mai fost desigur și altele ce ar fi meritat să fie menționate, dar timpul, viața, umbrele ce se aștern pe funcția memoriei mi le-a șters din amintire.

Era vară. Întregul grup de avocați din oficiu, în frunte cu președintele colegiului de avocați din București, am călătorit cu trenul până la Constanța, unde, în gară, ne-au întâmpinat mai mulți tineri plini de solicitudine la adresa noastră. Ne-au condus la hotelul unde eram cazați, ne-au promis că vom face, în timpul șederii la Constanța, o croazieră cu vaporul pe mare, că vom mânca pește, că vom bea vin de Murfatlar, că ne va fi plăcută șederea la Constanța, în sfârșit, aveau aerul că doreau să ne cucerească. Trebuie să spun că noi, avocații, am primit cu răceală aceste promisiuni, care de altfel nu s-au împlinit. Nici nu ar fi fost cazul. Ne-au vorbit și despre proces, manifestându-și revolta contra *bandiților* care au sabotat într-un mod atât de grav economia națională. Ne-au mai comunicat că a doua zi puteam vedea **dosarele** procesului și în aceeași seară vom putea lua legătura cu *bandiții*.

Nu-mi aduc aminte câți inculpați erau în lot. Fiecare avea câte un avocat din oficiu și acești avocați trebuiau să ia cunoștință de dosare într-o singură zi. Am făcut ce am putut, ne-am ajutat unii pe alții, a luat fiecare cunoștință de învinuirile aduse incul-

patului pe care urma să-l apere și de declarațiile acestuia. Toate faptele erau recunoscute cu lux de amănunte.

Cu această superficială cunoaștere a dosarului, seara târziu - se întunecase afară - am fost conduși la clădirea unde urma să luăm legătura cu inculpații. După intrarea în clădire, fiecare avocat a fost luat în primire de către un însoțitor și condus pe culoarele clădirii către camera în care se afla inculpatul pe care urma să-l apere. Luat și eu în primire de un astfel de pazitor am pornit pe culoar. Am parcurs mai multe coridoare înguste, luminate, tăcute, am urcat pe scări, am pășit pe noi culoare întortocheate și la fel de tăcute. Din când în când întâlneam câte doi bărbați, unul cu ochelari negri de metal, în haine ponosite, dus de braț de celălalt, bine îmbrăcat, cu figură severă, încruntată. În momentul în care ne apropiam de o asemenea pereche, cel cu ochelari de metal era pus cu fața spre peretele culoarului și ținut astfel până ce treceam eu și însoțitorul meu. Toate acestea, într-o tăcere totală, lugubră. Cu sufletul greu de aceste impresii, am ajuns la camera unde se afla inculpatul - inginer - pe care eram desemnat să-l apăr. Camera era - după înfățișare - un birou, probabil biroul unui anchetator. La o masă ședea inculpatul, corect îmbrăcat, cu fața spre ușă. Vizavi de inculpat se afla un scaun pe care urma să mă așez eu, iar pe o latură a mesei, oarecum între mine și inculpat, un supraveghetor al convorbirii. Ce fel de convorbire de poate avea loc în asemenea condiții între un inculpat și avocatul său, în ce măsură se poate destăinui inculpatul apărătorului său, atunci când lângă el se află cel ce l-a anchetat sau un prepus al acestuia, care îi supraveghează cuvintele și uneori și gândurile ce s-ar putea scunde în spatele cuvintelor?

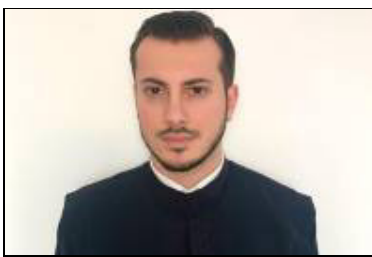
L-am întrebat pe acel inginer, pe care urma să-l apăr, ce crede de cuviință că este cazul să-mi comunice. Mi-a răspuns că declarațiile lui sunt la dosar, că a recunoscut faptele și că nu vede ce ar putea să mai adauge. L-am întrebat ce crede el că s-ar putea invoca în apărarea sa. M-a privit cu liniște, a zâmbit, dar în spatele acestui zâmbet am întrezărit o deznădejde cumplită, și mi-a spus să-l apăr cum voi crede eu de cuviință. În tot timpul acestei așa-zise convorbiri, supraveghetorul de pe latura mesei n-a scos un cuvânt. A stat nemișcat, →

Postul Mare - urcuș spre viață

Suntem tentați să credem și chiar convinși, deoseori, că viața începe, se desfășoară și culminează cu însoțirea plăcerii (gr. *ἡδονή*, *hedone*) și a fastului amăgitor al lumii acesteia. Asaltați de farmecul superficial al lumii, de gândirea și retorica persuasivă a unor caractere pe care încercăm să le imităm, fiindcă ne par impunătoare prin poziția socială sau prin exercitarea unui anumit tip de putere, uităm de farmecul firesc al sufletului, capabil să deschidă privilegiu surprinzătoare și cuprinzătoare, înrădăcinat în voința lui Dumnezeu.

Încântați de ceea ce stârnește o atenție limitativă, devenim tot mai oboșiți în a urmări desfășurări ample și profunde. De aceea ne însoțim atât de ușor cu plăceri exterioare sau pofte efemere, pentru că adaptăm la ele doar imaginile lumii, adică acele acțiuni sau lucruri care funcționează în lume ca un mod de a câștiga lumea. Să ne amintim, în acest din urmă caz, de cuvintele poetului Vasile Voiculescu: „Îndemnul îngerului adevărat e întotdeauna lupta. Numai satana e ispita, vrajă de câștig ușor asupra a tot ce cuprinzi cu ochii”. Cât de grea e lupta? În niciun caz mai grea decât despărțirea de Dumnezeu.

Postul e starea preeminentă de a fi în lume, așa cum Dumnezeu ar dori să fim tot mai des, și anume: controlându-ne fiecare în parte libertatea, observându-ne tendințele, căderile și ridicările, alungând ispitele nu doar prin cuvânt, ci mai ales prin faptă, împlinind dragostea cu toată bunăvoința. Astfel trebuie să folosim timpul vieții acesteia, nu doar o părticică din el, ci timpul efectiv al vieții noastre, după cum ne cere și Sf. Ap. Pavel: „Răscumpărați vremea,

căci zilele rele sunt” (Efeseni 5, 16). Prin post, omul se dezbracă de obișnuințele care i-au creat mirajul „normalității” căderii, de justificările îndelungate ale păcatelor, de răutatea așa-zis *nevinovată* de care pretinde că se folosește pentru a supraviețui, a se adapta și a se descurca în lumea aceasta. El ne eliberează de *aproape-fericire*, deschizându-ne calea spre adevărata fericire. *Aproape-fericirea* e opera consumismului, ca o reclamă la fericire. Pâlpâiri, nu luminări, flash-uri, nu călăuze de drum lung.

Postul Mare presupune o pregătire intensă, care, luată în serios, cu osârdia curată a celor care se vor a fi moștenitori ai Împărăției, poate genera redescoperirea celor adânci ale inimii noastre, peste care praful grijilor, al lenevirii, al imposturii, al trădării, al minciunii, al fricii, al despărțirii, al nepăsării s-a așezat abundent, acoperind semnele virtuților și cărările spre camera sinelui.

Ținând post, înlocuim confortul excesiv al trupului, cufundat în amotie, într-o dormitare spirituală și cognitivă, cu *trezvia*, adică cu vigilența și supravegherea launtrică, singura stare capabilă să pună la temelia vieții discernământul, pentru că e o vedere mai presus de înțelegerea planului orizontal al lumii. E o vedere din înălțimi, născută din profunzimi spre vechile proștețimi. E privirea de sus spre cele de jos, cercetate cu blândețe, fără a le face judecată, cu intenția de a le în-

spira în căutarea lui Dumnezeu în această „tristețe strălucitoare” a Postului Mare. Cei cu *trezvie* îi pot ajuta pe cei deconcertați, risipiți în căutările lor. Ea e busola de pe marea vieții, „temelie a îndumnezeirii”, după cum a numit-o părintele Teofil Păraian.

Omul absoarbe, uneori, prea multă strălucire a lumii acesteia, se îmbată cu ea, tinde spre ea, se automutilează înlăuntru și înafară pentru ea, se instalează în ea până ajunge să se confunde cu ea. Unde e omul? Unde e sufletul său? Unde e chipul lui Dumnezeu din sufletul său? Mai își aparține omul sieși? Dar lui Dumnezeu? Când omul se umple de cele fizice excesiv, ajunge să nu mai digere după plac și necesitate, ci exterioritatea lumii, pe care o poate manipula, perverti și reoglindi „stăpânitorul puterii văzduhului” (Efeseni 2, 2), îl digeră pe el, îl macină cu și în ceea ce el la început se desfăta.

Hrana duhovnicească, inepuizabilă, după care tânjim uneori conștienți, alteori fără să știm, ce luminează și alimentează deopotrivă trupul și sufletul, ne așteaptă la finele postului, pentru a ne umple și a ne satisface foamea și setea, dar până acolo trebuie să ne angajăm în luptă călăuziți de Duhul Sfânt, așa cum ne indică Sf. Macarie Egipteanul: „Suportă orice osteneală acela care iubește locurile cele de sus, pentru că este atras acolo de Duhul. Din harul lui împărtășindu-se, dă rod și se bucură de osteneala sa. Se cuvine, deci, să suportăm ostenelele rugăciunii și ale postului și ale celorlalte lucrări cu multă plăcere și cu nădejde, iar florile și roadele ostenelelor să le punem pe seama Duhului. Dacă cineva pune pe seama sa totul, locul acestor roade îl ia fanfaronada și patimile”.

PR. JUSTIN-FLORIN DUMITRU

→ liniștit, rece, sigur pe el.

Am plecat însoțit de același supravegheor care mă adusese, am parcurs din nou întortocheatele culoare, am întâlnit iarăși perechi de bărbați, din care unul, cu ochelari negri de metal, dus de braț de celălalt și pus cu fața la perete până treceam. Ajuns la ieșire, am fost părăsit de cel ce mă însoțise și lăsat să merg singur, în răcoarea delicată a serii, până la hotelul în care eram cazați noi, avocați.

Este poate greu, pentru cineva care n-a trecut prin asemenea momente, să

înțeleagă impresia sinistă și apăsătoare care mi-a cotropit întreaga ființă. Pe de o parte, apăsător de atmosfera lugubră în care m-am perindat, pe de altă parte, cu întrebarea grea și dureroasă: ce să pledez?

Încă o dată mă adresez celor ce zâmbesc cu ironie vorbind de contribuția minoră și nesemnificativă a avocaților în procesele din acele vremi și îi rog să dea un răspuns acestei întrebări atât de grele: ce să pledez?

Ei nu vor găsi un asemenea răspuns, dar noi, avocații acelor vremi,

marea majoritate dintre noi, ne străduiam și, cu greutate, între toate recunoașterile și autoacuzările inculpaților, în această minuțioasă organizare a vinovăției totale, reușeam totuși să găsim acel ceva - ascuns între filele dosarului și amănuntele vieții - cu care să conturăm o apărare. Chiar dacă o asemenea apărare nu putea duce la înlăturarea vinovăției, ea prezenta argumente pentru a-i diminua gravitatea. (*din volumul în pregătire „Nedreptatea la putere 1948-1990”, Ed. Vatra Veche*)

Convorbiri duhovnicești **Ioan al Banatului**

„Spuneți-mi ce-i mai de prisos să ai în buzunar: un talant de argint sau bucuria pe care ți-o oferă Dumnezeu, nu pentru o clipă, ci pentru veșnicie?”

Luminița

Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, vă rog să ne spuneți un cuvânt de învățătură în legătură cu *Pilda talanților* (Matei 25, 14-30). Vă citez: „Binecuvântat să fie Dumnezeu care ne-a chemat azi la Sine să ne dea fiecăruia câțiva talanți cu care să lucrăm.” Cum să lucrăm și pentru ce?

Înaltpreasfințitul Ioan: Mai întâi, aș vrea să facem câteva exerciții de matematică. Cel căruia i s-au dat cinci talanți, atenție, nu lucrând ci lucrând cu ei (folosirea unei prepoziții este foarte importantă), a mai câștigat încă cinci talanți și a făcut zece talanți. Celălalt a lucrat cu ei și la doi talanți a adăugat alți doi talanți, încât are patru talanți. Dar să vedem următoarea adunare: cel căruia i-a dat un talant ce-a mai adăugat la el? Zero. Cât fac unul și cu zero? Normal unu, dar înțelepciunea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, a lui Dumnezeu, transcende orice regulă a matematicii, încât un talant și cu zero câștigați nu face unu, ci face nimic. Auziți! Un talant și cu zero face nimic! S-a înșelat omul acela care a crezut că ascunde talantul în pământ și îl dă înapoi, pentru că rezultatul muncii sale era nimic.

Acum, tot trăim noi într-o economie de piață – dacă ție ți-ar fi dat cinci talanți și ai fi câștigat cu ei încă cinci talanți, ce pretenții ai fi avut de la stăpân? Cât ți-ar fi trebuit ție ca să fii mulțumit? Poate ai fi vrut 20%. Atunci când vine omul și-I spune că a mai câștigat încă cinci talanți cu ei, stăpânul nu-i spune: ai câștigat cinci talanți, îți dau și ție un talant, îți dau și ție doi talanți. Acolo, spune Sfântul Apostol Matei, cel căruia a primit un talant: îți dau argintul tău înapoi! Deci era vorba de talanți de argint și un talant de argint, în vremea Mântuitorului, cântărea 43 de kilograme.

L.C.: Totuși Mântuitorul nu rămâne niciodată dator. Le-a oferit ceva mai valoros?

Îps. Ioan: Vedeți, se spune în parabolă că Mântuitorul nu i-a dat din

cei cinci talanți câștigați și lui ceva, la fel aceluia care a câștigat doi talanți nu i-a spus: ia și tu un talant sau o jumătate ș.a.m.d. Totuși, totuși, Hristos ne spune cum va plăti el pe cel care în viața aceasta va lucra cu talanții pe care i-a dat și cu ce plătește Hristos: cu bucurie. Și ce-i spune? *Bine, slugă credincioasă, peste puțini ai fost pus, intră întru bucuria Domnului tău! Spuneți-mi ce-i mai de prisos să ai în buzunar: un talant de argint sau bucuria pe care ți-o oferă Dumnezeu, nu pentru o clipă, ci pentru veșnicie?*

Pentru că în contextul acestei sfinte evanghelii este un înțeles escatologic, avem acolo și mica apocalipsă („*Iar pe sluga netrebnică aruncați-o întru întunericul cel mai din afară. Acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților*”, Matei 25, 30) scrisă de Sfântul Matei după cele rostite de Hristos. Deci, dacă facem un bine în lumea aceasta, să nu așteptăm ca imediat să ne intre ceva în buzunar, c-ar fi puțin și iată, Dumnezeu răsplătește cu bucuria Sa: *Intră în bucuria Domnului tău!*

La sfârșitul acestei vieți, la întâlnirea cu Hristos, la sfârșitul acestor veacuri, ce ne-am putea noi dori să ne dea atunci Hristos? Parte din talanți sau să ne învrednicească de bucuria Tatălui și-a Fiului și-a Sfântului Duh? Iată moneda forte cu care răsplătește Hristos pe toți aceia care lucrează cu talantul pe care i l-a dat El. *Hristos plătește în bucurie.* Bucurați-vă și aici pe pământ și să aveți parte de bucuria Domnului, a Tatălui și-a Fiului și-a Sfântului Duh! O, cât de grea este tristețea și suferința! Și cât de fericit este omul în bucuria Tatălui Ceres!

L.C.: Dar, Părinte Mitropolit, fiecare dintre noi, oamenii, am primit talanți?

Îps. Ioan: Poate veți zice: Părinte, nu știu dacă eu am primit ceva talanți de la Dumnezeu, când am venit în lumea aceasta. Să nu creadă nimeni că n-a primit talanți de la Dumnezeu când a venit în lumea aceasta!

Să vedem ce ne spune Sfântul

Apostol Pavel grăind galatenilor și, practic, ce primim noi la Sfântul Botez, când preotul ia Sfântul și Marele Mir și însemnează cu el trupul copilului? Primim roada duhului care este dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, credința, facerea de bine, blândețea, înfrânarea...

Niciun popor în lume, chiar dacă nu e creștin, în nicio țară din lume nu este o lege care să-ți interzică să fii milostiv, să fii făcător de pace, să fii mângâietor ș.a.m.d. dar *mai presus de acestea, avem darul talantului vieții.* Ce facem noi cu acest talant care se numește viață? Din nefericire, unii îl îngroapă în păcate și fărâdelegi. Binecuvântat să fie Dumnezeu, că cei care pășesc pragul bisericilor noastre nu și-au îngropat darul vieții, ci venind mereu și gustând din cuvântul Evangheliei lui Hristos vor câștiga viața în Hristos Domnul, întru bucuria Domnului, întru bucuria Prea Sfintei Treimi.

Sunt din nefericire frați de-ai noștri care o dată cu ei, așezați în brazdă, în pământ, ar vrea să se stingă și darul vieții, pentru că își fac socoteala la sfârșitul vieții că, după tot ce au făcut în această lume, le-ar fi rușine să se întâlnească cu Hristos. De aceea nu vă îngropați viața în pământ, pentru că este darul lui Dumnezeu și nu poate fi înghițit nici de pământ, nici de apă, nici de foc, căci viața este darul sfânt al lui Dumnezeu, care este Dumnezeu viații și nu al morții. De aceea nimănui nu-i este îngăduit să ia viața altcuiva, a fratelui său, a semenului său, căci viața pe care mi-a dat-o mie Dumnezeu este a mea; viața pe care ți-a dat-o Dumnezeu frăției tale este a frăției tale. Nu am voie să-ți iau viața.

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, dar cred că e firesc să ne punem întrebarea dacă și când am omorât, am luat viața cuiva.

Îps. Ioan: S-ar putea să fie oameni, oarecum cu conștiința împăcată, spunând: Părinte, eu n-am luat viața nimănui, n-am ucis pe nimeni în viața aceasta. Nu-i suficient! Dacă ai îndepărtat pe cineva de la sfânta biserică, prin viața ta, l-ai îndepărtat, s-a smintit de tine, știind că tu în fiecare duminică și sârbătoare, pășești pragul bisericii și după ce pleci de la biserică le faci pe toate ale păcatului, ce zice →

**A consemnat
LUMINIȚA CORNEA**

vecinul tău? Măi frate, dar pe acesta l-am văzut în fiecare duminică mergând la biserică și uite ce face! Sau venind cu tramvaiul, dacă ești mai tânăr și-i oferi locul unei femei mai în vârstă, unei femei însărcinate, unui bolnav, nu-i suficient! De aceea *păziți-vă să nu luați cumva viața cuiva, depărtându-l de Dumnezeu!* De ce? Pentru că îți va spune Hristos: nu poți intra în Împărăția Tatălui, a Fiului și-a Sfântului Duh, că ai luat viața fratelui dumitale. Văzând faptele, tale s-a depărtat de calea adevărului și de viața întru Hristos.

Aveți grijă! Să ne păzească Dumnezeu să nu luăm viața vreunui semen de-al nostru!

L.C.: Vă rog, Părinte Mitropolit, să vă opriți puțin asupra faptului că celui de-al treilea om, care a avut un singur talent, i-a fost frică de stăpân, știind că este om *aspru*.

Îps. Ioan: Știți care este sensul acestui cuvânt? Cuvântul în limba greacă veche este *scleros*, care se traduce și *aspru* și *dur*, de aici, în limbajul medical, la noi apare *scleroză*. Îi spune că e un om aspru, dur. În acest păcat cădem noi, de multe ori, judecându-L pe Dumnezeu, și spunem: oare de ce Dumnezeu e atât de aspru, de dur cu mine? Oare de ce e Dumnezeu atât de aspru cu mine? Să ne păzim și de cuvintele acestea. Să nu-L judecăm pe Dumnezeu așa cum L-a judecat cel din parabola talanților!

Doamne, mărturisesc că nu o dată în viața mea și eu te-am judecat. Te rog să mă ierți! Dacă veți ajunge și frațiiile voastre, într-o zi, îngenucheați în fața unui duhovnic, mai ales că la orizont apare postul Sfințelor Paști, dacă simțiți cumva că vreodata o adiere de vânt, o umbră de păcat, că L-ați judecat pe Dumnezeu, spuneți: *Părinte duhovnic, m-am rugat lui Dumnezeu să-mi dea cutare, și cutare, și cutare și nu mi-a dat și L-am judecat*. Cereți-i și să ne cerem iertare dacă și noi, cumva, L-am judecat pe Dumnezeu în viața noastră.

Spuneți-mi, veți pleca mulțumiți de la sfânta biserică dacă Hristos nu vă va da vreun talent de argint, dar vă va da bucuria Împărăției lui Dumnezeu? Să aveți grijă să nu vă fure cineva talanții pe care vi i-a dat bunul Dumnezeu! Doamne, păzește-ne arvuna Cerului pe care ne-ai dat-o și nu lăsa pe cel rău să ne fure talanții pe care ni i-ai dat, să lucrăm spre slava Ta și spre binele fraților noștri!

Parohia Ortodoxă Română „Sf. Grigorie Teologul” din Schiedam, Olanda, la 40 de ani

Pentru noi, mirenii, harul duhovnicesc al unui preot apropiat înseamnă, mai ales atunci când ne aflăm departe de țară, un adevărat balsam sufletesc. E acel har pe care l-am simțit imediat ce l-am cunoscut, în exercitarea misiunii sale preoțești la Bruxelles, pe Preacucernicul Părinte Dr. Ioan Dură.

Setea mea de hrană spirituală își găsise izvorul de alinare.

Încerc să-i înțeleg pe acei enoriași români, puțini la număr, care acum 40 de ani s-au adăpat din izvorul primei slujbe săvârșite de tânărul părinte, doctor în teologie, Ioan Dură, la proaspăt înființata parohie a comunității ortodoxe române din Olanda. Fără îndoială, darul primit prin Sfânta Taină a Preoției atrăgea enoriașii români ca un magnet.

Simplu enoriaș ce am trăit privilegiul de a asculta Sfânta Liturghie săvârșită cu grație divină de Preacucernicul Dr. Ioan Dură, îmi permit un apel la numere, acum la a patruzecoa aniversare, chiar dacă Biblia nu dă importanță numerologiei. Pur și simplu, constat că numerele 7 și 40 se repetă și au semnificații aparte, pe care nu am căderea să le discern. Rețin, totuși, că în ziua de 7 decembrie 1980, tânărul doctor în teologie Ioan Dură, era hirotonit preot pentru parohia ortodoxă română din Olanda, nou înființată.

Mai rețin că acum se împlinesc 40 de ani de la înființarea parohiei, pe 25 ianuarie 1981. Dacă numărul 7 semnifică întregul (Geneza 7.2-4), numărul 40 revine în multe cazuri în Cartea Sfântă: israeliții au rătăcit 40 de ani, Moise a stat pe munte 40 de zile, iar de la Învierea lui Iisus până la Înălțare au trecut 40 de zile.

Parohia „Sf. Grigorie Teologul”

trăiește, la 40 de ani de existență, un eveniment excepțional, de suflet, care îmi provoacă și mie, aici, la București, o emoție lăuntrică greu de transpus în cuvinte. Sunt convins că Părintele care a slujit patru decenii neîntrerupt întru mărirea lui Dumnezeu în această parohie, va înțelege dincolo de cuvintele mele modeste, adevărata bucurie pe care o trăiesc, alături de enoriașii parohiei, în acest moment înălțător. Înțeleg perfect că au fost 40 de ani de jertfă prin slujire duhovnicească, în care dragostea nemărginită pentru Atotputernicul s-a împletit cu dragostea păstorului pentru enoriașii săi, servind cu multă râvnă biserica și familia, o familie minunată, dăruită cu 6 copii, spre răsplata smereniei dumnezeiești cu care își îndeplinește menirea încredințată prin hirotonire.

Sunt convins că primul preot ortodox român în Olanda reprezintă, prin statornicia sa, o veritabilă mângâiere duhovnicească pentru românii trăitori în acea țară, mai ales că harul preoției este dublat, în timp, de darul scrisului, căci nu puține sunt realizările editoriale de inestimabilă valoare ale distinsului cercetător în teologie, cu preocupări intelectuale, spirituale, filosofice și contemplative, uneori chiar temerare.

Mă rog Bunului Dumnezeu, ca pentru rugăciunile sfinților 40 de mucenici din Sevastia și ale Sf. Grigorie Teologul, să răsplătească în continuare eforturile Preacucernicului Părinte Protopop Dr. Ioan Dură, după 40 de ani de muncă asiduă, să-l întărească întru mulți ani cu sănătate, spre buna păstorie a turmei tot mai numeroase ce îi este încredințată.

Închei cu un simplu, dar din suflet românesc, „La mulți ani” Parohiei „Sf. Grigorie Teologul” din Schiedam!

RADU ȘERBAN

ARHANGHELII PĂMÂNTULUI

Plesnesc iar mugurii în ramuri sure
Și gângurind se scaldă în lumină,
Îi arde-n tălpi cărări de viață nouă
Și-n creștet zarea largă și senină!

Arhanghelii pământului, sub glie,
Se răzvrătesc cu hore de-nviere,
Se rup vioi din chingile-amorțirii
Setoși de soare și de ploi cu miere!

Cu bărbi de rădăcină urcătoare
Și ochi din care încolțesc destine,
Cu palme de pământ și tălpi de apă
Arhanghelii duc viață nouă-n vine!

E liturgia Marii Învieri,
Deasupra și în glia-nsărcinată,
Arhanghelii-și trimit copiii-n lume
Prin ei să reînvie încă-odată!

COPAC ȘI CRUCE

Lipită de-un trunchi, urechea ascultă
Cum crește sub scoarță o cruce
străvezie,

Mai întâi e-un mugur și-apoi o
mlădiță,
Dar crucea-i ascunsă în crenguța cea
vie!

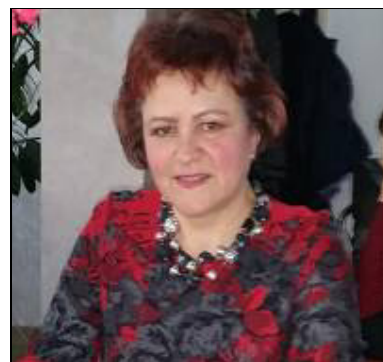
Copacul se-nalță lăstărindu-și coroana
Și-n fiecă creangă zămislește o cruce,
Copacul i-e hrană și copacul i-e apă
Și-n sevă și-n fibre, necioplită, o
duce!

OTRAVĂ ȘI MIR

Mai pune-mi în palmă lumină din
astre
Și pe buzele arse nectarul din flori,
Colindă-mi pe gene cu aripi de flutur
Și scaldă-mi obrazul cu roua din zori!

Apoi capul ți-asează la mine pe piept
Și cerbii-i ascultă cum vin la izvoare,
Însă șerpilor le-aruncă otravă și mir
În apa de foc cu gust de răcoare!

Cum pe lacul albastru, lebede albe
În dansul de nuntă scriu forme ce
pier,

Cum lupii sfășie, flămânzi,
cumințenii
Și îngerii-și uită aripile-n cer!

Cum trează-i femeia în trup de copilă
Și focul i-e pâine, dorința i-e apă,
Cum cerbii din turmă, când sălbatici,
când blânzi,
Din izvoarele vii, cu sete se-adapă...!

CAROLINA BALDEA

Idolii au legat iremediabil mintea omului modern

**“Prin unirea cu Hristos, orice
om se face lumină” (Părintele
Dumitru Stăniloae)**

Am neglijat prietenia Sfinților și
a Geniilor și acum ne-am trezit a fi
stăpâniți de idoli. Care e idolul tău?: -
auzim foarte des întrebând!

Ne copleșesc mulțimea
idolilor!!! De ce ne-au cucerit cu
lumina lor artificială și falsă? Știm cu
toții! Pentru că ne-am rupt de credință
și de cultură. Majoritatea românilor
fac confuzii catastrofale amestecând
pseudo cultura cu civilizația. Am
intrat pe un drum așa de întortocheat,
încât numai Evanghelia și iubirea
Mântuitorului ne mai poate scoate la
Calea adevărată, care e cea a Iubirii și
a Adevărului.

Să dăm câteva exemple de idoli.
Sunt sute de mii. Dar în momentul
prezent eu spun că pericolul numărul
unu este telefonul și internetul.
Aceste două entități, care în fapt
sunt una... au prins în cea mai
groaznică temniță mintea tinerilor și a
copiilor... în special. Dar nici maturii
și bătrânii nu stau mai bine.

Școală on line. E o școală
virtuală, externalizată din universal
sfînteniei și predată abisului inter-

netului. Din toate țările Europei
numai noi am îndrăznit să scoatem
copii din școli aproape opt luni de
zile. Numai la noi, programele de
guvernare nu închină niciun cuvânt
Bisericii și Credinței, adică lui
Dumnezeu. La noi s-au înmulțit
vocile rătăciților care vor scoaterea
orei de religie din școli. Dar un om
fără cunoașterea lui Dumnezeu este
un barbar, mai periculos decât cel
care are ciumă. Un om fără
Dumnezeu întrece în cruzime cele
mai feroce dintre dobitoace.

Așa că idolii, adică demonii
profită de imaginația căzută a omului
de la sfîntenie. Astfel, omul amăgit
apoi de poftă, cade din universul
credinței și se închină cuiva. Și cui,
decât telefonului și internetului.
Vedeți pe băieți și pe fete cum scot
telefonul din buzunarul din spate al
pantaloniilor, de parcă ar scoate
pistolul să-și omoare mintea și

sufletul. Dar nu numai că se închină,
dar se predau acestor idoli moderni și
ajung sclavi, cu mintea legată de
vicleniile lui Mefisto (Satanei).
*Rezolvarea este în revenirea la
credință și la cultură. Iubirea lui
Dumnezeu, a Mântuitorului, este dor,
deci durere. Căci niciodată nu poate
ajunge omul la capătul infinit al
acestei iubiri.* (Părintele Dumitru
Stăniloae). Omul e ființa care creează
cultură. Iar cultura e rod al inspirației.
Și inspirația e o taină, vecină religiei.
Toate creațiile sublimă ale umanității
stau în vecinătatea Evangheliei.
Romanele lui Dostoievski, simfoniile
lui Beethoven, poeziile lui Eminescu
și ale doctorului Vasile Voiculescu.
Scrierile părintelui Dumitru
Stăniloae, Nichifor Crainic și Radu
Gyr. Și numărul unor astfel de creații
e foarte mare. Prin urmare în locul
idolilor să așezăm poezia, muzica,
pictura, sculptura și arhitectura, plus
științele și filosofia, după cum
specifică Burckhardt, un celebru
istoric al Renașterii italiene, citat cu
deosebită admirație de Nichifor
Crainic. De fapt și această atitudine
care o citiți e susținută și inspirată din
lectura cărții geniale: Nostalgia
paradisului, a marelui profesor de
teologie, Nichifor Crainic.

VALERIU TĂNASĂ

Gânduri de pandemie

Părintele ieromonah Maxim Morariu ne obișnuise, ca un cercetător performant, cu alt fel de cărți; la unele dintre ele, pe parcursul anilor, am făcut referire: *Stări, momente și personalități ale Ortodoxiei transilvane*, 2013; „*Restitutio Grigore Pletosu*”, 2014; *Preoții născuți și ASTRA (1861-1918)*, 2016; „*Țara Născutului*” în *timpul Primului Război Mondial – aspecte memorialistice, socio-economice și culturale*, 2018 (2 volume); *Repere ale autobiografiei spirituale din spațiul ortodox în secolele XIX și XX: Ioan de Kronstadt, Siluan Athonitul și Nicolae Berdiaev* (teza de doctorat), 2019.

Cu volumul *Gânduri de pandemie*, părintele Ierom. Maxim Morariu schimbă oarecum registrul. În primul rând, nu mai menționează numeroasele note bibliografice cu care ne obișnuise în lucrările anterioare, clar, de studii științifice. Aici aveam de a face, cum bine arată titlul, cu obișnuite *gânduri de pandemie*, de fapt nu chiar obișnuite, deoarece nu sunt gândurile unui om obișnuit ci ale unui teolog, așadar, aceste *gânduri* sunt absolut toate de factură teologică, demonstrând faptul că autorul este un călugăr cu vocație pastorală.

Tipărit cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Andrei, arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, volumul a apărut la cunoscuta Editură Renașterea din Cluj-Napoca, în anul 2020. Remarcăm originalitatea alcătuirii volumului, deși părintele ierom. Maxim (Iuliu-Marius) Morariu mărturisește că a scris *sub presiune* aceste gânduri, pentru că se afla în Italia, la Roma, în vremea cumpănii pandemiei din primăvara lui 2020, locuind în casa protopopului căruia îi și dedică cartea: „*Dedic această carte părintelui protopop Nicolae Strugaru, presbiteriei Petronela și micuțului Efrem, gazdele mele în vremuri de pandemie*”.

O foarte inspirată prefață, *Privind spre Lumina Cerului, în vreme de pandemie*, semnată de scriitorul Menuț Maximilian, este în acord cu titlurile și cu, bineînțeles, conținutul gândurilor de carantină.

Capitolele cărții se citesc ca

niște tablete medicale pentru sănătatea sufletului. Cele 11 titluri ale primei părți sunt enunțuri semnificative, de cele mai multe ori, metaforice, care esențializează tema capitolului respectiv, după care, în paranteză, pentru deplina lămurire a cititorului, autorul indică pericopa evanghelică la care se referă. Exemplificăm prin cele ce urmează. Titlul-enunț, inclusiv un semnificativ îndemn: „*Am fost chemați să ne reinventăm singurătatea. Să coborâm în inimile noastre!*” se referă la gândurile de pandemie corelate cu Evanghelia citită în duminica a IV-a din Post, a Sf. Cuv. Ioan Scărarul. Titlul „*Iubirea aproapei fără wi-fi, skype, whatsapp sau alte aplicații*” are menționat între paranteze informația: „*Gânduri de carantină la duminica a V-a din Post*”, adică a Sf. Cuv. Maria Egipteanca. Titlul „*Să așternem neliștea și singurătatea noastră la picioarele Domnului*” are explicația: „*Gânduri de carantină la Duminica Floriilor*”. Semnificativ este titlul: „*La ceas de pandemie, credința este o provocare*” cu explicația între paranteze: „*Gânduri de pandemie la duminica Mironosițelor*, titlul este: „*Întâlnirea cu Hristos are loc în inimă și cere curaj*”. Exemplele pot continua.

Partea a II-a, *Meditații dedicate Săptămânii Mari*, cuprinde titluri în concordanță cu semnificațiile

teologice ale perioadei: *În suferință, omul caută responsabili, Hristos, însă, nu reproșează nimănui nimic; Pacea și delicatețea sufletească a Maicii Domnului; Cina cea de Taină. Hristos sădește germenii speranței în inimile noastre; Fără Hristos nu suntem altceva decât niște făpturi plăpânde, al căror final e predictibil; Să închidem ușile caselor și să le deschidem pe cele ale sufletelor; Nu El este cel care are nevoie ca noi să vorbim despre Înviere. Noi avem!*.

Partea a III-a cu titlul *Interviuri* cuprinde două interviuri încadrate perfect în tematica volumului, anume: *Confesiunile emoționante despre coronavirus ale unui preot bistrițean din Italia: Toate sunt în mâna Domnului! Fie voia Lui!*, realizat de jurnalistul și scriitorul Menuț Maximilian, directorul publicației *Răsunetul* din Bistrița, și *Omul în fața pandemiei – provocări și soluții*, realizat de Darius Echim, pentru revista *Renașterea* și pentru *Radio Renașterea*, Cluj-Napoca. Ambele interviuri au fost posibile prin intermediul rețelelor sociale online, în perioada în care atât România cât și Italia se aflau în stare de urgență.

Textele părintelui Maxim Morariu au fost gândite, după propria-i mărturisire din *Cuvântul autorului*, ca niște scrisori „*adresate de către un frate (căci sunt prea tânăr să fiu numit părinte) aflat în depărtări, celor de acasă, pe care-i poartă-n suflet și i-ar dori aproape!*” (p.19). Duminică de duminică, a scris, la Roma, o meditație pe care a trimis-o în țară pentru publicare în *Răsunetul* din Bistrița, inclusiv mediatizată pe Facebook.

Recunoaștem că ne-a interesat în special modul de transmitere a informațiilor, stilistica textelor. Limbajul religios face casă bună (ca să ne exprimăm popular) cu termeni neologici și cu metafora, fiind produsul unui talent literar și omiletic evident. Autorul nu doar descrie (uneori nici nu o face), ci contemplă empatic destinul cu adânci reverberații existențiale în posteritate ale episoadelor (pildelor) și personajelor biblice, tâlcuind minunat pe limbajul contemporanilor conținutul pericopelor evanghelice. O astfel de scriitură metaforică transmite →

LUMINIȚA CORNEA

Să mă ierți Doamne că nu-Ți sunt...

Să mă ierți Doamne că n-am știut să fiu
copilul din flori pe care Ți l-ai dorit
însuflețit
de un tainic fior. Să șteargă de praf
icoanele
să schimbe apa la flori/ să-i dea
lumii ocol
în genunchi sărutând urme de îngeri
urme de sfinți.

Să mă ierți Doamne că nici îndeajuns
n-am știut iubi. N-am știut mângâia
celui desculț și dezbrăcat rana.
Fuiorul Luminii prea grabnic l-am
risipit
pe nimic în ochii lumii cu sufletul
amorțit de iureșul morții când
Cel chemat aștepta smerit în fața
porții.

Să mă ierți Doamne că n-am știut
râvni la mai mult
decât sunt – un biet cerșetor de stele
rătăcit
și la fel de orb ca toți muritorii

încă de pe vremea nașterii Pruncului
în iesle.

Să mă ierți Doamne pentru tot ce n-
am pățimit
înainte de urcarea Ta pe Sfânta Cruce.

MIHAELA AIONESEI

**Maica Domnului Îndurerată,
icoană pe sticlă (Colecția Băciuț)**

Unde să căutăm

Unde să căutăm mai întâi de toate?
Umbra bătută în cuie.

Steaua-i întreagă, iar mâine-i pe
jumătate.
Căci, pe rând, ar putea să ne
mântuie.

Unde să căutăm, spune-mi pe unde
Umbra întinsă pe cruce,
Fierul bătut și-acum îl pătrunde
Precum fulgerul când străluce.

Să căutăm, dar mai ales pentru cine,
Umbra pe cer se arată,
Pământu-i un turn ce dă încet să se-
ncline
Pe partea-i împovărată.

Să căutăm unde n-am căutat,
Nu e târziu, Omul așteaptă,
Pentru fiecare o umbră a înviat
Și nu știe încotro ea ne poartă.

STERE BUCOVALĂ

GÂNDURI DE PANDEMIE

→emoții, este literatură. Enunțurile-
titluri de mai sus o demonstrează,
mai oferim câteva exemple:
„*Meterezele mănăstirești, cum le-ar
numi unii, se vor metamorfoza și ele
în faruri ce arată calea, iar porțile și
sfintele locașuri nu vor mai fi doar
avanposturi ale sfințeniei, ci și
mărturii că Dumnezeu ne iubește*”
(p. 27). „*Dacă în loc să dezlănțuim
înfernul invidiei (...), vom trimite
spre ei valuri de gânduri și fapte
bune, n-am trăit degeaba. Hristos
însuși ne va răsplăti, aruncându-ne
la rândul-I în scăldătoarea veșniciei*”
(p.57).

Familiarizată oarecum cu
predicile Părintelui Ioan,
Mitropolitul Timișoarei, prin
realizarea celor trei volume de
convorbiri cu Î.P.S. Ioan Selejan (*Pe
cărarea Raiului*, 2014, 2017; *Înviatul din Nazaret*, 2017; *Pe
cărarea Crucii*, 2019), am sesizat o
oarecare înrăurire a stilului
predicilor Mitropolitului Banatului
asupra cuvintelor de învățătură ale
părintelui Maxim Morariu.

Într-un text am găsit chiar

sintagma care dă titlul unuia dintre
volumele Mitropolitului Ioan:
„Marele protagonist al acestei zile
(duminica Tomii, n.n.) este, cu
aprobară *Înviatul din Nazaret*,
Toma, îndoienicul sincer, chemat să
se atingă de Domnul, spre a se
contamina de bucuria evenimentului
ce avusese loc nu demult și a deveni
promotorul lui.”(p. 46). Mai mult,
părintele Maxim consemnează că
Maria Egipteanca „a experimentat
iubirea aproapei. Fără wi-fi,
skype, whatsapp sau alte aplicații” a
comunicat empatic, probabil și
verbal cu animalele din pustie.
Pentru ce? De ce? „Pentru că
iubirea este o virtute (...), este o
stare a sufletului”. Maria
Egipteanca, după cum arată părintele
Maxim, a știut să valorifice încă un
alt aspect esențial, anume, a așezat
iubirea pentru aceste animale în
legătură cu Hristos, pe Care
părintele Maxim L-a numit cu un
neologism inedit dar foarte potrivit
Satelitul.

Explicația este clară: „*El a fost
cel care a făcut ca ceilalți să se
poată împărtăși de ea. Apoi a
descoperit-o unei lumi întregi, să-i
fie pildă*” (p. 34).

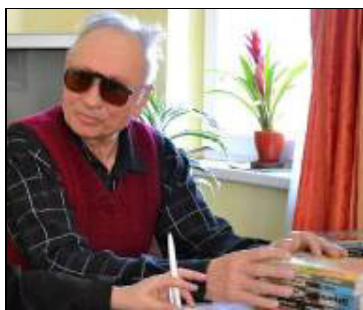
Finalurile fiecărui „gând” de
pandemie consemnează empatia
autorului față de cititorul care
lecturând se simte bine, atașat
sufletește de un preot racordat la
trăirile inimii lui: „*Sursum cordiae!
Calde îmbrățișări de pe meleaguri
încarantinate!*” (p. 29); „*Hristos a
înviat! Cu El să-nvie și inimile
noastre!*” (p. 49); „*mormântul nu
reprezintă o fundătură, ci o ușă. O
poartă spre noi absoluturi, ce leagă
cerul cu pământul*”(p. 89); despre
molima așternută peste întreaga
lume: „*cred că e o adevărată
declarație de dragoste a lui
Dumnezeu pentru lume, înțeleasă ca
planetă și comunitate umană*” (p.
111).

Cartea părintelui Ierom. Maxim
Morariu, *Gânduri de pandemie*, este
valoroasă prin tematica abordată, de
strictă actualitate pentru creștinii
ortodocși (și nu numai) cu sufletele
însingurate, frământați de îndoieli,
într-o vreme de neconceput altădată,
când nu mai pot intra fără teamă în
sfintele lăcașuri. Valoarea cărții este
evidentă și prin felul scriiturii, prin
modul de abordare, întotdeauna
optimist, cu încredere și speranță.
Bucurie!

IULIU IONAȘ - IN MEMORIAM

De copil, îndurând adică de pe atunci umiliri și penitențe nedrepte pentru că iubea literatura și înconștientarea ei, căreia deja i e consacrate, ardeleanul de Ciugud Iuliu Ionaș a cunoscut uimitoarea, mirabila contopire a spiritului cu litera ca *mod de existență*, ca ființare cu litera, cum ar spune filosoful tedesc din Freiburg, a ființei întregi. Nutrea va să zică credință, precum aceea sacrosanctă scripturistică, în cuvântul ce creează, care zidește lumea. I se pusesse însă, tot de pe atunci, pentru că adolescentul, tânărul cu serenități juvenile și curate persevera (regimul de colonie bolșevică a Țării nu glumea), gând rău. Un duh malefic ce-l va urmări pe înzestratul și tenacele autor până în anii târzii ai maturității, scriitorul, ce trecuse în taină de anii debutului, adunând, cum se va spune în zilele noastre, manuscrise (versuri și proză) pentru sertar. Astfel că scăparea, ca o mântuire, din lanțul *agit-prop*-ului ițit din smârcuri slave, din 1989, îl găsește pe venerabilul Iuliu Ionaș, ca să folosim o vorbă des auzită, cu lada plină.

Va tipări, mai cu seamă la editurile *Orientul latin* din Brașov și *Vatra veche* din Tg.Mureș (care-l va onora frecvent cu fragmente de roman și pagini de poeme), opt impo-

zante romane și 9 volume de versuri, două dintre romane fiind reeditate. Un adevărat eveniment literar, așa putea spune, fără de exagerare, un eveniment istoric, a fost apariția masivului roman (800 de pagini) **Cozmeștii** (reeditat la *Vatra veche* în 2018), o frescă epică evocatoare a Ardealului pregătit să intre în ebuliția revoluționară ce a înfăptuit Marea Unire de la 1918 – ceea ce îndreptățește calificarea eminenței narațiuni ca roman aflat pe primul loc în scrierile dedicate gloriosului eveniment al Întregirii nației române. Eseistul de poziție filosofică și poetul Gheorghe Cutieru, care a îngrijit reeditarea maiestooasei narațiuni a lui Iuliu Ionaș, scrie despre carte, exact și inspirat, acestea: „Întregul romanului pare a fi conceput după un plan ontologic și simbolic ce vizează urmărirea treptelor reamintirii în efortul sufletului „de a se răsuci dinspre întuneric spre lumină,,

(Platon, **Republica**). Astfel, romanul începe cu scena de noapte a așteptării, când grija Cruciței, soția lui Ilarie Cozmă, se orientează spre toți cei din familie, și se încheie cu dimineața de 1 Decembrie 1918 cu participarea Cozmeștilor, cu mic cu mare, la miracolul Unirii tuturor românilor într-un singur stat. Acest final de roman (capitolul XXI) simbolic și concis ca un testament, pare a spune dincolo de text: De-acum încolo străduiți-vă să fiți purtătorii acestei minuni pentru neam, să n-o risipiți prin nicio ispitire, oricât de grea v-ar fi crucea și să nu uitați: „nimic fără Dumnezeu”, fiindcă întregul poate ființa fără vreo parte, dar partea fără întreg e nimic,,.

Venerabilul Iuliu Ionaș (ar fi împlinit 85 de ani) s-a stins de curând (nu fără a trimite revistei *Vatra veche* un grupaj de poeme premonitории – le aștepta!), ucis de perfidul virus stârmit de Kitaiul unei spornice străvechimi - ținut, iată, devenit și stăruint în malignități ca republică roșie.

Dumnezeu să-l ierte și să-l țină în lumina Lui eternă pe scriitorul Iuliu Ionaș, membru al Asociației Transilvane pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român ASTRA, despărțământul Codlea, Cetățean de Onoare al municipiului Codlea.

A.I.BRUMARU

Vocație și destin

Ne-a părăsit un om drag mie, Iuliu Ionaș, un scriitor discret, prea discret față de condiția sa.

S-a respectat și i-a privit cu îngăduință pe cei care n-au fost capabili să-și înfrâneze pornirile provinciale demolatoare.

Și-a văzut mai departe de destinul său literar, cu un entuziasm tineresc. A lăsat în raftul de bibliotecă mai multe cărți: *Balansul punții* – poezii, *Viorile vântului* – poezii, *Umbra durerii* – poezii, *Cozmeștii* – roman, *Ocrina* – roman, *Focul din nesomnul clipei* – poezii, *Pustiitoarea noapte* – roman, *Speranță și vis* – poezii, *Halucinantul dans* – roman, *Împotriva destinului* – roman, *Mai întâi și apoi* – poezii, *Între paradis și infern* – roman, *Celor iubiți...* – roman, *Amurg îndurerat* – poezii,

Otrăvurile sorții – roman, *Cântecul lebedei* – poezii, *Curcubeu himeric*, poezie.

Suficiente pentru a pecetlui un destin care, chiar dacă nu s-a bucurat de receptarea pe care o merita, va rămâne pentru Codlea, orașul zbaterilor sale, un reper literar indiscutabil.

Pe ultima sută de metri, noua administrație a spălat rușinea precedentelor, atribuindu-i titlul de „Cetățean de Onoare”, pe care l-a primit pe patul de spital, pentru că, atunci când se dorea atribuirea în cadru oficial, n-au permis restricțiile sanitare.

Colaborarea mea cu scriitorul Iuliu Ionaș a dus la rezultate editoriale substanțiale – opt cărți publicate, prezențe în paginile revistei „Vatra veche”, cu poezie și fragmente de roman mai ales.

Cu fiecare carte tipărită spunea că a ajuns la punctul său literar final

și de fiecare dată îi spuneam că va urma o nouă carte.

Chiar și în ultimele săptămâni de viață se gândea la o viitoare carte de versuri, din care mi-a transmis un grupaj pentru „Vatra veche” 4.

Cu siguranță că sertarul său literar ne va mai putea oferi pagini inedite. Oricum, prin tot ceea ce a tipărit, Iuliu Ionaș va continua să stea de vorbă cu noi, despre lumile reale sau imagine care le-a dat durată în cărțile sale.

Am sentimentul că, prin ASTRA, al cărui membru de onoare este, memoria lui Iuliu Ionaș va fi păstrată nu doar în inimi, ci i se va face parte, așa cum se cuvine, în posteritate.

Mă îndreptățește să sper acest lucru felul în care președintele ASTRA Codlea, Mircea Dragoș, și-a asumat să gestioneze ideile astriste.

NICOLAE BĂCIUȚ

HAZARD I

Deseori eroii
zac sub zidurile
cetăților prăbușite,
iar lașii,
ies din vizuini
și flutură de zor
steagul victoriei.

HAZARD II

Deși m-am vrut,
n-am fost oștean decis;
n-am devastat
când trebuia cetatea;
ne-ncrezător
în viața unui vis
eu singur

mi-am ucis eternitatea!

IRONIE

Caii și-au pierdut potcoavele
tocmai când nu trebuia,
iar ce trebuia să fie copac
n-a ajuns decât simplă nuia!

TĂUNII

Tu îți zidești o casă din lumină;
I-așezi fundații Soarele din zori,
Îi înalți pereți din razele amiezii
Și-acoperiș, amurgul i-l scobori.

Rotundul Lunii îl prefaci în masă
Iar stelele, în scaune-mprejur;
Ca pur să fie totul pân' la capăt,
Te odihnești în paturi de azur.

Când crezi că ai minunea ce ți-ai
vrut-o
-O lume doar a ta, un paradis –
Pândindu-ți clipa de extaz – Tăunii –
Hoțește năvălesc pe-un geam
deschis.

O SĂ FIM ?

Zi după zi trudim la multe
Din câte-a zămislit fiirea,
Dar duhuri, vrăjmășii oculte,
Ne torpilează nemurirea,

Și o să fim capabili oare,
Să prelungim durata clipei
Și-n așteptatul zbor spre soare
Să nu ne-ncredințăm risipei,

Iubirilor nepângărite
De ispitiri și amăgire,
De-ncrâncenările ivite
Ca un îngheț pe-ntreaga fire?

S-atingem infinitul care
– Înveșmântat în mari secrete –
Ne cheamă cu neîndurare
Ori cu înfiripări discrete?

Iar la apusul marii clipe,
Vom fi-ndrăzneții fără teamă,
– Care zburând cu noi aripe –
Să trecem ne-nfricați prin vamă?

ACELE LUMI

Eu tot credeam că-nțeleg viața
Ca și rostuirea firii
Și am nutrit mereu speranța
În nemorțile iubirii;

Încredințat că voia sorții
E-o poveste nereală,
Pe care-o spun în pragul morții
Osândiții din greșeală.

Împătimit iubesc toți zorii
Și fiecare răsărit,
Dar tainic, mă cuprind fiorii
C-orice-nceput are-un sfârșit.

Dar sigur nu-s că am dreptate,
Și nu sunt sigur nici că n-am;
Și-atunci, acele Lumi visate
Sunt frunze ruginind pe ram?

LUMEA SĂRACĂ

Dansul e nebunesc:
Soarele când e, când nu e,
Ascunzându-se-n găoacea lui.
Luceferii se cuibăresc în mări
Iar stelele năucite
Cutreieră pădurile de chihlimbar
Lăsând vraște cerul.

Apele năvălite puhoi,
Înghit ce li se-ntâmplă-n cale
Apoi se retrag fericite.
Peștii sar pe maluri
Și se zbat apoplexici
Până îngheață-n moarte.

Valuri, valuri de văzduh încins
Mutilează – ziua și noaptea –
Tot ce e viu pe pământ.

Izvoarele seacă îndurerate.
Tot ceea ce mișcă – urâște!
Oamenii seucid întruna.

Lumea e tot mai săracă!

CE-AȘ MAI PUTEA?...

Același vis – zi după zi –
Mă ascunde nimicului,
În încercarea de-a mai fi
Zbor pe-aripea timpului,

Același gând – o zbatere
De-nvolburată maree –
Încearcă să îmi apere
Viața – o simplă scânteie,

Dar simt o revoltă și chin
Și-acel sentiment ne-mpăcat,
Pentru-ntreg, nefastul destin
Și „DATUL” ce-n dar mi-a fost
dat.

Cânt tot ce-i miracol și pur
E-mpins în murdarul șuvoi,
Eu ce-aș mai putea să îndur
Și astăzi și mâine – și-apoi?

VREAU SĂ FIU MARTOR

Aștept să văd cum se destramă
Imperiile de minciuni
Când o trompetă de aramă
Stârnește flăcări în tăciuni,
Iar vântul bate fin elitre
Și suie flăcările-n nori
Și-arhierei cu-nalte mitre
Slujesc prohoduri până-n zori.

IULIU IONAȘ

Biblioteca Babel SHAKESPEARE

câteva considerații

Motto:

“Shakespeare a creat lumea în șapte zile.

În prima zi a făcut cerul, muntii și prăpastiile sufletești

În ziua a doua a făcut râurile, mările, oceanele

Și celelalte sentimente –

Și le-a dat lui Hamlet, lui Iulius Caesar,

lui Antoniu, Cleopatrei și Ofeliei,

Lui Othello și altora,

Să le stăpânească, ei și urmașii lor,

În vecii vecilor.” (Marin Sorescu)

„*Our myriad - minded Shakespeare*” - cum îl încoronează Coleridge - s-a născut la Stratford on Avon (England) la 23 aprilie 1564 - dată aproximativă - dat fiind lipsa unei note civile, dar sugerată de „Church records”, conform cărora William Shakespeare a fost botezat în ziua de 26 aprilie la Holy Trinity Church și, după obiceiul timpului, momentul creștinării trebuia să fie după 3-4 zile de la naștere, informație care ar putea să sune nesemnificativ dacă n-ar fi vorba despre Bard.

Și ca să închei cu relativitatea informativă care însoțește epoci și vieți, data morții lui Shakespeare este de asemenea nesigură, tradiția orală marcând aceeași zi de 23 aprilie 1616 - ideea cercului existențial, desigur - deși tot „Church records” arată intrarea lui finală în biserică la 5 aprilie 1616. E important, nu este? Oricum eu mă opresc aici, aproximațiile speculative invadând notațiile biografice despre care știm sau am auzit, dar „*Within that circle none durst walk but he.*” (John Dryden)

Shakespeare este creatorul unui univers uman a cărui complexitate pare imposibil de completat folosind *scena* ca mijloc de comunicare directă, lipsită de intervenția imediată a povestitorului - ca în cazul prozei - omul de teatru care este el însuși (a fost pentru o vreme și actor) ne expune unui spectacol copleșitor, incisiv, atât prin amploarea situațiilor cat și prin profunzimea explorării lor.

„*În Shakespeare păsările cântă, tufele sunt îmbrăcate în verde, inimile iubesc, sufletul suferea, întunericul învâluie, este fierbinte, este înghețat,*

noaptea se lasă, timpul trece, codrii și lumea lor vorbesc, vastul și eternul vis pendulează pete tot și toate” zice Victor Hugo într-o formidabilă carte de vizită a Bardului.

Omul este, evident, instrumentul, scula meseriei lui și îl folosește cu priceperea cea unică a meșterului care știe ce face, are un „țiu” (ca să „folosesc” una din sculele preferate ale lui Nicăpetre) afurisit de ascuțit atunci când modelează structuri ca Hamlet, Richard, Macbeth, Lear, Othello, Ophelia, Romeo ori Juliete - și lista nu poate fi completă aici - „inciziile” adânci nu clintesc întregul granitic prin care personajul shakespearean ne trimite în lume încercând să ne facă să înțelegem.

Saltul de la un personaj la altul implică o asemenea cunoaștere încât orice intervenție e „obsolete”: tineretea întrebărilor cenzurate de răspunsuri incomplete sau eronate, îl definește pe Hamlet, intensitatea răului ridicat la rangul de condiție umană îl califică demonic pe Richard (III) și Iago, însingurarea eului incapabil să se depășească înnegurează bătrânețea lui Lear, naivitatea durerii pe care numai iubirea o poate aduce invocă „eternul feminin” pur, romantic, fragil al Opheliei, Julietei ori Desdemonei.

Și parcă gest al divinității coborâtă la nivelul omului sacrificiul suprem ca marcă a prieteniei ni-l înscrie în memorie „forever” pe Mercutio:

„*No, 'tis not so deep as well, nor so wide as a church-door; but 'tis enough, twill serve: ask for me tomorrow, and you shall find me a grave man.*”

Cu acel „*largest and most comprehensive soul...*” cum am citit undeva, Shakespeare își trimite eroii între neiertătoarele „furci caudine” și în mrejele Melpomenei - muza terifiantă a tragediei, dar și dă „*drumul clovnilor/să facă tumbă*” (Sorescu) preluând zâmbetul optimist, liric chiar al Thaliei ca să vesească.

Liniile aspre, dezolante ale durerii fac loc ridurilor zgloboii ale râsului dezlănțuit, mișcarea încrâncenată a furiei și călcătura grea a răului se retrag din calea dansului, a cântului, iubirea se răsfață în mângâieri mai mult sau mai puțin reale dar pline de intenții, întunericul șoptește, un fel de parfum universal transmite prezența visului în real.

„A Midsummer Night's Dreams”, „The Taming of The Shrew”, „Much Ado About Nothing”, „The Tempest”... reconfortează structura umană permițându-i să fie în egală măsură adevărată și fantezică. O lume palpabilă, verificabilă, posibilă se răsfață în brațele imagisticii, ceea ce azi numim supraréal, subliminal, absurd converg într-o structură plină de fantezie, dar mai ales de trăiri pe care le intuim, le simțim, le consumăm:

„*Sound, music! - Come, my queen, take hands with me,*

And rock the ground whereon these sleepers be.

*Now thou and I are new in amity,
And will to-morrow midnight solemnly*

Dance in Duke Theseus' house triumphantly,

And bless it to all fair prosperity :... ” (Oberon !)

Tradițional - opera lui este creată în plină epocă elizabethană - dar și inovativ, Shakespeare scrie gândind universal și își permite chiar remodelări ale limbajului poetic pe care îl subordonează intențiilor proprii: vers clasic, iambic aritmic, vers alb, proză, un șotron existențial în care limba este elementul transportor, vehiculul mutațiilor pe care viața le oferă omului balansându-l unori echilibrat alteori haotic dar întotdeauna implicându-l fie cu voie fie fără.

Și tragedia și comedia sunt măști din dosul cărora se ivesc oameni abominabili sau sublimi dar oameni și Shakespeare a știut asta ca nimeni altul.

Ne spune Bardul însuși:

„All the world's a stage, and all the men and women merely players: they have their exits and their entrances; and one man in his time plays many parts, his acts being seven ages.

MARIA CECILIA NICU

Biblioteca Babel

Louise Glück

Premiul Nobel pentru Literatură 2020

Parabola credinței

Acum în amurg, pe treptele palatului
regele cere iertare doamnei sale.

El nu este
duplicitar; a încercat să fie
fidel momentului; e vreo altă cale să
fii
adevărat față de tine însuși?

Doamna
își ascunde fața, ajutată cumva de
umbre.
Ea bocește
pentru trecutul ei; când cineva are o
viață secretă,
lacrimile nu-i sunt niciodată crezute.

Regele ar purta bucuroși
durerea doamnei sale: a lui
este inima generoasă,
în suferință ca și în bucurie.

*Știi tu
ce însemnează iertarea? Însemnează
lumea a păcătuit, lumea
trebuie să fie iertată -*

(Din antologia *Poems 1962-2012*,
New York, 2012, p. 353)

Puterea lui Circe

Pe nimeni n-am prefăcut în porc.

Unii oameni sunt porci; I-am făcut
să arate ce sunt.

Sunt sătulă de lumea ta
care lasă ce-i în afară să ascundă ce-i
înăuntru.

Oamenii tăi n-au fost răi,
viața neorânduită i-a făcut așa. Ca
porcii.

sub îngrijirea mea
și a doamnelor mele, ei
s-au îndulcit imediat.

Apoi am inversat tălmăcirea.
arătându-ți bunătatea
ca și puterea mea. Am văzut

am putea fi fericiți aicea,
cum sunt bărbații și femeile
când nevoile lor sunt simple. În
același timp,

Am întrezărit plecarea ta,
bărbații tăi cu ajutorul meu înfruntând
marea care urlă și izbește. Crezi că

niște lacrimi mă întristează? Prietene,
fiecare vrăjitoare este
pragmatică la inimă; nimeni
nu vede esența dacă nu poate
să accepte limita. Dacă aș fi dorit
doar să te rețin

Te-aș fi putut ține prizonier.

(Din antologia *Poems 1962-2012*,
New York, 2012, p. 338)

Adina Romanescu, Poeta

Hotărârea lui Odysseu

Mărețul bărbat întoarce spatele
insulei.

Acum nu va muri în paradis,
nici n-o să audă din nou
lăutele paradisului printre măslini,
lângă heleșteul clar sub chiparoși.

Începe acum

timpul, în care va auzi din nou
acel puls care este povestea
mării, în asfințit când atracția ei este
cea mai puternică.

*Ce ne-a adus aicea
ne va conduce departe; corabia
noastră
alunecă în apa decolorată a portului.*

Acum povestea se sfârșește
Dă-i înapoi viața,
marea care poate să se miște numai
înainte.

(Din antologia *Poems 1962-2012*,
New York, 2012, p. 341)

Încăpățânarea Penelopei

O pasăre vine la fereastră. E o
greșală
să crezi că sunt doar păsări, ele sunt
adesea
mesageri. De aceea odată ce
coboară ca săgeata în rama ferestrei,
stau
absolut liniștite, imitând
răbdarea, ridicând capșorul să cânte
sărmana doamnă, sărmana doamnă,
trei note
de atenționare, apoi zburând
ca un nor întunecat din rama ferestrei
spre pâlcul de măslini.

Dar cine ar trimite o asemenea ființă
firavă
să-mi judece viața?

Gândurile mele sunt profunde
și amintirea mea bogată; de ce-aș
invidia o asemenea libertate
când eu am umanitatea?
Cei
cu inima cea mai mică au
libertatea cea mai mare.

(Din antologia *Poems 1962-2012*,
New York, 2012, p. 346)

Traducere SILVIA URDEA

Biblioteca Babel

MARGARET DRABBLE

SAU DESPRE CORP ȘI TRAUMĂ LA FEMININ

Abordarea psihosomatică a diverselor boli și afecțiuni trușesti demonstrează că așa-zisa gâlceavă a sufletului cu trupul țintește de fapt către o fină complicitate, trupul devenind expresia materială a trăirilor sufletești. Articolul de față încearcă să contureze o astfel de perspectivă, în cazul unor personaje feminine din opera scriitoarei Margaret Drabble.

Un caz izbitor de tumoră uterină cu rezonanțe psihologice este cel al lui Jenny Jamieson, din nuvela „A Day in the Life of a Smiling Woman” („O zi din viața unei femei zâmbitoare”), a lui Margaret Drabble. Frustrările interioare și rănilor afective ale personajului feminin capătă valențe somatice, evidente mai ales prin sângerarea abundentă, imposibil de oprit. Jenny este aparent o femeie fericită, împlinită pe toate planurile, având o familie încheată, soț, copii, dar și o carieră de succes în domeniul media.

Cu toate acestea, Jenny se confruntă cu iminența morții, suferind, pare-se, de cancer uterin. Înainte de semnalarea efectivă a bolii, are loc un episod cât se poate de bizar, în care Jenny se manifestă într-un mod isteric față de soțul ei, a cărui gelozie față de succesul ei în carieră o macină mocnit. Izbucnirea isterică, urmată de vizita la ginecolog și sângerarea uterină abundentă, ne duce cu gândul la corelarea dintre afecțiunea psihică sus-numită și aparatul ginecologic feminin, cuvântul isterie provenind din echivalentul grecesc pentru uter, hystera.

Privarea de afecțiune din partea soțului ia forma fizică a tumorii cauzatoare de hemoragie, o hemoragie transferată de la nivelul psihic la cel trupesc.

Jenny Jamieson pare să fie femeia perfectă, mama perfectă, soția perfectă, la fel cum este și o femeie de carieră perfectă. Punctualitatea ei și ambiția de a face totul cum trebuie sunt neobișnuite. Ea nu își îngăduie niciun moment în care să se gândească la boală sau să piardă vremea fără vreun scop anume. Însă, aflată pe masa ginecologică, sângele

țâșnește abundant din uterul ei. Mai apoi, la sfârșitul nuvelei, Jenny ține un discurs la o școală, referitor la posibilitatea femeilor din zilele noastre de a combina cu succes cariera cu viața de familie. În timp ce vorbește auditoriului, simte curgând același flux nestăvilit de sânge, camuflat însă de fusta lungă și cizmele înalte pe care, prevăzătoare, alege să le poarte. Pentru prima dată, Jenny își pune semne de întrebare și cade la îndoială în privința goanei după perfecțiune, întrevăzând iminența sumbră a bolii și a morții.

O altă figură importantă din punctul de vedere al corporalității patologice este mama d-nei Maugham, personajul feminin principal din romanul lui Margaret Drabble, *Jerusalem the Golden*. Ea moare de cancer pe patul de spital, încheind astfel o viață obscură și austeră de soție și mamă severă, dintr-un orășel de provincie. Relația dintre Clara și mama ei este una cât se poate de distantă, impusă, de altfel, de către cea din urmă, încă din frageda copilărie a Clarei. Mama are concepții despre viață mult prea aspre pentru fiica ei, fiind, de exemplu, de părere că a cheltui bani pe haine sau lucruri inutile este o frivolitate. Când soțul ei moare, ea nu îl plânge și nici nu poartă doliu, de teama absurdă de a nu părea falsă și nesinceră în ochii celor din jur.

Clara are chiar impresia că mama ei nu o iubește deloc. Cititorul află ulterior de la Clara că mama sa avusese rezultate bune la școală, dar orice posibilitate de a se realiza prin carieră fusese înăbușită la debutul vieții casnice de soție și mamă. Acest moment marchează și debutul atitu-

dinii de dispreț al mamei față de școală și carte, de ură ce ar putea avea ca explicație însuși eșecul ei în acest domeniu. Frustrarea rezultată din acest eșec s-ar putea traduce, în termeni fizici, prin cancerul în fază terminală.

Bessie Bawtry, personajul principal feminin din romanul lui Drabble, *The Peppered Moth*, suferă de migrene recurente, asociate cu astm. Din punct de vedere psihologic, boala respiratorie cronică, astmul, este expresia unei sufocări emoționale în perimetrul domestic. Bessie, întruchiparea literară a mamei lui Drabble, suferă de astm, o manifestare somatică a claustrofobiei casnice, a respingerii inconștiente a banalității vieții provinciale și a imaginilor parentale. Bessie se izolează în iatacul său întunecos, savurând singurătatea și somnul. Ea refuză lumea exterioară, realitatea înconjurătoare. Este o perfecționistă, pentru care cărțile sunt singura alinare. Camera ei este un templu al cărților și studiului, în totală opoziție cu spațiul exterior. Cititoare avidă, Bessie țintește spre o carieră strălucită în filologie, dar își neglijează viața socială. Mai târziu, eșecul în carieră, cauzat de limitările impuse de viața domestică și împlinirea ca mamă, este punctul de plecare al unei depresii asociate cu agorafobie și episoade isterice.

Nevoia ei constantă de perfecțiune stă la baza migrenelor de care suferă, dacă luăm în considerare explicațiile lui Juan Moises de la Serna, în cartea sa *Psychosomatic Disorders II*. Dimensiunea depresivă a unor astfel de pacienți e dominantă. Bessie Bawtry se încadrează perfect în descrierea propusă în cartea lui de către Juan Moises la Serna. Ca tânără fată, Bessie este timidă în relațiile cu ceilalți, are o sănătate fragilă, suferind de astm. Cu toate acestea, ea se dedică în întregime studiilor filologice, fiind, totodată, încăpățânată și inflexibilă, ca orice perfecționist. Manifestările depresive devin evidente, când ea preferă singurătatea și întunecimea camerei sale.

Corporalitatea feminină își găsește așadar corespondențe în bagajul afectiv-emoțional. Fundalul psihologic poate influența starea de sănătate fizică a personajelor feminine, stare ce devine barometru al unei→

IULIA ROȘU

Biblioteca Babel MARIN SORESCU ÎN BULGARĂ

O carte frumos proiectată, publicată de Avangard Print, cu un peisaj metafizic al unuia dintre cei mai interesanți pictori bulgari - Nikolai Karagiov, întâlnește un mare scriitor român și mondial cu Bulgaria vecină.

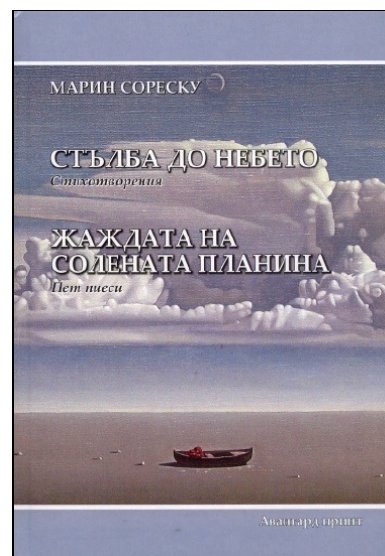
Marin Sorescu (1936-1996) este deja cunoscut publicului nostru cultural în principal din periodicele și traduceri ale lui Ognean Stamboliev (n. 1947). Acum, proeminentul nostru traducător și cunoscător al literaturii române ne oferă peste 400 de pagini de poezie, dramă și eseuri ale acestui autor mondial și original. Apărând în literatura vecinului nostru de la nord de Dunăre în anii '60 ai secolului al XX-lea, alături de ceilalți faimoși intelectuali din țara noastră: Nichita Stănescu, Ana Blandiana, Ioan Alexandru, el se numără printre poeții care au reînnoit poezia românească și au atins înălțimi reale.

Prima sa colecție, *Singur printre poeți* (1964), conținea parodii poetice ale colegilor săi scriitori, în care le exagera subtil și înțelept poezia lor. Cu următoarea sa carte „Poezii” din 1966, se prezintă ca un artist complet original, cu un stil complet. Și așa cum scrie traducătorul în prefața sa aprofundată: „Sorescu ar putea face o poezie din orice și din toate. De la un simplu obiect poetic sau imagine la o sinteză a filosoficului și a poeticului, ceea ce face mare și adevărată literatură”. În această poezie „săptămâ-

nală”, el începe de obicei de la ceva mic, nesemnificativ, banal, pentru a căuta un punct de vedere neașteptat și pentru a-l provoca pe cititor: „Fiecare, călător, în tramvai,/ Seamănă leit cu cel care a stat înaintea lui/Pe locul acela./Fie că viteza e prea mare./Fie că e pământul prea mic./ Fiecare are ceața roasă/ De ziarul care se citește în spatele lui./Simt un ziar în ceață./Întorcându-se și tăindu-mi cu marginile/Venele.” „**Condamnare**” (din *Fântâni în mare* (1982))

Nu mai puțin puternică și originală este drama acestui „scriitor total”, fără analog în literatura română și bulgară. Interesant este că unele dintre piesele sale de teatru se nasc din poeziile sale și devin „scheletul dramatic”, așa cum spune autorul însuși. (Geneza majorității remarcabilelor opusuri teatrale ale mai tânărului său compatriot Matei Vișniec, prezentată cu brio în bulgară de Ognean Stamboliev) este similară.

Colecția, care a adunat, de fapt, două volume - „Ieșire spre cer” (133 de poezii) și „Setea muntelui de sare” - include cinci piese și cinci eseuri despre teatru. Printre acestea se numără monodrama filosofică „Pescarul Iona” (jucată cu mare succes la New York), titlul poemului tragedie „Lono sau setea muntelui de sare”, (prezentat pe multe scene străine de Teatrul Naționalilor) și „Dracula sau a treia chemare” - un text original despre eroul legendar. Piese sale au o viață lungă și sunt jucate în întreaga lume. Cred că va fi interesant pentru publicul nostru dacă

regizorii noștri își depășesc prejudecățile lor față de drama românească (datorate ignoranței lor).

Trebuie să mulțumim traducătorului și criticului Ognean Stamboliev pentru această întâlnire cu acest mare autor. Traducerile sale despre Marin Sorescu, precum și cele din recent publicații Emile Michel Cioran, Mircea Eliade, Lucian Blaga, Eugene Ionesco, Nichita Stănescu, Ana Blandiana, Panait Istrati și Matei Vișniec, sunt foarte apreciate, excelente!

(Ieșirea prin cer, 150 poezii, Setea muntelui de sare, 5 piese, 10 eseuri – traducerea și prefața Ognean Stamboliev, Editura Avangard Print, Bulgaria)

Prof. Dr. ERIKA LAZAROVA, Academia Științelor din Bulgaria - Sofia

Margaret Drabble...

→încărcături emoționale adeseori reprimare. Dezechilibrele la nivel afectiv se reflectă în disfuncționalități și patologii corporale feminine, cu precădere cele localizate la nivelul aparatului ginecologic.

Demersul psihosomatic al lui Margaret Drabble este fie unul explicit, ca în nuvela *A Day in the Life of a Smiling Woman*, fie unul fin, discret și subtil, ca în cazul lui Bessie Bawtry, personajul principal feminin din romanul lui Drabble, *The Peppered Moth* d-nei Maugham, personajul feminin principal din romanul lui Margaret Drabble, *Jerusalem the Golden*.

Natura preponderent ginecologică a patologiilor prezentate atestă componenta feminină a discursului psihosomatic. Drabble pare să admită și chiar să cocheteze subtil cu ideea unei legături intrinseci între sufletul feminin, anxietățile și traumele protagonistelor și patologiile trupesti ale acestora.

Țesătura psihosomatică unește personajele din textele analizate, printr-o duioasă înțelegere a psihologiei feminine, dar și o corelare implicită a acestora cu boala fizică, demers realizat magistral de către Margaret Drabble.

Referințe:

Drabble, Margaret. „A Day in the Life of a Smiling Woman.” *A Day in the Life of a Smiling Woman, The Collected Stories*. Penguin, 2012, pp. 109-135.

-*Jerusalem the Golden*. Penguin, 2011.

- *The Peppered Moth*. Penguin Books, 2001.

Serna, Juan Moisés de la. *Psychosomatic Disorders II*. www.babelcube.com, 2018.

-Stotland, Nada L., and Donna E. Stewart. *Psychological Aspects of Women's Health Care: The Interface between Psychiatry and Obstetrics and Gynaecology*. American Psychiatric Press, 2001.

Enigmaticul Ioan Timuș

îndrăgostit „de” și „în” Japonia
(I)

Motto: „e greu să lămuresc
de unde vine farmecul acesta viu și
puternic,
propriu țării crizantemelor”

Două romane autobiografice

Început de octombrie 1917.

În gara Odessa, după ce s-a refugiat de la București la Iași, tânărul avocat se cațără pe fereastra trenului, printre soldați, cu destinația Moscova. Intenționează să ajungă în Japonia, după traversarea Siberiei cu trenul. Ținta finală și-o alege după conversația cu prietenul său, Constant, de la Iași, care cunoaște detaliile: patru zile până la Moscova, alte opt zile până la Vladivostok cu Transsiberianul, două zile apoi cu vaporul până în Japonia și alte 24 de ore cu trenul până la Tokyo. Constant îl convinge rapid, provocându-i chiar o revelație, după cum însuși avocatul Ioan Timuș recunoaște: „*Atunci, printr-un curios fenomen optic, am văzut clar înaintea mea o grădină de iris îmbăiată de soare mult. În violetul petalelor, o japoneză cu ochii tăiați în migdală privea mirată în fața unui mic pod de purpură. Simțeam în mișcarea florilor adierea ușoară purtându-le parfumul. Și toate acestea cum se fixau în ochii mei, precise, stăruitoare, insinuante*”⁴.

Instantaneu se hotărăște să plece. Rămâne să-l întâlnească pe Constant în Siberia, dar în vâltoarea revoluției ruse întâlnirea nu mai are loc.

Ger, îmbulzeală, mulțime de soldați neciopliți și violenți, dureri de cap, toate îl însoțesc și-l chinuie, ba se adaugă și o palmă zdravănă luată pe nedrept de la un zdrahon beat, ce-l confundă cu un evreu. Lumea vorbește despre haos, „*incurie și hoție în administrație, lipsă de ordine, de disciplină, de spirit patriotic în armată*”.

Neplăcerile, întrerupte de o binefăcătoare baie caldă în timpul unui popas siberian, îl însoțesc în valuri până pe malul Lacului Baikal,

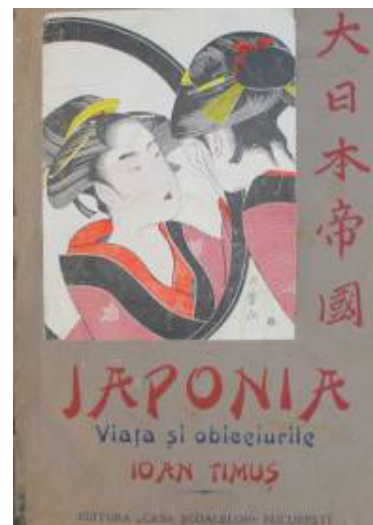
unde ghinionul atinge apogeul. Iese o clipă pe peron din vagonul îmbăcsit să ia aer, suficient ca la întoarcere să nu-și mai găsească banii în sacou. De unde banii? Îl ajutaseră părinții înstăriți, tata veterinar, mama învățătoare. La Iași, când aflase de haosul din Rusia după abdicarea țarului, a urmat sfatul unor cunosători și a luat cu el un kilogram de chinină, unul de aspirină japoneză și ceva mătase de vânzare. Acum, toți banii obținuți astfel s-au dus pe apa sâmbetei într-o clipă de neatenție. Rămas lefter, nu are alternativă decât să continue drumul. Tenacitatea îi fecundează norocul, rodind în cele din urmă.

Într-o geroasă noapte de noiembrie, la 27 de zile după plecarea din Odessa, sosește la Vladivostok, unde doarme pe treptele gării, învelit în palton. După câteva zile de hoinăreală pe străzi, flămând și înfrigurat, pare să-și găsească un rost.

La un hotel, dă peste o familie de români basarabeni și un grup de români „*trimiși în nu știu ce misi de aprovizionare*”.

Să fi fost grupul lui Bufnea sau al lui Nițescu? Nu se știe. Talentatul pianist își schimbă urgent statutul și, în holul hotelului, își încearcă norocul:

„*Trec la pian și las degetele să povestească cele 27 de zile de când sunt pe drum. Am aplauze încurajatoare. Acum, o iau într-o serie de naționale; un brăuleț și o chindie îl fac pe omul cu piept de luptător să se așeze foarte atent*

lângă pian. El e hazeainul (proprietarul). Degetele mi s-au dezlegat binisor, așa că îi zic cu tot elanul cvenit o ciocârlie. Hazeainul e entuziasmat și cere mereu bis”.

Se cazează într-o cameră neîncălzită împreună cu violonistul basarabean Kolea Georgescu întreținându-se din muzică. Ca ziua cu noaptea, șansa și ghinionul se împletesc. Într-un club unde cântă la pian, descinde poliția, făcând percheziții. Își ascunde ceasul de aur în ghemotocul de hârtie de pe jos, simulând curățirea ghetelor. Mișcare salvatoare!

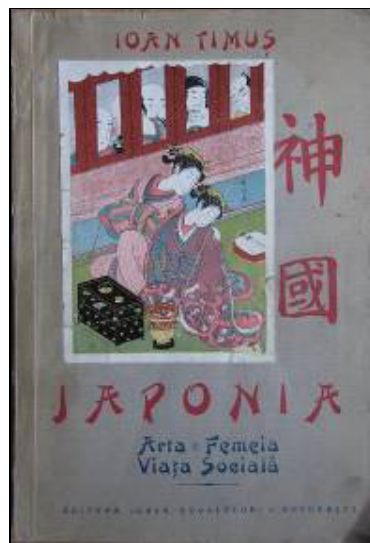
Traversarea spre Japonia devine finanțabilă grație altui moment providențial. Bancherul român Aristide Blanc îi oferă împrumut o mie de ruble. Totuși, plecarea e anevoioasă, căci idila cu Olga, doamna înstărită din Vladivostok, îi atârna ca o ghiulea de picioare. În sfârșit, cu nostalgie părăsește o țară în plin război civil și o iubire incipientă, plecând spre „*grădina de iris îmbăiată de soare*”.

Japonia!

Ricșa îl poartă din port, în fugă, până-n poarta gării. Îl însoțește un prieten român, pricopsit cu porecla „Baronul”, pentru că se întreținuse la Vladivostok din tranzacții cu valută. La rândul său, prietenul îl poreclește pe Timuș „Artistul”.

După calvarul transsiberian, primăvara tokyotă vine ca un balsam, o feerie de flori și lumină. Parcul Ueno îl întâmpină „*inundat de albul și roz-palul florilor de cireș, delicat ca un fum colorat, prins de crengile arborilor*”.

RADU ȘERBAN

⁴ Ioan Timuș – „*Transiberiana spre Japonia*”
- roman – 1934, Editura Cugetarea

La muzeul „Cudan” descoperă cu mândrie decorațiile românești acordate generalului Noghi și pictura cu autograf a reginei Carmen Sylva. Alături, la grădina zoologică, sugubățul „Baron” îl avertizează: „dacă tânjești după o rață pe varză sau vreun curcan la cuptor pune-ți pofta-n cui, artistule, căci în țara asta curcanii și găștele sunt la muzeu”.

Primul domiciliu și-l găsește, împreună cu baronul:

„...în casă japoneză, cu pereți de carton și ferestre de hârtie; am renunțat la tot confortul european, dormind pe tatami ca japonezii și mâncând ca ei sașimi (pește crud); am luat parte la tot felul de ceremonii, la bucuriile și necazurile lor, apropiindu-mi mulți prieteni cu care izbutisem să am afinități”.

Deși susține că a optat intenționat pentru o asemenea locuință, spre a cunoaște viața și cultura locală, nu cred că ar fi avut alternativă. Volens-nolens trăiește ca japonezii. La început totul pare bizar, ca scrisul de la dreapta spre stânga și cu susul în jos. Uimitoarele bizarerii nipone nu reprezintă o noutate pentru cititorul de azi, obișnuit cu televizorul și internetul, dar atunci îi luau ochii.

Viața cotidiană se relevă în scrierile lui Timuș în două ipostaze, în cele două categorii de scrieri ulterioare: cărți de studii pseudo-pedagogice și romane autobiografice. Momentele romantice cu trăiri intime, cu scene savuroase și divagații sentimentale își găsesc locul doar în romane, în timp ce datele ilustrative pentru Japonia se relatează mai sec în textele analitice drept elemente de exotism bine analizat și dozat.

Așa este, de exemplu, mersul desculț pe jar, asupra căruia voi reveni.

Concertele și lecțiile de pian la pensionul catolic de fete se împletesc armonios cu preocuparea de a învăța limba japoneză, vorbită și scrisă. Corelația între semn și semnificație, între abstract și concret, între fapt și sentiment, îl poartă dincolo de fonetică și gramatică, spre tărâmul meditațiilor.

Pianul, instrument muzical, îi devine instrument de socializare, prieten și mijloc de întreținere financiară. Acompaniază ansambluri de shamisen și se acoperă de aplauze

când interpretează „Sonata lunii” a lui Beethoven.

Bisat, trece la muzică românească, dinamică. Va ajunge chiar să compună o simfonie muzicală despre Japonia, denumită „București – Tokyo”.

Când Prințul Moștenitor al României vizitează capitala niponă în 1920, ține conferințe despre țara lui și i se iau interviuri, drept român trăitor în arhipelag. Oficialitățile îi solicită scurte traduceri, precum „Bun venit” pentru imensa pancartă din gara centrală, la sosirea prințului.

Se simte în largul lui când cântă, ține cursuri și discursuri, dar și când curtează, delicat, tinerele japoneze, încercând să le înțeleagă, după cum le catalogase un cunoscut misionar catolic: „Japonia este țara în care păsările n-au glas, florile n-au miros și femeile n-au pudoare”. Mult prea simplistă caracterizare a japonezelor pentru un Timuș sofisticat spiritual, care ajunge să le dedice un întreg volum⁵!

Prietenul său, „Baronul”, nu se dă nici el în lături de la explorarea „femininului” nipon. Pe acest tărâm, Timuș devine filosof: „japonezii își ascund nu atât corpul, cât gândurile”. Gândurile sale de taină se vor așterne mai târziu pe hârtie. Unul din ele, cu tușă hazlie, amintește plajele nipone unde, sub influență europeană, se interzice scăldatul în costumul lui Adam. Numai că, imediat ce ies din apă,

japonezii și japonezele își scot costumul de baie. Indignată, o europeană apelează la polițist, arătându-i anunțul de pe plajă. Relaxat, polițistul îi deslușește pancarta: se interzice să faci baie gol, nu să stai pe plajă gol.

Fumiko-san, una din iubitele sale, încercând să-i pătrundă în gânduri și sentimente, îl incită la mersul desculț pe jar, spre a-și dovedi sinceritatea și iubirea, în templul Ontake de lângă Tokyo. Reușind prima dată, merge și a doua oară și a treia, confirmând că focul dragostei sale dogorește mai puternic decât jarul. Legendă, miracol, iluzionism, cine știe?

Pentru aceeași scenă apelează la diapazonul sobru într-o carte-studiu⁶, cu incursiuni în cultura, arta, istoria și viața socială a Japoniei. Acolo nu amintește de strângerea de mână a duioasei Fumiko și nici încurajările și incitantul ei îndemn la supremul test al sincerității, dar insistă asupra altor detalii mai telurice, privind intensitatea jarului și inexplicabila lipsă a rănilor după mersul desculț peste el.

În romanele autobiografice și cărțile documentare se suprapun astfel de scene, în prezentări paralele, dezvăluind în mod diferit detalii ce par tainice dintr-o perspectivă unilaterală.

În romanul „Transiberiana”, de exemplu, nu se dezvăluie numele binefăcătorului care îi dăruiește o mie de ruble spre a ajunge în Japonia. În schimb, în cartea „Japonia – Viața și obiceiurile”, îi aduce de la bun început mulțumiri bancherului Aristide Blanc, facilitatorul îmbarcării spre arhipelag.

Cu patos generalizator, martor ocular al incendiului devastator din Yokohama, în 1919, Timuș prezintă și cadrul natural periculos în care se situează arhipelagul cu taifunuri, cutremure și tsunami.

Povestea existenței sale în Japonia ar putea continua cu episoade colorate din cele două romane autobiografice, care sper să se reediteze cât de curând, spre a da cititorului acces direct la sursă. Ar fi nedrept, însă, să scriu peste scrisul lui Timuș.→

⁵ Timuș, Ioan – „Japonia, arta, femeia, viața socială”, Ed. Casa Școalelor 1924-1925

⁶ Timuș, Ioan, „Japonia – Viața și obiceiurile”, Ed. Casa Școalelor, București, 1924

În schimb, merită amintite aprecierile lui Nicolae Iorga, din chiar prefața uneia din cărți:

„N-aș fi crezut că, în neconținută creștere a interesului pentru China și mai ales pentru Japonia, se va găsi, destul de curând, un român care să poată vorbi din propria experiență, și dintr-una foarte serioasă, despre lucrurile extraordinare ale Împărăției fabuloase a lui Soare – Răsare”⁷⁷.

Scurtă biografie

Născut la 8 noiembrie 1890 la Câmpulung Muscel, a deprins probabil de la mama sa, învățătoare, pasiunea cititului și scrisului, perfecționată la Liceul „Gheorghe Lazăr” din București.

Prima facultate nu-l inițiază în arta cuvântului, ci îl canalizează spre cariera juridică.

Abia în 1916 obține licența în filosofie și literă, temelie a viitorului edificiu scriitoricesc.

Înclinațiile artistice l-au chemat și spre studii muzicale, nu doar de pian, ci și de canto, compoziție și dirijare, cultivându-i afinități și abilități ce aveau să-i servească drept mijloc de subzistență. Iată cum se prezenta la „Școala de fete Sacré Coeur” din Tokyo, când Maica Marta îl întreabă unde a studiat pianul:

„Conservatorul de pian l-am făcut la Leipzig, cu profesorul Lechetizky; armonia și compoziția le-am studiat la Conservatorul din Paris; canto... la Milano; orchestrația la Londra unde am dat concerte cu orchestra Conservatorului meu din București”.

După impresia puternică asupra micii care îi permite să răsuflă ușurat, adaugă în gând: *„Dar dacă mă-ntreba amănunte topografice din orașele pomenite, eram pierdut”.*

În București, imediat după terminarea studiilor în 1916, ajunge consilier la Primăria sectorului „De Negru”.

Apoi, când capitala se mută la Iași, se refugiază și el, profesând avocatura doar pentru câteva luni, căci hotărăște să plece în Japonia.

De aici, povestea vieții sale continuă în cele două romane autobiografice, pentru ca în perioada post-japoneză să se piardă în mister.

Câte ceva mai aflăm din „Nota asupra ediției” (a treia) din 1984, a romanului *Ogio-san*, în care Doina Curticăpeanu îi mulțumește soției lui Timuș, Felicia, pentru ajutorul acordat în editarea cărții.

Ca entitate socială, familia l-a preocupat pe Timuș în studiile sale la fața locului, conducând la constatări caracterologice:

„...această organizare de familie a înrăurit și asupra caracterului lor; într-adevăr, în Japonia găsești destul de rar oameni cu personalitate proprie”.

Cred că apogeul operei lui Timuș se atinge în 1943, cu *„Japonia de ieri și de azi”*, unde întâlnim minunate panseuri despre o țară în care, de exemplu, sensibilitatea poetică nu se opune demersului militar, abilități conducători de oști dovedindu-se deopotrivă artiști ai sabiei și versului. Presupun că scrierile lui Timuș, prin redarea unei experiențe proprii, cu fapte inedite, gânduri și sentimente din vremea interbelică, rămân inegalabile.

Pasionat călător, săvârșește călătoria finală spre Țara Veșniciei, la 10 iunie 1969, marcat de constatarea socratică: *„asupra Japoniei știu ceea ce n-a ajuns să știe imensa majoritate a celor ce o vizitează: am ajuns să știu că nu știu nimic”.*

Flagiolet

aș frânge inimi în bucăți mici,
mici,
până la risipire -
dacă rămâi fără răspuns ți se
întunecă privirea
ajungi la apoplexie.
câinii răd
oamenii plâng.
iar soarele se zbate în sclipiri
ucigătoare.
riști să te împrăștii pe ultima
galaxie
sub forma de șase ca un vârtej
de stele vizionare.
care trăiesc să se supună inerției
de a se ține simbiotic de celelalte.
le este frică de ceva... de
singurătate.
de plictis
sau
lucruri obscene;
miresme tulburătoare...
de imbecilitate.

Totul pare impenetrabil
o cascadă ce-ți taie respirația
Trebuie să mă desprind de tine.
Nici măcar nu mă inspiră
prezența ta,
mâncare
Cu gust sălcii a lipsei de dragoste
Să facem și să înghițim.
Nu ține locul nici brățara coronei
Nici bluzele cumpărate la H&M
Trebuie să ajung impenetrabila
ființă
A succesului pierdut sub vraful de
cărți
Pe care le voi posta
în stațiile de tren
Atunci când vor circula peste mări
...
îți văd numai defectele
Le număr apoi încerc să le uit
Dar revin în memorie ca un
Flagiolet

BIANCA MARCOVICI

9/03/21

⁷⁷ Nicolae Iorga, Prefață la *„Japonia – Viața și Obiceiurile”*

Caleidoscop american

Nu e simplu să te descurci în păienjenişul de conflicte mai mici sau mai mari care agită scena politică americană în prezent. După o vară toridă, convulsionată de proteste ale diferitelor facțiuni ale lumii americane balcanizate, am crezut că sfârșitul sezonului electoral, și el accidentat, ne va aduce un oarecare echilibru social. N-a fost să fie așa deoarece președintele Donald Trump nu se poate resemna că a pierdut, nici nu crede că nu a fost înșelat de subtile mașinații digitale în această perversă epocă a softurilor.

Noul președinte ales, Joseph Biden și-a compus un guvern, reciclând figuri deja cunoscute pentru conformismul lor din administrația Obama și pe deasupra unii dintre ei *hawkish*, adică partizani ai militarismului de care majoritatea americanilor sunt obosiți. Actuala conducere americană ne amintește de fosta gerontocrație sovietică. Factorii de decizie, incluzându-l pe președintele ales, sunt cu toții în jurul vârstei de optzeci de ani, având cel puțin patruzeci de ani de activitate în senat. S-au învechit în politică, deoarece nu pot renunța la bani și privilegii. Administrația Biden nu dă semne că ar îmbrățișa reformele sociale pe care presiunea maselor le reclamă. Biden a afirmat de la început, ca să nu ne facem iluzii, că el nu aderă la dezideratul „*universal health care*” (îngrijire medicală accesibilă tuturor). Mișcarea progresivă, parțial abandonată de Bernie Sanders în faza electorală preliminară, luptă în aceste zile pe viață și pe moarte pentru impunerea unei legi privind îngrijirea medicală universală. Cea mai cunoscută voce este aceea a Alexandrei Occasio-Cortez. Membrii mișcării sunt dezamăgiți de genoflexiunile lui AOC, care a început să bată în retragere tocmai când ar trebui să profite de situația în care se află Nancy Pelosi, „*the Speaker of the House*”, purtătoarea de cuvânt a Senatului. Această doamnă de 80 de ani, care învârte foarte multe, vrea să fie reală și are nevoie de voturile grupului progresivilor. Ea ar trebui să se retragă de fapt, lăsând locul unor energii mai tinere și mai receptive la conflictele sociale care amenință să tulbure ordinea existentă în ciuda promisiunilor lui AOC la în-

ceputul ascensiunii ei politice privind lupta pentru problemele acute ale majorității muncitoare, acum ea se dovedește ezitantă, motivând că n-a sosit momentul pentru a pune pe tapet dezideratul „*universal health care*”. Ea este criticată de mulți comentatori și membrii ai mișcării progresive care se întreabă „*if not now, when*”, dacă nu acum când, ne aflăm în miezul unei pandemii care a ravajat SUA atunci când? Când, răspundem noi? Ad grecas calendas! S-a încercat fără succes în administrația Clinton a se înfăptui o reformă a îngrijirii medicale, ștabela fiind preluată de administrația Obama, care a reușit să pună împreună așa numita „*Obama care*” care nu a rezolvat problema accesibilității tuturor americanilor. Milioane au rămas până astăzi văduviți de un elementar drept al omului, care în statele Europei Occidentale a devenit demult un fapt. Acum, după moartea din cauza virusului Covid 19 a treisute cincizeci de mii de americani, rezolvarea acestei crize a devenit o urgență, dar nici măcar cei care s-au declarat reprezentanți în Congres ai lucrătorilor nu se grăbesc să taie nodul gordian.

Absența unui partid al clasei de mijloc și al celor pauperi îi plasează pe aceștia la cheremul oligarhiei interesată doar în propășirea personală. Dacă un vot pentru o reformă medicală pentru întreaga populație este mereu amânat, în schimb, de curând, kongresmenii și-au dublat banii alocați facilităților medicale la care apelează domniile lor. În ciuda faptului că banii se strâng prin colectarea taxelor întregii populații, nevoile acestora sunt ignorate cu aroganță. Dar înființarea unui asemenea partid e amânată *sine die*, înscrierea muncitorilor în sindicate e descurajată, iar liderii care îndrăznesc să reprezinte interesele majorității sunt mereu faultați. Vezi cariera senatorului de Vermont, Ber-

nie Sanders care de mai bine de treizeci de ani militează pentru ridicarea salariului minim, pentru educație publică gratuită și pentru *medicare for all*, adică pentru accesibilitatea la îngrijirea medicală a tuturor americanilor.

Societatea americană continuă să fie tot atât de divizată ca și în timpul ciclului electoral. Alegerea de președinte nu a domolit spiritele pe care Donald Trump continuă să le agite prin insistența sa asupra ideii de fraudă electorală, deși probele prezentate de echipa sa chiar și în fața procurorilor republicani nu au fost validate. Limbajul prin care cele două diviziuni ale societății americane se exprimă denotă un declin evident al civilizației, o creștere a violenței nu doar verbale, ci și contondente. De curând, în centrul orașului Nashville, un individ a explodat o bombă care a distrus clădiri, dar din fericire nu și vieți omenești. Țesătura socială este în destrămare datorită inegalității sociale, a urii, a nemulțumirii, a exacerbării tensiunilor datorită pandemiei, a slăbirii economiei, a instalării sărăciei. Nu am văzut niciodată în ultimele trei decenii cozi kilometrice de mașini ale indivizilor care așteptau să primească produse gratuite de la „*food banks*” (rezerva națională de alimente). O altă așteptare încrâncenată a populației vizează votarea în Congres a celui de-al doilea ajutor financiar, care s-o salveze pentru moment de la evacuarea din locuințe din cauza restanțelor mari la plata chiriiilor. Ajutorul trebuia acordat înainte de încheierea alegerii prezidențiale, dar Nancy Pelosi a împiedicat procesul pentru a nu-l favoriza pe președintele încă în funcție, ci pe cel care urma să fie ales, adică pe Jo Biden. Democrații au căzut de acord cu suma de \$600, cu care președintele Trump nu a agreeat, considerând-o meschin de mică, el propunând suma de \$2.000, respinsă însă de propriul partid.

Tergiversarea acordării ajutorului federal a nemulțumit populația care vociferează împotriva orientării celui mai substanțial segment al bugetului către Pentagon, pentru care s-a votat recent suma de 740 miliarde de dolari. În timp ce China se mândrește cu orașele ei impunătoare care cresc ca din apă pe locul unor foste sate sărăcicioase, orașe megalopolis de câte 10-20 de milioane de locuitori, →

SILVIA URDEA

Statele Unite, bânuite de furia de-industrializării suferă de o infra-structură vulnerabilă, de o rețea electrică degradată, unități industriale în paragină, orașe fantomă, abandonate în mare parte și ele. Detroit, Cleveland, Camden, Binghampton sunt doar câteva exemple.

Insecuritatea hranei, inechitatea socială, creșterea șomajului, insolvența tot mai frecventă a majoritatea populației, intensificarea violenței publice, a supravegherii prin mijloace electronice a populației, în ciuda flagrantelor încălcări a Constituției, insuficientul control al evoluției pandemiei sunt toate aspecte al unui colaps al societății americane. America deține un loc fruntaș pe mapamond la numărul persoanelor decedate din cauza virusului covid 19. O licărire de speranță o reprezintă debutul vaccinării populației ținându-se cont de gradul de vulnerabilitate.

Politica americană militaristă în plan extern reverberează în plan intern, faptul fiind vizibil în comportamentul poliției față de anumite grupuri demografice. S-a protestat vehement în vara trecută împotriva abuzurilor polițienești și a încarcerării în masă, mai ales a afro-americanilor, în multe cazuri pentru delict minore. Lui Donald Trump i s-a reproșat încurajarea tendințelor de supremație a albilor. Ca să contracareze nemulțumirea minorităților, președintele ales Jo Biden a inclus în administrația sa un număr considerabil de cetățeni afro-americani. Totuși, cel mai mare număr de sinucideri se înregistrează în rândul bărbaților albi maturi, fapt reflectând o maximă frustrare în plan socio-profesional, o stare de profundă depresie. Polarizarea extremă a veniturilor, iresponsabilitatea corporațiilor obsedate doar de profit, dar total dezangajate în planul comunitar a evidențiat trădarea absolută a elitelor față de clasa lucrătorilor și față de țară. În vreme ce chinezii sunt în cea mai mare parte satisfăcuți de politica Partidului Comunist, sunt înșuflețiți de un naționalism ardent, trăgând cu toții eficient pentru binele comun și patria lor, în SUA domnește o stare de suspiciune față de instituțiile fundamentale. De decenii mobilitatea profesională nu a mai fost susținută. Guvernul s-a dovedit a practica o politică socialistă față de megacorporații și marile bănci, alimentate mereu cu imense pomeni financiare și de totală

ignorare a binelui colectiv. Conducătorii chinezi au ridicat din sărăcie opt sute de milioane de locuitori, în vreme ce în Statele Unite milioane sunt lovite de o extremă pauperizare pe zi ce trece.

Publicul apelează tot mai mult la media alternativă, manifestând o accentuată neîncredere față de presa consacrată, care în loc să respecte faptele și realitatea distorsionează adevărul, dezinformând. Nu mai este prea mare deosebire între presa de serviciu americană și cea din fostele țări comuniste. O asemenea presă respectă tot felul de tabuuri și slujește o ideologie, dar nu adevărul faptelor. Stephen F. Cohen (1938-2020), un expert în istoria Rusiei și a relațiilor ruso-americane, în 2014 observa cu amărăciune „*the degradation of mainstream American press*”, că „*a general pattern has developed. Even in the venerable New York Times and Washington Post, news reports, editorials, and commentaries no longer adhere rigorously to traditional journalistic standards, often failing to provide essential facts and context*,” (*degradarea presei americane oficiale, un tipar general s-a dezvoltat. Chiar și în venerabilele New York Times și Washington Post, noutățile, editorialele și comentariile nu mai aderă riguros la standardele jurnalistice tradiționale. nemaioferind faptele esențiale și contextul*; din *War With Russia?*, Hot Books, New York, 2019, pp. 19-20). Opinii critice similare despre conținutul toxic al presei americane care trădează adevărul faptelor, inventând scenarii mulate pe ideologia oligarhică au exprimat Matt Taibbi (n. 1970, jurnalist) și Chris Hedges (n. 1956, jurnalist).

Conceptul de „*manufacturing consent*”, lansat cu ani în urmă de Edward S. Herman și Noam Chomsky în 1988, în cartea cu același titlu, definește o înțelegere fabricată cu scopul precis de a evita adevărul socio-politic și a prezerva privilegiile elitelor. Sau ca să-l cităm pe Noam Chomsky: „*The smart way to keep people passive and obedient is to strictly limit the spectrum of acceptable opinion, but allow very lively debate within that spectrum*” (*Modul inteligent de a ține poporul pasiv și obedient este să limitezi strict spectrul acceptabil de opinie, dar să admiți dezbaterea vie în cadrul aceluiași spectru* - Citate din *Manufacturing*

Consent, Google.com). E „consentul” clasei conducătoare, care folosește din abundență presa scrisă, vorbită, platforma digitală pentru a distorsiona faptele, pentru a suprima adevărurile incomode, devenite tabuuri. Publicații care cu decenii în urmă au avut un prestigiu câștigat prin fidelitatea față de realitatea faptelor, astăzi au doar un precar management al informației obiective și echilibrate. Ne referim la *New York Times*, *Washington Post*, *MSNBC*, *CNN*, *Fox News* etc. Fiecare dintre aceste publicații sau posturi TV cultivă propria ei audiență, căreia îi spune ceea ce aceasta dorește să audă. În acest fel populația se bifurchează în funcție de cele două partide, democrat și republican, creându-se o atmosferă de fanatism, exprimat în demonstrații ale unor grupuri înarmate foarte amenințătoare. În lipsa adevărului și obiectivității publicațiile de mai sus au devenit oficine ideologice.

Din mulțimea de acte jurnalistice alegem doar două pentru a ilustra dezintegrarea presei oficiale. Patru ani de zile a fost propagată o invenție mincinoasă ca *Russia - gate* bazată pe dosarul improvizat de Christopher Steel plătit de clanul Clinton. Pe lângă demonizarea președintelui Vladimir Putin, întreținerea războiului rece 2.0 s-a urmărit îndepărtarea președintelui Donald Trump, risipindu-se bani grei pentru o enormă deșertăciune. Nimeni n-a plătit pentru risipă, nimeni n-a plătit pentru înscenare. Impunitate absolută. Al doilea exemplu de nedreaptă conduită a mediei este gestul platformei twitter de a elimina din raza vederii publice e-mailurile despre corupția și fraudă lui Hunter Biden, fiul președintelui ales, Jo Biden. Consensul fabricat a funcționat perfect. Nicio publicație nu a pus în discuție cazul lui Hunter Biden. Totul a fost mușamalizat în cel mai flagrant mod. Nici moderatorii la cele două dezbateri prezidențiale nu s-au ostenit să-l chestioneze pe Jo Biden despre fraudele fiului său. Omisiunea este cea mai bună cale de a scăpa de belea.

Dacă respectul pentru fapte și adevăr este eliminat orice este permis. Platformele digitale au fost chemate la senat ca să li se ceară să se alinieze sub umbrela consensului prefabricat, tăind în stânga și dreapta orice piesă jurnalistică neconformistă. Aceste platforme au încetat să fie doar utilități, devenind jucători cu greutate →

BIBLIOTECA BABEL

Andrey Gritsman

Andrey Gritsman, originar din Moscova, a emigrat în Statele Unite în anul 1981. Este poet, prozator, eseist și autorul a șapte volume de poezie în limba rusă și șase cărți în limba engleză. Laureat al prestigiosului premiu Pushcart, ediția XXIII, Andrey Gritsman este editorul revistei internaționale *Interpoezia* și directorul asociației *International Poetry Series* din New York

Carantină

Sezonul ploilor persistă să rămână cu noi.
Gardurile sunt ude de ploaie.
Afară din oraș magazinele,
depozitele, hambarele,
mustesc pline de apă, cenușiul
predomină, stațiile de benzină
plâng morocânoase, neprimitoare.
În depărtare se zăresc trenuri de
marfă lungi, nemișcate,
ancorate în peisaj,
din loc în loc, bariere de cale ferată.
Cădem într-un somn greu, încuiați în
mașini.
Cine mai știe când orașul își va
deschide din nou porțile.
Probabil acolo nimeni nu plânge,
nimeni nu râde,

Caleidoscop american

→ în sistemul de distribuție a informației. Aceasta va conduce la intimidarea conștiințelor morale și la promovarea unei cohorte de lingușitori, a unor pseudojurnaliști înrolați în frontul coribanților. Nu a început presa americană să semene mult cu cea de partid din timpul dictaturii la noi? În mare parte - da.

Toți așteaptă a doua înviere dar
nu se întâmplă nimic. Anotimpul
umed rămâne cu noi
timp de trei generații.
Apa se scurge din lucruri, se revarsă
din biserici, închisori
și mici așezări. Nimeni nu știe când
va suna
deșteptarea.
Așa se trăiește acum. Fiecare trebuie
să supraviețuiască singur,
să se salveze cum poate.
Dar noi încă mai vedem mirajuri la
orizont,
acolo în lumina care dispare treptat,
câțiva dintre noi mai pot distinge
Kinneretul pe hartă.

Izolare

Apelurile telefonice sunt pline de
static
și întrerupte de pauze.
Roboții te previn că
vei experimenta perioade de tăcere
în timp ce aștepți ca cineva să-ți
răspundă.
Apelul tău poate fi monitorizat
pentru mai multă siguranță
afară de cazul în care întreruperi
frecvente și electricitatea statică
se interferează în conversația ta.
Orice apel poate fi netransmisibil
din cauza condițiilor actuale.
Între timp
vă rugăm să luați notă
că persoane abilitate
lucrează de zor pentru a restaura
condiții favorabile.
Fii alert, nu uita
să-ți măsoari temperatura
și să fii pregătit pentru orice
schimbare
în circumstanțe.

Tot personalul desemnat
purtaș masca de protecție pe față
trebuie să rămână la locul său
și să aștepte
următoarele instrucțiuni.
Tot personalul neesențial

trebuie să se îndrepte spre locurile
dinainte stabilite,
evitând cu orice preț electricitatea
statică
și întreruperile pe linia telefonică.

Despărțire

Sunt momente în viață
și în istorie când
cuvântul a evada rimează
cu destinul.
Însă cuvântul singur nu rimează cu
singurătatea dar dragostea se
potrivește cu
plecările. Deci pentru interlocutorul
meu rămas la mari depărtări,
fidel, credincios, dispărut demult:
Sufletele mari sunt destinate
să scape de demonii nebuniei.
Izolarea și idiotenia,
două siameze palide,
care joacă poker
în trenul ce se îndreaptă
zdruncinându-se înspre terminal
într-o țară a nimănui plină de picioare
și mâini rupte
și de familiarele borcane cu
formaldehidă în care
zac creiere și inimi.

Noi chiar acum am sărit din tren
înainte de termen, la fix,
în unica stație destinată nouă,
în cazul nostru situată în mod
paradoxal
în miezul pompoasei și
veștejitei exuberanțe imperiale.

Traducere de FLAVIA COSMA

Flavia Cosma, poetă și
traducătoare canadiană de origine
română. A publicat peste 45 de cărți
în diferite țări și limbi ale lumii.
Opera sa literară a fost studiată în
cadru programelor de poezie la
universități din Canada și SUA.
Flavia este directoarea Festivalului
Internațional al Scriitorilor și
Artiștilor de la Val-David, Quebec,
Canada, ajuns la a 23-a ediție.

Dezbaterile de opinii sunt în prealabil
supuse coreografiei conform „consensusului”, astfel că mereu dezbaterile
despre punctele nevralgice ale societății
americane sunt suprimate. Nu vom auzi
discuții despre structura puterii americane,
despre politica imperială, despre bugetul
militar disproportionat de uriaș, despre
inegalitatea socială, despre cei o jumătate
de milion de homleși, despre reforma de

sănătate, despre necesitatea unui al
treilea partid, despre monopolism,
despre lăcomia corporațiilor, despre
subordonarea statului de către
acestea.

Media americană oficială ca și alte
instituții și-au pierdut credibilitatea,
iar elitele care au corupt orice sector
al societății americane și-au pierdut
legitimitatea.

Starea prozei

FARFURIE

Ordinul a venit pe neașteptate. Țigani trebuiau integrați. Adică să li se dea casă și serviciu. Cum majoritatea erau tinichigii, spoitori, lingurari și alte meserii ce necesitau muncă manuală și iscusință, au fost angajați la cooperativele meșteșugărești. În orașul R. s-a creat chiar o turnătorie de mici dimensiuni, cât să se poată prelucra diverse obiecte din aluminiu și fontă. Pirandele adunau fierul vechi de pe unde apucau să-l găsească, iar bărbații lor îl topeau și-l turnau în diferite forme, după cerință.

Căruțașului Farfurie i se dădu apartament la bloc. Așa că imediat ce-și descărca fiarele aduse de prin cotloanele orașului, își deshăma calul și-l urca pe scări până la etajul al doilea, unde i se dăduse casa.

- Dii, boală, își îndemnă Farfurie bidiviul, acesta având nevoie de câte un îndemn care să-l facă să-și miște copitele, de la o treaptă la alta, până sus la etaj.

Vecinii nu ziceau nici păs. Erau bucuroși că apucaseră și ei un apartament din cota repartizată fabricii la care lucrau. Farfurie părea să se bucure că oamenii îl acceptau așa cum erau.

- Sunt un țigan respectat, Praleo, obișnuia el să zică la câte un chef, unde golea câte un țoi la botul calului.

Calul răbda. Ce ar fi putut face? Dar odată cu trecerea timpului și tocirea treptelor de pe casa scărilor, Farfurie se trezi în fața unor priviri tot mai încruntate, care s-au transformat lesne în mârâieli.

- Al dracului garoi, n-are de gând să repare casa scărilor. N-a fost de ajuns că i-am rânit bălegarul ori de câte ori l-a slobozit mârtoaga aia pe scările noastre, obișnuiau să zică din când în când locatarii furioși.

Numai că spusa lor se topea înlăuntrul pereților de beton mai dihai ca zahărul în ceai.

Până la urmă, administratorul blocului fu silit printr-o adunare cetățenească să ia atitudine. Fost colonel de război, administratorul se opri într-una din zile în fața ușii lui Farfurie. Și pentru că soneria nu mai suna pentru ca să nu se „sparie” bidiviul, administratorul se văzu silit să bată la ușă. Un nechezat ușor se auzi dinlăuntrul apartamentului. Apoi o lovitură de copită.

- Tovarășul Farfurie! se auzi glasul administratorului însoțind bătăile din ușă.

Farfurie nu catadicsea să răspundă, semn că ori băuse prea mult, ori că era obosit de la muncă. Doar calul părea treaz. Administratorul insistă.

- Farfurie, băi Farfurie, ieși băi afară!

Degeaba. Nu se auzea nicio mișcare. Furios, administratorul lovi cu piciorul în ușă, dând să plece. Nici nu s-a întors bine cu spatele, când ușa s-a deschis. Părea că niște zăvoare metalice se mișcau cu greutate, dinlăuntrul casei. Administratorul renunță să mai plece. În prag apărură Farfurie. Avea limba cleioasă și ochii cârpiți de somn.

- Băi, tovarășe Farfurie!

- Da, domnule colonel!

- Ce faci tu pe aici?

- Vorbeam și eu cu al calul meu.

- Iată uite, domnule, ce boier! Și ce-ți spunea măriia sa calul?

- Mai nimic, domnule colonel

- Nu-ți cerea cumva scuze că a distrus casa scărilor?

- Ferit-a sfântul, don'colonel, zise Farfurie pe nepusă masă.

- Adică, ai mârtoaga atât de nesimțită?

- Don'colonel, să nu-mi jignești calul că fac moarte de om, își întări Farfurie glasul.

- Iată uite... Dar dacă te dăm noi afară?

- Și să stea calul în ploaie și frig? Niciodată! Să știu bine că o să stau cu el să mă mănânce lupchii, dacă mint.

- Atunci, n-ai decât! De mâine eliberezi apartamentul!

- Dar de ce, boierule, se auzi din

spatele ușii, glasul pirandei, care ieși să-l sprijine pe Farfurie în fața administratorului.

- Pentru că faceți mizerie și ați distrus casa scărilor.

- Aoleu, colonelule, și unde vrei să pleci cu puradeii mei?

- Nu-i nevoie să pleci, dacă repari stricăciunile și scoți calul din casă.

Locatarii ceilalți ascultau în spatele ușilor închise, de teamă să nu pună Farfurie ochii pe ei. Numai profesorul de matematică de la etajul patru, ieșise de-a binelea din apartament. Farfurie se uită cu coada ochiului sus și-și spuse că era mai bine să curme scandalul. Dacă ieșeau toți vecinii, n-avea să fie bine.

- Treci, fa, în casă și ia-l și pe Mucea cu tine, îi porunci el pirandei, știind cât de aprigă putea să devină.

Administratorul păru să se mulțumească la rândul-i cu stadiul convorbirilor. Cu trecutul lui nu putea risca să-i dea pe țigani cu adevărat afară.

- Don'colonel, vă promit că o să fac ceva, zise Farfurie, bătând în retragere.

Urcă scările agale, ferindu-se de rupturile în care putea să se împiedice.

Cum a deschis ușa apartamentului, Zambila a sărit cu gura pe el:

-Ce vrea ăsta mă? Cum să ne dea afară?

-Taci și dă-mi ceva de mâncare!

-N-am ce, abia le-am astupat gura la ăștia mici..

-Cum adică n-ai ce? Sugeți laptele ca șerpui, pâinea se topește ca untura la soare!

-Și eu ce să le fac? Stau aici închiși între ziduri și rod ca șoareci tot ce găsesc. Când eram la șatră umblau liberi. Mai un măr dintr-o livadă, mai un cartof din câmp...

-Taci că te pocnesc!

-De ce să mă pocnești, mă? Ce, eu am vrut la bloc?

Farfurie se duse în odaia în care stătea calul. Îi dezlegă sacul de piele pe care i-l atârna seara de burtă să nu curgă urina pe jos. Îl răsturnă la W.C. Strânse apoi balega de pe linoleum pe un fâraș pe care-l răsturnă într-o găleată. „Te făcuși boier, fire-ai al răului, ai cameră separată, eu stau cu șapte în ailaltă și m-am băgat rândaș la tine”, bombănea și-l lovea unde nimerea cu picioarele. "Ce fac →

GHEORGHE ANDREI NEAGU

CAPRICIOASE CUVINTE

O foame albă-n zori se iscase
iar crinii, grăbindu-se brusc, într-un
plâns
cu parfumurile lor înecăcioase
ochii, încă dormind, mi i-au strâns.

Frunze galbene cădeau pe cer sunând
ca respirări de bucium, capricioase,
cuvintele se risipeau în simțuri
în sacre orizonturi maiestose.

Flori întristate – lotuși – ca și luna
lin lunecau, lin lunecau pe cer
pe marginea fântânii-ntotdeauna
dintr-un demult de aur, într-un târziu
de fier.

DULCI AMINTIRI

Dulci amintiri îngropate-n uitare
ca opaițe vechi în lampadare de lux.
Cât belșug de imagini, ochi de lynx,
de-nserare,
dulce tristețe descoperită atât de
curând,
idee pardosită cu dale negre și albe și
reci
ce repede treci...

Dar veți veni, veți veni curcubeie,
legămintele ciudate și zmeie,
veți veni tocmai când, în curând
o să stau într-o criptă-n cuvânt.

Ca în vis lipsea sensul și zarea
cu vină și fără de vină
lumile „se dădeau de-a dura”
și pe întuneric și pe lumină,
prin vitralii, meșteri mari
faceau semne să vină.

Dar veți veni, veți veni curcubeie,
legămintele ciudate și zmeie,
veți veni tocmai când, în curând,

o să zac într-o criptă-n cuvânt.

Mai știi când ne jucam demult
blânzi ca iezii și ca brezii,
ne făceam creion din trestii
și scriam pe-o apă mare
jurăminte la seraficele sfinte
Adunate din cucute.

Dar veți veni, veți veni curcubeie,
Legămintele ciudate și zmeie,
Veți veni tocmai când, în curând
O să cresc într-o criptă-n cuvânt.

Stephan Alter

(în război cu maimuțele jefuitoare)

Acum el deja un corp de os alb.
Dar în timp ce lupta,
în mintea lui nu-ncăpea moartea,
fiindcă niciodată nu există timp destul
pentru a cugeta la ceva serios.

Bob

Fragil ca un hohot,
Pe cer,
Curcubeul.

GHEORGHE CUTIERU

Adina Romanescu, Christ, studii
după Bernini

Omule...

Nu vezi răsăritul, privirea crinilor?
duci poveri inutile, te clatini, pierzi

nădejdea cât ai bate din palme
iubești, vremelnicul rânjet

din universul minuscul, viermii
se târăsc din fundul ochilor
tremuri tot, te-nchini în celule
doar când tunetul răsună...

în acea clipă
cui te rogi, omule?

O lume perfectă...

(nu cerceta)

Oh, lume, țesută
din carne și oase
te crezi reală, infailibilă...

oh, suflare plâpândă
infatuată mică
perceptibil, tot mai stinsă
mori absurd atât de des,
pietrele de încercare
sunt inutile...

oh, lume, nesăbuită
te consideri palpabilă?
și infailibilă?!

Sufletul

În mod indubitabil,
există în temple
uși, ferestre, chei
le găsim ori nu,
sufletul zboară
vertical, nestingherit
de crucile existenței

o roată se-nvârtește
un țipăt pe culoar
pași mărunți, spre un
punct și... de la capăt.

CORINA LIGIA PĂTRAȘCU

FARFURIE

→acu', mă, ia spune, ce fac? Că i-a
gă-sit dracu' p'ăștia să ne ridice
nivelul de trai... Că nu-mi era mie
bine când spoiam tingiri și turnam
ceaoane. Vara dormeam în iarbă,
iarna-n cort, copii cine-i auzea,
cădeau seara secerăți de oboseală,
mai mâncați mai nemâncați. Acu',
auzi, cică să repar scara blocului, să
plătesc chirie... Și cu tine ce să fac?
Un'să te țin? Cu ce mai car fiare
vechi? Cu ce ne dă ei la fabrică, trei
sârme și două cuie ruginite, scade
producția. Nu iese planu', nu iese
banu'. Și-așa, ce de bani ne dă, ca
purecii pă bostani...

Luă găleata cu bălegar de toartă,
calul de căpăstru, dând să plece cu el
afară.

-Un' te duci, mă? se repezi în
calea lui Zambila. Că azi îi Duminică.
Noi ce facem?

-Dă-te, fă, din calea mea, că te-ai
făcut și tu cucoană! Mai făceai o bidi-
nea, mai găceai la fo proastă, aduceai
acasă un ciur de mălai pentru un
terci!

-Eu m-am făcut cucoană? Cine
m-a adus aici? Astea de la oraș nu le
trebe bidinele nici găcit...

-Duce-ți-vă și voi pă la cerșit!

-Da, să ne ia miliția...

-N-are nimic dacă vă ia, că trebe
să vă dea și de mâncare...

-Măncate-ar pe tine lupchii de
prost, că alții au știut să facă bani, nu
ca tine, striga Zambila după el, striga
și-l blestema, deși Farfurie înhămasse
deja calul la căruța din spatele
blocului și pornise aiurea, cu capul
golit de gânduri. Părea că i se scurge
toată vloga. Lăsat liber, calul mergea
la pas, pe drumul spre care atâția ani
îl purtaseră pașii. Cică mergea acasă.
Ajuns pe locul pustiu unde altă dată
se afla șatra, se opri și întoarse
nedumerit capul spre stăpân.
Stăpânul stătea căzut într-o parte,
țepăn, cu ochii închiși. Calul mai
trase câțiva pași de căruța goală și se
apucă să roadă niște lăstari din răzor.

Starea prozei

Doru

În seara aceea tata venise vesel acasă, spunându-mi că în ziua următoare vom merge cu toții la Craiova, întrucât făcuse rost de o mașină mică nenea Georgică, care o angajase pentru Doru, fiul lui, care luase examenul de admitere la o școală tehnică de profil electrotehnic, iar el mai avea ceva treabă prin oraș. Așa că mai aveau două locuri, pe care tata le plătiase integral, pentru a mă însoți și pentru a se relaxa. Deci eram asigurat de transport pentru noul început, al celui de-al treilea an de școală profesională. Nu mai trebuia să mă înghesui în autobuzul puturos și veșnic neîncăpător cu care ieșeam totdeauna din liniștea satului sărăcit și abandonat spre orașul industrial care-și pregătea în școli profesionale supra-aglomerate batalioanele de muncă.

În urmă cu doi ani, eu pierdusem examenul de admitere la un liceu industrial energetic, suferisem o depresie și, de rușine, m-am luat după o șleathă de colegi de la școala generală din sat care veniseră pentru admitere la Școala Profesională „Electroputere”, cea mai cunoscută pe la noi. Cum mă văzusem singur și abandonat în fața eșecului nesperat, am luat dosarul din aglomerația celor neadmiși și m-am luat după ei. Așa am ajuns ca să încerc o experiență pierzătoare chiar de la începutul carierei mele, pe care o visasem strălucitoare. E drept, anul următor am urmat în paralel și liceul la fără frecvență, discret, cu grijă, să nu fiu „turnat” la oficialități, întrucât în acea vreme nu era voie să urmezi două școli în același timp. Studiul pentru materiile de liceu la care dădeam examene în fiecare vacanță, legală de data aceasta, de la școala profesională, îmi dădea satisfacția reîntoarcerii la visul din copilărie, să-mi construiesc viața pe alte temeuri, pur spirituale. Așa că îmi făcusem un program zilnic, după ore și după munca practică în uzină să citesc, să conspectez, să rezolv exerciții la toate materiile, încât profesorii liceului din Bălcești, unde fusesem înscris, au început să mă remarce și să vorbească despre mine la modul pozitiv.

Ceilalți colegi, unii mult mai în vârstă, de-abia se țineau la suprafață, dornici numai de obținerea pe orice cale a diplomei de studii.

Dar eu încă aveam în minte dezamăgirea pricinuită părinților mei cu ocazia pierderii examenului de admitere la liceu, deși tata îl alesese la înscriere pentru că purta un nume sonor, în ton cu avansurile tehnicii vremii, deși arăta urât, era o clădire nouă, impersonală, pur utilitară, făcută în timpul lui Dej, spre deosebire de cea a Liceului pedagogic, de dincolo de stradă, o clădire veche, interbelică, cu stil și personalitate, care pregătea viitorii învățători, pe care eu, la fel ca tata, îi vedeam ca fiind oameni aleși, superiori, inteligenți, diferiți de noi, cei care ne câștigam existența prin trudă și supunere oarbă în fața asprumii vremurilor. Priveam cu jind de dincolo de gardurile de fier forjat fetele elegante și băieții care aveau astfel de aspirații, plimbându-se aristocratic pe aleile din curte, printre castani, deși credeam că într-un final și eu voi fi ca ei, după ce voi trece prin purgatoriul necesității înțelese, în fond, a sclaviei, în cadrul detașamentelor obediente și „libere”, ale proletariatului industrial.

Dar am picat și acolo examenul. M-am comportat infantil, la limba română m-am complăcut cu o compunere la liberă alegere făcând uz de metafore răsuflăte, bombastice, cu influențe din scriitorii studiați, iar lucrarea mi-a fost depunctată masiv. La examenul scris de matematică, profesorul supraveghetor mi-a atras atenția că am greșit, aducându-mi la cunoștință chiar și unele expresii deplasate, pe care le înregistrase din lucrarea mea în ziua precedentă. Asta m-a descurajat definitiv. Problemele la matematică erau grele, am greșit pe alocuri, iar la examenele orale am cam scăldat-o. Eram pregătit superficial. De aceea m-am dus la școala profesională cu colegi mei, întrucât îmi pierdusem bruma de încredere că voi putea face ceva în viață. Așa am plecat cu toții, în turmă, străbătând orașul, hârjonindu-ne, prefăcându-ne că

vorbim la telefoanele publice cu monedzi de douăzeci și cinci de bani pe care mecanismul ni le trăgea hoștește, agățându-ne apoi de autobuze, sau pompând apă fără noimă pe unde întâlneam fântânile stradale metalice, presărate pe trotuare, ca niște ciocuri încremenite de păsări negre.

Ne prosteam veseli, cu toții, bucuroși că nu mai aveam sub supraveghere vitele cu care ne petrecusem copilăria. Noi, copiii de la țară, astfel ne petreceam viața, peste câmpuri și dealuri, învățam și ne scriam temele pe genunchi sau pe buturugi, având timp suficient și pentru joacă și pentru alte distracții în mijlocul naturii.

Atunci, în fața aceluia examen, ne simțeam liberi, nesupravegheați, bătând fără sfială la alte uși ale vârstei, ale existenței. Eu mă lăsasem dus de val pentru că pierdusem o treaptă, mă pierdusem pe mine. Cunoscusem între timp o fată mai mare, care venise cu fratele ei la examen. Noi, ceilalți, eram emoționați, ea nici nu ne lua în seamă, deși eu dorisem să-i atrag atenția prin glume deplasate, care o făceau să părăsească pentru câteva clipe tristețea și să râdă cu noi, condescendent, abia perceptibil. Dar altele erau aspirațiile ei erotice, ne spunea, când era foarte tristă, se trezea sunând nu o dată la „Pompieri” și avertizându-i: „Arde. Arde o inimă de fată!”

Mie-mi rămăsese gândul la ea, nici eu, nici fratele ei nu luasem concursul de admitere, așa că ne-am despărțit triști, abătuți, dar ce să-i faci inimii? Îmi imaginam într-un viitor nesigur întâlniri spontane, dar deloc întâmplătoare, direcționate, totuși, de o divinitate a nefericiților, ca ei să-i smulgă acea tristețe care o făcea să tulbure pentru câteva clipe odihna pompierilor: „Arde. Arde o inimă de fată!”, iar eu să uit de singurătatea dureroasă și mai ales de dezamăgirea că eram mult mai mic și mai neînsemnat decât îmi închipuisem...

Anul întâi ne-a fost cel mai greu, colegii cei mari ne batjocoreau, ne gratulau cu apelativul: „răcane”, ne puneau să facem corvezi umilitoare. Mai era cantina neîncăpătoare, cu mâncare puțină și proastă, precum și programul de cămin, care ne era îngăduit numai seara, pentru somn. Altminteri se pierdea timpul prin curte, prin sălile de meditație unde nu se putea învăța din pricina gălăgiei. Eu îmi făcusem fișă la bibliotecă, unde →

GEO CONSTANTINESCU

am luat la citit toți autorii din manualele de liceu spre care voiam să mă îndrept.

Și așa ajunsesem în anul al treilea, ultimul, de școală profesională, și cel de-al doilea de liceu.

Era o zi de toamnă ploioasă, când șoferul a venit la noi acasă să ne ia. Doru era așezat pe bancheta din spate alături de tatăl lui, iar locul din față, de lângă șofer, era rezervat pentru tata. Eu am luat loc lângă nenea Georgică, în timp de băiatul era preocupat să le spună tuturor cât de mult s-a bucurat de succes piesa pusă în scenă de clasa lui la serbarea de absolvire. Vorbea tare, afectat, cu glas gros, prelungind vocalele silabelor tari: „A făcut explooozie!”, spunea el, încheind un monolog al cărui început nu-mi fusese cunoscut. Până la Craiova a turuit despre succesele lui la limba franceză, despre examenul ratat de la Filologie (a picat primul sub linia admișilor) despre intenția de a reveni la facultate.

Ploaia era rară, dar persistentă. Picăturile se izbeau de geamuri, iar ștergătoarele de parbriz își făceau datoria din când în când, cu prisosință.

-Tu ce ai de gând, Bebe, cu viața ta, mă întreabă nenea Georgică, ai de gând să rămâi muncitor toată viața?

Nenea Georgică era secretar de sfat popular. El nu era sedus de propaganda proletară care asigurase o pâine amară multor „oropsiți ai vieții” din comuna noastră și din toată țara. Deși beneficia prin funcție din plin de privilegiile sistemului.

-Ba da, nene Georgică, dar deocamdată merg pe linia pe care am început...

-Îmi aduc aminte ce zarvă a fost în școală după ce tu ai picat la concursul de admitere. Profesorilor le era rușine că pariaseră pe cunoștințele tale și la un moment dat au inventat o scuză copilărească. Cum că nu ai trecut de pe ciornă totul pe foaia de examen și de aceea nu ai avut succesul scontat. E adevărat?

-Nu e adevărat, nene Georgică, dar oamenilor le era probabil jenă de neșansa mea. Voiau să-și păstreze credibilitatea ca dascăli. Părinții să-și dea în continuare copiii la școala din sat ca să nu-și piardă pâinea...

-Bebe face în continuare și liceul, adaugă tata, mușcându-și limba, mai

apoi, că a dezvăluit secretul nostru, secretul familiei rănite.

-Da? Dar nu știe că nu e voie? În țara noastră nu se pot urma două școli deodată și dacă se află va trebui să renunțe la una din ele. Și poate că va suferi și vreo pedeapsă juridică.

-Nu văd de ce, afirmă tata, întrucât copilul nu a făcut nicio faptă reprobabilă...

-Dar te pui cu legea?

Eu m-am fript. Vreunul din cei doi prieteni putea să mi-o facă. Iar dacă cineva aducea la cunoștința justiției îndrăzneala unui copil de a recupera o fărâma din timpul pierdut, acel copil putea să fie aspru pedepsit.

Dar nici Doru, nici nenea Georgică nu m-au turnat autorităților. Cu Doru am fost mai apoi în gazdă la doamna Palaloga, pe strada Dezrobirii, el terminase școala tehnică și imediat după aceea devenise student la Facultatea de Filologie din Craiova, la secția franceză-rusă. Își scria jurnalul în limba franceză, în fiecare seară, îmi citea și mie din reflecțiile sale pe seama textelor cântecelor Dalidei și a celorlalți autori ai cântecelor franțuzești, la modă în vremea aceea. Eu scriam poezie, atunci, intrasem în rândurile celor ce încercau seducția muzelor în cadrul cenaclului „Cezar Petrescu” al Sindicatului Uzinelor „Electroputere” pentru puțin timp, și mai apoi la cenaclul „Traian Demetrescu” al Casei de Cultură a Municipiului Craiova, condus de instructorul-poet, Victor Belciug, unde scriau și-și judecau textele mulți

Adina Romanescu, Bunica

elevi, aflați în majoritate în ultimul an de liceu. Și tot atunci, în 1977, după marele cutremur, am dat la facultate și am luat, cam toți de pe acolo, risipindu-ne ușor, ca potârnichele, prin toată țara.

Eu am plecat în armată, mai apoi la Cluj, la facultate, și cu Doru m-am întâlnit târziu, tot în orașul de unde eu îmi luasem zborul, în acel an de groază. El fusese toată viața profesor de rusă și franceză, apoi pensionar, se plimba prin cartier cu nepoțelul său, mândru și fălos, mulțumit că va avea cui să-i împărtășească ceva, din experiența de viață.

Își va mai aminti oare, de ziua aceea ploioasă, când ne-am cunoscut și a vorbit atât de țănoș și afectat despre piesa lor de la serbarea de absolvire a liceului care „a făcut explooozie”? Dacă nu, i-o readuc, acum, în memorie. Eu străbăteam un moment greu în acea vreme a începuturilor noastre, un eșec venit prea devreme și prea pe neașteptate, iar bucuria succesului lui o înregistrasem ca pe o rană, rană care s-a vindecat, ulterior, ca multe altele din viața omului... Dar vocea lui baritonă, plină ifose și de emfază îmi persistă încă în minte ca un ecou neprețuit al vremurilor pe care le luam, ușor, ușor, în posesie. Prin urmare, acolo unde ești, Doru, la domiciliul tău, în Craiova, sau la Băile Herculane, unde ai apartamentul de vacanță, eu te salut! Și să știi, că acum, din ce în ce mai mult, am îndreptățirea să mă bucur enorm, mereu și mereu, că piesa voastră de la marea sărbătoare a maturității „a făcut explooozie”! Așa că vă spun din toată inima, plin de nedisimulată mândrie: bravo, băieți!

Adina Romanescu, Îngerul

PIATRA

Am uitat jelania pietrei ce zace în ziduri
Tăcerea ei, ca o moarte cu riduri
(De parcă ar ști cineva cum este hâda
moarte
Hulpava, nesătula ce taie la oameni zi și
noapte).

Amorul din piatra zidită e gândul ce
piere
Uitând să mai lase-n zile un pic de
plăcere
Iar negrul dintr-însa lucios și prea rece
E mintea cea oarbă ce nu mai petrece.

Pe drumul nădejzii pe jos și-ntr-aștri
Cu gust și arome de pin în pilaștri
Nădejdea cea mare și plină rodească în
pace
Ca piatra din ziduri, cea neagră și tristă,
ce tace.

NECUNOScutUL

Moralul îndoit al gândului străbate cu
durere
Strâns în precepte, nou loc de priveghere
Lipsit de bucuria clipei uitată în
clepsidră
Cu taina fărdelegii ascunsă-n chip de
hidră.

E încă moale vorba care la vis te-
ndeamnă
Uitată printre ziduri fără urechi, în
toamnă
Printre gutui cu lămpi de vis în mână
Eroul neștiut mai stă o săptămână.

E ca un ghemotoc mai mare, acolo, în
livadă
Printre atâția arbori apucă să mai vadă
Cum frunzele pierdute sub pașii lui,
ciorchine
Se-adună de sub vânturi și-l însoțesc,
senine.

Nu-l mai ajunge zarea când vremea-i e
de ducă
Întoarce iar în seară lumina cea caducă
Și se prelinge calm, spre asfințit și pierde
O umbră tainică, cu zâmbet ca de miere.

CU VISUL ÎN MÂNĂ

Aplecat ușor spre taină
Gândul meu prea des coboară
Ochiului prilej de faimă
Viselor, drumuri de seară.

Prin primejdii și iluzii
Jos, la margine de drum
S-au ascuns în van, irozii
Focul lor acum e scrum.

Înșelat de aparențe, dar atent la sensul lor

Mă cuprinde-un dor de vise
Necuprinse în folclor,
Și uitată printre vorbe, o nădejde să
domine
Împliniri ce vor să vină, dar n-au drum
încă spre mine.

MI-E BINE-ACUM

Mi-e bine-acum, resemnar,
Vecin cu necunoscutul,
Mă cheamă tainele lui
Adâncul lui e negru

Speranțele deșarte se v.arsă în el.
Un pas mai e și cad acolo
N-am griji acum, dar nici dorințe
Doar setae de a afla
Un dincolo mai bun.

AȘTEPTARE

Ca-ntr-o toamnă fără ploi
Rătăcită-n zi de târg
Iarba-așteaptă după noi
Să culegem fructe-n pârg.
Toate-ar merge cum dă Domnul
Însă vrerea-I doar o treaptă
Nu putem sfârși canonul
Alungați din calea dreaptă.

DORINȚĂ

Mi-e sufletul obosit
Cârmaciul zilei a îmbătrânit
Din scurgerea domoală dintre zile
Mai rar zăresc și zâmbet de copile.

Hoinar printre iluzii, gândul cel sfânt
Încearcă să aducă nevoii alt veșmânt
Cu noi culori care să șteargă
Dintre dorințe, doar pe cea mai neagră.

La sfat cu Zeul, pe-ascuns, târziu în
noapte
Doar visele se mai transformă-n șoapte.

DOR

Urma dorului îngheață
Pașii ei ce n-or să vină
Pe ascuns, în locuri arse
Când puteau fi în lumină.

I s-a dus încet norocul
Zâmbetul i-e de statuie
Și îmi stăruie albastru
Împliniri ce n-or să fie.

Așa dus-a fost dorința
De-a vedea-o totdeauna
Chipu-i tainic și iubirea
Ce-a lăsat-o, cu de-a sila.

NELINIȘTE NOCTURNĂ

Clona, bătrână și albastră

Zvâcnirea din oglindă
Zbaterea ochiului secund
Spaima zicerii, tăcerea.
Albind înserările cu tâlcuri
La colțuri pândește dorul
Obosit de așteptare.
În seară, povești cu haz
Cioplesc în asfințit himere.

POLITICA

Grai mut, privirea obosită
Sătulă de așteptări și prea adesea uimită
Tânjește fără margini după sclipiri
senine
Pe care-n fugă, seara, să le adune-n sine.

Dar nu-i din lumea vegetală, amarul din
priviri
Din ce se-ntâmplă zilnic, n-apuci să mai
răsfiri
Decât regrete simple, necazuri și dureri
Realitatea nudă, formată din păreri...
Își pune coada strâmb, între-adevăr și
fapte
Valori ce-și pierd din sensuri, din zori și
până-n noapte.

Așa-i când dintre oameni siliți alegem
unul
Ce-și face din putere doar jocuri, ca
nebulul.

RESEMNAIRE

Himera, gândul corupt ce coace
Din vise și tăceri iluzii și-apoi tace
Surprinsă în priviri cu semne de-ntrebare
Și fapte fără rost cerute ca-nccercare.

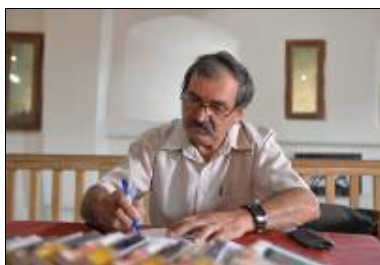
Sărman creștin ce gândurile-ți porți
Prin sine și speranțe s-alegi mai bune
sorți
Habar nu ai, că ochiul, care-i ascuns,
bătrânul
Nu va dori nicicând să-ți înțelegi
destinul.

DUMITRU TĂLVEȘCU

Starea prozei

REMAIAT MĂȘTI

Domnul care se uită prin pumn chiar se uită când și când prin propriul pumn făcut cornet, crezând că vede ceea ce nu vede lumea normală în viața de toate zilele, dar spre deosebire de Locomotoru, pe numele lui adevărat Ilă Boilă, din blocul de vizavi, tot handicapat autoizolat la domiciliu și el, Domnul care se uită prin pumn nu are nevoie să scrie zilnic reclamații la 112, pentru ca, pârându-l pe Telectualu că adună lumea la cozi interminabile în fața magazinului său de *Remaiat măști*, de la etajul 5, din același bloc cu Locomotoru, ca să bage autoritățile în viteză. De fapt, în timp ce Locomotoru, ca scriitor admis în URSS, are publicate două cărți cu reclamații la 112, ambele premiate cu premiul URSS pe 2018 și 2019 (și nu cu medalia de *Doctor Honoris Pauza*, cum spun gurile rele din oraș) scrie de zor reclamații, întrebând până când va trebui să stea handicapații ca ei în vârful blocurilor, condamnați la autoizolarea de pandemie, survenită după izolarea normală din cauza handicapului lor, adică problema locomotorie în cazul lui Locomotoru și Hepatita A și B, în cazul celorlalți doi prieteni ai lui, Domnul care se uită prin pumn și Domnul care nu se uită prin pumn, Domnul care se uită prin pumn vede lucrurile cu totul altfel. În afară de faptul că zilnic, la ora cutare el face schimb de peturi cu „vaccin” cu vecinii, trase pe sfoară de la blocul lui la al lui Locomotoru, el mai ales acum, de când Domnul care nu se uită prin pumn a fost depistat pozitiv cu Covid 19 și dus surghiun într-o izoletă, la spitalul județean de unde nimeni nu știe dacă se mai întoarce în stare normală sau în stare de cadavru adus, nu între patru scânduri, cum era până ieri datina, ci în sac de nailon în care de regulă se ține carcasa de porc în congelator, el, Domnul care se uită prin pumn, are șmecheriile lui proprii de a se ține departe de Covid 19, și acum, pe lângă „vaccinul” pe care și-l administrează prin intermediul unei sfori, el privește prin pumnul întredeschis lumea care trece pe sub el, adică pe sub balconul lui, verificând câți pietoni poartă mască și câți pietoni nu poartă mască. Câți pietoni poartă masca fixată peste nas și câți pietoni

poartă masca fixată sub nas, adică nefixată, cum s-ar zice, și pe fiecare locatar din blocul lui și din blocul de vizavi îl cunoaște cum își cunoaște ciobanul oile. Știe că X din familia lui Y, nu poate trece pe sub el, încolo și înapoi, mai mult de două ori pe zi, hai de trei ori, și nu fără declarație pe proprie răspundere, ca să-și facă cumpărăturile de rigoare: pâine, lapte, carne, macaroane, detergenți, Coca-Cola și... Coca-Cola. Când simte că pe sub balconul lui trece câte un prieten, aiurea, fără scop, cum el de o viață fusese controlat pe tren, și-l notează pe un carnet mic bloc-notes primit cadou de la viitorarea nevastă care se măritase cu el ca să profite de drumuri gratuite cu trenul, că atâta-i putea bibilica din proprii creieri. Chiar dacă nu-i cunoaște pe fiecare dintre trecători nici numele, nici porecla (că cei mai mulți din cartier au porecele lor proprii, ca și cum, ascunzându-și numele lor adevărate, ar putea deruta mult mai ușor Coronavirusul), știe că e din blocul cutare, scara cutare, etajul cutare, apartamentul cutare cu balcon neînchis sau, mă rog, închis, soțul lui cutare, fiul lui cutare, că aseară a mâncat cutare mâncare, că a băut apă plată sau neplată, carbogazoasă sau necarbogazoasă ș.a.m.d. Ceea ce nu știe mai nou Domnul care se uită prin pumn – chestiune care de fapt, spre rușinea lui, îi scapă de sub control – e care cetățean-pieton merge la dispensarul uman, ca să se programeze pentru vaccin, ca pe viitor să nu mai poarte mască în veci, și care nu merge la dispensarul uman și, tot așa, cine a reușit să se vaccineze pe bune, ca să nu mai poarte mască și cine nu s-a vaccinat pe bune, ca să nu mai poarte mască. Cine se dă rotund la tv, zicând că și el se vaccinează, ca să se laude că a ajuns și el pe micul ecran fără vreo taxă de intrare, și cine nu se dă rotund ca să se laude că a ajuns pe micul ecran fără taxă de intrare. Ceea ce-l deranjează și mai mult pe Domnul care se uită prin pumn e neliniștea lui Locomotoru din

blocul de vizavi, ca handicapat locomotor și autocarantinat și el după perioada de izolare de dinainte de pandemie, în ceea ce privește buluceala fără mască și fără „distanțare distanțată” a clienților veniți la *Remaiat măști* (Domnul care se uită prin pumn îi zice magazinului *Remaniat măști*, ca și cum l-ar compara cu *Remaniat guverne*) al lui Telectualu de la etajul 5, din același bloc supranumit Blocul Curb – e o chestiune care înseamnă, orice s-ar spune, boală curată, cum zice Locomotoru, care vede ce vede el pe partea cealaltă a blocului său, adică chiar și ceea ce nu vede Domnul care se uită prin pumn și alții din cestălbalt bloc, oricât de curioși ar fi. Plus de asta, Locomotoru e foarte bine informat de domnul Puți, unul dintre înrăiții cărțași din parcul central al orașului, supervizor al camerei de luat vederi din centrul orașului, ce supervizează toate celelalte camere minciunoase (și pe asta o știu, săc!) de luat vederi, care mă suplinește pe mine, furnizându-le cumpărăturile de rigoare cu pricina expediate prin intermediul unei găleți, a unei sfori și a unui scripete.

Domnul care se uită prin pumn știe și acest lucru și anume că Locomotoru nu doarme nopțile gândindu-se nu numai cum să țină Covidul 19 cât mai departe de el, dar și cum să facă dreptate în societatea căltoasă a cartierului și mai ales cui să-i mai scrie reclamații cu privire la buluceala clienților mahmuri și amirosind a doagă putredă de butoi, veniți cu masca la *Remaiat măști*, stând la coadă pe mai multe rânduri, desigur, fără mască pe figură (În paranteză aș adăuga că eu nici n-am auzit de așa ceva. Hai să fim serioși! Cum să stea lumea la o coadă pe cinci rânduri, care se întinde de la etajul 5 al blocului, până jos în fața acestuia? Numai pe vremurile dictaturii, când se stătea la coadă la carne sau la lapte mai erau așa cozi kilometrice. Era și atunci, dar numai în stradă, până era adusă marfa, că în magazin n-avea ce căuta coada, numai când se deschidea oficial magazinul. E ceva absurd, dar mai știi că n-o fi adevărat, ceea ce eu nu văd, dar se întâmplă? În ziua de azi orice e posibil. Vrei să fii sigur, spre exemplu, că mori? Mergi frumușel la spital, te internezi și, fără să te ducă neapărat cu izoleta, și vei vedea că acolo știu ăia, experții→

NICOLAE SUCIU

Biblioteca și cartea, esențiale în viața omului

23 aprilie - Ziua bibliotecarului,

a cărții și a drepturilor de autor

În ziua de 23 aprilie se sărbătorește **Ziua bibliotecarului**, precum și **Ziua Internațională a cărții și a drepturilor de autor**. Biblioteca și cartea joacă un rol esențial în viața tuturor oamenilor.

Nu putem întotdeauna să învățăm acasă, în special pentru că nu avem materialul documentar necesar. În condițiile aflului informațional actual, necesitățile de documentare cresc și nicio bibliotecă personală nu poate fi satisfăcătoare. De aceea elevul, studentul și cercetătorul profesional sunt obligați să lucreze în bibliotecă publică, instituții care trebuie să se integreze în mediul lor de muncă intelectuală.

Tehnicile de muncă intelectuală în bibliotecă se perfecționează în permanență, deschizându-se noi perspective muncii de cercetare științifică a elevilor și studenților. Pentru desfășurarea muncii intelectuale în bibliotecă, în condiții optime, trebuie să se cunoască unele aspecte specifice acestei activități. Lectura în bibliotecă este reglementată printr-o serie de dispoziții administrative care prevăd formalitățile de înscriere și de eliberare a unui permis de intrare; solicitarea cărților pe un anumit formular special: buletin de cercetare; respectarea unei ținute disciplinare; restituirea la timp a materialului împrumutat acasă; mănuierea cu grijă a cărților și a revistelor; interzicerea adnotărilor, sublinierilor, a îndoirii foilor etc. Nerespectarea acestor dispoziții poate atrage

sanțiuni până la retragerea posibilității de studiu în biblioteca respectivă.

Atitudinea față de munca de conținut executată în bibliotecă se formează treptat, elevul, studentul, cercetătorul învățând să înlăture dificultățile și să culegă satisfacții de pe urma lucrărilor terminate cu succes. Ulterior, sprijinindu-se pe anumite deprinderi și obișnuințe deja dobândite prin experiență și cu ajutorul personalului bibliotecilor, cel care studiază ajunge la stadiul capacității de autodirijare, fiind interesat pentru unele tipuri de activități care au și intrat în cercul preocupărilor sale constante. În condițiile învățământului modern, se tinde să-i obișnuim pe viitorii specialiști cu activitatea de însușire a cunoștințelor, în așa fel încât să poată face față cerințelor societății pentru care sunt instruiți, munca în bibliotecă fiind o parte integrantă a muncii de educație și instruire permanentă.

Profesorul Stanciu Stoian, referindu-se la îndrumarea muncii intelectuale, scria: „E nevoie de multă dibăcie și prudență în alegerea mijloacelor. Totul va fi să creăm o atmosferă de așa natură încât să captăm încrederea cititorului care ar vrea să ne ceară sfaturi. După sfaturile cerute, noi putem, examinându-le cu atenție, să cunoaștem natura preocupărilor sale pe care, apoi, în deplină cunoștință de cauză, să le putem dirija discret”.

Biblioteca, inimă a educației și învățământului, e necesar să devină inima care bate pentru o studiere și o cercetare de mare eficiență.

Biblioteca este „un depozitar de idei scrise în cărți”. Este în același timp o „instituție de educație și progres”, sprijinind în mod activ

procesul de învățământ. Marile biblioteci oferă cititorilor posibilitatea unei documentări largi, datorită existenței lucrărilor din numeroase domenii de studiu. Obișnuința muncii în bibliotecă se realizează treptat și are o importanță mare, atât pentru consolidarea unor deprinderi de muncă intelectuală formate în liceu, cu care studentul vine în facultate, cât și pentru întreaga viață. Există însă unele deosebiri între activitatea elevului și a studentului în bibliotecă. În școală elevul capătă obișnuința de a frecventa biblioteca, iar în cadrul acestei instituții este îndrumat să se familiarizeze cu principiile de muncă în bibliotecă. Studenția însă „te învață să trăiești prin tine însuși, prin propriile puteri morale și spirituale” (Ion Clopoțel). Sunt câțiva ani de consacrare în întregime, în care rolul precumpănitor revine exercițiului autocultivării în primul rând prin lectură, instrument principal al muncii intelectuale. Studentul se formează și în bibliotecă pentru maximă eficiență în afirmarea sa după absolvire. Educația și autoeducația studentului în bibliotecă se face în spiritul dragostei față de carte, în așa fel încât acesta să pună pe primul plan cultura științifică, educația științifică, deprinderea cu munca pentru aflarea adevărului științific.

FLORIN BENGean

REMAIAT MĂȘTI

→bine instruiți, cum să te „rezolve” cât mai repede. Cu siguranță, Locomotorul fantazează și, fantazând, crede că îi crește imunitatea. Crede! Deosebirea dintre Domnul care se uită prin pumn și Locomotoru e că lui nu i-ar păsa deloc de astfel de nereguli neobservate de poliție și de autorități dacă la coada aceea n-ar sta și fiul său, Huli, zis Șosetaru, pentru că se preface că tricotează în mers pe stradă, șosete din lână roșie, ca să atragă atenția, doar-doar s-or îndura careva din oamenii de ordine, adică

vreun organ sau, mă rog, vreo organă, să-l întrebe de ce nu tricotează de adevăratele șosete, iar el să răspundă de fiecare dată nonșalant și mai mult din gesturi făcute cu umerii, că așa vreau mușchii lui sau să-l întrebe el pe organul de poliție de ce nu se leagă de domnișoara Marmota Cotețiu, spiritistă geto-begetă din fiică-n mamă, care, după ce că suferă de prostata concubinului, zice-se, o rezolvă din când în când în tandem și se preface că-și plimbă într-o veselie peștișorul în lesă pe la toate intersecțiile pardo-site cu bărbați mascați și luați de

proști, ca și cum Covidul 19 chiar ar băga în seamă o spiritistă degenerată cum e ea care, se știe foarte bine în oraș, face vrăji într-o veselie, și cu craniul uman cumpărat de la profa Magda Vintilă care, la rândul ei, îl culesese de la tomberonul școlii la care fusese dezafectat laboratorul de biologie umană, pentru a fi dotat la standarde cu bani europeni.

De fapt, Domnul care se uită prin pumn nu înțelege pe care din peștișorii primiți cadou de la Celălalt Iona, contra natură, direct din acvariu, îl plimbă în lesă ca pe un câine.

Pe marginea visului

Prin oasele mele e frig de o vreme
coloane de gheață îmi sprijină
carnea
am strâns un munte de timp
credeam că l-aș putea aduna
precum iarba
să-l clădesc pe axele zilelor
(adăpost pentru iernile care vin)

frigul va trece și în fiecare
primăvară
voi deveni frunza altui copac
firul altei ierbi, cuvântul altui vers
și
voi putea trăi tot atâtea vieți - câte
vise

uneori vine moartea și în loc de
cruce
împlântă cuvinte la căpătâiul
poemelor
din rochia cernită a pământului
cuvintele răsar ca niște lăstari

colorez poala iubirii cu metafore
poemele se bucură și cresc
în pântecul spațiului

noaptea mă întâlnesc cu poeții
planetei
care se așază pe marginea visului
descifrând nimicul expandat în
cuvinte

Memoria apei

N-am să-ți mai scriu
pentru că taci și mă privești
din toate unghiurile
intri și ieși când vrei
prin fereastra muțeniei mele

nu lași urme de pași
ci doar picături
din smoala topită a
întunerului dintre noi

n-am să-ți mai spun
despre umbrele aruncate
peste visul abia născut
bezna aceea am descompus-o
într-o paletă de culori
creând curcubeie

deși ploile se agață de
setea pământului
spălându-ți pașii
din lutul inimii mele
totuși rațiunea
separă sarea din lacrimi
în cristalizatoarele timpului
întorcându-mi-te întreg

prin memoria apei

Realități secvențiale

poetul
nu se teme de moarte
pentru că el se hrănește din
puterea cuvintelor
culorile literelor și
matematica prin care
totul e una și una e tot

spectrul culorilor fluctuează
în seva trupului său
lumina se joacă amintindu-i că
infinutul este finitul ce se învâрте
pe roata șobolanului precum
toate visele lumii

nu există departe
nu există aproape ci
există doar aici și acum
totuși într-o eroare continuă
realitatea îi parvine secvențial

s-au deturnat sensuri
s-au decolorat credințe
primăverile au îmbătrânit
dar el - Toma necredinciosul
tot mai străpunge cămașa
pământului
cu mugurii cuvintelor sale
răsărind poeme

Proiecții

Undeva, în punctul zero, se aud
interferențele timpului
Dinlăuntrul meu universul
nu se mai proiectează corect în
afară
de parcă axa creației
ar fi fost frântă

Conștiința Supremă își contemplă
imaginea în totul totulul tot
uneori nu-i place ce vede și

Adina Romanescu, Masca

provoacă nimicul să treacă prin
unghiul de nouăzeci de grade
îi șterge memoria apoi îl răsfrânge
într-o altă lumină, alt spațiu
alte vremuri

Când îmi pare strâmbă lumea
o îndrept în cătările ochilor
o scutur de umbre
o mișc în unghiuri căci
nu mi s-a dat încă startul
la mișcări curbilini

de multe ori mi se deschide spațiul
văd pași făcuți cu capul în jos
zboruri fără de aripi
tot ce știam se prăbușește
atunci aș putea să fac cerul sul
și să o iau de la capăt

Dorințe

De ni s-ar zdrobi de tâmples
apele casacadelor,
vuietul lor de-ar dărâma
împietrirea din noi,
de s-ar crăpa stâncile tăcerii
să poată țâșni izvoarele ferecate,
de-ar răsări iarba
să umple deșertul prin care
m-am rătăcit
cutreierând înspre tine
precum poporul lui Israel
mergând spre Țara Canaan...

De ne-ar trimite vulturii
un strop din zborul lor,
să trecem munții durerii,
de-ar fi să spargem
buclele timpului
scuturând tăcerile,
de s-ar topi ghețarii dintre noi,
să poată pocni mugurii
ca niște săruturi
pe brațele noastre...

Orice ar fi să fie,
îmi pare rău de tine,
iarnă ce-mi zaci în suflet.
Ție, de mine, nu-ți pare?

EMILIA AMARIEI

Lacrimi aurii

(pagină de jurnal)

Sâmbătă, 31 octombrie 2020,
Timișoara

Lumina cernită a dimineții pătrunde neinvitată, obraznică, prin zăbrelele prea generoase. Îmi lovește pleoapele pline de un somn dulce, cu soare și zgomote vesele, de copii. Nu vreau să mă trezesc! Pandemia asta mi-a sufocat orice plăcere a vieții. În visele mele, răd cu gura până la urechi de sora mea prea strident rujată, de vreun copil știrb, de clasa I, de botoxul nereușit al vreunei tunate... Respir aer de poezie, de dramă, de toamnă. Dacă mă ridic, trebuie să-mi scot masca ce mă ține în viață pe timpul nopții (de la aparatul de respirat, al pacientului cu apnee de somn ce sunt) și să-mi pun masca textilă, de Covid 19. Prin ea, aerul are miros de dezinfectant... infectă perspectivă!

În gând îmi apare mirosul cafelei! N-are cine să mi-o facă. Când eram căsătorită, iubeam diminețile lenese de toamnă. Mirosul de cafea și tutun de lux, de after shave și geamuri deschise larg, mă alintau zănatice. Perechea mea apărea în cadrul ușii, ca un păun, gata să-și desfășoare jocurile seducției. Cana mea de cafea, cu un berbec albastru pe ea, își rotea coarnele de aburi. Zâmbesc. Asta e o amintire dragă!

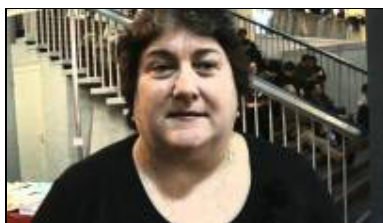
Telefonul meu Samsung, luat numai pentru funcția de ceas deșteptător, își face pe deplin datoria. M-a învățat un elev de-a 9-a să pun melodia preferată, care să se audă în crescendo, să nu mă sperie deodată. Pe ecran, apare captura de monitor de ieri: puștii mei, mascați toți în fantome, cu ochelari de soare, mă așteptau la lecțiile on line. ☺

Trăiesc la bloc! O bormașină harnică aduce bucurie cuiva! Nu mai e vreme de lenevit!

Mă ridic buimacă, pe marginea patului. Ce filme am văzut aseară? Cine mai știe? Pff... dar sigur m-am culcat după ora 12.00. Uneori mai am nevoie și de o spălare pe creier, altfel aș corecta eseuri în continuare, ca biata maică-mea, care, fiind contabilă, aduna și în somn liste kilometrice de numere, mai repede decât faimoasele calculatoare ale zilelor noastre. Am păstrat chiar o diploma de-a ei, de la un concurs de acest gen.

Calendarul de perete îmi amintește că mâine e „Ziua tuturor sfinților”, la romano-catolici, anglicani, protestanți. La mine, la sat, se merge cu lumină, la cimitir, de 8 noiembrie, de Sf. Mihail și Gavril (mai exact, în 7 seara).

Aceste gânduri mă întristează...

Un duș cald, cu pereții vibrând de trepidațiile prefacerilor din bloc, mă înviorează nesferat.

În sfârșit, am ieșit afară din Infern! Aerul din fața blocului mă așteptase, cu mirosurile lui de sarmale, pui prăjit și prăjitură uitată în cuptor. Mă bucur că nu e nimeni pe stradă! Scot nasul de sub mască (am văzut asta la tv!) și mă alint... Teiul vecinilor se scutură, ca un cățeluș ud, mișcat de trecerea rapidă a unei mașini de curierat. Frunzele galbene se joacă de-a prineala, în drumul lor final. Jos, le așteaptă o mazăgă, de umezeală și alte surate, macerate deja.

Mă întreb sincer îngrijorată dacă e sigur că natura nu face Covid? În lungul străzii, copacii sunt arâmii, verzi, galbeni, roșcați, cuprinși de frisoane.

În fața magazinelor, șiruri de oameni „mascați” înaintează disciplinat spre „pâinea noastră, cea de toate zilele” ori spre ce le-a notat nevasta ori concubina pe listă, plus bere (asta e sigur, o vezi pe fețele fericite ale celor care ies, cu baxurile în brațe). Sâmbăta e ziua de cumpărături a bărbatilor. Pot să fac și o statistică foarte clară!

Mi le și imaginez pe multe consoarte: mâncare, dă-i cu aspiratorul, întinde rufele, că vine Gigel cu pâinea, mănâncă, bea o bere și adoarme la tv. Dacă are și copii mici, vai de mama ei!

O iau spre parc. A plouat, e frig, și trag speranțe să fie puțină lume, ca să pot scoate iar nasul afară din mască. Dacă e să am noroc, o să deschid și gura... să gust aerul proaspăt.

Pe telefon, clicăie neîncetat mesajele. Unele sunt de la cei doi directori (parcă lucrăm mai mult în week-end-uri de când stăm acasă), altele de la cunoscuți și necunoscuți, ce vor să-și bea cafeaua virtuală cu mine. Le tai avântul. Închid sonorul.

Vreau să fiu doar eu și Dumnezeu. E cea mai aleasă companie!

Ajung pe „Podul sinucigașilor” din Timișoara, lângă Turnul de apă. Dacă vrei să o iei pe scurtătură din lumea asta, e locul cel mai sigur. Apa e adâncă, cu vârtejuri grosolane. N-ai nicio șansă să scapi. Dar eu iubesc viața, așa mohorâtă și chinută, cum ne e acum. Am alte planuri aici!

Din buzunarul scurtei scot un ghem de Frunze aurii (din teiul vecinilor,

prinse în zbor, ca să nu fie murdare, că ude sunt). Odată, am fost la o psiholoagă, care mi-a recomandat un exercițiu virtual, pentru zilele de stres. Eu o să-l joc „pe bune”.

Jocul zicea așa: stai, cu ochii închiși și vizualizezi o frunză. Îi asociezi o problemă cu care te confrunți/un necaz. Te imaginezi, în continuare, pe un pod, de unde lansezi câte o frunză, ce duce cu ea și problema ta. Vizualizezi altă frunză, altă problemă pe care o lansezi pe apă și tot așa, până epuizezi toate grijile.

Eu scot o frunză din mănunchi: „spaima de Covid” și o las să cadă pe luciul apei. O privesc cum se rotește, scufundându-se când și când, apoi pornește agale, făcându-se tot mai mică. Scot alta: „grija pentru bugetul rămas”. Dacă e să mă îmbolnăvesc acum, e problematic. Mi-am pus gratii la geam, că am auzit câți delicvenți au fost eliberați din cauza pandemiei. Mi-am pus și ușă de metal, tot luna asta, că, stând acasă, în șomaj tehnic, unii și-au oferit serviciile, și se zugrăvesc casa scării. Dacă tot aveam de gând să schimb ușa, acum era momentul oportun. Ce amuzant: ne zugrăvesc un italian (când românii mustesc prin peninsula). Las frunza agale pe apă. Se îndepărtează indiferentă.

Arunc un mănunchi...pentru toți elevii mei care dau Bacul!

De după o cotitură se zărește vaporasul. Zău dacă știam că circula și sâmbăta.

Dau drumul restului de frunze, pe pod. Vântul le risipește, complice.

Căpitanul îmi face semn cu mâna. Alerg. Știe cât iubesc aceste scurte drumeții, așezată la proră.

-Eu nu înțeleg, zice cu vocea lui baritonă, de ce-ți place cu vaporasul, că 90% din timp stai cu ochii închiși.

Ce știe el?

Pornește ambarcațiunea, ca un melc bătrân, printre frunzele semănate de mâna mea. Valurile galbene ne însoțesc. Peste un timp, dăm de alte valuri galbene.

Mă intrigă un gând: și alții au fost consiliați de aceeași psiholoagă? Asta vinde rețetele cu toptanul?

Din cer cad picături rezezi și reci. Din senin, vântul aduce lacrimi aurii. Unele mi se lipesc de față, pe gât, pe haine, pe sticla de la cabina comandantului. Sub aurul toamnei ne ascundem durerea...

Textul distins cu Locul I, la Concursul Internațional „Jurnal de toamnă”, secțiunea cadre didactice, Iași.

CORINA-LUCIA COSTEA

LUCIFERICII sau SATANICII

Ocultismul*

(I)

«**Ocultism** (lat.- ascuns, secret). – În general, ocultismul este știința despre ceea ce este ascuns (*occultum*), adică se ocupă cu cercetarea tuturor problemelor naturii ce nu au fost încă soluționate de știința academică.

În particular, ocultismul este studiul lumilor superioare planului material obișnuit, adică planurile astral, mintal, etc.

Din punct de vedere strict teosofic, ocultismul o reprezintă un ansamblu de metode specifice care impun practicarea unui regim de viață special».⁸

Oculțiștii consideră că **zeii** care ne civilizează **vin de pe VENUS**. Paul Ștefănescu afirmă că **inițiații** sunt **zei** care au fost **regi divini** și **instructori**.

«Dar, cu mult înaintea erelor, **conform tradiției oculte**, aceștia și-au făcut sințită prezența. Clarvăzătorii cei mai dotați disting un nor auriu care coboară rapid în spațiu, **venind de pe planeta Venus** (acesta este mai avansată decât noi cu două ronduri sau perioade planetare) și atinge globul nostru întunecat. **Aceștia sunt Adeptii Venusieni** care săvârșesc acest dur sacrificiu cu scopul de a grăbi evoluția noastră. Ei aduc cu ei trei daruri: **furnica, albina și grâul**. Ei mai aduc înțelepciunea divină. Și marea Lojă Albă s-a înființat la Shamballa, cetatea mistică, de unde nu a încetat să sporească prin ea însăși, să răspândească binefacerile asupra oamenilor. (...) Ce rezultă din toate acestea în câteva cuvinte? Și ce știm noi despre aceste ființe? Aproximativ acestea: ele sunt organizate într-o **ierarhie trinitară**. În vârful acestei ierarhii domnește

Adeptul lui VENUS care se numește **Veghetorul solitar**⁹, asistat de doi Kumaras. El nu poate fi niciodată pronunțat. Imediat sub el, se află **Manu**, șeful rasei, un altul care este **Mahahohan** și fratele lor, **Instructorul Lumii**. Acesta, era ieri, Buddha. În prezent este Hristos».⁹

În Desigur, **rosacrucienii** care se ocupau de ocultism, au îmbrățișat această teorie ocultă. Astfel, «**Misteriosul Rosenkrentz**, în vremea obscurului Ev Mediu, vreme în care misterele au fost eclipsate, **a venit să reaprindă flacăra**».¹⁰ Un alt rosacrucian, Edward George Bulwer, Lord Lytton (1803-1873), membru al **S.R.I.A. (Societas Rosicruciana** în Anglia), autorul vol. **Zanoni**, al celebrului roman fantastic, povestește istoria unui înalt **misionar al Rosei-Crucii**, care nu a ezitat să-și sacrifice **nemurirea de adept**, din dragoste pentru o tânără muritoare.¹¹

Maeștrii oculțiști credeau în **Venus**. Exemplificăm prin cazul maestrului oculdist englez Aleister Crowley care va publica în anul 1938 cartea **Liber Al vel Legis (Cartea Al sau a Legii)**, cunoscută mai ales sub titlul englezesc de **Book of the Law (Cartea Legii)**. «Cuprindea doar trei capitole și un număr modest de pagini, conținând o serie de versete scrise în stil profetic, ce anunțau imperatiile spirituale ale revelației ce privea introducerea noii Legi (**care va substitui pe cea dată de Moise și Iisus**). (...) În ochii lui Aleister Crowley, **creștinismul înceta, în momentul revelației Cărții Legii de a mai fi forma religioasă specifică timpului**. Istoria spirituală a omenirii era împărțită, după părerea lui Aleister Crowley, într-o serie de perioade succesive, cărora magicianul le acorda calificativul gnostic de **Eoni** și care, fiecare dintre ele, se plasa sub întâietatea operativă a unei manifestări divine. Astfel că Eonului Hristos, i-au succedat, de atunci, promulgarea „Cărții Legii”, Eonul lui Horus, acesta din urmă fiind înlocuit, mai târziu, la capătul spiralei, de un alt Eon, feminin: Ma. Crowley consi-

dera că Marea Bestie [n.n.: *Vezi p.228 din op.cit.* : Crowley fusese proclamat de o misterioasă entitate Aiwass ca **Marea Bestie** sau Maestrul Therion, cu alte cuvinte **Bestia Apocalipsei**, căruia îi era alăturat **numărul apocaliptic 666**] anunțată de Apocalipsă nu este o putere demonică, ci inversul unei forțe pozitive, aceea a descoperitorului uman al Eonului luminos al lui **Horus, Soarele Răsărind al Aurorii Născânde**.

Astfel, se legitima denumirea societății secrete **Zorile Aurii** („Golden Dawn”), căreia Crowley îi devenise, încă din 1898, unul dintre cei mai buni membri».¹²

Aleister Crowley a încetat din viață la **1 decembrie 1947** și după **o liturghie gnostică** la 5 decembrie **corpul lui a fost incinerat împreună cu jerbe de trandafiri roșii**.¹³

Relevant e faptul că Aleister Crowley folosește cifra **18=6+6+6=666 (cifra satanică)**. Astfel, «Grație prieteniei cu alpinistul britanic Julian T. Baker, în vara lui 1898, Crowley intră în societatea secretă „Golden Dawn in the Outer” (**Dimineața aurie**), fiind primit membru al acesteia la **18 noiembrie 1898**, sub pseudonimul de „**Perdurabo**”.

„**Dimineața aurie**” (sau **aurită**) **era o societate rosicruciană**, menționată pentru prima oară la începutul secolului al XVIII-lea, în urma unor manifeste redactate de pastorul german Jean-Valentin Andreae.

Prof. EUGEN MERA

* *Vezi: A. DEBAY, ISTORIA ȘTIINTELOR OCULTE din antichitate până în zilele noastre. Arte magice, taumaturgice și divinatorii. Secrete, Mistere. Practici prestigioase folosite în temple. Invocații. Apariții, Fantasmagorie sacră și profană. Mecanică, Pirotehnie, Vrăjitorie, Sabat. Vrăjitori, Demonofili. Posesiuni, Obsesii, Magnetism, Electricitate etc.*, Traducere: Dorina Bodea, Colecția „Biblioteca Ocultă”, Editura Coreli, București, 1998.

⁸ *Dicționar Teosofie-Esoterism-Metafizică-Masonerie*. Traducere din limba franceză Radu Duma, Editura Herald, București, [f.a.], p.178-179.

* N.n.: Denumirea de *Veghetor* arată că e vorba de un *înger* și nu de Dumnezeu. *Zei care vin de pe VENUS sunt îngeri venusieni sau luciferici*.

⁹ PAUL ȘTEFĂNESCU, *Inițiere și mari inițiați*, Colecția „Enigmele Universului”, Editura Vestala, București, 2008, p.7-8.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ *Ibid.*, nota 1, p.8.

¹² *Ibid.*, p.228-229.

¹³ *Ibid.*, p.244.

Literatură și film

Armonia verdelui fluid

Să ne oprim la jocul aparențelor în viziunea regizorului Fukada. Alegem filmul *Harmonium* din 2016, cu Mariko Tsutsui și Kanji Furutachi. Soț, soție și fiică. Un atelier al lor. Viață simplă. Fata cântă la armoniu, se pregătește pentru o serbare. Toshio (soțul) e un taciturn, un introvertit, mereu în atelierul său. Oare e veritabilă armonia cuplului? Nicidecum. Titlul filmului e derutant – cu siguranță ironic. Sosește Yasaka, un prieten al soțului. Nu s-au văzut de ani de zile. Toshio îl angajează rapid în atelier.

Yasaka a fost la închisoare ani buni. Poartă cămăși albe, imaculate. Nostalgia nevinovăției? Mascarea culpei? Începutul e ca în *Teorema* lui Paso-

lini, unde Străinul farmecă întreaga familie printr-o magie erotică, printr-o fascinație demnă de parabola propusă. La Fukada ne dăm seama că Yasaka poartă în suflet un secret incomod, care ne duce cu gândul la *Năpasta* lui Caragiale. Ca la Pasolini, Yasaka e îndrăgit de fata care cântă la armoniu alături de el. Soția (Akie) îi face avansuri. Rochia ei roșie și cămașa lui albă, acolo pe mal de râu, admirând florile roșii, atât de efemere, ale unui ibiscus.

Tăceri minate. Albul ostentativ al cearșafurilor, în consens cu cămășile lui Yasaka. Iată, își dă jos cămașa și rămâne într-un tricou roșu. Fukada folosește o cromatică sugestivă, metaforică. Urmează tragedia (nu trădez surpriza), după care regizorul operează scindarea temporală: au trecut opt ani... Are loc marea mărturisire –

etalarea culpei – pe fondul sonor voit enervant și tensionat al tăierii zgomotoase a unghiilor. De aici încolo se instalează oniricul – Yasaka în roșu, podul propice sinuciderilor și apoi un final obligatoriu deschis. Mână de maestru! Dacă în familie nu există vreo armonie, unde o plasează atunci Fukada? În verdele fluid al naturii. De neuitat ochii de smarald al ierbii...

ALEXANDRU JURCAN

ADINA ROMANESCU

Născută la 12 ianuarie 1974 în București.

Membră a Uniunii Artiștilor Plastici din România.

Studii:

1988-1992: Liceul de Artă „Nicolae Tonitza”, București, secțiile stucatură, sculptură, desen, pictură

1993-1998: Universitatea de Artă București, Facultatea de Istoria și Teoria Artei, Secția Pedagogia Artei, Prof. Dr. H. Mavrodin

1998-1999: Studii aprofundate - Pedagogia artei, Universitatea de Artă București

2000-2001: Bursă de specializare în Egipt, Universitatea din Cairo, Facultatea de Arheologie, Departamentul Egiptologie, Prof. M. A. Nur-El-Din

2009: Bursă Italia, Biblioteca Nazionale Centrale di Roma, tema

Experiență profesională:

1996: Restaurator de pictură murală la Schitul Maicilor

1998 - azi: Profesor de desen, Liceul „N. Iorga”, București

2003-2002: Profesor de artă, Sibford School, Anglia

2019 – prezent: Grafician, Revista Culturala Leviathan

Expoziții personale în țară:

1991 – „Portrete Brel”, desen, Sala Cinema Studio, București

1992 – „Brel - mille visages”, grafică, Institutul Francez, București

1995 – „Poezia lui Blaga”, grafică, Festivalul Internațional Lucian Blaga, Muzeul din Sebeș-Alba

1999 – „Peisaje fantomă”, pictură &

carton, Societatea Română de Radiodifuziune, București

„Zilele Eminescu”, grafică, Muzeul Ipotești

2000 – „Forme și umbre”, pictură & carton, Cercul Militar Național, Sala Rondă, București

„Eminesciana”, acuarelă, Centrul Cultural „Ionel Perlea”, Slobozia

2005 – „Bernini amore mio”, pictură, cărbune și sepia, Institutul Italian de Cultură, București

2008 – „Dincolo de chip”, pictură, Opera Națională București

„Armonii”, pictură, Biblioteca Județeană Argeș „Dinicu Golescu”, Pitești

2009 – „Portrete”, pictură, Centrul de Cultură și Arte George Topîrceanu, Curtea de Argeș

2010 – „Pietra e cuore”, pictură, Institutul Italian de Cultură „Vito Grasso”, București

– „Viața”, pictură, creion, Centro Don Orione, Voluntari

2011 – „Etapă”, pictură, grafică, Cercul Militar Național, Galeria Artelor, București

2012 – „Viziuni paralele”, pictură, gravură și desen, Centrul de Cultură și Arte George Topîrceanu, Curtea de Argeș

– „Decouvrir les visages de Brel”, grafică, Universitatea București, Lectoratul de franceză, Delegația Wallonie-Bruxelles, București

2015 – „Iluzii”, pictură și desen, ICR București

– „Sogni monocromi”, pictura și desen, Institutul Italian de Cultura București

2016 – „Studii”, pictură și desen, Centrul cultural pentru Unesco, București

– „Ipostaze cromatice, impresie și expresie”, pictura și desen, Biblioteca Județeană Dinicu Golescu, Pitești

2019 – „Cinste eroilor”, grafica, Cercul militar Național, Pitești

Expoziții personale în străinătate:

1991 – „Portraits Brel”, grafică, Fondation Jacques Brel, Bruxelles, Belgia

1997 – „Shadows”, grafică, Universitatea Silpakorn, Bangkok, Thailanda; Century Park Hotel, Manila, Filipine

„Lignes et couleurs”, grafică, Crédit Agricole Beausser-St. Nicolas, Angers, Franța

2001 – „Egypt”, pictură, cărbune, Goethe Institut, Cairo, Egipt

„People of Egypt”, pictură & carton, Centrul Egiptean de Cooperare Culturală Internațională, Zamalek, Cairo, Egipt

2006 – „Portraits et poupées”, pictură, Office de Tourisme, Montmorillon, Franța

Expoziții colective în țară și străinătate.

Scena

Cartofori, cu ştaif şi rafinament

La Teatrul Național „Lucian Blaga”
Cluj-Napoca

Piesa de teatru *Jucătorii de cărți / Cartoforii*, semnată de N. V. Gogol, a fost scrisă probabil undeva între anii 1830-1840, premiera moscovită a textului având loc la Teatrul Mare, în februarie 1843, iar la Sankt Petersburg câteva luni mai târziu.

În 7 februarie 2021, peste aproape 180 de ani de la primul spectacol moscovit, tot într-o lună februarie (coincidență sau nu!), are loc premiera spectacolului *Cartoforii* la Teatrul Național „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca, de data aceasta însă în condiții atipice, folosind mijloacele tehnologice, „on-line-ul”, care, în vreme de pandemie, ne-a cotropit total.

Patima jocurilor de noroc, a jocului de cărți, cu toată tensiunea pe care o încearcă împătimitii, se pierde undeva în istorie. Marile drame, generate, au inspirat în timp nu numai literatura, dar și teatrul sau chiar pictura.

Cartoforii însă ilustrează, în stil gogolian, nu numai patima, ci și escrocheria, șarlatania, impostura, altfel spus lipsa de moralitate. La ridicarea cortinei, imaginea unui decor inspirat, semnat de **Zsófia Gábor**, care sugerează decorul clasic, aproape naturalist, specific perioadei în care se petrece acțiunea, înfățișează un imobil vechi, neîngrijit, patinat de timp. Suspansul este potențat de sonoritățile stranie ale fondului muzical, de mașina de fum și de silueta unui fantomatic servitor, exagerat de bătrân. De o parte și de cealaltă a pereților, străjuiește portretul dramaturgului, care supraveghează cu severitate, parcă, evoluția conflictului scenic, dar și un nas reliefat într-o ramă, tablou închinat cunoscutei scrieri gogoliene, dar care, sugestiv, amintește de organul simțului olfactiv, capabil, la propriu sau la figurat, de a miroși, de a „simți” sau nu, în acest caz, unda de pericol, șarlatania, despre care Iharev afirmă că este: „Un lucru necesar! Cum să trăiești fără ea?”.

Personajul bătrânului servitor mut, personaj inventat de regizorul spectacolului, actorul **Ionuț Caras** și construit impecabil, cu o rafinată subti-

litate de **Irina Wintze**, întruchipează un demon al ispitei, omniprezent, care cu gesturi lente, cu pași mici, bine calculați, pare să coordoneze întreaga intrigă.

Mănuind diverse obiecte, lumânarea și becul de la început, ce par să rezoneze fraza biblică a Genezei, craniul pe care mecanic îl șterge de praf sau crucifixul imperfect, pe care stă răstignit un Crist ciung, ca semn al dezordinii, al Legilor Divine răsturnate, crează haosul în care domnesc josnice fărădelegi omenești: minciuna, înșelătoria, impostura etc.

Personajele sunt compuse cu minuțiozitate și pricepere, actorii teatralizând cu tușă groasă uneori, sau jonglând supletea rostirii nuanțate alteori, fiecare potrivit întinderii și importanței rolului său.

Desigur, se disting cei patru interpreți ai personajelor principale mult mai substanțiale. **Mihai-Florian Nițu**, aflat într-o excelentă formă fizică, întrupează expresiv complicatul rol al lui Iharev, care pretinde că în viață ai nevoie de „ștaif și rafinament”, că trebuie să știi „să înșeli, fără să fii înșelat”, fluidificând cu naturalețe complexitatea stărilor, emoțiilor, personajului.

Remarcabili și prin gest, voce, atitudini **Matei Rotaru** (Uteșitelni), **Cosmin Stănilă** (Șvohnev) și **Miron Maxim** (Krughel). Relevante în unitatea reprezentației, rolurile de mai mică întindere aduc un plus de spectaculos, individualizându-se prin

notele personale ale interpretării. **Cornel Răileanu** (Glov, tatăl) cu eleganță și pedanterie, nu numai în rostire, **Cristian Grosu** (Aleksai, băiat la han) evidențiindu-se și prin plasticitatea limbajului său corporal sau al privirilor, **Radu Dogaru** (Glov, fiul), **Ruslan Bârlea** (Zamuhrișkin), **Petre Băcioiu** (Gavriuşka, servitorul lui Iharev), completează prin jocul lor sugestiv tabloul figurilor gogoliene.

Ionuț Caras nu este pentru prima dată așezat în scaunul regizorului, și mă gândesc mai ales la spectacolul **PROCESE LA TEATRU. EPISODUL I: HAMLET**, spectacol realizat în anul 2019. Și de această dată reușește o descifrare scenică apreciabilă, o montare coerentă, amuzantă, care are toate premisele să fie „pentru public”, dar și pentru actori, pentru plăcerea, bucuria jocului. „Îmi place umorul lui Gogol. Pedepsește și iartă în același timp. Vrea să îndrepte, să corijeze și să repare moravuri, defecte sau obiceiuri proaste”, mărturisește regizorul, care s-a întâlnit cu Gogol și în 2010, când l-a întrupat pe Hlestakov, în *Revizorul*, spectacol regizat de regretata Mona Chirilă. *Cartoforii* a fost ridicat în condiții de lucru perfect adaptate momentului, cu repetiții și în online, tocmai de aceea, unele „căderi” de ritm își vor regla cu siguranță tempoul, după repetate întâlniri cu spectatorii, în direct.

TAMARA CONSTANTINESCU

Fotografii din arhiva Teatrului
Național „Lucian Blaga” Cluj-Napoca

CATRENE ALERGENE

De dragul bunelor relații, de orgoliu sau de frică?

Ángela e obsedată
Nu atât de Nord Stream - 2,
Cât s-arate că-i curtată
Și de ruși, nu doar de noi.

O nouă segregatie rasială ambalată în culorile antirasismului

Câtă vreme-un scriitor de culoare
N-are dreptu-a fi tradus de-un alb,
Un delir atare nu vă pare
Că-i rasist, șic ambalat în galb?

Am scăpat de cenzură?

Le-au blocat lui Trump, Șoșoacă
Drumul spre socializare.
Facebook-ul nu este-o joacă:
Este-o nouă ... cenzurare.

Ce repede uită de Constituție!

Cum ajuns la guvernare,
Vin cu-aceeași întrebare:
Libertăți de exprimare
A opiniilor contrare?!

Taină mare

De COVID, la start, se știe,
N-a vorbit nici marea Chină
Și ați vrea despre-o tulpină
Să vorbească-o Românie?

Imunitate umorală de scurtă durată sau imunitate celulară de lungă durată?

Cel vaccin de azi dezvoltă rezistență umorală.
Românescu-ar garanta o rezistență celulară.
N-ăvem sponsori să-l susțină,
adevărul ceresc.
Ce folos că-i de durată și-i mai forte?
-I românesc...

De ce variază atât de mult numărul raportat de infectări zilnice?

Cifrele de infectări
Nu reflectă-un fapt real.
Ele-arată, -n mod normal,
Câte s-au făcut testări.

Ce să mai facem și cu pandemia asta?

Izolați trei luni în casă: SARS-CoV-2
nu e de joacă!
Măști din China. Să ne ținem
distanțați și-n magazine.
Vaccinați ca purceluși înghioldindu-se la troacă.
Provizoriu. Până trece pandemia ...
de la sine.

Gura nu mai poate bate purul adevăr

Cum s-o crezi, Poliția Română,
Că nu-i indice de performanță
Numărul de-amenzi de la și până,
Când se ia cu EUROPOL la clanță?

Jandarmii brașoveni în pandemie

Parc-ar fi niște întreceri,
Dar cu timpul înapoie:
Dau amenzi pentru petreceri,
Pe când ei le fac în voie.

Poți să mori cu polițistul la ușă

Chit că-i place al tău górdin,
Pe-ale tale-o duce speze,
Dacă nu primește ordin,
Mori, și n-o să te salveze.

Cum își motivează polițiștii din Onești inactivitatea

Dragi români, cucernici sau apatici,
Polițiștii roagă indulgență:
Pentru ei luarea de ostatici
Nu-i deloc un act de violență.

De ce se cred deasupra legii?

Când te prind că nu porți mască,
Polițiștii te-amendează.
Ei când nu, Domnul ferească
Să le zici: te-ncătușează.

Răspunsul pe conveier al poliției în cazul crimelor

S-a cercetat sau nu-ndeajuns,
Tot ea e cea ce pune punctul
Și n-are decât un răspuns:
Că vinovat este ... defunctul.

Administrație locală ingenioasă

Un primar, echipa sa fraternă
Pe daibój haleau într-o tavernă.
La cvartal, în cartea datoriei,
Achitau din contul primăriei.

Ministru fără studii liceale?

Doar că nu-i persoană duster*
În prezența lui toți tac?
Are diplomă de master,

N-are diplomă de BAC.

*Duster (engl.) - aici: vorbăreată,
guralivă; certăreată.

Fug de răspundere, nu și de sacul cu bani

Nu-și deleagă doar primarii
Áltor obligațiile.
Și miniștrii-și iau, mai-marii,
Numai licitațiile.

Pentru a-și asigura spatele la vot

Toate marile partide
Râvnind frău-n mâini să-l ia,
Își creează-n for coccide
Partiduțe-balamá.

Schimbare de roluri

Unde popa nu mai toacă,
Mamele-au ajuns să pască
Bobocéii pe toloacă,
Iar minórele - să nască.

Cântul disperării

Numai cine n-are Țară
Ar muri s-o aibă: -a sa.
Noi, care-o avem, solară,
Am vrea să scăpăm de ea.

Premierul a pus ochii pe liderii (inamovibili) de sindicate

Liderii de sindicate,
Cei cu lefuri pân-la coate,
Celor din guvern, prea poate,
De-ar putea, și-un ochi le-ar scoate.

Așchia nu sare departe de trunchi

Fură Vodă, plagiază
Prófii, júzii, deputații
Și te miri când copiază
Succesorii lor, ingrații?!

45 de studenți de la Drept, Universitatea București, prinși copiind, au fost exmatriculați

Când știi câți și-au copiat
Tezele de doctorat,
La ce-ar fi idealști
Niște viitori juriști?!

Nedreptate

Prinși cu dítai plagiatul,
Nu le-au luat doctoratul,
Iar aici nu vor să-i cruțe
Pentru niște copiuțe?

Până la soluționarea dosarului în justiție

Ți-ai prins soțu-n pat, măi fată,
Cu o alta, măritată?
Nu poți să-i lași lat sau lată,
Căci e viața lor privată.

NICOLAE MĂRCUȘ

Lumea lui Larco

ÎN LUNA APRILIE

APRILIE

E luna-a patra-n calendar,
S-a-ndepărtat în zare norul,
Bărbații sunt pe-ogoaie, iar
Femeile-s...prin sat cu dorul!

NEDREPTATE

S-ar întrerupe și ecoul
De-ar observa aceste fapte:
Că vaca trage-n jug cu boul,
Iar seara numai ea dă lapte!

CONTRASTE LA UN VERNISAJ

Eu sunt plăcut meșteșugit
Și strălucesc, sunt lustruit,
Tu ești de-a dreptul ... din topor!
Zicea un bust spre autor.

PROVERBIALĂ

De când e omul cu suspin
Și satul cu al său decor,
Când moare-o capră la vecin,
Mereu e-un țap ispășitor.

RETROGRADARE

Șeful care-i cumsecade

Știe cum din post se cade,
Doar, adesea, mototolul
Vine-așa de-a rostogolul!

NOILOR GUVERNANȚI

Cu sârg muncesc și-nșuflețire
La guvernare mulți când vin
Și nu-s cu gând de-mbogățire...
Cu gând ar fi mult prea puțin.

MOTIVAȚIE

De-o vreme-ncoace se vorbește,
Iar zicerea e și firească:
Guvernul nu mai strălucește
Ca nu cumva să ne orbească.

De-o fă să vină Tepeș Vodă!

...Ar indica seismograful
Cutremur pe la noi, încât,
Din unii s-ar alege praful,
Din alții, însă, nici atât!

CUPLU DE SCRITORI

Efortul n-a fost, chiar, în van,
Așa cum lumea, des, reclamă,
Că-n loc să scriem un roman,
Am conceput ...o epigramă!

SONETUL ÎNCONDEIERII

De Paște ouăle-s încondeiate,
Artiste sunt femeile din sat,
În spațiul special amenajat,
Dotat cu ustensile adecvate.

Mai e și câte-un soț încondeiat
Ce stă la bar și bea pe săturate,
Hârlețul, sapa sunt demult uitate,
Doar are *ajutorul* de la stat.

Vizați prin zonă poți găsi mai mulți,
De-ar fi pe toți sătenii să-i ascuți,
Cum este cineva și lumea-l știe,

Îți vine, când îl vezi, să-i plângi de milă:

Deși e de un an la *Primărie*,
Abia și-a construit a doua vilă!

SONET NOSTALGIC

Ce vremuri mai erau la noi pe-atunci,
De care nici o clipă n-am uitat,
Când hoinăream prin codru-nveșmântat
Ori alergam desculț prin văi și lunci.

Gospodăroși toți oamenii din sat
Mergeau la hore, nunți, scăldau și prunci,
Se ajutau la casnicele munci,
Și orișicând puteai primi un sfat.

Aveau lăicere-ntinse pe divan,
Războiul nu lipsea din nici o casă,
Bărbații-aveau căciuli de astrahan,

Avându-i și pe feciorași la coasă.
Iar femeiușca-n șorț și fără fard
Lascivă sta cu coatele pe gard.

RONDELUL NESĂBUIRII

Să nu vorbim de reclamații
Căci pot necazuri să provoace,
Discuții, vorbe nătântoace
Ori poate dure altercații.

Utile fapte se pot face
În țara plină de tentații;
Să nu vorbim de reclamații
Căci pot necazuri să provoace.

La noi în soare ard *Carpații*,
De secetă pământul zace,
Că s-au distrus, de-o vreme-ncoace,
Sistemele de irigații...
Să nu vorbim de reclamații!

VASILE LARCO

De la un clasic citire

Naum Smarandache
(1926-2007)

DEFINIȚIE

Printre multe doctorii
Ce consumi fără să știi,
Epigrama e un hap
Care-ți dă dureri de cap.

CONCLUZIE

Văzând vitrinele-nșesate
Cu noua carte de bucate,
Exclam, c-o logică firească:
Ce multe nu știiu să gătească!

SFATUL MEDICULEI

Remușcarea îl apasă
Și de azi o să-l asculte:

Un pahar de vin la masă,
Dar la birt, că-s mese multe...

SUPERSTIȚIOSUL

Cu Dacia în plin elan,
Pe drumul de asfalt, ce-i drept,
Și-a pus o cruce talisman...
Dar l-au adus cu ea pe piept.

UNUI PESCAR PASIONAT

Și-a neglijat mereu soția,
Fiindcă balta îl răpește,
Dar a venit și bucuria
Să prindă-n casa lui...un pește!

Selecție VASILE LARCO

Scrisori pariziene

Stimate Domnule Băciule,

Prevăzusem să vă trimit la început de an o lungă scrisoare însoțită de urările mele cele mai călduroase. Dar săptămânile au trecut pe nesimțite și iată că ajungem deja în martie. Mă consolez zicându-mi că în antichitate romanii sărbătoreau începutul anului în prima zi de primăvară. Și de altfel, mie mi se pare mai logic ca anul nou să înceapă într-o zi care marchează renașterea naturii, decât într-o zi oarecare din mijlocul iernii.

Îmi place mult mărțișorul românesc care păstrează vie această tradiție. Deci vă rog să primiți din partea mea o scrisoare-mărțișor cu cele mai frumoase urări de sănătate și succese!

Nu vă minunați de această idee ! Când eram copil se dădeau mărțișoare și bărbatilor! Tatăl meu era profesor și la 1 martie venea de la școală ca un general cu pieptul plin de „decorații”. Spre bucuria noastră, a copiilor, care ne împărțeam între noi mărțișoarele !

Iar în ultima clasă de liceu, băieții din clasa noastră au dat tuturor fetelor câte un mărțișor însoțit de un buchețel de ghiocci, dar și fetele au dat băieților câte un mărțișor. M-aș bucura ca acest obicei să se mai păstreze !

Când eram tânără, făceam mărțișoare din lut pe care le pictam apoi. (Pentru asta, inventasem un proces tehnologic personal, utili-zând lut pe care îl scoteam din pivni-ța noastră.) Păstrez încă o colecție de câteva zeci de astfel de mărțișoare și vă trimit un mărțișor-ou (dogmatic ?; poate nu, dar virtual bineînțeles).

De fapt, în ultimul timp, mărțișoarele au devenit din ce în ce mai „virtuale”, ca și lecturile (în majoritate virtuale), iar, de când cu Covidul : reuniunile și conferințele (tot mai virtuale), călătoriile (numai virtuale) etc. etc... De un an de zile ne tot „virtualizăm” și ducem o viață tot mai „fantomatică”... Când se va sfârși perioada asta nefastă ?

În fine ! Cu mărțișor sau fără, eu oricum vroiam să vă scriu, ca să vă spun că în ultimul număr din „Vatra veche” am găsit o poezie care mi-a mers la suflet : poezia „Acasă”. Ați scris încă o poezie care pare a-mi fi

destinată ! Cum au fost și poeziile „Ultimele anotimpuri” și „Casă în ceruri” pe care le păstrez încă afișate pe perete în biroul meu !

Se pare că mă conectez uneori pe aceeași lungime de undă cu dvs. ! „Mă-ntorc acasă, dar acasă unde-i, e ca și cum mă pot întoarce-n vis ...”

Da ! Și pentru mine cuvântul „Acasă” este un cuvânt magic, un cuvânt cu o aură deosebită. Dar nici eu, dacă mă întorc, „nu mă pot găsi” cu adevărat. De altfel, în vremurile astea de obidă, nici măcar nu mă mai pot întoarce nicăieri.

Din când în când, în momente binecuvântate, putem eventual atinge „acasă” în vis, după cum bine spuneți dvs.

Cartea pe care am scris-o eu, „Mărelele copilăriei”, este de fapt cartea acestui vis al casei părintești. În sufletul meu această casă are aspect de palat, dar dacă v-aș trimite fotografia, dumneavoastră ați vedea o ruină. De fapt, am desenat această casă pe coperta cărții mele, încercând să transmit în acest desen valența ei magică (nu știu în ce măsură am reușit).

Cuvântul „acasă” are o valoare sacră pentru mulți dintre noi. Iar în ochii exilaților acest cuvânt se încarcă emoțional cu dorul de țară. Am citit poemele lui George Filip care-și amintește obsesional de casa lui de la Tuzla și de Marea Neagră unde „ningea cu pescăruși”. M-a amuzat de asemenea Aurel Șorobetea care are un original „Acasă” la „Brașorșova”.

Oricum, noțiunea „acasă” se confundă în bună parte cu amintirea părinților. Octavian Paler declara : „nu pot rămâne decât ca fiul părinților mei”. Asta putem spune cu toții indiferent de vârstă, căci avem toți în suflet o cutie secretă de amintiri din copilărie. Și deasupra tuturor domnește imaginea mamei.

Cum frumos își amintește și Traian Vasilcău că „alături de mama trăia o copilărie nemărginită” ! (A găsit un cuvânt pe care îl voi reține : „nemărginită” !) Și a avut o idee minunată scriind lucrarea lui, „Enciclopedia scriitorilor români de pretutindenă”, care unește într-o „casă” comu-nă pe toți scriitorii de limba română.

Apreciez faptul că și revista „Vatra veche” îi adună pe toți împreună : pe scriitorii recunoscuți, dar și pe scriitorii năpăstuiți de soartă. Gă-

sim în „Vatra veche” în bună prietenie și pe scriitorii români din Serbia (prezențați în numărul din decembrie), și pe cei din Bucovina ucraineană și bineînțeles pe cei din Moldova de dincolo de Prut (prezențați în multe, multe numere). Într-adevăr, nu trebuie să-i uităm pe acești frați care se luptă cu vremurile și cu legile de cele mai multe ori nedrepte !

Scriitorii din Ardeal au moștenit în genele lor suferința strămoșilor lor care au fost despărțiți timp de secole de țară. Astfel Octavian Goga considera Ardealul „magica noastră casă”, după cum ne povestește Constantin Stancu.

Iar academicianul Ioan-Aurel Pop ne amintește să îngrijim de această „casă” în fiecare număr din „Vatra veche” în seria sa „Transilvania – starea noastră de veghe”.

Văd că în ultimele numere, domnia sa se ocupă și de Moldova și se arată de altfel un foarte bun cunoscător al poeziilor lui Eminescu, un atent observator și un foarte priceput analist literar.

Am avut marele privilegiu de a-l cunoaște și am admirat competența și pasiunea cu care își susține ideile. Și am de asemenea o admirație imensă pentru **omul Ioan Aurel Pop** care își găsește timp să vorbească cu toată lumea indiferent de nivelul intelectual al interlocutorului. Astfel am apreciat enorm interesul și surprinzătoarea promptitudine cu care a răspuns la scrisorile mele.

Într-adevăr, președintele Academiei Române, Ioan-Aurel Pop, nu se închide în turnul de fildeș al funcției. De asemenea, nu se mărginește doar la studii istorice ale unor epoci trecute, ci participă activ la viața cetății și la evenimentele actuale. Am citit cu mare interes articolele pe care domnia sa le-a scris despre criza Covidului și de altfel am aderat la ideile pe care le-a prezentat. Iar acum, bineînțeles m-a cucerit articolul aniversar pe care l-a scris pentru Florin Piersic, actorul tineretii noastre, magicianul de pe scenă, pe care și eu l-am adorat precum toată lumea.

Florin Piersic - o personalitate care merită cu prisosință omagiul pe care i-l aduc atâtea scriitori în revista dvs. ! Are dreptate Valeria Bilț : „orice fotografie cu Florin Piersic e memorabilă, se încarcă de frumusețea clipei, căreia îi dă durată!” →

SIMINA LAZĂR HUSER

Se spune că oamenii care se aseamănă, se adună. Dumneavoastră ați avut prilejul să-l cunoașteți mai îndeaproape pe marele actor. Am ascultat deunăzi pe Internet o înregistrare în care Florin Piersic recită poemul dvs. „Grădinar în rai”! Ce frumoasă recitare !

Și ce frumoasă poezie ! O remarcasem deja când ați publicat-o în *Vatra veche*. Aș zice că face parte din aceeași serie cu poeziile „Ultimele anotimpuri” și „Casa în ceruri” pe care le-am ales eu de căpătâi.

Revista *Vatra veche* este o tribună care permite scriitorilor să se exprime și cititorilor să urmărească o mulțime de subiecte. Astfel, număr după număr, urmărim saga iubirii între Eminescu și Veronica Micle sau amintiri despre iubirile „neliniștitului metafizic” Nichita Stănescu sau marturii despre viața lui Dimitrie Stelaru. Sau plecăm cu dvs. în vizită la Muntele Athos !

Interesantă a fost pentru mine și incursiunea „virtuală” în Japonia, unde am aflat cu mirare că Brâncuși e la loc de cinste. Am citit și o cuvântare inedită a Mitropolitului Ioan a Banatului care considera că Dumnezeu i-a deschis cerul lui Brâncuși când a realizat sculptura „Cumințenia pământului”, după chipul și asemănarea maicilor.

Salut cu bucurie inițiativa dvs. de a insista asupra faptului că Aron Cotruș merită un loc de frunte în literatura română. Consider că ar fi meritat aceasta, chiar dacă ar fi scris numai o singură poezie: „Horia”. Eu o știu pe de rost, căci tatăl meu o recita mereu; cum el era originar din Munții Apuseni, era poezia lui favorită.

De fapt, găsim în revista *Vatra veche* ecouri despre locuri, evenimente și oameni de peste tot. Remarc regularitatea cu care continuați să scoateți revista *Vatra veche* în aceste timpuri amare. Am apreciat în mod special, ilustrațiile numărului din ianuarie ale pictorului Eugen Bratfanof. Picturi emanând o gravitate tulburătoare, realizate cu un penel muiat în cerneala fantasticului, dar un fantastic pe care pictorul îl știe struni ! (Mi-ar place să știu picta în stilul acesta).

Văd că mulți oameni de cultură din Paris sunt prezenți în paginile revistei dvs.; pe unii am avut ocazia să-i cunosc.

Astfel, maestrul Matei Vișniec e mereu activ în viața culturală pari-

ziană participând la diverse întâlniri (fie prezență personală, fie prezență prin piesele sale). Pe profesorul George Banu l-am cunoscut la vernisajul cărții sale „*La porte au cœur de l'intime*”, o interesantă cugetare asupra vieții noastre reflectate în pictură sau artă teatrală.

Din păcate, nu l-am cunoscut pe marele dirijor Sergiu Celibidache, cel care făcea ca spectatorii și muzicienii să trăiască „suspendați la mișcările baghetei sale”, după cum povestea Dorin Nădrău. Aveam un coleg inginer francez care îl admira, considerându-l cel mai bun dirijor din lume, un mare geniu de o sensibilitate deosebită și regreta că nu prea găsea înregistrări ale concertelor sale. Maestrul Celibidache nu vroia să-și înregistreze concertele, deoarece considera că fiecare moment de muzică e unic și trebuie ascultat în momentul desfășurării, iar eventualele imperfecțiuni aduc un plus de autenticitate.

Am cunoscut-o însă pe soția sa, Ioana Celibidache, pictoriță, care participa la o expoziție de pictură de grup la Primăria arondismentului 4 din Paris. Asta a fost în 1998, exact în aceeași perioadă în care mama mea, Gabriela Moga Lazăr, își expunea tapiseriile într-o altă sală a acestei primării.

Dar să mă întorc la *Vatra veche*, unde am găsit niște articole interesante ale Silviei Urdea, care analizează competiția actuală dintre marile puteri ale lumii și declinul civilizației vestice aflată, din păcate, aproape de „sfârșitul ei natural”. Am apreciat competența domniei sale și bogata documentație în domeniul politico-social, dar am totuși câteva remarci pe care le voi menționa poate într-o notiță separată (că ar fi prea lung aici).

O altă analiză politică care mi-a atras atenția a fost dialogul „Mergem înainte că podu-i rupt” dintre domnii Niculae Gheran și Virgil Rațiu. Bineînțeles, ca toți românii, împărtășesc durerea că s-a ratat momentul unirii noastre teritoriale cu Basarabia în 1990 și tristețea că România nu-și găsește „un conducător de marcă”. Mi-a părut bine că din articol am aflat amănunte politice pe care nu le cunoșteam și m-a amuzat tonul hâtru al conversației. Autorul își pune întrebarea: „Naționalism sau europenism?”

Mie mi se pare că ar fi necesar un

echilibru între amândouă. Dar nu aș vrea sub nicio formă ca „naționalismul” să ascundă o înclinație spre est. (De asta, am avut parte deja destul timp !). Situația geopolitică și „puterea” României au fost și sunt de așa natură că e obligată să aleagă „răul” cel mai mic și consider că Occidentul (chiar dacă în declin) ne este mai benefic.

Dar ca și domnul Gheran, nici eu nu sunt prea bucuroasă de directive de genul „cum să ne tăiem porcul de Crăciun” sau de denumirile : „părinte 1” și „părinte 2”. Însă, aici e vorba de tendințe mondiale, nu numai europene.

Bineînțeles, consider că anumite măsuri ecologice pe plan mondial sunt necesare și urgente. Dar discutând cu o prietenă despre agenda dezvoltării durabile a ONU-ului, ne întrebam, dacă, în spatele celor 17 laudabile obiective ale agendei, nu se întrezărește și altceva. Cine va face controlul realizării acestor obiective ? Cine va acorda premii și sancțiuni ? Idealurile sunt frumoase, dar cum se vor aplica în practică ? Un exemplu de frumos ideal a fost comunismul !

De altfel, brazilienii se întreabă îngrijorați dacă propaganda ecologică cu privire la Amazonia nu ascunde și alte scopuri (cum a fost în Irak, Siria sau Iugoslavia).

În fine ! Există în lume multă nedreptate, multe conspirații, există o elită de bogați, or fi existând poate și iluminați, dar ce pot să fac eu ? „Eu îmi apăr sărăcia, si nevoile, și neamul”... cum spunea Eminescu.

Să nu fim pesimiști și să nu lansăm alerte nejustificate. Deocamdată suntem în plin „război” mondial cu pandemia (sau ce-o mai fi și asta).

Să vă povestesc despre o prezicere făcută de către Elizabeth Teissier, astrologa „oficială” a președintelui Franței, François Mitterand. (Circulă o glumă cum →

că ea ar fi guvernat Franța timp de 14 ani !!!)

În general, eu nu mă prea încred în preziceri, ba chiar le tratez cu dispreț, dar cred că de data asta a nimerit-o ! În cartea ei „2020, marea cotitură” publicată în 2019, astrologa declara: „O veritabilă mutație a societăților noastre ne așteaptă la anul și aceasta în toate domeniile: și sociopolitică, și economică, și sanitară, și în legătură cu moravurile, multimedia, rețelele sociale, etc.... Deopotrivă sociologică și economică, 2020 va fi o mare cotitură pentru toată lumea”.

Problema este că Elizabeth Teissier continuă aceasta previziune cu alta : cum că „o fază de fantastică reînnoire și creativitate” va începe în lume în 2026 !

„2026 promite o societate nouă. O auroră într-o nouă eră de aur ?” spune astrologa.

Aoleu ! Eu îmi mai amintesc de o „epocă de aur” !!!

Dar să nu ne încredem în preziceri astrologice ! (Cum ziceam, eu nu sunt pasionată de astrologie; primisem cadou această carte de un an și jumătate și am deschis-o abia acum.)

Să sperăm că ne vom regăsi moralul și nu vom deveni marionete sau fantome !

Căci deocamdată rătăcim aiuriți cu toții încercând să găsim o cărare printre vremurile astea bizare care nu se mai sfârșesc...

Am o mare admirație pentru dvs. (și pentru cei care precum dvs.) încearcă să mențină o viață culturală în această perioadă nefastă.

Vă urez multă sănătate și multe realizări în continuare.

P.S.

Nu am apucat să trimit scrisoarea mea și iată că a venit și numărul din martie, între timp.

Am regăsit-o pe doamna Silvia Urdea; de astă dată, cu savuroase amintiri din copilărie, dar și cu alte amintiri... mult mai depărtate de copilărie.

Însă nu am mai avut timp să citesc prea multe articole din acest număr.

Am remarcat totuși că poezii urmăresc cu ardoare actualitatea. Pandemia e foarte prezentă în epigrame : Gențiana Groza, Nicolae Măcaș, Vasile Larco...

Să facem haz de necaz !!

Simplă statistică a predestinării

(III)

În fiecare zi, România aniversază și/sau comemorează valori. Numărul celor mai valoroși dintre cei mai valoroși (al celebrităților), cei consemnați pentru totdeauna în istorie este destul de limitat.

Totuși, sunt zile și/sau perioade când se pare că s-au născut mai mulți oameni hărăziți pentru anumite profesii, iar dintre aceștia mai mulți decât de obicei au primit laurii de campioni, depășind toate obstacolele din calea vieții. Sunt cei care au reușit să-și împlinească vocația...

Mai jos vă prezint informațiile legate de nașterea (sau decesul) unor personalități, cu evidențierea coincidențelor pe care le-am remarcat în datele studiate. Desigur, un studiu laborios bazat pe sute de mii sau chiar milioane de înregistrări, cum sunt cele utilizate pe scară largă la efectuarea de prognoze, analize statistice, ar reuși să confirme sau să infirme veridicitatea constatărilor mele.

Perioadele în care s-au născut mai mulți **campioni olimpici și mondiali** români sunt:

27.09. – 01.10.

27.09.1991 Halep, Simona – tenismenă;

30.09.1975 Florea, Răzvan – înotător;

30.09.1975 Urzică, Marius – gimnast, antrenor;

30.09.1983 Răducan, Andreea – gimnastă;

1.10.1921 Niculescu, Angelo – sportiv, fotbalist, antrenor de fotbal;

21.10. – 27.10.

21.10.1976 Miloșovici (Milo), Lavinia – sportivă, gimnastă, antrenor de gimnastică;

24.10.1972 Dragomir, Ruxandra – jucătoare de tenis

26.10.1964 Lipă, Elisabeta – sportiv, canotor, ministru;

26.10.1980 Chivu, Cristian – fotbalist

27.10.1927 Vlase, Oprea – antrenor de handbal;

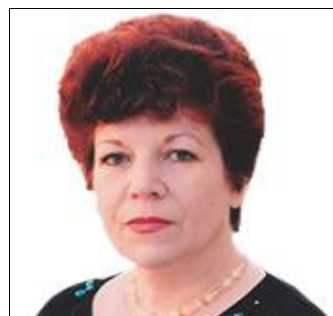
12.11. – 16.11.

12.11.1961 Comănesci, Nadia – sportivă, gimnastă, antrenor de gimnastică;

13.11.1960 Ungureanu, Teodora – sportivă, gimnastă;

14.11.1975 Szabó, Gabriela – sportivă, atletă, ministru;

16.11.1944 Nunweiller, Radu – sportiv, fotbalist.

26.11.

26.11.1933 Zeller, Ella – jucătoare de tenis de masă;

26.11.1949 Patzaichin, Ivan – sportiv, canotor;

26.11.1968 Vaștag, Francisc – pugilist;

26.11.1984 Brânză, Ana Maria – scrimeră.

Perioada în care s-au născut mai mulți **conducători, prim-ministri, președinți** sunt: finalul lunii februarie și prima parte a lunii martie.

25.02. – 10.03.

25.02.1670 Pinteau – comandant, conducător

27.02.1711 Constantin Mavrocordat – Domnitor al Țării Românești și al Moldovei;

27.02.1872 Vaida-Voevod, Alexandru – om politic, prim-ministru;

28.02.1883 Argeșanu, Gheorghe – Președinte al Consiliului de Miniștri;

1.03.1812 Kretzulescu, Nicolae – academician, ministru, prim-ministru;

3.03.1871 Argetoianu, Constantin – om politic, deputat, senator, prim-ministru;

3.03.1930 Iliescu, Ion – inginer, om politic, președinte al României, academician;

3.03.1882 Mihalache, Ion – om politic, economist;

4.03.1882 Titulescu, Nicolae – jurist, diplomat, om politic;

4.03.1857 Coandă, Constantin – prim-ministru, general de armată, profesor, om politic;

6.03.1967 Tudose, Mihai – ministru, prim-ministru;

6.03.1835 Fălcoianu, Ștefan – general, matematician, istoric, politician, academician;

9.03.1859 Averescu, Alexandru – mareșal, prim-ministru, comandant al armatei române, academician;

10.03.1833 Sturdza, Dimitrie A. – prim-ministru, președinte al Academiei Române.

Sursele articolului se pot vizualiza pe pagina <https://calendarele.eu/bibliografie/din site-ul aplicatie> –

Calendare românești

SIMEANU CORINA LILIANA

Curier

De la „Vatra” veche, la noua „Vatra veche”

Stimate maestre Nicolae Băciuț, mulțumesc pentru trimiterea recentei reviste *Vatra veche*, felicitări, succes pe mai departe! Fiind cu gândul spre luna aprilie, cică a păcălelilor, am remarcat că există o:

CONDIȚIE

În lumea fără de sfârșit
O faptă îmi zburlește părul,
Că omul n-ar fi păcălit
De i s-ar zice adevărul!
VASILE LARCO

Vă mulțumesc foarte mult domnule Băciuț ! Pentru tot !
Cu stimă,

Alexandru Cazacu

Mulțumesc, prietene,
Admirabila misiune literară și culturală continuă prin această revistă îngrijită și dată nouă cu îndoit sacrificiu de către tine și echipa pe care o coordonezi.
Vorba lui Nichita, poetul ca soldatul..., chiar lăsat la vatră nu-și trădează vechea vatră/*Vatra veche*!

Mircea Bertea

Multe mulțumiri pentru frumosul nr. 3 al VV. *Vatra Dtle Veche* e mereu nouă și vibrantă. Ea ne ține la suprafața vieții literare autohtone. Felicitări!

Mai trimit, la ocazie, și obolul meu critic - un comentariu (pornind de la o carte excelentă de M. Tomuș) la balzacianismul prozatorului Călinescu. Sper să mi se tolereze ușorul anacronism.

Cu reînnoită prețuire,

I. Marcoș

Stimate domnule redactor-șef, Primesc întotdeauna cu mare bucurie revista ce cu generozitate mi-o dăruieți și câteva zile pot spune că am parte de un poate nemeritat răsfăț intelectual. Vă felicit și vă doresc la cât mai multe numere. Vă trimit și un material pe care l-aș intitula: *Istории altfel povestite*. Un episod din istoriile fascinante ale Iașului.

Cu cele mai bune gânduri,

M.B.B.

Vă mulțumesc! Așteptam apariția acestei recenzii, neștiind, însă, publicația în care va apărea.

Emilia Amariei

Vă mulțumesc mult pentru revistă, al cărei părinte sunteți. M-a impresionat articolul „Procese și avocați” scris de dl. avocat Doru Pavel.

Mi-a adus aminte de un unchi de-al meu, judecat (1952) în procesul intitulat „Procesul bandei de spioni și sabotori de la șantierul Canalului Dunărea - Marea Neagră. El a fost condamnat la 20 de ani închisoare, asta fiind sentința cea mai blândă - doi inculpați au fost condamnați la moarte și executați prompt, alții la închisoare pe viață.

Anchetatorul i-a cerut să declare, la proces, că a fost spion anglo-american; el a replicat că nu știe decât franceză și germană, deci că nu ar putea fi un astfel de spion; anchetatorul i-a spus că, dacă nu va declara, va fi împușcat...

Avocații inculpaților... au fost de acord că toți aceștia sunt vinovați și au argumentat numai pentru sentințe mai blânde.

Nu puteau face altceva, era periculos și pentru ei...

Radu D. Urma

Mult stimat domnule Băciuț,

Vă rog să primiți cele mai vii mulțumiri și calde felicitări pentru noul număr al admirabilei publicații: *Vatra veche*.

Noul număr este o reală enciclopedie a culturii pe care au creat-o adevărate genii.

Mult success în continuare.

Cu deosebită considerare și apreciere,

Valeriu Tudor

Vă mulțumesc, mult stimat domnule Nicolae Băciuț.

Mă bucur foarte mult, și regret foarte mult pentru acest domn talentat, nobil și bun.

Revista *Vatra veche* e cea mai bogată și interesantă în România.

Sănătate și inspirație,

Ognean Stamboliev

Drag Domnule Prof. N. Băciuț,

Mulțumiri pentru noul număr al minunatului echipaj de pe nava AMIRAL a Culturii Române: *Vatra veche*.

Nimic nu aveți de schimbat, totul merge strălucitor și armonios pentru noi cititorii și admiratorii creației acestui excepțional colectiv care ne readuce pe meleagurile adevăratei științe și arte a culturii românești ! Suntem sătui de schimbări și reforme, să ne așezăm în liniște și bucurie pe la vetrele noastre, unde să trăim în pace și armonie !

Cu drag și admirație perenă,

**Ioan Luca -
ardelean din București**

N. red.

Mulțumim tuturor colaboratorilor care fac ca revista *Vatra veche* să se bucure de aprecierea și interesul unui număr impresionant de cititori. Revista *Vatra veche* se distribuie la peste 16.000 de adrese de email și e postată pe mai multe bloguri.

Revista apare și în format tipărit în tiraje variabile, în funcție de solicitări.

Numărul impresionat de materiale trimise ne pune adesea în situația de a nu putea fi atât de prompti cât am dori, revista are, totuși, un număr limitat de pagini. Am fi scutiți de timpul cheltuit pentru corectură, dacă materialele trimise spre publicare ar fi îngrijit redactate.

Vă reamintesc că revista este un produs „one man show” și că timpul dedicat acestui proiect este rupt din durata unor zile în care mai sunt o mie și una de lucruri asumate.

Mai țin să precizez că revista nu a beneficiat niciodată de niciun fel de suport financiar public sau privat, apărând prin eforturile financiare personale ale redactorului-șef. Facem această precizare, mai ales pentru cei care așteaptă să le fie trimise exemplare din „revistele de protocol”.

N. Băciuț

Panoramic cultural 2021

Tabăra Internațională de Pictură
„Reflexii ale monumentelor de patrimoniu în arta plastică contemporană”. Sighișoara, aprilie 2021

Întâlnirea de la „Galeria Bătrânelor Doamne”.

Dialogul Artelor, la Ciocănești (Suceava)

Alaiul „caleștilor”

OCHIUL CICLOPULUI

Adina Romanescu, Stăpâna nu mai este acasă (Camera de la Tutulești)

Directori de onoare
Acad. MIHAI CIMPOI
Acad. ADAM PUSLOJIC
MIHAI BANDAC

Redactor-șef adjunct
GHEORGHE NICOLAE ȘINCAN

Redactori:

Mihaela Aionesei, Emilia Amariei, Florin Bengean, Sorina Bloj, Luminița Boboc, A.I. Brumaru, Aurel Buzincu, Geo Constantinescu, Luminița Cornea, Melania Cuc, Iulian Dămăcuș, Răzvan Ducan, Justin-Florin Dumitru, Suzana Fântânariu-Baia, Dumitru Hurubă, Alexandru Jurcan, Vasile Larco,

Rodica Lăzărescu, Cleopatra Lorințiu, Ioan Marcoș, Cristina Sava, Maria Dorina Stoica, Mihaela Malea Stroe, Nicolae Suciu, Titus Suciu, Gheorghe Sarău, Ilie Șandru, Dorin N. Uritescu, Gabriela Vasiliu

Corespondenți: Elisabeta Boțan (Spania), Darie Ducan, (Paris), Dumitru Ichim, George Filip (Canada), Andrei Fischhof (Israel), Simina Lazăr (Paris) Veronica Pavel Lerner (Canada), Gabriela Mocănașu (Franța), Dorin Nădrău (SUA), Mircea M. Pop (Germania), Aliona Grati, (Chișinău), Ognean Stamboliev (Bulgaria), Silvia Urdea (SUA).

Alexandra Scherer (Paris), secretar de redacție

Lunar de cultură editat de ASOCIAȚIA „NICOLAE BĂCIUȚ” PENTRU DESCOPERIREA, SUSTINEREA ȘI PROMOVAREA VALORILOR CULTURAL – ARTISTICE ȘI PROFESIONALE Președinte SERGIU PAUL BACIUȚ

Tiparul executat la S.C. Intermedia Group, Târgu-Mureș, str. Iuliu Maniu nr. 14, România. • Nicio parte a materialelor nu poate fi preluată fără acordul editorului. • Copyright © Nicolae Băciuț 2021 • Email : nicolaebaciut@yahoo.com; vatraveche@yahoo.com • Adresa redacției: Târgu-Mureș, str. Ilie Munteanu nr. 29, cod 540390 • telefon: 0744474258. • Tehnoredactare Sergiu Paul Băciuț • Materialele nepublicate nu se restituie. • Responsabilitatea asupra conținutului textelor revine autorilor. Opiniile reflectă exclusiv punctul de vedere al acestora.

